

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్పర్వతరాజకుమార వేంకటనాథరాజకవివరవిరచిత

పంచతంత్రము

పద్యకావ్యము.

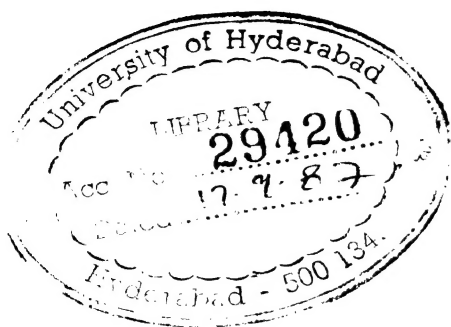
చెన్నపురి:

పాపిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1924

All Rights Reserved,

T
I
VSSP

Printed
at the "VAVILLA" Press,
• Madras.—1924.

పీఠిక.

వేంకటనాథకవి.

ఇష్టహాకవి పంచతంత్రమును బర్యకావ్యమునుగా రచించి మిగుల గీర్తిని జేకొన్న మహనీయుడు. ఇతనియింటివేరు బైచరాజు వారు. ఇతనితాతతాత బైచభూపాలుడు. ఇందుచేతనే యీతని కీయింటివేరు గల్గెనని తోచుచున్నది ఇవిషయమునే పంచతంత్రమున,

“ధీత రాజవంశజుధిం బ్రశవించె మహావిరోధిసం
హాకవిహాని సాశ్వదిరుదాంసుడు బైచన్యపాలు డెద్దరి
తీరమణిమనోహరుని తీవ్రమశస్సుత్రిక వారాద్రిని
హాకసుంధరాధరము లయ్యె సమగ్రవిహారైలముల్.”

ఈబైచరాజుకుమారుడు తిరుగుబధిదీనాథుడు. ఇతనికిమారుడు పీఠధర్తరాజు. ఇతనికి బుత్తు లిరువురు. లింగభూపాలుడు, సర్వతరాజు. ఈసర్వతరాజునకు బుట్టిత మువ్వగుకుమారులలో నగ్రజుడే యీ వేంకటనాథమహాకవి. ఇక్కారణముననే యీతని బర్వతరాజుకుమార వేంకటనాథుడనియు నందురు. పైపద్యమునుబట్టియే యీతడు తత్త్రియకులావతంసుడని తెల్లగుచున్నది. ఈకవిశ్వరుడు తన్నుగుఱించి,

“అసహాయవసవితా,రసికుడ వేంకటనాథప్రభుడ ను
ప్రసవప్రకాండమదన,దృఢలయితవిద్యదఖిలబంధువ్రజుడ౯.”

అని తనపాండిత్యగరిమంబును బేరుకొనియున్నాడు.

కవికాలము, దేశము నిర్ణయించుటలో గొప్ప చిక్కుగలదు. పూర్వపురగులు తనుగ్రంథములలో దనుకాలమును దేశమును జక్కఁగా జెప్పకొనువాడు కాదు. అట్లు చెప్పియుండినచో, బీకకాలే ఖకులయాహలకును జర్పలకును నెడము లేకుండెడిది. ఐనను నీతని కాలమును గుఱించి ‘బ్రాహ్మదొరవాడు’ తనునిఘంటువునందు క్రీ॥ శ॥ 1500 సంవత్సరప్రాంతమునాడని వ్రాసి యున్నాడు. కాబట్టి యీకాలమునకు బ్రమాణేతరము లగుపాపకతి కియ్యదియే యని నిర్ధారణ

చేయక తప్పదు. ఇదియునున్నాక వేంకటనాథుఁడు దాను బూర్వకపు
లను స్తుతించుచు,

“హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతు జేతోమరు
త్సదనాసానికే దెత్తు మానసనభస్మంచారిఁ గావించు హృ
ద్విదితక్షీరసముద్రభేలనయనం దేలింతు మత్కృష్టప
స్తుగులం బ్రాజ్ఞుల దిక్కుయజ్వ నమరేళు నోస్సు శ్రీనాథునికొ.”

అని శ్రీనాథుని బేర్కొనియుండుటచే నీతఁడు 1450-వ సంవత్స
రమువరకుఁ బూర్వపువాఁడు కాఁడని స్పష్టమగుచున్నది. మఱియును
నీతఁడు తనజ్యేష్ఠపితృపుత్రునిఁగూర్చి చెప్పుచు, ‘కుమారలింగక్షోణిపా
లుండు యవనసైంధవకాననానలుండు.’ అనిచెప్పియున్నందునఁ గవి
హిందువులకును మహమ్మదీయులకును యుద్ధములు జరగుచున్న సమ
యంబున నుండు నని యేర్పడుచున్నది.

ఇతఁడు కవులందఱివలెనే ననకుఁ బ్రబంధరచనాకాలంబున
భగవంతుఁడు స్వప్నంబున సాక్షాత్కరించినట్లు చెప్పియున్నాఁడు.
ఇయ్యది పూర్వకాలంబునుండి యాచారముగ వచ్చుచున్నది. ఇందలి
సత్యాసత్యంబు లప్పరమేశ్వరుఁడే యెఱుంగు.

ఈతఁడు తనకృతియగు నీపంచతంత్రంబును స్వప్నంబున సాక్షా
త్కరించిన హరిహరదేవున కంకిత మిచ్చినాఁడు. తద్విషయంబును,
నాహరిహరనాథునియందలి భక్తిపారవశ్యంబును,

“ఏ చనవు గలగు హరిహర, సాచిన్యము నొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కుయజ్వకు, నాచనసోమునకు మఱయు నాకుం దప్పకొ.”

అని చక్కగ నక్కాణించెను. ఇక్కారణంబుననే యీతఁడు నెల్లూరి
మండలనివాసిగానుండ నోవునని యూహింపవలసి యున్నది. కవి తా
నేనుండలమువాఁడైన నేమి యెందుఁ బుట్టిన నేమి యెందుఁ గిట్టిన
నేమి యెందు జీవనంబు గడపిన నేమి తనపాండిత్యముచే గీర్తిని
గడించినఁ జాలును

కవితామాధుర్యంబుచే శిరంబు లూపించినఁ జాలు. అతఁడు
భారతధామి నలంకరించినవాఁడే యగు. ఈవిషయ మింతటితో విర
మించి యితనికవిత్వముయొక్క ఫక్కినిగుఱించి కొంచెమాలోచింప
వలయును.

ఇతనికవిత్వములో లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లున్నవనియు, నందుచేతనే లక్షణకర్త లుదాహరణముగా నీతనికృతిఁ గొనక పోయి రనియు నందురు. ఈలక్షణవిరుద్ధప్రయోగము లెల్ల గ్రంథంబుల యందును గన్పడుచున్నవి కాని యవి కొందఱియవృష్టంబుఁబట్టి సాధువులగు గొందఱిదౌర్భాగ్యముంబట్టి యసాధువులుగను సాధింపఁబడుచున్నవి. ఇతఁ డీపంచతంత్రంబును సంస్కృతమునకు భాషాంతరీకరణమువలె గాక ప్రబంధశైలిలో వ్రాసినాఁడు. కవిత్వ మెట్లుండవలయునో యీతఁడే యీపంచతంత్రమున,

“ఘనతరఘూర్జరీపచయగక్రియ గూఢము గాక గ్రావిడి
స్తనగతిఁ దేట గాక యరచాటగు నాంధ్ర నభూటిదొక్కిపుం
జనుగిలఁ బోలి తేటయును బాటొనంగును బోయింపఁ జె
ప్పిన యదె పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాక యుండినన్”.

అనుపద్యముచేఁ జెప్పి యున్నాఁడు. తిలకింపుఁడీ!

కావ్యంబున నొక్కొక్క డొక్క యొక్క నరయు చుండును. ‘భిన్నరుచి ర్హి లోకః’ అనునట్లు లోకంబునఁ బలువురు పలువిధంబులగు రుచులు గలిగియుందురు. దీనినే యీ వేంకటనాథుఁడు,

సీ. “ఒకఁ డెలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడు వార్తాసమృద్ధికఁ జెలంగు
నొకఁడు శబ్దనూర్తులకు మాయురె యను నొకఁ డౌచస్యప్తికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁ గడఁచు నొకఁ డుపమానచర్చికి నులరు
నొకఁడు పదస్రౌఢమకు నిచ్చలో మెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘ మెచ్చుచుండుఁ
తే. గామి చందానఁ దలపరి కచటి బధిర, నలఁ దర్రునిగతి వాది పగిదఁ గనక
కారు చాడునఁ బంగు ధైర్యరఁ నుజాతి, బావ విందల ముదలించఁ జాలు శైలి.”

అని చాటియున్నాఁడు. ‘అవిదితగుణాపి సత్కవిభవితః కర్ణేషు వసుతి మధుధారామ్’ అన్నట్లు చవిఁ గొనుఁ డీపద్యమునందలి మాధుర్యము!

ఎట్టివానికృతియందును దప్పలుండక పోవు. ఉండినంతనే వాని కృతికిఁగాని యాతనికిఁ గాని కళంక మాపాదింపరాదు. గుణపరిక్షణము చేయవలయుఁ గదా? రసపుష్టిఁ గనుగొనవలయుఁ గదా? దీనినే యీ తఁడు,

“ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడమ గాదు దానికిఁ గళం
జొప్పుడు కళిఁ గళంకము, కప్పేర్పడి యేమి నిందఁ గావించె నొకొ!”

అని వక్కాణించె.

ఇతఁడు కృతిని రాజుల కీర్చనభిప్రాయమందు విముఖుఁడు. ఒంటిమిట్ట శ్రీకోదండరామమూర్తి కంకితమిచ్చి కీర్తిగాంచిన బమ్మెర పోతనామాత్యునియనువునను, బీతికాపురీకుక్కుటేశ్వరున కర్పించి తన కృతుల వాసి నొందిన కూచిమంచి తిమ్మకవివడువునను, మఱియు భగవదర్పణ మొనరించిన మహాకవులజాడ ననుసరించియే యీతఁడును రాజాంకితమును గుఱించి,

“అతికుటుంబరక్షణావేక్షఁ బ్రాల్సతి, కృతులు మూఁఘామివతుల కిచ్చి
చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటె సరిహర, ర్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరావె.”

అని ఘోషించి యున్నాఁడు, చూచితిరే యీతనిదైవభక్తి!!!

ఈపంచతంత్రమునే దూబగుంట నారాయణామాత్యుండును దెనిగించె. పద్యములలో భాసనామ్యముండెనమానదు. కథ యొకటియే కదా? నారాయణామాత్యుండు సులభశైలిని వ్రాసినాఁడు. కాని యందుపైతము లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములు లేకపోలేదు. వేంకటనాథుఁడుమాత్రము తాను గలిగియున్న మెట్లుండవలయునని యొప్పుఁ జెప్పెనో యీ చొప్పుఁ దప్పించు తగినచోటులం దనువయిన వర్ణనములను జేర్చి రచించినాఁడు. బ్రబంధమునం దుండఁ దగిన వర్ణనము లన్నియు నెట్టకేలకుఁ గల్పించి రసపోషణముఁ జేసి వాసిఁ గాంచి నాఁడు. ఐనను లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లందందుఁ జూపట్టుచున్నవి. వానినెల్ల నిట వ్రాయఁ బూసలేదు. ‘తోటి కొక్కపాట’ నోటి కొక్కమాట’యనునామెత మనకుఁ జరిపరిచితంబు కాదే. అట్లే సామాన్యముగఁ బాఠభేదములచే లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములును గలిగియుండునని యూహింప వచ్చును. ఈదోషములను గృతి కర్తనెత్తిపై వైచుట ధర్మమార్గమని యేరైన నెన్నఁ బూనుకొనరని నానప్పుకము.

హంసవింశతికర్తయగు అయ్యలరాజు నారాయణామాత్యుని వలె నీతఁడును న్యభానవర్ణనములం గడు నేర్పున నలవరించి యున్నాఁడు. కొన్నింటి నీక్రిందనుదాహరించెద. గ్రంథమునందే తిలకింపనగు నని పాఠకమహాశయుల జేడెద.

స్వభావవర్ణనములు.

పుట.		పద్యము.
వేనఁగి	58	517
గొల్లచాన	59	586
హేమంతము	69	677
వేట	99	166
చోరుఁడు	122	199
సిద్ధుఁడు	151	101
వనము	196	522

ఇట్టి వెన్నియేని కాననగు. ఉదాహరింపఁ బూనిన గ్రంథమంతయు నెన్నవలసి యుండును.

ఈతఁడు శబ్దాలంకారంబులఁ గూర్చుటయందు మిక్కిలి ప్రియుఁడు. అంశం దనేకపద్యములఁ గాననగు. అయినను గొన్నింటిని దెలిపెద.

శబ్దాలంకారములు.

పుట.	పద్యము.
6	100
17	123
87	70
69	676
114	119
140	330

ఈ గ్రంథము నీతులకుఁ బుట్టినిల్లని వేఱ చెప్పనేల? నీతులను బొందుపఱచి వ్రాసిన పద్యములఁ గొన్నింటి నుదాహరింప మన స్ఫుల్పిష్టాకు చున్నది. కాంచుఁడీ కవిమహిమము!

“పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలు విపంచి శాస్త్రమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబు నహింతు రట్ల కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలు విపంచి శాస్త్రమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబునహింప రుద్రరక్ష.” ప్రథమాశ్వాసము.

“గజ మంటిన్న యడచు, న్భజగము మూర్ఖునికన్న పొరిగొను ధరణీ భుజుడు నగివట్ల చంపుం, నుజుడు ముగ్ధులకు కౌను బ్రాహ్మిన్.”

మనుజుడెన్నఁడును స్వతంత్రుఁడు కాఁడు. భగవంతుం డేయేకాలమున నెట్టి త్రిపుటం ద్రిపునో యట్లు తప్పక మురుధవింపవలయు ననుట కీ సుహాకవి యెట్లు కథాశములను వాక్రచ్చెనో కనుగొనుఁడు.

సీ. “ఘనరూపవిధి యనంగునకా యనంగత్వ? ముదితమే బలి కహివ్యాహునతి?

పాండురందనునకా బహు గాలనననాస? మిగ్ధరాధిపునకా యేటిగొరం?

యదుపలాగ్ధతునకా శాపమణంబు? బాహ్మీసుతునకా శస్త్రశయ్య?

నల్లరాజుకా మహానసకాకథజనంబు? నహుభునకా ఘోరనాగమూర్తి?

తే. మఱి త్రిశంసునకా పచ్చిమాలితము?, మ్రచదనందనకా రాచతొత్తుపాటు?

మనుజుడెవ్వఁడుకర్త స్వతంత్రుఁడనఁడు?, నీశ్వరుఁడు గాక సమసూర్వచిట్టిపనులు.”

ఇందుగల యైతిహ్యముల నెట్లు జతకూర్చెనో.

ఇట్లే నీతులుగలవన్యములును, గంతపాఠము జేసి పలుమారులు ప్రస్తావనావశంబునఁ జదువుకొనఁదగిన పన్యములనేకము లున్నవి. అక్కడక్కడఁ బన్యములలో సామెతలును గూడ నిమిడించి యున్నాఁడు. భాషయందుఁ బాండిత్యము లోకమునఁ గలిగింపవలెఁన్న సామాన్యముగఁ బ్రచారముగో మున్నమాటలనే యుపయోగించుచు గ్రంథములను వ్రాముట యుచిత మనువాక్యెల్లరకు వందననహస్రంబులు. క్రొత్తవనంబులును సమాసచాతుర్యంబులును, నలంకారవిశేషంబులును భాషకలంకారప్రాయంబు లని యెన్ని గ్రంథజాలంబులను రచించి మహాకవిపండితులు లోకంబున భాషను బోషింతురు గాక యని నాయూహ.

ఇం దెందైన లోపంబు లుండక మానవు. ‘ప్రమాదో ధీమతా మపి’ యనువాక్యంబును దమసునంబున నిడి పరిశీలించి దోషంబులఁ బోఁద్రోచి గుణగణంబుల గ్రహింతు రని భాషాభిమానుల నెల్లరను వేఁడుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు,

పండితాఖండలమండల పాదసేవకుఁడు,

కాన్యశీర్ష. కవిభూషణ జనమంచి. వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ,

సహాయాంగ్రహండు, మునిసిపల్ హైస్కూలు, కడప.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము

అవతారిక.

పుత్రస్తననిస్తులైణమదసంసిక్తం బురోపేథి బా
గైవిన్నాణపుంబుట్టుమచ్చ రవిక న్యాసన్నవిశ్వంశరా
దేవీవిభ్రమలక్ష్మీ దేటపఱుపం దీపించుత్రైలోక్యర
క్షావర్ణిష్టుడు కృష్ణుఁ షూర్జితమనసి న్నామదిక్కుయ్యడిక.

1

మ. సరసీజాతము లాటపట్టులు నిశాచారారి చంచద్భజం
తరమావాసము పుట్టినిల్లు సలిస్థానంబు చారిద్యోధు
ధరవజ్రాయుధకోటిచూపు నిగమాంతప్రోక్షు లాశంసిని
పరిషద్యాగముగాఁ జెలగుజగదంబం బర్చఁ గీర్తించెడక.

2

చ. తరల కహో యుపాంకుజపదంధున న్వనజాతపీఠి క
న్నరమొగిడించి సృష్టికరుణాయతి మూలకుఁద్రోచి భారతీ
చరణశిఖాంతవిభ్రమరసంబులఁ బ్రస్తుతినేయుధాత మ
న్నిరుపమదివ్యకావ్యపదనిగ్నితిఁ బ్రోదియొనర్చుఁ గావుతెక.

3

మ. నవమేఘాళిఘటించు మచ్చికురబంధశ్రీ నిరీక్షించి గో
త్రనర్యోంబులఁజేయువృత్తకుచముల్ దన్గించి భావించి నా
యవలగ్నాంగముఁజూచి సింహాస్థజనం బర్థింపుమంచు స్తనోధవు
మేలంబునఁదేల్పువాణి నను నంతర్వాణిఁగాఁ జేయుతెక.

4

ఉ. చేకొని బ్రహ్మమంత్రములఁజెప్పనహో ప్రతిసీర జాఱ మై
నాకుఁడు దేవతాళిగళనాదమున న్జదివించునోట భూ
షీకృత భోగిదర్శనముచే ధృతిదూలి చలించుగౌరి నా
లోకముఁజేసి నవ్వు ప్రబలు స్వరమేశ్వరునాశ్రయించెడక.

5

- ఉ. ఆసవనారిమోవిరుదు లానఁగఁ దద్దవకంధరావల
 ద్వాసుకి భూరిభూత్కరణ వాతకనన్నిటలాంబకాగ్నిగం
 గాసలిలా ప్రినార్చుటకుఁగా వడిదోయిలిసాఁచుచండముం
 డాసురహంత్రి నన్ను సకలార్థవిధిజ్ఞునిఁ జేయుఁగావుతఁ. 6
- చ. నకుఁగక బాల్యచాపలమున న్దనపిమ్మటి ప్రేలఁ జొక్కపుకొ
 గడియపుట ట్టటందుఁ ద్రిజగజ్జను లచ్చెరువందినూడ న
 క్కడపటికొండ సాంపులెఱుఁగం దవిలించినటిందుసాలిపె
 న్నొడుకు మదీయకావ్యమునకుం గలిగించు నిరంతరాములు. 7
- ఉ. భూరి విరాడ్వికారగతిఁ బూర్వకుశ్యచ్ఛరమాద్రులం బదాం
 భోరుహముల్లటించుకొని పోకలరాకల మే న్దలంచి వి
 ద్యారుచిఁ జొక్కుచోఁ జెవివదనప్రవిపోగున కెంపువోలఁ జె
 న్నారమహాన్నత స్త్రైజయు నక్షరు నక్షరపు న్భజించెదఁ. 8
- మ. ధివమూర్ధేందుపయోధిపర్వశశిచెప్పం జొక్కి పెక్కింప్రకై
 దవఖండంబసమగ్రముగ్రనగమంధతుభ్యమాంబు సిం
 భువసారంబు తనుస్వమొప్పఁగలచంద్రుండంచు దిన్యామృతం
 బవలంబించు భుజంగకోటియగునా గారింబ్రకంసించెదఁ. 9
- చ. అతినికతాశుధారకు మహామహనీయ విచిత్రస్థనం
 గతికి నిరూఢగుఢసుముఖత్వదనత్యోపదార్థసంగ్రహ
 స్థితికిఁబహుప్రయత్ననియతిం జనల్తాశ్రుతిరత్నకుండలా
 యితహితసూక్తియుక్తి నుతియించెద బాణమయూరవోరులఁ. 10
- మ. హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతుఁ జేతోమరు
 త్నదనాస్థానికఁదెత్తు మానసనభి స్సంచారిఁగావెంతు హృ
 ద్విదితక్షీరసముద్రభేలనమున న్దేలింతు నుత్కృష్టన
 స్తుదులం బ్రాజ్ఞులదిక్కయజ్ఞనమరకు నోసము శ్రీనాథునిఁ. 11
- క. వాచావీఢిఢ్యత, లోచనకర్తాగ్రయాయ లోకసుధాంధో
 వైచికిఁ దలఁతు న్నద్వంశాచార్యుం దిరుమలశ్రియగిపతి గురునిఁ. 12
- మ. రసవిన్నూర్తిగొఱంత దీనికిదిపూర్వచ్ఛాయ యివోట్టఁద
 ప్పస దిష్టట్టన నభిసృష్టిపసలే ధవోట్ట నశ్శీల మ
 ద్దేస నాదిక్కునదుస్సమాస మిది సందేహస్పందంబీడ నం
 చుసుమాశంబునఁ బాండితుత్పరత్నసిమ న్నోత వాక్రుష్వఁగఁ. 13

సీ. ఒకఁడటంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడువారైనప్పుడికిఁ జెలంగు
నొకఁడుశబ్దస్ఫూర్తలకు మాయురయను నొకఁడ౪స్పృష్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముగదల్చు నొకఁడుమనఁచచ్చికకు నలరు
నొకఁడుపదప్రాధిమకు నిచ్చలోమెచ్చు నొకఁడు బాతిక్లాఘు కుబ్జుచుండుఁ

తే. గామిచందానఁ దలవరికరణిబధిరు, నలె దరిద్రునిగతి వాదిపగిదిఁ గనక
కారుచాడ్పునఁ బంగువై ఖరిఁ గుబాతి, బాడ నిందఱిముదలింపఁజాలు పెట్టు. 14

క. ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తిప్పున్నను గడమగారు దానికిఁ గళలం
జొప్పడుశశకిఁ గళంకము, కప్పేప్పడి యేమినిందఁ గావించెనొకో. 15

ఉ. అనుటకీరసంబున నహంకృతిదంశితు లల్పకాకపు
ల్వీనుల సీనిమత్కృతి విద్యుదపానితగాకయున్నె యా
హానరభు క్తశేషకలహారణక్షమకుర్కురాలికిం
గాని నవాజ్యధారి క్రతుకార్యసమాచరణీయగావొకో. 16

*చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చునదావనిఁ బాననాళి దా
వదిగొనిరోయుపంకలను పంచకసంచయు మట్టిదేకదా
చదురుఘటిల్లఁజూచు సరసప్రసవంబులఁ బంచరీకపుం
గదుపులు నిచ్చలు స్వేదకుఁ గా కుణపంబుల నక్క లేర్పడక. 17

చ. ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగ్మయ గూఢముగాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేటగాక యరచాటగునాంధ్రవధూటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమును బాబుదనంబును గాకయుంపఁ జె
ప్పినయది పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాకయుండినక. 18

చ. ఎడపక తారుదారే లిఖియించి వ్రతించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సకలావసగంబుల దారయై దిశల్
గడిచి నటించుకావ్యములు కాన్యములా హరణాఘశాంతికై
విడువక కూలిఁబెట్టి చదివించుకృతు ల్లెతులే వసుంధరక. 19

ప. అని యిట్టేదేవతానుతియును బురాతనకవిస్తుతియు నాచార్యపురస్కృతియును గుక
వితరస్కృతియుం గావించి, యేనొక్కనాఁడుపంచతంత్రంబాంధ్రభాషం జంపూ

*చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చునదావనిఁ బాననాళి దా
వదిగొనిరోయుపంకలను పంచకుఁడై జైఅనట్టిదేకదా
వెదకుమహారసప్రసవవిభ్రమసంపదలన్నోజ్జప
టపదములు పూతిగంధకుణపంబుల రోయవ నక్కలెక్కడక.

ప్రబంధంబుఁజేయఁ బ్రారంభించి యేతత్కావ్యకన్యకారత్నంబున కనుకూలవల్ల
భుం దేదేవుండుఁగో యని విచారించి శయ్యాతలంబున శయనించిన. 20

శ్లో. హృన్నిత్యయాచర మయా పుష్పయాప్ర భుత్వం

మాళీతుషార ఘృణీనా జగతాం గరుత్వం

సందీపయ న్నభిని కోపి హహన్ముమా స్తే

స్వప్నే తుభే సితసితద్యుతి రావిరాసీత్.

క. కలలో నలుపుం దెలుపుం, గలవేలుపుదొర యగణ్యకారుణ్యరసం

బాలయ ననుజూచి ద్రుక్షాఘా మధురప్రణయపూర్వభాషలఁబలికె. 22

క. నను హరిహరనాథునిఁగా, మనమునఁ దలపోయు నృపకుమారక విద్వ

జ్ఞనసేవ్యము సికావ్యముఁ, దనకి మ్మభిమతెదరప్ర దాతకుఁగక్తి. 23

ప. అని యానతిచ్చి యావేల్పు విచ్చేసిన నానందకఁదళితపులకదంశితుండనై మేలు
కని. 24

క. ఏచనువుగనిగు హరిహర, సాచివ్యమునొంద నన్యజనులకు మది నా

లోచింపఁ దిక్కయజ్ఞప, నాచనసోమునకు మతీయు నాకుం దక్క. 25

ఉ. సన్నుతశబ్దజ్ఞుఁడరసస్ఫురితంబుఁ బురాణభారతో

త్పన్నము నైన సాధుపతితం బయి యొప్పుదు మర్త్యసేవ్యమై

యన్నప్రబంధమెప్పటి కహో జగదేకపవిత్రభూమిదే

వాన్నము సారమేయచరణాంకితమైన భుజక్రియాహ్వామే. 26

గీ. అతికుటుంబరక్షణాపేక్షఁ బ్రార్థలి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి

చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా, స్వణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాదె.

ఉ. అంగధృతాబ్జ నిశ్చలతరాతమ సర్వదు స్వప్నసంగభా

లింగితు భీషణాశరకులీనజయోన్ముఖపారుషక్రియా

సంగతు భీషణాంబకకృశాను నిరూపిత వైరిసర్దు యో

గాంగయతాదృతిఁ హరిహరాకృతి మత్కృతిభర్తఁజేసెదె. 28

ప. అని నిశ్చయించి యత్రిలోకీకర్త మత్కృతిభర్తఁగా నొనర్చితి మదియ వంశా

వతారం బభివర్ణించెద. 29

ఉ. ధీరత రాజవంశజలధింబ్రభవించె మహావిరోధి సం

హరవిహరి సాశ్వదిరుదాంకుఁడు బైచన్యపాలుఁ డధిరి

శ్రీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సురితికె హరాద్రినీ

హరివసుంధరాధరములయ్యె సమగ్రవిహరశైలముల్.

క. అల దైచతీపతికి, నృలభిత్ప్రతిమానభోగపరతంతునకు
గలిగె నిరుమలధరణీ, తలనాగుడు నిర్భగప్రతాపాజ్ఞలుండై. 31

ఉ. అంబుజనేత్రఁ జిమ్మనసుధాధిపరత్నము గూర్చి కేర్చిఁ ది
పాంబికఁ బెండ్లియై కనియె నప్రతిమానగుణాఘ్య వీరభ
ద్రుం బరిపంథిరాజకులతో యధిమందరు ఘోసంగరా
డంబరచుంబిభీకరకటప్రకటద్విధ సైన్యసంఘం. 32

సీ. ఆతఁడు తుంకుట్లస్త్రీపతిరాజవపుత్ర శృంగారములయిక్కు లింగమక్కుఁ
బరిణయందై లింగనరనాయకవతంసుఁ బ్రాధిపతిత్వంబు బర్వతేంద్రుఁ
గనియెఁ గుమారలింగజోణిపాలండు యువపైంఛివకాననానలుండు
పోరులఁబెక్కుండ్రుఁ బొరిపుచ్చె నన్నహాపునితమ్ముండు పద్మతప్రభుండు

తే. నైరికాంతారదవనారివాహమూర్తి, పోతె ఫలితిమ్మునుపతీపాలపుత్రుఁ
బుద్ధాచారిత్రి వికసితాంధోజనేత్ర, నన్నమాంబికఁ బరిణయంబయి ముదమున.

క. నను వేంకటజనవల్లభు, విసుతపరాక్రముని రంగవిభుడై ర్యకగా
కనకాద్రిని శేషాద్రినిఁ, గనియె నిహామన్నసౌఖ్యభుటనాయతికి. 34

క. అనహాయనరకవితా, రసికుడ వేంకటభరావనప్రభుఁడ గుణ
ప్రసూప్తకాండవదన, దృశ్యలయితి *విద్యదభిలబంధుని జాడక. 35
అథ యిష్టాంతములు. అథ-

క. భువనయయాస్వాకృతికి, బవిహణిస్త్రముఖలోకపాలక మనుజీ
దిగ్దశమణికి రణవికసిత, సువరసాచరణచరణబుజాతునకు. 36

క. పౌన్దర్యవరదనను నా, ర్యాలోకచకోరతాపహరణక్రీడా
స్థాలాలితాస్యరసనం, హోలుంకహృదయమునిజనోపాస్మయనకు. 37

క. వినతానందనగతికి, ఘనవరకత్రాసకరణ కరవాలభుజా
భినవాద్యతసురతతికి, జనితప్రహ్లాదవిసుతజటిసంతతికి. 38

క. బహుభువనవిహారునకు, నృపాజప్రహ్లాదభాంభజటిలిఫలాళీ
వహనమహానీయవిగ్రహ, మహితోఽంబరగత్రమస్త్రీకునకు. 39

క. తరణితరీలోచనునకుం, బరమాణువిలోకి యోగమార్గభురా
పరివిహృతిననాగునకు, హరిహరనాగునకు సద్దృహసనాగునకు. 40

అథ కథాప్రారంభము. అథ-

ఎ. సభక్తిసమర్పితంబుగా నాయొనన్పం బూనిన పంచతంత్రంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టినది. 41

* సకలబంధు పరిపక్కులుండక.

సీ వనజగర్భకటాహవర్ధిష్ఠుః పరణంబు బలిబహుకృతపుణ్యసలిలభేయ
మరుణాంశుకలశభాసుః రత్నసాధంబు కుఞ్చరబిద్భహమంబిగోపురంబు
భవభవాక్రీడసద్దాత్మనిష్కుటకంబు బ్రహ్మనిష్ఠద్విజప్రాంజలంబు
ప్రబలభార్గవశౌర్యబంధురక్షత్రంబు పౌలస్త్యనిభవణిగ్భాసురంబు
తే పద్మనాయకశుభవిభాధర్తస్యమాన, విద్వదానాసమండలీవిహరమా
భూరిసంతాపతిమిరంబు సౌగంధ్య నెఁడుఁ, బూర్ణగరిమంబు పాటలీపురవరంబు. 42

సీ. హలహలం బిదిగాదె యభ్యమిశ్రీయజీ వానిలగ్రాహినిప్రాహిపతికి
బలుసుదం బిదిగాదె పరుమెరివారిజోన్ముక్తకృత్సృశుండాలపతికి
జిరతమం బిదిగాదె పరరాజసంరోధి పరణమండలచక్రవాలమునకు
గ్రొమ్మెఱుం గిదిగాదె కుటిలశాస్త్రవతిను త్కృతజయుక్వాకారచక్రమునకు

తే. త్కేద్రమిదిగాదె ప్రతిపక్షజాతిఁ జెడని, కొమ్మరేసుల గనుపట్టుకొటతమ్మ
కనఁగ జన లోచనోత్సం బావహిల్లఁ, బరిభవిల్లఁ బొగడ్డ నవ్వరియగడ్డ. 43

గీ. మొదల నవ్వలలోఁ గొంత మునిగి సిదప, రాసికెక్కిన పెనుమచ్చరాలఁదెరిగి
పరఁగుతనపెంపుఁ గొమ్మలపాలుఁ జేసి, కోట యవ్వీట గుర్విటుపాటఁదనరు. 44

చ. పురనిధిరక్షణక్షమతఁ బూనిన శుద్ధసుధాసముజ్జ్వలా
వరణ ముకుందభృత్యుణికి వాలికకొమ్మ లతిస్ఫుటస్ఫుటో
త్కరము తదగ్రశీతకరకాంత శిల్పిణులం బురుడ్చినా
హరణచరన్తరాళపరిఘాంబువుకంచుక మెంచి చూడఁగన్. 45

మ దివిపద్మాహిని యష్టలం బొరసి యుద్వృత్తి నివృజ్ఞంభింపఁగా
నవరోధించినవీటికోట యభిమన్వాచార మేమానాం
బుకచ్చంబునఁ బాఁగుకొన్నయడుగొప్పం బ్రహ్మనిష్ఠీకృతి
న్నిసంద్రత్నతదాతపోచ్చలన విహ్నింఘ్రాఁగునాంతమున్. 46

మ గళబద్ధానిలభుగ్వివస్సురిత భూత్కారంబునంగాలుఁగొం
డలునీతేరిగురాల వెట్లు చెడకుండంబ్రోతు వన్వప్రర
క్షులగానుత్తతశోభబూనిధరియించుం జూడుఁడా యంచు ని
స్తులదత్తోత్తరభాషఁదెల్పి చను ఖగోళితుం డుదాత్తాచితిన్. 47

చ. కులుకుకుచంబులానకలుగుల్పడఁ గొమ్మల దొంగిచూచు కొ
న్నలముఖచంద్రచంద్రికలమవ్యపుఁదేటగవాక్షచంద్రను
శిల్పలప్రవించునీటఁ బడి శీఘ్రగతిం బఱతెంచు మీనకం
దళములయత్నపద్దదళదామకశోభఘటించుఁ గోటకున్. 48

ఉ. బంధురడిం గరుంకృతినిబద్ధకట ప్రకట ప్రదాన
త్కుంభిగద ప్రహరముల గూకల నిక్కలువై నమిన్నువి
శ్వంభరఁగూలున న్కులఁక సారసగర్భం దొనర్చు సంభృతి
స్తంభములో యనం గనక సౌఖ్యము లుల్లసింపం బురంబునన్. 49

చ. పననజనంబునం బునముపై గరుడాగ్రజ గాఢసూక్ష్మతిం
బలుగుమించిగాఁగఁబ్రుణిమాని హయాళి ఐయాళిక శ్రమో
త్సనముఘటింను సౌర దివిబద్ధవితాజనతామభంగుజ
చ్చనినికనంబునం బాహము సౌఖ్యనిశానదృశ్యత్ప్రసాదముల్. 50

చ. మరకతకుంఠము ల్లల మానసమానవిహీనకేతువుల్
కరములు మధ్యవర్తిరవికాస్తుభిరత్న మతారకాసము
త్కిరము సరోజదామకముగాఁ బొగఁదొందినసౌధరాడ్విరా
టురుపుండు ప్రత్యహం బమరపూజితుడై కొమరొప్పునప్పురిన్. 51

ఉ. వన్నియమీఱ నన్నగరివాడొ మేడలఁ గ్రీడలం గుగు
రొన్న పెఱుంగునిన్నుతహనలకుం జెల్పడై నిలింపి
ద్యున్నిభదేహాశిస్తు రళితుండువియు క్తవిత్త భూగుహా
త్సన్నసమగ్ర సౌఖ్యనితాంతలతాంజగుతు చ్చకచ్చటల్. 52

* చ. గురుపురగోపురాగ్రములఁ గూడినభూసమర్పణు ల్లనో
హరవరద త్తమ త్తవిగ్రహాయుధజన్యవిహరభిన్న
చ్చరికఘటిల్ల వేనపుష్పాదీనఁ దీగున మేరుమారుతాం
మరములఁద్రోరు రచ్చరచకుంఠజవిశ్రమపుష్కరఘ్రితిన్. 53

* చ. అలఘుసరోజభీమశిఖాగమకాంక్షకాథజానక
జ్వలనశిఖోన్నజీర్ణవిశివాహనులా యజకోటి కిచ్చు ను
త్కృతిక నిలింపధామజిగుఁధామచూర్ణ తిబింబితామిళ
త్కృతిక సుగంధచంద్రఘటికాపురగోపురయాతాస్యముల్. 54

ఉ. ఆపురి జంద్రికా నిశల హటకహర్త్యమృగేంద్రమధ్యల
గ్రాహగనీట మజ్జనములాడి యలంకృతిమచ్చరీరులై
డాపుననున్మిఁజేకొనఁ గడంగుమరింగు నిలింపపుష్పలా
పిపటలార్పితా పహితవృక్షలతోఁగుగఁచుకస్తృతిన్. 55

చ. అలతొలివేల్పురాఁ బగరయాకటిపంటలు వేదవీజముల్
మొలచినచే లుదారగుణము ల్లనియించినయిండ్లు సత్కిరియా

* ఈరెండుపద్యములు ప్రక్షిప్తములనితోచెను.

- ఫలతరువుల్ వివిక్తశుకపంజరము ల్లశకల్పిధాతలా
తలమననే రురౌవరతత్వవిధిజ్ఞులు వీటిభూసురుల్. 56
౯౫. దూరారాతు లుదారధర్మగురుమూర్తు ల్పద్మినీహృద్వికా
సారంభు ల్వసుభూషితుల్ హృదయపద్యాబంధవిశ్వంభరుల్
ధారాసారవిధాయకు ల్లునపదాలంకారు లత్యర్థతే
జోరమ్యు ల్లుచిరోదయు ల్లుచినతంసు ల్వాస్త్ర రహస్వి నినుల్. 57
౯౬. ఉన్నతవైభవు ల్పురివిమరుభవుల్ భవనాంగణంబులం
దెన్నగఁ గోటికొక్కటిగ నెత్తినతెక్కియము ల్లతాద్విరు
క్తిస్సైరయంఘటించు మణిదీప్తములై గగనస్రవంతికా
సన్నభలాభిరామదివిసత్కుటనిమ్మటవాటి కెంతయున్. 58
౯౭. ప్రారతతత్వరాప్తి ప్రతిహాలగరాధిపనిశ్చలత్వగం
భీరముమాన్సు వాహినులు పెక్కులుగొల్వఁగ లచ్చిఁ గాంచి యా
పూరితసత్వరేఖసౌలుపుం గని సద్గుణలాశ్రయింప ని
ర్వారణమండు భూరిగుణ రత్నగముద్రులు హృదు లప్పరిన్. 59
౯౮. చూడం జూడ్కులరాగలక్ష్మి గలిగించు న్నించుఁ దోడ్దోన నా
శ్రీద్రశ్రీదనకాంక్ష కర్ణకుహారార్థిం బాపు పాదంబునం
దోడ్దై తీర్పు రమాకుమారుపను లెందు నిన్విందులంబోలి యె
తే డాకం బలిరే పురంబుకలకంఠీబాతి యశ్రాంతమున్. 60
౯౯. రాగములం బరాగములరాగములంగరఁగింతు రంగరే
భాగతి మెచ్చ రచ్చరలఁగాంచినశుద్ధము కల్పి దేశసం
ధాగరిమంబునం దడసినం గడకాళ్ల నదల్చి రంభ నే
లాగుననైన గెల్తురు కళాపతు లాపుటభేదవంబునన్. 61
౬౦. పదనాబ్జములెచాలు వలపులఁ బ్రేరేప వెలిదన్నులేటికి విక్రయింప
సోగకన్నులెచాలు సౌభ్రసంపాదింపఁ గలువరేమిటికి నంగళ్లఁ బెట్ట
మొలకనవృత్తెచాలు ముదముఁ బ్రోదియొనర్చ నచ్చమల్లియ లేటి కమ్మజూప
గురుకుచంబులెచాలుఁ బరితోష మొనరింపఁ బూగుత్తు లేటికి బుటములెత్తఁ
౬౧. గాయదీధితిచాలు రాగముఘటింప, బేరమెఱిగింప నేల చాంపేయములకు
ననుమఁ బధికులు నర్హుల్ లాడనాడ, వేడ్కవిహరించుఁ బుష్పలాపీజనంబు. 62
౬౨. ఆలాన దారుబద్ధాంగువుల్ దెగఁ బిఱిందికినీగి ముకుచాయ నిగిడినిగిడి
పక్షభాగములవెంబడికుగంబులుజాతిపోప రజత్ ప్రయ్యఁ బొంగిపొంగి

నిర్యాణకోణము ల్పిండి యుప్పుర మెక్కు శీఘ్రపీచికలపైఁజిమ్మిచిమ్మి
 సృజిఘాతముల లెక్క నేయక చేయిచ్చుకృత్తిశృద్ధటపం త్రిగిటికిటి
 తే. హస్తీపకముఖ్యసంహతు లతులగతుల, మఱువుడని చూచికలకోజఁ గఱపికఱపి
 నఱులునవ్విట గర్వదుర్వారవైరి, మారణారంభబలములు మదకలములు. 63

చ. సురసరణిం బడల్పడఁగఁజూచి కరాహతిఁ దత్పూర్వం
 నిరవధికత్వరం జనఁగ నెట్టన మావులఁ దూలవైచుకో
 యరదముఁ బట్టునో యనుభయంబున నేగు నదృశ్యుడై విభా
 కరుడన పీడిదంతులకుగల్గిన యున్నతులెన్న నెటికిన్. 64

ఉ. రాజిలపొతుమానికపురాల జిరాలగురాల సారథా
 రాజవగౌరవం బడపరా కతిపుష్కరవాహకోటి గా
 ధాజడవీధిఁదోలువిరియంబడధారలకత్తి మత్సరో
 త్తేజితమై హయాంకభృతి దీప్తసమీరణ మూర్జితత్వరన్. 65

శా. వైరూఢావభటిరటస్తఖిగనుర్బాణ ప్రచండాసి భృ
 చ్ఛూరుల్గ్రాలఁ బకోపతాప మొనరించు స్త్రీప్రసంచారక
 ఖారంభంబున సంఘటించుమహికి న్దంపంబుఁ గల్యాణము
 జ్వేర న్నాటు మొగంబుఞ్చాఁబురముతేజీ ట్టప్పభిప్రక్రియన్. 66

మ. పరికింప న్దుకుశ ప్రవాళగతి నప్రింబంటుమావు ల్సమీ
 పరసంగన్నులవిందుఁజేయు భువనప్రఖ్యాతచక్రభ్రమిం
 బరమోత్కృష్టతఁగాంచి ఖడ్గశరసంపత్తి న్భృకాశించి య
 ప్పరితేరు ల్తహనీయజంగమనగ న్నూర్తిన్దడు న్రాజిలన్. 67

ప. మతియుఁ గమలాంకృతంబులై మురవైరియరంబుం బురుడించు సరోవరంబులును
 బ్రతిపర్వరసోదయంబులై యనారతంబు భారతంబుంబోలు నిక్షుప్తనంబులును
 వెండియుం బేరుగల వస్తువులుం గలిగి జగత్ప్రసిద్ధివహించిన యారాజధానిం బాలిం
 చురాజేంద్రుండు. 68

సీ. తనరూపమునరూప ధరఘాతీ గురుసూతి మఘపూత విభుజాత మర్దిగాఁగఁ
 దనదానమినజానఘన గారివనవారి ధరవాహవరదేహతాపిగాఁగఁ
 దనశౌర్య మనివార్యతర తోపవరభూప ఘనవైద్యజనవైద్యకారిగాఁగఁ
 దననీతి వినయాతిధనరజ్యవనరేజ్య శతపత్రిహితపుత్రిసహజగాఁగఁ
 తే. దనమహాసత్య మంతికోద్యత్తిశంకు, తనయనత్యతిపశ్చరిత్రింబుగాఁగఁ
 మనుకుభిన్నూర్తి నిత్యధర్మప్రసిద్ధి, తత్త్వవిద్గర్భనుండు సుదర్శనుండు 69

- సీ. తనదానగౌరవంబునఁ బుణ్యజనపరంపర చిరస్వాస్థ్యస్థసంపదనహింపఁ
దనమహాహవము పెంపునఁ జక్రవాచ లో త్తరతిమిరంబు బుడ్డుమడుపఁ
తనఘనావనబలోద్యమమున నతిమిత్రుగోత్రికుంజరజాతికుతుకమందఁ
దనమటుంగున దురంత ప్రతాపస్ఫూర్తి హనునించునినుఁడునునఁగియుండఁ
- తే. సమధికాదృశియూని విశ్వంధరుండు, తప్పు కెప్పుడుఁ గన్పొలఁగింపకొనఁగ
వారుమగఁడయి యత్యంతపసునమృద్ధి, దనకుఁ బ్రియదర్శనుండు సుదర్శనుండు.
- సీ. తనయశోనటికి గోత్రావలచ్ఛతురభి ఘనతరంగములు రంగిములుగాఁగఁ
దనమహస్త్వ ప్రజిహ్వనినుఁ బ్రాచ్యారిరాజ్యములు నిస్తులతరాజ్యములుగాఁగఁ
దన హేతితథార ధారకాశాపకృత్కుమతిగోత్రములు గోత్రములుగాఁగఁ
దనగూఢకలహంసమునను భూమామానసములు నిర్మలమానసములుగాఁగఁ
- తే. దనమహాగుణరత్నసంపత్తికి శాస్త్ర, చతురభూషణకృతు లలంకృతులుగాఁగఁ
మనుసుదర్శనుఁ డెభినవామ్నయంతతి, ధన్యతోషేతహస్తసుదర్శనుండు. 71
- సీ. పరిధిరాధిపతి ప్రపత్తిఖండనకలి దశదిశావిదిత ప్రతాపరథ
యనదనుశాసనవ్యాపారత మహారానిధి దత్తిచ్చిత్తాదృశగతి
భువనసంచారయోగ్యవినీతగతిమ త్తసారంగరంగ దాసానగరిమ
నిరుపమాన నిధాన పరిపూర్ణ తమనోజ్ఞగుణసేతార్యనుకూలప్రతి
- తే. బహువిధానోన్ముఖుండు సమద్గ్రహణశాలి, సత్యసిధి పుణ్యజనుఁ డతిచండవర్తి
గంధర్వాహుండు హృష్టార్థిగాఢభూతి, యతఁడు దివ్యకారణం డగులఁ చెల్లె.
- సీ. ఆతిశీధమదవికారత మేనులెఱుంగెని కిరలులసఖ్య ముద్రాప్రాయ మనియుఁ
గుత్తుకవిసము వాపనఁదిపుఁ గలపాపజాతితో నమ్యుంబు జరుగదనియు
గఱుపాటమున ద్రవ్య కడుపుఁబోసికొ నడి నందతోఁ బొందు నిప్పంధమనియు
నఖిలంకుకసహాయతఁ డెచ్చుపెరిగిన కఠినమూర్తులచెల్లి కష్టమనియు
- తే. ధరణి కర ఖణి కిటి ధరశ్యులలరోసి, యుక్తమత్తు మహావిషధాంతరంగు
నాదిగచ్ఛేత్వరునిఁ గరుణార్ద్రహృదయ, విష్ణుసన్నిభు నస్త్యవ్యవిభునిఁ జేర. 72
- శా. సత్యశ్రాంతి నిధానదానజనితస్వాస్థ్యప్రత్యస్తీకృత
ప్రత్యర్థిం బహువేదకాస్త్రవతతి ప్రహానివర్తం ప్రజా
ప్రత్యక్షాదియుగళి మీకృత కలిప్రారంభం గాఢాశ్రయం
పత్యత్యాదృశమిత్రుఁ బోలద నుతంపం దధరాశ్వయం.
- 74
- సు. బుధసంభావితమూర్తి నిస్తులకాశాపూర్ణుండు నిష్పవర్షపూ
ర్వధరాధిశ పదప్రవర్త హితసద్రక్షాచరిత్రుండు దా

నభురాభుర్యుడు గర్వభౌగరిపహనందుండు శోభాసుధా

నిధి యారాజిభవై రిపీతిఁ గొలుపుండెం గొల్వహుటంబునన్.

75

క. ఇనుఁ డుదయాద్రింబలె నయ్యునుఁ డమ్మణిపీతి మెఱసి యేమనిచెప్పెం

దనయుల ననయులఁజెంతం, గనుఁగొని నిశ్వాసపీచికలు గడలే త్రిన్.

76

క. చిత్తము నఁగొని యిట్లును, చిత్తియుఁబ్రాభు మనస్వవేకము పయసా

పత్తిదము లొకఁడొకంజొ, క్కత్తున నన్నియును గలుగ నేమనిచెప్పన్.

77

క. లేదట పాండ్యత్వము చవి, గాదటక్కం బడెటికాసుపుదాఁ జూల్

గాదట యేనాఁడును బా, లేదట యాధేను వేరే లా యేన్.

78

క. సుకృతంబునగాంచు నొకా, నొకఁడు సయవిభూతికాంక్ష నుత్తిము నతిపా

తికునకు లేడైన గులాం, తిరుఁడువపులు విషముపంటితనయుఁడు వుట్టున్.

79

మ. పరమైకాంతికవాస మిట్టము ప్రియావంధ్యాత్వ మామోదనం

భిరలాభంబు ఋతూదితాభిగమన ప్రారంభవై ముఖ్యమా

పరితోపం బబలానుతాప్తి దగు గర్భస్రావము నా న్వపుః

పురుషత్వన్యతిపుఁత్రు డుత్తిమగుజాంభోంభి లేపందెన్.

80

ఉ. కాపున దుస్స్వభావమదగర్వవికారల మ్మగుమాసులం

గేవలనితబోధమునఁ గీర్తితమార్తులఁ జేయువాఁడు లే

డేవిమలాత్మఁ డొక్కఁడనిఁడెందునునందలపోయ నధర

ప్రేవిభుఁజూచి యొక్కఁడగితిసురపుంగవుఁ తాసభాస్థలిన్.

81

ప. అధితనీతిశాస్త్రమర్థం డగు విష్ణుశిల్పం డనునతండు నృపాస్థితయునుంబోలఁ దేజరి

ల్లదు దక్షిణహస్తంబెత్తి యిలాప్రియదన్వపం డగుసుదన్వసన కుదారస్వరంబున

నిట్లనియె.

82

క. పరిసముచేతను లోహా, త్కరములఁ గాంచనముఁజేయుగతి మన్వృధా

చరణమున మీపమారుల, గురుకీర్తీ నీతిపాఠగులఁగావించున్.

83

చ. ఇది నిజ మిందు కాలునల లెమ్మెమి స్థానరంపకున్ననీ

పదఁ బదిమూన నను పనవాసమెన్నద నన్న రాజు స

ప్రదము పహించి యొవిమలమనస యంతటివానిఁగా నెఱుం

గుదు నిను వీర ముద్దుకొడుకు ల్పయవేదులఁజేయు మేర్పడన్.

84

ప. అని సమర్పించినం గైకొని విష్ణుశర్థం డన్మమారులకొఱకుఁ దంత్రంబు లయిదు

కల్పించి కథాద్వారంబున నీతి గ్రహింపందేయునాఁ డెర్య నత్తంత్రనామంబు

- లెయ్యవియనిన మిత్రభేదంబును సుహృద్భావంబును సంధివిగ్రహంబును లబ్ధనాశంబును నసంప్రేక్ష్యకారిత్యంబును నాఁ బొగడనెగడు నందు మిత్రభేదం బారంభించి రాజకుమారుల కతం డిట్లని చెప్పందొంగఁ.
- 85
- క. సాహంకృతి బహుమృగకో, లాహుహాలహళిక వనతలంబున నొకనాఁడాహుకేసరివృషభ, స్నేహం బొకజంబుకంటచే నీవృడియెన్.
- 86
- క. నానిని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రనఘా వృషదంఠావళశాత్రవసఖ్యం, బేవిధమున నక్క చెఱిచె నెఱింగింపఁగదే.
- 87
- క. అన నతఁ డిట్లను గట్టిఁ, మున మహిశానామనగరమున నీతికశావనరానివర్ధమానుం, డన నర్హకుఁ డొకఁడు మెఱయు నతఁడు నిబాత్తెన్.
- 88
- ఎ. ఇట్లని విచారింపె.
- 89
- ఉ. కొంచకలేనిచోఁ బసిడిఁగూర్చుట మార్చినకాంచనంబురక్షించుట రక్షితత్వ మడఁగింపక సొంపెనగం బ్రవృద్ధిసొందించుట దాని నేమరక తీర్థముఖప్రతిపాదితంబుగా వించుటలెస్సనీతి రసవేగులకుం బలుమాటలేటికిన్.
- 90
- క. పాలించనిసిరి చోరుల, పాలగుఁడెడుఁ గూర్పగూడఁబడిననిజస్వంవీలేమి నిష్ప్రియోజన, మా లేమియ కలిగియున్న నతిలోభులకున్.
- 91
- క. పరికల్పితసస్యపరం, పరకుఁ దటాకోదకంబువలె గూర్పం జేకుటేనసిరి యర్థులకునిడు, కొఱకుఁగదా యనుచుఁ దలఁచుకొని యత్నమునన్.
- క. ఆనణిజాఁడు నందక సం, జీవకనామముల నుల్లసీలువృషముల నానావిధవస్తుగురంధర, మై వెలసినబండిఁ బూన్చి యనుజీవులతోన్.
- 92
- క. ఘనధర్మకర్త సాధన, ధనసంగ్రహబుద్ధిఁదావు దలరిపురంబుల్జనపదములుగఁడవియశో, ధన ధనదాతాభిముఖతఁ దడయక యేగెన్.
- 93
- ఉ. ఆవిధి నేగి యొక్కభయదాటవిలో విషమస్థలంబునంబోవఁగ వస్తుభృచ్చకట భూరిభంబునఁబోవ నంగు సంజీవకజానుదేశ మవిసం బవిసందితైలశృంగమోనాపడిఁగ్రమ్మ రక్తిమదనన్ద్రోదపో నటు నేలఁగూటనన్.
- 94
- క. కొదవపడియెఁ బని యనుచు, న్నదిజూలించూలి వర్ధమానుఁడు దానిన్వదనంబి శునుచునంచుల, పు దయాపరతంత్రుఁ డెగుచుఁ గొందఱ నిలిపెన్.
- 95
- క. నిలిపి శకటమున నొండొక, బలవద్వృషభమునమర్చి పథమున నవ్యాకులమానసుఁడై చనియె, న్నలవారలఁపనికి నేగిగలదే పుడమిన్.
- 96

- ఉ. కావనియు క్షులై యచటఁ గాల్గొనియున్నభటు ల్తంగజ
గ్రావచర త్రరక్షభయకంపికులై యటబోయి చచ్చె సఁ
జీవకుఁ డందు నేలికనుఁజెప్పిరి చెప్పిన నమ్మువారుగా
కావల నెవ్వరైనఁ గపటాత్ములచిత్తముఁ జొచ్చి చూచిరే. 98
- క. భీషణానమున నాయు, శ్రేష్ఠవిశేషమునఁ గుళ్ళి చివుకక యిచ్చి
నీషద్రుజలేకమహా, ఘోషవృషంబునను నిరవుకొని కాల్యచ్ఛేద. 99
- ప. స్వచ్ఛందాహారాదిలాభంబుల హృష్టపుష్టాగింబున నై యాకాక్షరప్రచరంబు
యమునాప్రాంతకాంతారంబునఁ గ్రుమ్మరుదుండె నక్కలంబున. 100
- చ. కరటకులమేల్పదంబణచి కర్కశవంచకధూర్తకృత్తము
లైతిచి పరోగ్రఖడ్గపటలి న్నైఋవాఁడికిఁ బాపి క్రొవ్వునఁ
గులుపులువారుకంటకులఁ గొండగప్పుకొక దోలి పారుషం
బటిమఱిఁగ్రాలఁ బింగళకుండ స్త్రుగరాజు చరించు నచ్చట. 101
- క. హరికి మృగరాజ్యమెవ్వరు, కరుణించిరి తనకు దాన కాదా వరకుం
జరభంజనునకు జునిధి, మరువిక్రమవైభవునకు నొక రీపలనే. 102
- క. ఆకంఠీరవము పిపా, సాకలుషితహృదయ మగుచు సలిలాశక్త స
త్వాకీర్ణంబగుకాళిం, దీకచ్ఛంబునకు ద్రుతగతిం జనుచుండెన్. 103
- ప. అప్పుడననుభూతపూర్వంబై యకాలప్రళయజలధరిగర్జితంబునుంబోని యఖండసం
జీవగర్జనంబు పరిసర ధరాధరదరిద్రావరంబులం బ్రతిధ్వానంబులంబుట్టించిన నాక
ర్ణించి యశనిపాతకంపితంబగు నీహారాహర్యశృంగంబునుంబోలె సింగంబు వికల్ప
తాంతరంగంబై నిలువంబడి యిది యేమిటిది యొక్కొ యిద్దిక్కున నేమియొక్కో
యనుచు మందగతిం జనుచుండె నంత నంతయుం గని దమనకుండు కరటకున కిట్లు
నియె. 104
- ఉ. ఈవడఁజల్లు నెండ గళ మెండ నఖండతరత్వరం బురో
భూవనదుర్గమాద్గరవిపుత్రికిఁ బోయెడురాజు వెత్వెలం
బోవు మొగంబుతో నిపుడు పుల్లతితోఁ జనులేప మెత్తెఁగాఁ
బోవఁదొడంగ నేమిగతమో గతమోహయెఱుంగఁజెప్పవే. 105
- క. అనిదంపూర్వపరాక్రమ, ధనుడ సుహృత్కుంజరముల దారుణమదమే
ర్చినయీతఁ డివ్విధంబునఁ, జన ననఘా యిప్పు డేమిచందమొ యనుడున్. 106
- క. కరటకుఁ డిట్లు పున కీ, తెరువేటికి సుచితవృత్తి తెరువెఱుంగనియ
న్నరుండు నెదుం భగ్నారస, తరుకీలంబూడ్చి తెగినతరుచరుభంగిక. 107

- క. నావిని కరణకునకు నఁచు, కోవిదుఁ డిట్లనియె దమనకుఁడు నీతికథా
శేషధి యాకథ యెటు సెపు మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 108
- చ. మిత్రహితౌరీసుండలసమిజ్జయయుజ్జయినీపురంబున
న్వితతిలీనసంభ్రమణవిశ్రుతవిశ్రుతనామితారి యా
యతసుకటారి కర్కశకుచాంగజితప్రకటారి నృతనం
దితశకటారి వారసుదతీమణి యోర్తు నటించు నున్నతిన్. 109
- క. రాగరువిగలుగుచెన నల్ల, భోగినిమయిమఱుపుఁదిగిచి పొడితెచ్చుర తృ
ష్ణాగతిదలంపఁగ సం, భోగంబానఁగుం భుజంగపుంగనతితిన్. 110
- చ. దినముదినంబు నిద్రకరుడెంచినవేడుకకానిగుండె యు
ల్లన జననిప్రయత్నమున నచ్చెలి వేయన మేలుకాంచి మ
జ్జనవిధిఁదీర్చి సాములిడి చందనపుందరుకొండ జాళునా
పని నునుగాసెయు నైఱుఁడు బాధ్యతినేను బోవుతీవితన్. 111
- ఉ. ఆసఖియాపుఁదూపుగము లంగములం చెరలింప నాసనో
పాసనబాసన ల్లనిసి పాననభాషనభానినంబుల
న్నోసరిలంగరాఁబడినయోగముఁ ద్యాగమునేని దీర్చుని
శ్వాసము నించు శీఘ్రసరసాధరజాతహనించుఁ జూచుచున్. 112
- చ. చెలి నెఱిగి విదేవిగుడినేననునల్పినవేళ నీటిలో
గలిగినకోడెకాండ్రు సిరిగందము కప్పర మంబరంబునం
చెఱుఘ్నతము ల్పితంబు విరిచెందులు పండులు కానుకిన్దుర
చ్చలిమలపట్టి లొక్క దినసంబును రా రదిరాక తక్కినన్. 113
- చ. నిలివెడువిత్తమిత్తునని నీతికిఁజూసినఁగాని పూనియ
చ్చెలి కలనేనియు న్నిలుపుఁ జెప్పెద నీతికిఁ దుచ్చబాతికిన్
బలితుననున్ విదారపరిపాకవియూఘనకుం దురుక్తికిం
బలునను రోగికిం దురభిమానికి దానికి మద్యపానికిన్. 114
- మ. ప్రవనీభూతిభుజంగజీవ యలయాపాజీవి దాక్షాయణీ
భవనయోజినటించు యోడకఫుటీహ్యంత మంతంతి మూఁ
డనయామంబున నొక్కనాఁడు మునుచాయం దిన్వేటి గొల్చిరా
ననధానంబున నింటిద్రోవఁ గలహంసానూనయానంబునన్. 115
- క. నడతెంచుచుఁ ద్రోవ బడ, ల్పడఁద్రొక్కిన నెగసి యొరబాగయిఘోషే
ర్పడ నచ్చెరువుగ నచ్చెలి, కడకా లొకత్రాచుబాము గడఁకం గఱిచెన్. 116

క. తాటపులన్దాలాకీ, లాలంబులు చెప్పుగింప లగ్నక్షేపా
జ్వాలం దూలి శతుక్రతు, నీలతమో నీలవాల శేలంకూలెక. 117

ఎ. అట్లు విషధరవిషంబువంగ్రాగి కూలినకూతుం గని శోకించి నిమిషంబునుండక.

చ. ధనికులుగాన దానితలిదండ్రులు జాలెబుచించి యర్థకాం
చనము లవారిగాఁగ వెదచల్లి ఐసుంధర పేరుకీర్తియుం
గని మనువారలం బరమగారుడమంత్రమలం బొరింబొరిం
గొనిచనుదేర వార లలికుంతలచెంతలఁ జేరి నేర్వనక. 119

నీ కాటుపట్టున గత్తివాటులునైచి నిర్విషమూఁడి మనకున్న విసివె నొకఁడు
ఘటపూర్ణమంత్రపుష్కరధార లెత్తించి గుణముగానకరోసి గునిసెనొకఁడు
కలితంబుఁగను దోయిఁగదియించిబ్రదికించువ్రోవ దుర్బటమైనఁ దొలఁగెనొకఁడు
పసరుసెన్నడునెత్తిఁ బ్రామి దెత్తిమున నిట్టటుమూఁడి పనికెరా కరిగెనొకఁడు
తే. కనియఁబడియున్నదొడలఁ గాటుజోనిసి, పాయఁబడఁజేసి తగుపాటి పలుచనైన
యాషఢీసారములఁ బోసియవియులావు, నేరుకుంజిన నొకఁడు లజ్జించి చనియె.

క. అప్పాట విపచికిత్సకు, లొప్పనినదనములతోడ నొండెవ్వరికిం
జెప్పక వచ్చినయొప్పునఁ, దప్పక పోవుటయు నాసుదతితలిదండ్రుల్. 121

ఉ. కాంచనపుత్రి నెత్తుకొని క్రమతిపోయి శివానివాసఘం
దుంచి నమస్కరించి యశబూకఁగ నిట్లనివిన్నవించి రో
పంచముఖప్రియా పడుచు ప్రాణమువచ్చిన మంటపంబుఁగ
ట్టించెదమమ్మ నిన్నుఁ బురుడింపగలేరుగదమ్మ వేలుపుల్. 122

చ. తరువుగదమ్మ మామనవితావకపాదయుగంబు చేపతా
తరువుగదమ్మ యీపడుచు దక్కకపోయినఁ గన్నమాకును
తరువుగదమ్మ నీవరువుదానికి నిట్టియవస్థవచ్చుట
చైగువుగదమ్మ మమ్మ దరిఁజేరువుమమ్మ త్రిలోకమాతృకా. 123

చ. అని తనువేడి పాడి నెగులారక నారకయేడ్చువారలం
గని గిరిజాతజాత సుముఖత్వమున న్నడకంటియాడ్కిఁజూ
చిన నపు డేమి చెప్ప నటఁ జేడియ నిర్విషయాచు నిద్రమే
లగ్ననినవిధంబున నైలిసి కాతుకసంపదఁదేల్చి నాపులక. 124

క. దేవీవరమహిమంబున, జీవితయగుపుత్రిఁగొనుచు గృహమున కానం
దావిలీలం జనిరా, జీవేక్షణ కిడినమ్రొక్క చెల్లించుటకుక. 125

గీ. అట్లు నర్తకదంపతు లతులమతులఁ, బవనభుకృభృషగృహిగృహప్రాంతమునకు

- నవనిజంబుల దెప్పించి రండులోన, స్థూలతరుకీలమగు నొక్కదూల మమరు. 126
- ఉ. ఆనగగోపకంఠవనికావనజాతలతాచరన్తహా
హానయూధ ముద్దవడి ఐచ్చి యొకానొకవేళ దారుణే
ఘోనటనంజావర్ప రథసంబున నందొకక్రోతి యంత నా
హా నవలాఘనంబునఁ గృతాంతవశంబున దూల మెక్కుచున్. 127
- క. వాలం బల్లార్పుచు నిరు, కేలం బిగియారఁబట్టి కీలము వడి ను
న్మాలింప నిటికికొనియె, స్వీలివయద్దారు వుద్దవిడి ముష్కుములున్. 128
- క. ఇటికిన వివృతాస్యంతై, యొజులుదుఁ బొరలు న్వడంకు నులుకుఁదలంకున్
మరలం బడు లేదుం గపి, యురిఁ దవిలినపులుఁగునోలె నుడుగనియలఁతన్. 129
- క. ప్లవగం బ ట్లలమటి మే, నవశంబగుటయుఁ ద్యజించె నసువుల నుచితి
వ్యవహారక్రియఁదెలియని, యవివేకిఁ జేటువొందదా యెందైనన్. 130
- క. హరిధు క్తశేషతరసం, బిరువురకుం గలదు చాలు నీపాటివృధా
పరచింతలేటి కన విని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 131
- క. తనవారిఁ బ్రోచుటకు నొం, టనివారి వధించి వైచుటకుఁగా నృపులం
బనిపడికొలుచుట లే కె,వ్వని కెద్దడి వుట్టై నన్నవస్త్రంబులకున్. 132
- చ. అతివిరసత్వసత్వముణపాదికపారణసారమేయ మూ
రితజహగ్ని శాంతియొనరించు సమచ్ఛ్రియ కృచ్ఛి సంకుల
సితివెగడందయు న్నెదకి సింహము మత్తకరింభుజించునే
గతులబలానురూపఫల కాంక్షులుగా ధర నెట్టివారలన్. 133
- చ. అనుగతియుం గటిచలనమగ్రపదభ్రమణంబు వాలచా
లనమును భుక్తశేష కబళప్రదుఁగూర్చి యొనర్చు నేపి చ
య్యన బుధసాంత్యనోక్తి శతకాయుతసంఖ్యలఁగానిభుక్తికిం
దనకరమిదు కుంజరవలంఠసము నెట్టన నెట్టివైతన్. 134
- క. తను లోను లభినుతింపఁగ, మనఁగఱిగనమని? నిమిషమాత్రమెచాలుం
దనివిసనం బ్రేతాన్నముఁ, దిని యూరం గాకి బ్రతుకదే వేయేడున్. 135
- క. ఘనవిద్యావిక్రమజం, బనఘుండై కుడుచు నెవ్వఁ డతనిదివోభో
జనము పశుశిశు ఖురంబు, ల్దను గౌలేయకము దానిదియుఁ గుడుపగునే. 136
- క. అల్పముననిండు శశపద, మల్పంబుననిండు మూషకాంజలిమలుపెం
చల్పముననిండుగుపురుషుఁ, డల్పయనం బూర్ణుడగు మహాత్ముడుగామిన్. 137
- క. శ్రుతిశాస్త్రప్రకరబహి, స్మృతిము నయానయవివేకరిక్తము కుక్షి

- సితిజాగరూక మేయున్నతిఁ జెప్పుమా మనుజుపశువునకుఁ బశువునకుఁ. 138
- క. కనవుడినుఁ గూడుదెచ్చని, కనరగు బరువిడినమాయఁ గర్మనమునకుఁ
వినువదు మార్గోద్ధాడదు, పనరమునకుసరియై మనుజుపశు వెప్పటికిఁ. 139
- క. అన విని కరటకుఁ డతని, న్ననుఁగొని యిట్లనియె దమనకా విభునకుగ
ల్లినదండనాథులము దగ, మన కీవ్యాపార మనభిమతి ముడుగదగుఁ. 140
- ఎ. అనిన దమనకుండు. 141
- క. పరమస్వతంత్రులయిభూ, పరుసన్నిధి మంత్రులంపలె నత్తంత్రుల్
పరతంత్రులయినఁగలవే, పురుషార్థము గౌరవము బ్రభుత్వియు యశముఁ. 142
- క. గ్రావగ్రమునకు భూరి, గ్రావం బెక్కింప భరముగా దది ధరకుఁ
ద్రోవఁ బ్రయాసమె యున్నతి, కయివలెబాటధమవృత్తి కది యేమిటికిఁ. 143
- క. తనకుఁ వృద్ధయము వశమై, యనుచరుచందమున నుండు నది యేమియ్యో
మనుజుఁడు గౌరవమొల్లక, ఘనలాఘవదంశితుండుగా నీక్షించుఁ. 144
- క. అనిచెప్పి మఱియు గరటకుఁ, గనుఁగొని దమనకుఁడు వలికఁ గంటే పంచా
ననసార్థభౌమునకు నా, ననమొప్పు దిదేమికారణము నేఁ డనుచుఁ. 145
- క. అదివిని కరటకుఁడు మదిం, గదిరిన యచ్చెరువున న్నగము జూచి యహో
యిది నీ వేతెఱగున నెఱుఁగుదు వన నాయనకు దమనకుం డిట్లనియెఁ. 146
- మ. మతిసేనిచ్చినఁగానిలేదు చన దాల్చిశ్లాఘనామానసం
భితరాకారవిచేష్టితార్థముల నూహించు న్ధరిత్రం బశు
ప్రతితుల్నేర్చు నుదీరితార్థముల దిక్ప్రఖ్యాతమేధానమ
న్వితుఁడై పల్లెలు పండితుం డకట వానిం బోలఁడే చెప్పమా. 147
- క. చతురుండుగనుఁ బతిచేష్ట, గతిఁ దెలిసితినినన నతఁడు కాఁగా నోస
ప్రతిగాచునాకు సేవా, సితిసికెఱుకపడుఁ గుశలచిత్తములేమిఁ. 148
- ఎ. అని కరటకుండు వలికిన దమనకుం డతని కిట్లనియె. 149
- క. భూషింప మెచ్చు లోకము, దూషింపం జంపఁజామఁ గుది నదె విద్య
దూషితుని నన్ను నేలా, దూషించితి వైన నేరుతుం బలిఁగొల్వఁ. 150
- క. నృపసంక్రయమున నా కతి, నిపుణతయేవలనలేదు నీవయనియెదో
యిపు డెవ్వరెని శత్రుం, తప యోరిమిలేక యనియెదరొ ననుఁ జెప్పుమా. 151
- క. అను దమనకునావనము, న్ననుఁగొని కరటకుఁడు వలికఁ గాదా మును నీ
పనవనలంబునఁజనవో, కినుక న్నిను విభుఁడు గోపగింపఁడో నెరయఁ 152
- నీ. ఆఁగొని భుజియింప నరుగువేళ నొకింత యొడలికి నుపహృత మొదవినపుడు

- భూరినిద్రాభరంబున సోలునెడఁ గులస్త్రీలతో నలిగి విచ్చేసినతటి
రతికి నువ్విశ్వాసుగతి శరత్తుండైన యనసరంబున వేట లాడి యలసి
ధరణీరుహచ్ఛాయ లరయుచోటఁ బిపాస సలిలమవ్వేషించుసమయమునను
తే. మజ్జనంబాడుపట్టున మాననియతి, వర్థమాలితలోచనండై పురాణ
పురుషు ధ్యానించునక్కాలమున నృపాలుఁ, జేరరాదండ్రు తద్దేజ్ఞలు సేవకులకు.
- క. మఱచితివే యన దమనకుఁ, డెఱుఁగుదుననుజీవధర్మ మిట్టిద భటుఁ డే
తెఱఁగుననేనియు నరవరు, కుఱఁగట రేపగలుగాచి కొలువఁగవలయున్. 154
- క. అతి కంటకుడైన విసం, గతుడైన గుజాతుడైనఁగానీ లతిలున్
సతులు ధరిత్రీసుతులం, జితనైరీ యల్లికొండ్రు చేరువనున్న్. 155
- క. కోపప్రసాదచిత్త, వ్యాపారము లటిఁగి కొలిచి వర్తిల్లుభటుల్
భూపాలబాహుశాఖా, రోపితలై యుండ్రు చనవు రొక్కం బగుటన్. 156
- క. ఆన విని కరటకుడు దదా, ననము నీరీక్షించి పలికె నయ తత్వనిధి
వినవలతు నాదరంబునఁ, దన కిఁక నీవేమిచెప్పెదవు తరువాతన్. 157
- క. విత్తునవిత్తుంబలెఁ బ్రతు్యత్తర ముత్తరమువలన నుదయించు భవ
చ్చిత్తమునీతికథాసం, పత్తికి బుట్టిల్లుగాదె పరికింపఁగాన్. 158
- ప. ఆను కరటకు పలుకు లాకర్ణించి యతం డిట్లను నీతిపోషణంబులు దుఃఖికోషణం
బులుగావె భవద్యాపణంబులు నప్రాప్తకాలవచనం బెవ్వరికి నశుభంబుఁజేయదు.
- క. చతురలవలె నృపసేవా, ప్రతులను నప్రాప్తకాలవచనంబు బృహ
స్పతీయంతవాఁడుబలికినఁ, బ్రతివీరధ్వంసి హాస్యపదనిరతుఁ డగున్. 160
- ప. కావున దేశకాలేంద్రియ పరిసక్యంబులెఱింగి యుచితజ్ఞఁడగునతండు విన్నపంబు
చేసికొని నిజప్రయోజనం నీడేర్చుకొనుచు.
- క. తనకేవిద్యాభ్యాసం, యునముఖ్యభ్యాతిలాభములు సిద్ధించున్
ఘనతరముగఁ గులపురుషుం, డనఘుండయి నేరవలయు నానన్దిద్యన్. 162
- క. కలగుణరూపప్రజ్ఞా, బలములచే నేమి వానిఁ బ్రకటింపదు భూ
తలపతులు సములు విషములు, దలపోయ నఖర్వపర్వతంబులభంగిన్. 163
- క. కావున నవసేవల్లభు, లేవిధమున నుండి రేమిహితబుద్ధిన్నే
వాప్యత్తినుది వర్తిలఁ, గావలయు న్భటుల కనినఁ గరటకుఁ డంతన్. 164
- క. అగు నగుఁ బోపా మ్మప్పని, మెగముననున్నాడు రాజుప్రాలకుఁ డేర్పం
దగుతటి మేలయ్యెడునో, సుగుడి నీరినిన నతిఁడు సాం పెసలారన్. 165
- ప. మెలపునఁ జేరనేగి ప్రణమిల్లి వినీతతి నివ్వఁజూచి పిం

- గళకుడువల్కె నోదమనకా చనుచెంచితివేమి నావు డు
జ్వలమతి నాతఁ డిట్లను భవచ్చరణంబులఁ గొల్వవచ్చితి
నైలసముదీనికంటెఁ బరికింపఁగ నెయ్యది నాకుఁ జెప్పమా. 166
- క. నచివకుమారుడ నగునా, కుచితములగుచును గలిగియుండుఁగదా నా
నచనమువిన దేవరకును, రుచియగుఁగద కాశ్చతత్పరుడఁగద మొదలకొ. 167
- మ. శ్రుతికంఠూయన రుక్మశాంతియొనరించుం దంతనిర్మల
సితికిం జాలువఖాగ్రభిన్నయవచ్చేదంబు విశ్వంధం
పతికార్యంబుల నప్రయోజకుడై ప్రాప్తజ్ఞానచాతుర్యశౌ
ర్యతతోపాయన యప్రియాలపనమేధాకారశీలం డిలకొ. 168
- చ. పరమశుచి నృమిద్భులు నపారమహామహు సుతస్సక్రియా
సిరు నిరసించి క్రిందుపడఁజేసినఁ గ్రిందుపడంగ నేర్పునే
కెరలి యొకప్పు డేనిదలక్రిందుగఁబట్టిన నూర్ధ్వకీలుఁడై
దరికొన కంబుసంభవుఁ డభిశ్శిఖుఁడై నశియింపనేర్పనే. 169
- చ. హలికుడు విత్తు చేనబడునకన్య డెఱుంగఁడు చాలు చక్కనై
తలకొనఁజూచి మంచిదిగదాయనుఁ బిమ్మట నట్లు రాజా సాం
పలరఁగఁ గూర్చునప్పుడు భటాలినెఱుంగఁడు ప్రస్తుతంబున
నైలసముఁబూని నిల్వఁబరికించుఁ బ్రయోజకుఁ డంచు నెంతయుకొ. 170
- తే. గీ. అతిశయస్థానయోగ్యు నీచాసనమున, సునుమచిత్వంధరాన్వల్ల భునమనింద
మస్తకోచితకోటీరమండనములఁ, గాశ్మీదోడివినయస్త్రుర్యుఁగఁజటియనర. 171
- ఆ. రె. అధమవృత్తి కధికు నమరించుపతి దిట్టుఁ, గుడుచుఁగాదె యారకూటకటక
కలితమణికి నిందగాద పొనర్చిన, కుత్సితుండు నిందఁగుడునుఁగాని. 172
- క. శిరమున మకుటము రశనా, భరణము కటి నూపురంబు పదమునఁ బోలెకొ
గురుబంధుభటులనిల్ప న, మరుసుత్తమ మధ్య మాధమసానములకొ. 173
- చ. పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచిశాస్త్రముకొ
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింతు రట్ల కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచి శాస్త్రముం
దురగమువాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుద్యరకొ. 174
- వ. ఇది సృగాలమాత్రంబు దీనిచేత నేమి యని నన్నపజ్ఞ నేయమము. 175
- క. హరిసూకరరూపంబున, హరిహాదిమృగాకృతుల మహర్షు లజంబయి
హరిసుతుఁడు పూజ్యుడైయుం, డర వారిలగౌరవంబు గరిమవడియొనే. 176

న. ఆశక్తుండయిన భక్తుండును భక్తిలేనిశక్తుండును నప్రయోజకులు ద్యాజ్యాలు నేను
బరమభక్తుండ శక్తుండ నత్యాజ్యుండ నన్ను గౌరవముసేయుము. 177

చ. పతినయదూరుఁ డైనభటపంక్తియు నీతికేఁబాయఁ దత్పరిధా
నత బుధులుండరా బుధజనంబులులేమి నగర్త మూర్జిత
స్థితిఁగను నయ్యగర్తమునఁజేసి యఘంబులుపుట్టు వానిచే
నతులవిపద్దశ ల్వాడము నవ్విపదాయతిరాజ్యము నైడుకొ. 178

ఐ. అని దమనకుండు వలికినఁ బింగళకుండు నతనిం బ్రసాదపురస్సరాలోకంబుల
నాలోకించి. 179

ఈ. వానికి వన్నెకుం దగినవాఁడవు రాజ్యముననయంబునం
చేసెదఁగాదె ని న్నడప సేవకులెవ్వరునాకుఁ బెద్దవి
శ్వాసము నీయెడంగలదు శక్తుఁడు భక్తుఁడు నిన్నుఁబోలఁ డో
హో సఖ విన్నవై పదనమొప్పుక వచ్చితి వేమిచెప్పమా. 180

క. నావిని దమనకుఁ డను దేవా విన్నపమొకటి వారివాంఛ న్యడిగాఁ
బోవుచునిలిచితి విదియే, లా విన్ననిమోముతోఁ గలంగినమతితోకొ. 181

ఐ. అనివిన్నవించిన దమనకునకుఁ బింగళకుం డిట్లనియె మచ్చరణ్యం బగునియ్యరణ్యం
బపూర్వసత్వాధిస్థితంబయి యున్నయది యట్లుగుట చిత్తచాంచల్యంబుఁ బుట్టించు
టయు దానఁజేసి యంగవైకల్య మావిర్భవించె నెట్లనిన విలయసమయసముజ్జ్వలం
భమాణ పుష్కలావర్తకవిధింబున శబ్దగ్రాహకంబులకు నధికతాపం బొనర్చుచున్న
యది యాద్రిక్కున నొక్కయపూర్వదుర్వారఘోషంబు వీణేర నాకర్ణించితి మంత్రే
ప్రతిబద్ధశక్తి యగుఘణాధరంబువిధింబున సుక్రితి నీవాకర్ణింప వొకో శబ్దాను
గూపబలమహత్త్వం బగుసత్త్వం బవోచ్చటఁ గలిగియున్నది మదీయరాజ్యంబు
నకు హాని వాటిల్లకుండునె యని నిట్టూర్పునించు నప్పంచాననునకు డమనకుం
డిట్లనియె. 182

క. జలముల సేతువుబెడిదవుఁ, బలుకుల భీతుండు చెనటిపాడిం బాతికొ
జెలిమిరహస్యమొనర్పం, దలఁపనిపని చెడు నిగూఢతరమంత్రంబుకొ. 183

క. నీతెరు వనిలచరన్తహి, బాతె లతాఘాతధగ్న సంగరభేరి
బాతరపశ్రవణమహో, బాతరహృజ్జీర్ణజంబుకమకథ యయ్యొకొ. 184

క. నావిని పింగళకుండు నయఁకోవిగు దమనకునిఁజూచి గూఢరత్నసము
ద్రా వినియెద నీకథఁజెపు, మా వాచాపాటపం డమర నా కనుడుకొ. 185

క. దమనకుఁ డిట్లును పరవి, క్రమవిక్రమసింహపుడినికిటపటకాంతా

రమున నొకనాఁడు గాఢ, క్రమమున నే నరిగి తిరుగఁగాఁ గట్టెదురక. 186

ఉ. జన్యముకాంతకుంతపరుషక్షతిపాతి బృహద్వపాలిరా
జన్యము హస్తమస్తతరసక్షతజర్రులుబద్ధైత్యనా
ర్జన్యము భానుభేది ఘనసాహసపూజనరాజమానన
ర్జన్యముఁ జూపెఁ బర్యుషితసామజవిప్రసమేతవాతమున్. 187

చ. కదన ముకింతచేర నరుగ నిలుగుంబడి యున్న శేరులుం
బ్రిదిలుటలేనియేనుఁగులు బెంటలుగొన్నజొల్లురాలు పె
న్దనురుడిపోని నెత్తురులు గాఢపుటెండలఁ గ్రాగి చిక్కనై
పాదలు మెదళ్లు నాంత్రిములప్రోవులుఁ జూచి ప్రహృష్టమూర్తినై. 188

ఐ. మఱియు నక్కలను సమున్నాశేపుండరీక వ్యాకీర్ణం బగుటఁ గాసారంబును నఖం
డఫలకాండమండితంబగుట నాగమంబును నమోఘప్రాసవిలాసం బగుటఁ గర్ణా
టక ప్రబంధంబును ననంగవిహారయోగ్యం బగుట మధుమాసంబును దష్టకబంధ
నాహినీబంధురంబగుటం గ్రీష్మసమయంబును నవ్యక్తతారకవ్యూహం బగుట నహ
ర్నఖంబును బహుద్విజవిరాజమానంబగుట యాగంబును ననాత్మజ్ఞపారంపరీసం
పూర్ణం బగుట గంగానిలయంబును విభాగీకృతచరణంబుగావున శ్లోకపతనంబును
గర్జితల్యనైంఘభీష్టదుర్నిరీక్ష్యం బగుట సుయోగనాయోగనంబును బ్రయుక్తశక్తి
పాతనిర్ధూతధరాధిష్ఠాగల్భ్యంబగుటఁ గుమారసమారంభంబును నవిఖండమనో
హరం బయి యోషాభాషావిశేషంబును రసాభినుప్తపురుషోత్తిమంబై శరత్కాలం
బును ననుకరించె నప్పడు. 189

క. దూరప్రాణధురీణము, హారణమున నేమిచెప్ప నాశ్చర్యకరం
బయిరోదసితోవిను మొక, భేరినినదంబు కర్ణపిశిత మగల్పెన్. 190

తే. భయము దోహ్తోడ ముక్కునబంటి యయ్యెఁ
గెరలు జరరాగ్ని గుములుచుఁ “గింకరోమి
యాగతోస్తి క్వయాస్యామి” యని యడలితిఁ
బలపారణకరుగంగఁ బాటుగామి. 191

ఉ. ఎంచినభీతి మే న్వడక నేనొక యిందుకనేఁపు బుద్ధితం
కించి యిదేమి యొక్కొ పరికించెదఁగా కని చేరి ముందర
న్దాందితి వాతపోత పరికంపితభూజలతాహతి ద్విశ
ల్పింమరవంబునీను నొకజీర్ణ సమర్థతేభేరిఁజేరువక. 192

నీ. కనుఁగొని చర్మసంగతచారువుగ నిశ్చయించి మెల్ల న నంఘ్ర) లిడును నరిగి

- కదిసి తద్ధేరీముఖము స్రచ్చి లోపల నరయ నిర్మానుషమగుట మేను
పొదలఁ జేసుకొనుహాహోజనం బని చని వడి మేనుముచి నల్లడలసూచి
కరట గృహోల్లాకకంకాదుల శవామిషాదులఁదోలి నేనాఘ్యలీల
తే. దంతిపల మశ్వతరసంబుశావ్వర, క్రస్యముష్ట్ర మాంస ఖండ కాండ
మొలసి యున్న నరులపాలయును దిని గాఢ, కాతుకమున నుంటిగాఁదె తొలుత.
- న రనశ్రవామాత్రంబున నేమి తెలిసికొని నిర్భయుండ వగుము శబ్దం బేదిక్కున
నాకణ్డింపంబడియె నద్దిక్కునను నన్నుంబనుపు సుంతయుం దెలిసి వచ్చెద ననుట
యుఁ బింగళపం డట్లచేయుమనియె నట్లు నియుత్తుండై దయనకుండు సకలమృగ
సంచారభూరం బగు యమునా ప్రాంత కాంతారంబున కరిగి పురోభాగంబున. 194
- ఉ. చేవఁజిగుర్పుశృంగములు శృంగములల్ బ్రకటింప భూరిశో
భావహస్తైకపాదములు పాదముల న్దలఁపింప జంగమ
గ్రావముభంగి భానుభవకచ్చును నన్విహరించువాని సం
జీవనఁ గాంచి మ్రొక్కి నిలిచె న్నృగధూర్తకుమారుఁ డయ్యోడఁ. 195
- వ. అట్లు వినీతత్వంబు నెరపి కైవారంబునేసి యతనిచేత నాగమనకార్యం బడుగం
బడినవాడై. 196
- చ. హృదయముపల్లవింప నతఁ డిట్లును నెంతయు సప్తదంబునం
బొడలచు నీసమాగమయు పూర్వము నీ కెనయైనవానితోఁ
గదిసి యఖండసఖ్యమునఁ గాలమతీతముగా నొనర్పకి
న్నదిదరి నొంటి నుండఁదగు నా మృగనాథులులేర మైత్రికి. 197
- చ. అనఘచరిత్ర పింగళకుండ న్నృగగా జీటనుండు నమృత
ఘనుని ప్రధాననందనునిఁగా నను బుద్ధి నెఱుంగు నీను నా
యనను ఖటింతు మైత్రిసమయం బిదె న న్ననిఁగొమ్ము మామితం
బనలము గూడినట్లయగు నాతఁడు నీవును జెల్లి సేసినఁ. 198
- క. అన విని దమనకునిఁ గనుం, గొని సంతసకుండు నిలికె గొబ్బున మరలం
జని చెలిమిసేయుమా మా, కనుమాలత మెఱయ మీమృగాధిపురోడఁ. 199
- క. సొన్నన నెప్పునమలరం, గ్రమ్మఱ మృగధూర్తకులభిఖామణి చింతా
సమ్మార్చితాకృతింబడి, నష్టేర న్నాంచి వినతుడై నిలుచున్నఁ. 200
- క. కనుఁగొని పింగళకుం డి, ట్లను సనయా మంత్రితనయ యుద్వోటికి నా
యనుమతిఁ గైకొనిపోయిన, పనియేమియొనర్చి తనినఁ బలికె నతండుఁ. 201
- క. పానసానఁ గానకు దేవర, పనుపునఁ జని యచటఁ గంటిఁబ్ర శయాంతరట

- ద్ధననినదు గోత్రగిరినిగ, తమనప్రంకపవిషాధరుఁ గట్టెదురెన్. 202
- ఎ. భవత్కర్ణభూలాయమానం బగునప్పటిభయంకరధ్వానంబు నిన్ను నుద్దేశించి చేయుటగా నెఱుంగుము. 203
- క. అలఁతులఁ బోరిఁగొనరు మహా, బలు లాహో ఘనులఁగాని పసమానుఁ డిలంబిలువెఱుకునె బహుశాఖా, కులగగనస్పంది పృథ్వికోటులుదక్కెన్. 204
- క. ఈదృశబలవంతుని నీ, పాదముల కుపాయనంబుఁ బట్టెద లేదా నాచెనెచ్చిన నిర్త, ర్యాదప్రేమమున సింహ మాతని కనియెన్. 205
- క. నీ వనఁగ నంతవాడవె, కావా సంరావభిరురహుతంబున ధైర్యాభిసగల్గిన యబ్బలి, నే వేగమె యనిన నతఁడు చెచ్చె న్యచ్చెన్. 206
- క. ఎచ్చినసంజీవనసుఁ, బొచ్చెములే కలమృగాధిపుఁడు సౌహార్ద్రంబచ్చుపడ నెదురుసని కొని, తెచ్చి సదృశాసనప్రతిష్ఠితుఁడేసెన్. 207
- తే. తనువుఁ బ్రాణంబువిరియునుదావిభాను, డాతపముఁబోలె నలమృగాధ్యక్షుఁడతఁడు వాలునీరును గూడిన పగిది నుండి, రతిశ కున్నేహమునను నయ్యడవిలోన. 208
- ఎ. ఇట్లు పింగళక సంజీవను లనోన్మద్రప్రసన్న స్నేహాప్రసంగమానులయు యెరుల కవకాశంనీక యేకగ్రీనంబయ్యుండ ననుజీవులు పౌలష్ఠ్యలేక యాకట నారట నొంది యెందేనియుం బోని దానిదిపడిన నచ్చెట్టపవంతం జింతిలి దమనకుండు కరటకుఁ జేరంబోయి నిట్టూర్పునిగిడించి తలనంచుకొనిన నతం డతని నాలోకించి. 209
- చ. దమనక యోపలేననిన దప్పునె యిచ్చెనుజెట్ట నీనిమిత్తమున జనించెగాదె పతిదండకు నీ న్నిరు లేగుమంచు హస్తముఁ చెమలించికో కుడిచి సమృత్తినుండఁగ దైవమిచ్చునే సమకొని వీరి కిద్దటికి సఖ్యమునేయకయున్న సాగదే. 210
- ఉ. యెవ్వ రటుండి రెమి మన కేమిప్రయోజన మంచు మున్ను నే నవ్వలఁ జూటిమోపి పతిసారయునప్పుడు నీనుఁ జెప్పనే యన్వచనంబు లిప్పుడు యథార్థములాయెగదా భుజించువా చెవ్వరు నీవెకాక మఱి యేమనలేక స్వయంకృతాగమున్. 211
- క. చేసినయంతయుఁ దడయక, చేసేతం గుడువువనినఁ జింతానలకీలాసంతాపితుఁడై మే, ధాసంగతుఁ డతనిఁ జూచి దమనకుఁ డనియెన్. 212
- క. కృతకేతరనచనంబుల, గతి నీపలుకులు యథార్థకథనంబులునా కతమున నకటా యీదు, స్థితివుట్టెం దీని కేమి నేయఁగవచ్చున్. 213
- ఉ. ఈతటి నక్క వెక్కసపు పేడికకయ్యముచేతఁ దొల్లిచే

సేతఁ బరిగ్రహించి యతిశిష్యునిచే నొకనేతకానిచే
దూతికనొచ్చె నాత్మకృత దోషమునన్ద నావు డుల్లస
తొక్కతుకవల్లిపల్లటిలఁగా నతఁ డాతనిఁ జూచి యిట్లనుఁ.

214

క. అది యెట్లు విస్తరింపం, గదె యాకర్ణింతు సకలగాధాబోధా
స్పదహృదయ యనుడు వికస, ద్వదనుండై కరటకునకు దమననుఁ డనియెఁ.

215

క. యువనాశ్వ నగరమునఁ గే, శచిశర్మ యనంగ నొక్క సన్యాసి మతం
బవలంబించి యశిష్య, ప్రవరుండై యుండె భైరవ్య శత్రుకుఁ డగుచుఁ.

216

క. కల దాసన్యాసికి బహు, కలఁజౌత నువ్వపూర్ణ కంఠసదాయ
బృలగుయతి మరపు మోసము, గలనేనియు లేక దానిఁ గని రక్షింపుఁ.

217

తే. స్నాన మొనరించునప్పుడు జపమునేయు, నపుడు కకపాత్రమున భిక్ష మడుగునపుడు
పండునపుడును జొంతపై నుండు మనసు, దీదగతిచినబూర యబ్బిక్షుననును.

218

క. చిరకాల మివ్వినంబున, నరిగిన నాపాడభూతి యను ధూర్జరా
మరసుతుఁడు నేరి కంఠా, వారణేచ్ఛ నృతికి శిష్యుండై నేవించెఁ.

219

ఉ. ఆయతి యొక్కనాఁ డొక గృహంబుననుం దగ భిక్షచేసి రాఁ
బోయిన వాఁడు వెంబడినెపోయి భుజించి మతంబుఁ జేరి యా
చాయ నిజోత్తరీయపరిషత్తృణాగ్రము గాంచువట్టి నా
రాయణ కృష్ణయంచు గురుఁ డదృశిమందఁగ మ్రొక్కి నెవ్వగఁ.

220

క. వెలవెలనిమోముతో మట్టి, యెలుఁగొందఁగ గురునిఁజూచి యెవ్వరి కెందుం
గలుగనికలుపును నా కిదె, గలిగె నయో యెట్టిపాపకర్తుడ నొక్కొ.

221

క. అని మడములు మోపక నడిచి, జని కపటవిచారశీలుఁ జపలాత్తుని శి
ష్యునిఁ దిరుగఁ బిల్చి మదిఁ గీ, బాక్కునినమహాదృఢముతోడ గురుఁ డిట్లనియెఁ.

222

క. నిను నేకలుషము వొదిలెఁ, జనఁ గాతణనేమి సుఖసంబున నాతో
వినిపింపు మనినఁ దత్పద, ననజంబులవ్రాలి యతికి వాఁ డిట్లనియెఁ.

223

క. గురునాథ నిన్ను భిక్షో, గరిమంబునఁ జూలఁ దృప్తుఁ గావించినభూ
సురునింటిపూరి నననో, పరిదవితెం దీని కంఠఁ బాపముగలదే.

224

గీ. మగుడ నీపూరిపుడకఁ దన్తందిరమునఁ, గూర్చి క్రమ్మట నిస్సౌతకుండ నగుచు
వచ్చి నేవించుఁ ద్వత్పాదవనరుహముల, భిక్షినామిఁద గలదేనిఁ బనుపు మటకు.

225

క. పాపనుడఁగాక యేవిధి, నేవించెద నిన్ను నోవిశేషవిధిజ్ఞా
నావుడు యతి విస్మయసం, భావితుండై నానిఁ జూచి పలికెం బ్రీతిఁ.

226

చ. కలుషములేదు పూరిపుడకఁ ధనమో కనకంబో చీరలో

వలదుటపోన నిల్వ మన నాడు కృతాంజలియై కనుంగవం
జలజలనస్రపుగారుగ సన్నుతిఁజేసి యతీంద్ర యువ్విధిం
బలుకను మెట్టులేనిఁ దృఢభంగమునేఁ డట వైచివచ్చెదన్.

227

క. నావిని యతిబంధువుఁ డతి, పానసుఁగా నాని నగని పనిచె నతండున్

వేవేగ నరిగి తృణమొక, చోవైచి నిజింపఁ చొంటిచొప్పన నచ్చెన్.

228

ప. ఇట్టి యుపాయాంతరంబుల సంత్యక్తపదప్రత్యయస్థితికి విప్రపత్తిగలు గనుండఁ
గొండొకకాలంబు నవ్వడిరిగిన నెళవెఱుంగక నేయిపూనినకత్తి యగుటఁ దలయక
గోముఖవ్యాఘ్రుంబగుట వివిరింపనేరక యత్తులుపం బరిగ్రహించి పనుగర్భయగు
కంధఁ జేతికిచ్చి యలుఁగులఁదిరుగుట గజంబును నురువులఁ దెంచుట మారుతభిగ్ద
ప్తుని భువనవికారంబగుట నగజారమణుని విలాసభాసమానంబగుట వెలయాలిని
దుర్గాస్తైరవ పాలితం బగుట నవిముక్తస్థలంబును సరసం బగుట విద్యత్ప్రబంధం
బును ననుకరించి యచ్చెరువునేయు చెరువునకు ననుష్ఠానార్థియై చనియే నయ్య
వసరంబున.

229

క. అప్పావజాతి మస్కరి, యెప్పుడు దనచేతికిచ్చె నేమటి నుటి వాఁ

డప్పుడపోయె ఘనంబుగఁ, గప్పినతమి కంభనొండుగంత స్థానమన్.

230

క. బొంతగొని నిజనివాసము, బొంతకు నాషాఢభూతిపోవుట మదిలోఁ

జింతింపక నికటతటా, కాంతము నమఁజనినె యతని యతిఁగన్గొనఁగన్.

231

సీ కతినశ్యంగాగ్రసంఘటితలోహమలాశఘ్నోఘ్నాత్మతలనక్రములు దెదర
ననోన్యసంపాతహాతి వ్రన్సి ఘాలభాగమున శోణితి ముప్పీ కిటుడుగట్టఁ
జించికాంగారరోచిర్దురా భారేయ నేత్రాంతముల గొప్పనిష్ఠ లురుల
ఖురకిఖాటంకి సంతుభితగోత్రోత్తీర్ణదవనిరేణువుల నీరసలు గాఁగ

తే గళవినిర్గతఘోరభూత్కారవినద, మమితకచారచరపతంగములఁడలుమఁ

బరమగర్వోన్మతిములురక్రములుండు, చెఱువుకొమ్మనఁగఁబుయ్యంబు నేయునుండె.

క. తిరుగక విఱుగక యాభీ, కరమేలము లాహవంబుఁ గావింపంగా

సరింఁటినడుమనెత్తురు, చొరిగెం ప్రసహించె నిలిచె చొప్పులగట్టన్.

232

క. ఆనెత్తు రానుతమి న,చొచ్చి నొకజంబుకిము నడుమఁబొచ్చి తదీయా

మానవిమోళిఖాపాత, చే నెమ్ములువిడిగి సారిగ తీనమువిడిచెన్.

233

క. జంబుకిము మేయబద్ధమునం బడుటయనంగ నిది జనస్తులిపినము

ల్లంబమర మతియుఁ జెప్పెదఁ, బంబినతొత్పిర్యమేయపడి నసానిన్.

234

స. అట్లు స్వాపరాధంబున మేపవిమోళంపాతసంఘాతంబునఁ గొల్పెమ్ములువిడిగి కాల
మునేసిన సృగాలమాత్రమ్మం జూచి యిట్టిద నావివేకంబు స్వప్నాద్యవస్థలయం

దును మోసపోవక రక్షించిన చిరకాల సంచితార్థంబు శిష్యునిచేతి కిచ్చి వచ్చితి
శంకాయ త్తం బై చిత్తంబు తత్తరించుచున్నయది యేమియునునొకో యనుచు
ననుస్థానంబునకుఁ బాసి యబ్బడుగుసన్యాసి నిష్పఁ ద్రోక్కినక్రోధిపడువున మడిమ
లూఁదక మతంబునకువచ్చి. 236

క. తానకమున నిజశిష్యుం, గానక యాసాధభూతిగా రారా తే
రా నాసామనిచీరు, నీనత నోరెండు యతి యతివ్యధతోడె. 237

చ. వెలవెలనై మఠాలయమువెల్వడుఁ దాపనిష్ క్తకంఠుడై
కలఁకులఁజూచు భూమిసురగేహము లారయు నేడు భిక్షుకై
తెలతెలవేగి శిష్యుఁ డరుజేడుగదా కనుఁగొన్నఁ జెప్పరే
కలుషవిదూరులార పనిగ ల్లను నుస్సను నూర్పు హేయను. 238

క. తప్పెనుగార్థ్యం బను నిక, నెప్పుడువీక్షించునను నికెక్కడనున్నాఁ
డెప్పుడు చేదొరికెం ధన, మప్పుడె కపటాత్ముఁ డరిగె నని తలయుఁను. 239

క. అడిగినవారిం గ్రమ్మఱ, నడుగంజనుఁ జనిన కడమ నతఁ దార్తుండై
గుడిగుండమనక పల్లియ, పడుసరనాకరయుఁ జెలిచి పఱచినశిష్యు. 240

క. ఈగతి యతివేసటలే, కాగడపుంబోక శిష్యు నారసి యచ్చ
నేగుఱుతునుగానక యా, భోగతరత్రాంతి నొక్క పురమున కరిగె. 241

ఉ. స్నాన మొనర్ప దీమసముచాలక నోంకృతి నోరఁ జేర్కొనం
గానక భిక్షుకుండు దిరుగం జరణంబులురాక ద్రవ్యకం
భాననుఁబాసితే యునుఁ దాపభిరంబున మేన్పలింప లో
లో నడలున రేయుఁబగులు నివ్విలపించు నతిండు దీనత. 242

ఉ. గాసిలి పట్టఁగోల్పడిన గాలిపికాచమువోలఁ గట్టిన
న్యాసి దురంతతాపమున నారటమందుచు నార్జితార్థకం
భాస్మతివాడలం దిరుగుఁ దాంతదశంగృశియించి యిచ్చలో
వేసరి నిల్చె సంజకడ వేటొక సాలియవానిలోఁగిట. 243

క. నిలిచి యతి కొంతచింతం, బలవించునుఁ బంచ తిన్నెపైఁబడి వలక
ల్లలక్రందంజేరిచిఁగొని, వెలవెలనై నిద్రలేక వేఁగుచునుండె. 244

ప. అంత. 245

ఉ. వెంగలిపోక బానగృహపిథికి నెక్కఁటి నేతకాఁడు వో
వంగనుజూచి దూతిపిలువం దలవాకిటిఁబాసి పల్లవా
లింగనకాంక్షుఁ దన్నహిళ లేఁగనుచుబ్బునఁ డస్కుఁబెట్టి తు

- చ్చాంగన రథ్యనేగ నెదురై పతిగన్నులు గోచరింపఁగన్. 246
- చ. కని యదలించి యోసిచెడుఁగా కడఁగలము నేర నెక్కడం
జనియెదు భర్తకాపురము నైపదె కుక్కుకునాజ్యమిందు నే
మనమనసైన నిచ్చెనఁటిమార్గముఁబట్టుచె కాచువాఁడుఁగా
డని నను నిచ్చలో నెఱుఁగవా తగవా నగుబాటుసేయఁగన్. 247
- క. కళ్ళపులనీచెడుపోకలఁ, చెలియ నె రేపగలుగాచి తిరుగి నె చేయం
గలిగినదాఁగు నె యన నం, గుల కాజగఱాఁగ జాలిఁదూలక పలికన్. 248
- ఉ. ఓసరిపోయె ని ల్వడలకుండ నయో నను రాణివాసిఁగాఁ
జేసితో తోత్తులం బనులుసేయఁగనిచ్చినఁ బోలదంటినే
వాసికేబోర నన్నుఁగడపం బనిపాటలు సేయువార లే
రీ సురఁద్రావి మైమఱచి ప్రేతెదు కంటివొ పట్టుకొంటివో. 249
- క. కూరకు నారకు బయలికి, రారా దనుమేర గలదో రానో పోనో
యారా చూడవె నేడే, లారోసమువచ్చెఁ గ్రొత్తల యి త్తెఱుగుల్. 250
- క. పలుకుటకెమీ తోసము, గలిగినమగవాడవయినఁ గాచి కడంకం
దలతలఁబట్టికొనంగా, వలదంటినో చంపిత్రోవ వలదంటినోకో. 251
- క. రుసివంటిదాన నన్న, కుసిగుంపొనరించి యేమిగుడిచెదు పాపం
బసివోలఁ దాకు నిను నేనుసురన్నం జాలుఁ జాలు నోహోయనుఁడున్. 252
- ఉ. కాలికుడన్బ్రతివ్రతపు గావె యయో నిను నీవ యెన్నుకో
నేల జగం బెఱుంగు మఱి యేను నెఱుంగుదు వింతనాడవే
చాలుఁ బురె పతివ్రతలు సంజకడం బెఱవాడఁబోక సం
శీలము యిల్లుసేరు మెడసేయక యన్నియుఁ జక్కనయ్యెడున్. 253
- వ. అని రోషపరుషవచనంబులం గినియుదు గృహంబునకుం గొనిపోయి యయ్యవ
గాకి అంకుటాలిం గాలంగేలం బొడిచి పెడమఱలందిగిచి నిట్రత నేతపగ్గంబునం
బంధించి కాలికుండు నిద్రించె నంతఁ గొంతప్రా ధ్దరిగిన. 254
- కా. బారప్రేరితయై వినిర్భయమనీయం దూతి యేతెంచి చే
బారంబెట్టి కుటీరభారవహుంభత్సంభృత స్తంభవి
సాఫరప్రాంజలరజ్జుబంధతవయస్యం గాంచి కన్నీరుము
న్నురై వెల్లివడంగఁ గాలికుని లో నిందింపుచుం గూరిమిన్. 255
- క. ఎడఁజేర్చి కర్ణ మెయ్యనఁ, గదిసి ప్రయోజనముఁజెఱిచెఁ గా చెలియా యీ
ముడకఁడు శరిప్రాద్దాయె,న్నిదురించిరి ప్రజలు వే చనిన మేల్లాడే. 256

- ఉ. వెన్నెలరాకకై మొగము ప్రేల్చుచకోరముధంగి జారుఁ డో
కన్నులఁగల్గినన్త గడకన్నులఁగూర్చక యెప్పుడెప్పు న
చ్చున్ననుదాయునం చెదురుచూచుఁ బ్రియంబున నీదురాక కి
ట్టిన్నియుఁ జెప్ప నేల చను మే నిటనుండెదఁ గట్టివైచినకా. 257
- క. చనిరమ్మా నీవని బంధనమూడ్చినఁ దంతువాయి తాలిమిమై నొం
డనక గృహస్థంబునఁ, దనుఁగట్టిన త్రాటఁ దెనఁచి దానిం గట్టెకా. 258
- క. కట్టి తనమాటుగా న, దిట్ట గృహస్థమునఁ బ్రతిష్ఠించి నరుల్
మిట్టాడని యాబెడిదపు, నట్టక నడురేయి మబ్బునం జెలి చనియెకా. 259
- చ. అలమిననిద్రఁ జొక్కు చెడి యంతనె మేల్కొని కాళికుండు పే
గలుఁగున సారెకుం బిలువ నించువెఱుం బరకీయ గావునం
బలుకకయుండె నందులకు ధానిమునం గనబట్టి మేలువాల్
కెళ్ళవుఁబూని ముక్కుఁదటిగెం దొరిగె న్నధిరంబు భోరునకా. 260
- క. ముక్కురకు నోఁచకుండ, ముక్కుఁటఁగావించి హునిముండా చెడుముం
చొక్కుమనంబున నిగురం, జొక్కుం గాళికుండు దొంటిచొప్పన నంతకా. 261
- ఉ. అక్కడఁ దంతువాయి ప్రియు నప్రతిహంగజ సౌఖ్యసంగతిం
జొక్కఁగఁజేసి మందిము చొప్పునఁ గ్రమ్మతీ యిల్లుసాచ్చి పే
రక్కునఁజేర్చి వార్తగలదా యన మాతృక యేడవార్త నా
ముక్కుకువచ్చె నీచెలిమి మూలబడ న్నిడు మిల్లునేరదకా. 262
- ఉ. నావిని తంతువాయి పదనంబున లేనగ వంతురింప దూ
తీవిధిక్యత్య మెవ్వరికిఁ దీఱదు మానుషనంచు బంధముల్
వేవదలింపఁ ద్రెవ్వి పృథివీస్థలఁ గూలినముక్కుఁగొందు నా
త్తావసంబుఁజేర తురకాంగన డెందమునం దలంకుమకా. 263
- క. ఆవేతకానిచెలి గృహ, మానిన నిట్రాత నంటి యటునిటుత్రాటం
దా నిరుచేతులమర్చి య, ధానియతిం గూయకుండెఁ దత్సమయమునకా. 264
- నీ. సింధుజామాతృదక్షిణచతురంగంబు మందేహార్చ్యనిర్మధనఃశ్రీ
సకలవేదద్రుమస్కంధంబు జలరుహప్రభవోత్త్రించరోద్భవముహంబు
సంజ్వరా రురథాంగసమృద్ధప్రతిపాది దారుణ తిమిరకాంతారపహ్ని
కమలినీవదనప్రకాశపోషణమూల మాశ్రిత జనజీవ నౌషధంబు
- తే. కుముదసమృద్ధమగ్ధనని స్తిమితవేగ, మసిపతద్వీరకృతసురాయతనమార్గ
మలఘునిహరకరటిపాకలవరంబు గ్రహవతింసంబు పూర్వాద్రిఁ గాననయ్యె. 265

చ. తెలతెలవేగిన న్నిదురదేటి కరంబులుసాచి లేచి క
 న్నెలఁకులఁ బాఱఁజూచు మగని న్నని నాల్పిసాల్పిసాల్ప నా
 కలితపతిప్రతాపహిమఁ గానక నన్ను విరూపిఁడేసితి
 క్కలఁపము నిన్ను ముంచుకొనుఁగాక విరూపతి నన్నుఁ బొందునే. 266

చ. అనుచితచిత్తన్యత్తిఁ బురుషాంతరబింతవహింప నిన్ను నొ
 క్కనిగడపం బతివ్రతనుగాని యొకపృథుఁగాను బుంశ్చలికా
 వినుఁ డిదె లోకసాలకులు వేయును నేటికి సాధ్యనేని సం
 జనితకృప న్నదానముఁ జక్కఁగఁ జేయుఁడు కీర్తికెక్కఁగఁ. 267

చ. అని యేడ్చి మఱియు నద్దుశ్చరి మగనినుడ్డేలింపి యిట్లును హాలామదంబునంజేసి కల్ల
 నిజంబు లేర్పఱుప నేరక నన్నింతిఁజేయును గాతమి నీచేతులునొచ్చెడు నన్నుం
 గీడువొందునే యని మందలించినం జూచి శయవిస్మయంబులు సంఘడింప నక్క
 విందుండు తిచ్చరణంబులంబడి పరమపాతకుండ నపరాధి నాసేరంబు త్నమింపును
 నుచు బంధంబులూడ్చి ప్రశంసించె నత్తెఱం గంతయు నందుండుటంజేసి చూచి
 యతి యతివిస్తయరసావేశితాంతరికరణంబులయ్యె నంతపమున్న గృహీతచ్ఛిన్న
 నాసాపుటయై చని కుటీరాశ్రితరంబున మునుఁగిడికొనియున్న త్తురకాంగనంబి
 లిచి తదవ్వుభం డిట్లునియె. 268

చ. గరితలఁజూడవే నిదురఁగానవె యివ్వధియన్న నెట్లు కాఁ
 పురము పురంబునం గొఱగఁబోవలె నాత్తురభాండమిప్పునా
 కరమున కన్న నయ్యుచిద గాకిముసుంగెడలింప మార్చిత
 త్తురమొకటిచ్చె గాజుబొదసూత్తుతరా చ్చరణంబుగప్పఁగఁ. ... 269

చ. త్తుర మొకఁడిచ్చినం గినలుచు న్నగఁ డాజగతాఁగ కిట్లునుకా
 గరుపము నీకుఁజెల్లినదిగా త్తురభాండముగాక యెందు కీ
 త్తురమొకఁ డందు నోఁబలుకుచుం గుటీరాంతరసీమనైచెఁ ద
 త్తురము కళోరధంగి నదిచూచి తిదీను చిహూటి యేడ్చుచుకా. 270

ఉ. సేరముసేయ మార్పలుక నీతికిఁబాసినదానగాను న
 న్మురకముక్కుఁగోసె వినకో ప్రజలార దయాధురంధరుల్
 గారె యనాథ నైనననుఁ గావరధర్మములేకపోయెనే
 యూరికిరిక్కులేదె యిట సంఘఁగఁ బాపము నన్నుఁబోఁటికికా. 271

చ. మరియఁదొడంగెఁ జూడుఁ డిదిగో రుధిరంబు శితత్పురంబునకా
 దటిగినముక్కుఁ గన్గొనుఁడు నా కిటుగాఁ గతమేమి వానలే

పరుసునవచ్చు నెట్లవనిబండు జగంబు సుభిక్షమెట్లగు
న్మరపతిలేడె యిక్కడ ననాథులపెన్పొట యాలకింపఁగఁ.

212

ఐ. అని తల విరియఁబోసికొని రక్తసిక్తంబగు మొగంబు విధుంతుదదంతకుంతనిర్భిన్నచం
ద్రబింబంబువిడంబింప గుంపులుగొనిచూచు జనులకుఁ దునిసినముక్కుఁజూపి
వెక్కివెక్కియేడ్చుచు నెట్లాయెం గంటిరే యనుచు నద్దంట మగనిమీద నపరాధం
బొదవ నీ వడువున మొఱపెట్టుచుండె నప్పుడు.

273

క. ఇటు నటు నన నోరాడక, తటతట నెడ యదర నోరఁ దడిలే కొడలా
రటపడఁగనుండె నపుడ, చ్చట మంగలి తొంగలింనుసంత్రాసునున్.

274

క. గిలకలు వేసినగుదియలు, ఘలుఘల్లననూఁదికొనుచుఁ గతమేమి యీ
కలకలమునకనుచు వడిం,దలనరు లేతెంచి యవిష్వధం బగసి గృథిన్.

275

ఉ. మంగలిఁబట్టి కట్టికొని మానవనాథుని మ్రొలఁచెట్టి చె
ప్పం గనలేత్తి యాత్మపరి పాలితవిశ్వధరిత్రి నింతహం
తం గనుగొంటలేదు కొఱఁతం బడవై వుండు వీనినంచు రా
జంగరమిచ్చి యారెకుల కొప్పనఁజేసె దృఢ ప్రయత్నఁడై.

276

క. తలవరులు వానిఁ గొనిచని, తలపాలమునఁ గొఱఁతఁ దిన్వఁదమకించుతఱిన్
గలతెఱఁగుఁ జెప్పి భిక్షుకుఁ, డలమంగలి నిరపరాధుడని యెఱిఁగించెన్.

277

ఐ. మేషయద్ధంబున నక్కయు నాషాఢభూతిచేత సన్యాసియుఁ దంతునాయితేత
దూతికయు స్వాపరాధంబున బాధంబొందిరి యేనును నిట్టివాడనేకదా యని వెచ్చ
నూట్చిన దమనకునకుం గరటకుం డిట్లనియె.

278

క. కేసరివృషమైత్రి యనా, యాసక్రియఁ జెఱుపఁజాలు నట్టియుపాయం
బోసుగుణి చేకూరదొ, కోసరసప్రజ్ఞతలఁచుకొమ్మన నతఁడున్.

279

క. సరసోపాయముచేనగు, కరణి పరాక్రముముచేతఁ గా డెట్లన్నన్
గరటముసుతపరిపంథిం, బారిగొనదే కనకసూత్రమున గృహ్లాహిన్

280

క. అన రిపుదమనకు దమనకుఁ, గనుఁగొని కరటకుండు పలికె ఘనబోధనసా
ధనసాధునూక్తి నిక్కఱ, వసురక్తిం జెప్పమనిన నతఁ డిట్లనియెన్.

281

క. మనుజుల మిట్టాడని యొక, ఘనగహన మహీరుహమునఁ గాకంబులబో
డొనరించుడింధములఁ గీ,ల్కొననీకమ్మనికఁ గఱిచిలువ దినుదప్పిన్.

282

క. ప్రతిసంపత్సరమును నీ,గతిఁ బిల్లలఁ బాము పాము గడతేర్పంగఁ
బ్రతికృతికి నేర్పుజాలక, యతిదీనతఁ గాకమిథున మహ్మండున్.

283

అ. అంతఁ బ్రసవయోగ్యయగుభార్యఁ జూచి కా,లాహిచకితచిత్తమగుచుఁ గాక
మడలుగడలుకొనఁగ వడి నేగఁ దనమైత్రి, గలిగితిరుగు జంబుకంబుకడకు.

284

ప. అట్లరిగిన నుల్లోక శోకం బగు కాకంబునకు జగత్ప్రసిద్ధుండగు నాప్రబుద్ధుం డాతి
ధ్యం జాచరించి స్వాగతం బడిగిన నశ్రమిశ్రీతాత్మంజై వాయుసాధ్యత్వం డిట్ల
నియె. 285

చ. ఘనవనమండలంబున నొకానొక భూమిరుహంబునందు నీ
యనుజయు నేను గాలిడుదు మచ్చెలి చూలువహించి కాంచి పెం
చినప్పడుక ప్రజంబుఁ గఱిచిల్వ దినుంబ్రతివత్సరంబు దా
ని నుడువక క్తిలేక యొక నేర్పన నూరక మానుమండుదుక. 286

సీ. నూఁగారువాదలు మేనులతోడ నెరకునై కిటుకూత లిడ నాలకింపలేదు
అల్లంతుఁ గాంచి యుల్లార్చుపక్షములతో శిరములంకింప నీక్షింపలేదు
యెగుబోదలయి గూఁడుదిగనాడి పెఱుకూకులెక్క నారసి యుత్సహింపలేదు
చంక్రమక్రమవిలాసముల నంబరవీధిఁ దిరుగఁజిత్తమున మోదింపలేదు
తే. ప్రేమ మెసలారఁ గని యెత్తి పెనుచుండ, ననుఁగుమనమలఁదిగిచి ముద్దాడలేదు
బహువిపద్దశ లనుభవింపఁగ దినంబు, లరిగఁ జాచితె వాయుసాధ్యత్వంబ్రతుకు.

చ. కడపితి నిట్టు లేను జరకాలము చాలముదంబొనర్చునే
పడఁతుక కాననయినయది పన్నగభీతిధరించి యెవ్విధిం
జెడకనుభింతు నిందులకు జెప్పు ముపాయము నావు డప్పుడ
య్యడ లడఁగించి జంబుకకులార్గణి వాయుసభర్త కిట్లనుక. 287

క. యీలీల నుత్తమమల, వీలం గాపట్టమెసఁగ మెనవిమభీరా
భీలగ్రహణమున సరః, కూలద్రుమవర్తియుసలికొక్కర దెగజే. 288

క. అనిచెప్పిన గోమాయువుఁ, గనుఁగొని వాయుసమువలికఁ గర్కటకముచేఁ
దనివినన మీలజాలం, దిని కొక్కర యెట్లుపాలిపెఁ బెలపవెయనుదుక. 289

ప. ప్రబుద్ధుండిట్లనియె. 291

మ. తుణదాయానువిఘాతి భాస్కరమహాస్సంపాతి విశ్వంభరా
ప్రణమ త్కుంతముసింధువింధ్యకుధరప్రచ్ఛేర్తదావానలా
రణినానామృగ మస్తకద్రుమ కుతారం బధ్వనీనార్తికా
రణభైషజ్యముదోచె వేసవి మహో గ్రప్రేక్షణోదగ్రమై. 292

చ. అడుగిడరారు నేల నెరయం దలచూపఁగరారు నిప్పుక
ల్లడిగొనరాలు నెండవడఁ జల్లెడువీడిక నే డమిత్రుఁడం
చుడుగక భానుఁజూచి వగనొందుశరీరులఁ దేర్పుగాడ్పుల
ప్పుడు పుషోపణవ్రతులు వోఘనదానకశాధురంధరుల్. 293

సీ. దండినప్పుల వసంతములాడు నెండల వడఁజల్లు పడమటివాయువులును
గ్రోవిగుంటలదక్క గుల్లులుచిక్కంగ నివరినగొంగరాయిడికి మిడికి
కొరదయుఁగడిసె పాపరమల్లముచ్చంగి కొంటె ముక్కును లొంపిఁగ్రుచ్చుకొనియె
వాలువముకుదమ్ము వల్లెగండెరనత్తై గుజ్జుబేడిసఱాతికొఱుకు మడిస
తే. నూతయలజళ్ళ చెఱువులనుండరాక, కార్వాసల్లు నెగల్లును గవులువిడిచి
తరలి చెంతల నూతిగుంతల వసించె, *గెరలివ ర్తిలు నమ్మహాగ్రీష్ఠమునను. 294

ఉ. శంబర శోపణక్రియకుఁ జాలి దురంతతరప్రతాపతే
ఖం పథికాంగకంబులకు గాఁక ఘటించి హరింతు రంగసే
వ్యంబు మహాబలోద్ధతము నయినశతాంగమునెక్కి యన్నిదా
ఘంబునఁ బద్మినీయువతికాముఁడు కామునిదెల్పెఁ బొల్పుగఁ. 295

ప. మఱియు నవ్వేసవి శోషితసింధురాజంబయి ధనంజయుం గృశీకృతదశకంధరంబయి
దాశరథిని ఘనాఘనన ర్తితశిఖిమండలంబయి కంధరారంభంబును భోగివిరాజమానం
బయి బలిపదనంబుననుకరించె మఱియును. 296

చ. అనిమిష మండలీరుచిరమయి కవిరాజవిరాజితోక్తుల
న్దనరి మరున్నికేతనమన న్దనుపట్టిన దాని నొక్కచోఁ
గనియె సరోవరంబు ఝుకంబులఁ బట్టుకొనంగశక్తితే
కనిలిచి క్రాంచమెచ్చిరులు కారియఁ దత్తటి నూరకుండఁగఁ. 297

ప. దానినిరీక్షించి యొక్క కుశీరం బిట్లనియె. 298

క. బకమా గృహ దఖిలకదం, బకమా యాహారవిధికిఁ బాసిటుల సరో
నికటమున నూరకుండెద, ఎకటా యిదియేమి యనిన నది యిట్లనియెఁ. 299

ఉ. యాదశ యెట్లుగాఁడెలిసి తీవు కుశీరమ నిక్కు-నంబు మ
త్యాదుఁడ వృత్తి నా కిదియయైనను నీయెడనేమి చెప్ప ద
త్తాదృతి నీయవస్థ కరయం గత మున్నది విస్తృ జాలరుల్
మేదుర శక్తి నిక్కొ-లనిమిషములం గొనిపోవునారలై. 300

క. పలువురు రానున్నారని, తెలియ న్విని చెప్పవచ్చితి నీ తోనిం
దులకయి యాహరింపం, దలఁపఁ వలవంత నొందెదం గర్కటకా. 301

క. జాలములఁ గాలముల, నీలెల్లం బాలియకు న్నే మృత్యుసమంబీ
జాలియెటనుండివచ్చెం, గాలము దరియింపరాదు గదయెవ్వరికిఁ. 302

* నూష్ఠకరమయినయీమహాగ్రీష్ఠమునను. (పాతాంతరము.)

వ. అని యశ్రుమిశ్రితౌబకం బై బకంబువగచిన విషంబునంగలర్పుషంబు లన్నియు
నెఱుకచేసికొని యక్కొక్కెర కిట్టనియె. 303

ఉ. ఆరయ మీనభక్షకుడవయ్యను గూరిమిపెద్ద మాయెడం
గారుణికాగ్రగణ్య యటుగావున విప్రతిపత్తిలేదు ని
చో రయమార మమ్మ నొకచోప్పనదుస్థి న్నిసాందకుండ నీ
డేరుపుమయ్య సేమము ఘటింపగదయ్య ప్రసన్నమూర్తివై. 304

ప. అని మీనంబులు దన్నుం బ్రార్థించిన సత్సుకంబయి బకంబు తనలోన. 305

క. యీయంబుచారములు దన, మాయకులోనయ్యెఁ గంటి మన సని సంతో
షాయతి నంతర్లీనముఁ, జేయుచు మాయాకళారసికమదిపలికె. 306

క. వాదించి జాలరులనొఁ, గాదన నాచేతఁగాదుగద నిజవృత్తి
చ్చేదమునకు నోరుచుకొన, రాదేకద పరమదుష్కరమ కద పూనె. 307

క. ఐన నిక నేమిసేయుద, మేనొకఁ డెఱిఁగింతుఁ జేయుఁ డిట్టంబైనె
మీనముల నితరసలిల, సానములను బెట్టివచ్చెదను మిముఁ గరుణె. 308

క. రావలసిన రారం డని, భావంబున లేనికరుణపరిధిలెం గా
నావృద్ధబకముపలికిన, జీవనచారములు విశ్వసించినమదితో. 308

క. చేటెఱుఁగనికూనలు మీ, లాటోపముమీఱఁ జేరనరిగిన నిశిత
త్రోటి నొకర్పుషముఁగొని యొక, చోటికింజని మ్రింగి వగచుచుం గ్రమ్మతియె. 309

ప. ఇట్లు క్రమ్మరి. 310

క. రారం డిఁక నొకరని రా, జీరియొకానొకర్పుషంబు శితచంచువునె
గూరిచిచని మునుమెసవిన, చో హుపఱ మెసవి తొంటిచొప్పన మఱలె. 311

క. మగిడివిరివియును లోతునె, దిగియుం గలనీటవిడిచి తీఁగొన్నిటి న
క్కగములుదన్నెనె మృత్యువు, మొగము న్నోరు త్రమాఁగమును డాకాలె. 312

క. మీకును మృత్యుత్రాసము, లేకుండం జేయనేర్తు లేలెండని రా
నాకొక్కెర యొకమీనముఁ, గైకొని చని తిని సరోముఖమునకువచ్చు. 313

క. ఎడతాఁకితాఁకి యుండొక, మడుపున నిడుకై తపమున మతియు న్నజ్జియు
బడుగుంగొక్కెరమీలం, గడుపార నైసవి తృప్తిగైకొని యంతె. 314

ప. సరోవరతీరంబునం గాల్చిలిచి వాంఛితపరనీరథంబు లగుమీనంబులం గదిసి
యిట్టనియె. 315

గీ. అరిగి తిరిగి నేటి కలసితి భరమాన, వసమె మాఁడుగాల్గముసలిగానె
కండవడియొ వయఁపొ గర్వమో సంచార, శక్తి ముదుక కెట్లు సంభవించు. 316

- క. బడలికఁబాసినఁ దిరుగం, బడి ప్రాణసమానులై నబంధుల మిమున
 వుడుగునఁజేర్చెదనని యొడఁ, బడఁజెప్పం దనకు నరుగఁ బాసినదనుకన్. 317
- క. తనివిన నట్లు కతిపయ, దినముల కుదరానలంబుదీఱ వ్రాయా
 ఖనియాబడుగుంగొక్కర, యనఘా యాపెంకిమీల నన్నిటి మెసవెన్. 318
- ఎ. ఇట్లు నిరవశేషంబుగా మీనంబులం దివి యెందేనియుం బోవ నుద్యోగించు నజ్జరత
 బకంబున కెఱుకఁజేసికొని మున్నెటింగించుకొన్నకుళీరం బిట్లనియె. 319
- గీ. భావికై వర్తకత్రాసభగ్నుమాన, మానముల మీనముల వొండుమడుగుఁ జేర్చి
 కుక్కతసామ్రాజ్యవిభవంబు చూఁగఁగొంటి, బకపురందర కలఁడె నీవంటిధర్మి. 320
- క. నాళీజంఘాదులు నినుఁ, బోలరు పరహితవివాసమునఁ జొట్టములం
 బాలించి నన్ను నేలా, పాలింపవు సఖుడఁగానె పగవాఁడనొకొ. 321
- ఎ. జలస్థలాంతరంబునుం జేర్చి పొగడ్తఁగనుమని కైవారంబుసేయు కుళీరంబు నిరీ
 డ్దించి కర్కటమంసం బపూర్వం బదియుఁ జవిచూడవలయు నని విచారించి
 యక్కొక్కర దానిం గఱుచుకొని పథ్యశిలాతలంబునకుంబోయి భక్షింపఁ దివురు
 టయు నయ్యుద్యోగం బెఱింగి యయ్యెండ్రీ. 322
- చ. బలిమి హుటాహుటిం దఱిమి పట్టుకొన న్వడిలేక మాయపుం
 దలఁపున రి త్రజాలయలదాడి గడించి యుషంబుల నిన్పరా
 కులగతి మెక్కిని ముసలికొక్కెర యన్యజలాశయంబునం
 గలుపుమిషంబునం జనదుగా కపటాత్మలవిశ్వసింపఁగన్. 323
- క. మేసినసమయంబున ధృతిఁ, బాసినమది కార్యహానిఁ బ్రాణులనిలుగన్
 వ్రాసె విధి మృతికినేలా, గాసిలి పొరుషము విడువఁగా నేమిటికిన్. 324
- క. పరుషకరపత్రధారా, స్ఫురణఁ బ్రకాశించు మద్విపులదంష్ట్రీకలన్
 శిర ముత్తరించి పాథ, శ్చరములకొలఁదీర్తు నీరసంబున ననుచున్. 325
- క. అక్కర్కటమండఁగ నల, కొక్కెర దీ త్తరసమెలిచికొని తినునదియై
 ముక్కెత్తిచాచు నాలో, నొక్కూకునఁ గొండ్లనిటికి యుత్తెన్ గళమున్. 326
- క. ఒత్తిన కుమడుండుభుకము, కత్తెరచేదనియుమాడ్కిఁ గర్కటదంష్ట్రీ
 కృత్తిగళంబై నెత్తురు, జొత్తిలనలవృద్ధబకము సోలెన్సాలెన్. 327
- క. రోయక ప్రాణులకపకృతి, నేయుదురాచారుఁ డిట్లు చేట్టుడు విను మో
 వాయుసల్లభ శిశురిపు, వాయుభుజాం డ్దీలునిట్టివాఁడై యునికిన్. 328
- మ. భవదర్శనహితకృష్ణసర్పవారణోపాయంబెఱింగింతు నీ
 ఎవధానంబునఁ జేయు మేముఱక రాజాగారిసంచారిన్

- భవిమత్కంచన మేఖలాలతిక దృష్టంబైన లాగించి నీ
వవిలంబుబునఁ బెట్టుమన్ననికి రా జాపాముఁ జంపించెడిన్. 329
- ఉ. నావిని కాక మవ్వీధమునం జరియించెదనందుఁ బోయి రా
జావసధంబుజేరి యరయం బ్రతిసాధనఁజేయఁబోవుచుం
బ్రావృత మేఖలాలత ఖురాశ్యపకంతముఁజేర్చు దాని నా
లోవెన నంఘ్రులంగమిచి లోకులునూడఁగ నభ్రగామియై. 330
- చ. అరుదుఘటిల్లమందగతి నంతట నింతట నానపాటుగా
నరుగుచునుండ రాజపురుషునిప్రాయుచు రాజునానతిన్
గెరలుచు వెంటరాఁ దొలుతఁ గృష్ణభుజంగమమున్నవృక్షకో
టరమున మేఖల నివ్వడిచి దాఁపున నొండొక మ్రాననుండినన్. 331
- క. పరశుప్రహరములఁ ద, త్తరుకోటరమగలవైచి తిత్త్ర్యిగళిన్
మెరిగొని మేఖలయున్ గొని, పరిజనులం జనిరి కాకిపగయునుదీఁతున్. 332
- వ. పరాక్రమంబునకంటె నుపాయం బెక్కువ యనిచెప్పి వెండియుం దమనకుండు.
- క. ఇల బుద్ధిగలుగునతనికి, బలముంగల దెట్టులనినఁ బలుబుద్ధిసము
జ్జ్వలమొకశశక మొకానొక, పాలమున నున్నతకరిరిపుం బొరిగొనడే. 334
- క. నావిని కరటకుఁ డది యె, ట్టివిధ మెఱిఁగింపు మనిన నినసంసత్సం
భావితనయశాస్త్రకళా, కోవిదుఁ డాయనకు దమనకుం డిట్లనియెన్. 335
- సీ. దంతిదంతాగ్రనిర్దళితమస్తకగళ న్నుత్పముక్తాఘ్రపాండుకృతంబు
బహుళతిర్దగ్ధృషిత్ప్రతిహతస్యదన దజ్ఞరఘనస్తనిత లాస్యదమయూర
మచ్చభల్ల ప్రహరాస్థాతృమాక్షిక చ్ఛత్రపంకీకృతతైలంబు
బిలసదాహరితుందిలసంకునిర్దుక్తసాంకవసురభిరస్థాణుమూల
తే. మాదృతాఖండవాగురికావతీత, రజ్జారజ్యధర్మచ్చటాభ్రాంతిదాయి
చమరపాలవిలోకసంచకితమృగము, గల దొకానొకగహన మక్కానలోన. 336
- క. కుక్షింధిరి యగునొకపా, ర్యక్షము వర్తించు నహరహ మమర్యాదా
దక్షంబై నానామృగ, శిష్యాభిక్షాప్తి నల్లసిలు నది నెరయన్. 337
- క. ఈరితి మేరమీటి య,వారణవారణవిరోధినిధియింపంగాఁ
బోరా దెరువెఱుంగక యా,ఘోరాటవిమృగములెల్ల గుములై భీతిన్. 338
- వ. వచ్చి యక్కెసురికిం బ్రణామంబులాచరించి. 339
- సీ. గిరిదరీముఖ బహుద్విరదకోటిని క్తగండైలము కనత్క నకపీఠి
పరితోవినారి శంబరలులాయవ్యాఘ్ర పారణఘోషములు తూర్వారపములు

మస్తకోపరి పతన్తహిధరాధిత్యకా యురవారియభిషేకసతిలధార
సవిధపాదపలతాస్థాయినీడజకులాంచితతతు ల్బాహురాశీపమలు.

తే. గావే మృగరాజవిఖ్యాతిఁ గనిన నీకు, నౌరగాంభీర్య మారసాహసవిలాస
మార గారవ మారస త్యాతిశయము, చారుతరమూర్తి పంచాస్యచక్రవర్తి. 340

క. హరి సాగా నీరూపము, శిరమునధరియించి కాదె శిక్షించె మరు
త్పరిపంథిఁగనకకశిపుం గరివైరీ నిన్నుఁ బొగడఁగా మాశశమే. 341

ప. అని యనేక ప్రకారంబుల మాతంగధ్వనిం బ్రశంసించి యుల్లాసంబుఁ బుట్టించి
మెచ్చు. బుచ్చుకొనివచ్చిన కార్య మ్మడుగంబడినయవియై మృగంబు లమ్మగపతి
కిట్లనియె. 342

క. అగపడినవారి నెల్లం, దెగటార్పక మేరచేసితిని మను మటనీ
మృగములజాతికి నొకఁడొకఁడుగ నిది మామనవి చెవినిడుము మృగనాథా. 343

క. ఈతగవునడపుమని సం, జాతత్రాసమునఁ దనుఁ బ్రశంసించిన నా
రీతినొనర్చెద నని యడి, జాతికి నొకఁడొకఁడుగా మెసపు నదిమొదలున్. 344

క. అంత నొకవారమునఁ దన, వంతగుటయు నిశితబుద్ధిపహనము ధీర
స్వాంత మొకధూర్తశశకము, దంతిప్రతిపక్షీకడుపుఁ దనియించుటకున్. 345

క. చావునకుందెగి త్రొవం, బోవుమఁ దలపోసి స్వగతముననిట్లను న
య్యోవననిధిఁజొచ్చేఱుల, కైవడి హరికడుపుఁజొచ్చెఁ గా వనమృగముల్. 346

క. ఈనెటికేసరిజతరా, ధీనత దినమొకటిలెక్కఁ దినెఁగామృగసం
తానంబు మల్లెపట్టిన, చేనిక్రియం జెప్పనేమి శివపాడయ్యెన్. 347

క. దీనికిఁ దుదమొద లెయ్యది, పో నెయ్యదితెరువు బుద్ధిపూర్వకముగనే
డేనెడ కేసరిఁ బారిగో, లోకేడని వనమృగాళికొల వారింతున్. 348

క. బలమునకంటెను బ్రజ్ఞా, బల మెక్కుడుగాదె బుద్ధిబలమునఁబేర
చ్చెలమునఁగై దువువెలిగాఁ, దలఁద్రుంతుం జెండి రెంటఁ ద్రావుడుదిండిన్. 349

క. ధైర్యముపెట్టనివరణము, ధైర్యము నానాశుభప్రదము నేడ్డడయున్
ధైర్యధూర్ధుర్యనకు న, వార్యములెక్కడివి వాధివలితధరిత్రిన్. 350

ప. కావునధైర్యాదిగుణంబులగలిగి యిక్కొంటఁ తఁ బొచ్చుకొనియెదనని నిశ్చయించి
మందగమనంబునఁ బ్రొద్దుపోయిన తరువాత డాయంబోవుటయు నతిత్సవిహింసా
భిభూతంబగు కంతరంబు రోపకపాయి తేక్షణంబులనిరీక్షించి శశకంబున
కిట్లనియె. 351

- కా. ఓరీ యాకటంగ్రస్సీతి స్వరగ రామండ్రట్టు త్రాసంబుజే
దో రామాదులఁబాసి రా మనసురాదో వచ్చుమార్గంబున
దేరడ్డంబుగఁబాఁతునో బలిమి యెందేనేమి చేమాఁతునో
యా రా జాగొనరించితీవనిన బ్రజ్ఞాయ త్తచి త్తంబునన్. 352
- ఉ. కేసరివంకఁజూచి పలికెన్ శశ మే నపరాధిఁగాఁ జూచి
యాసరసీరుహాపుఁడుదయంబగునప్పుడె లేచి యాకటం
గాసిలె పల్లభుండని తగం బఱతేరఁగ వ్రోసి నున్పిష
త్రేసరపక్షిదూల నొకకేసరినాగుఁడహోయవారణన్. 353
- చ. సెలవులవెంట భూరిమద సింధురమజ్జముగాఁజూచి విశ్వం
ఖలగతివచ్చె వచ్చి యరికట్టియదల్పె సమీపమర్తియై
పలికె మృగాధమా బలముఁబాపెద మత్సదృశద్విపాహితుం
బాలమునఁగానవే కదిసి పోగొనరింపఁగ నింపువుటైడిన్. 354
- క. వసుఁబోల సింగములులే, వని కేసరి పోతరమున నాడినమాట
ల్వినవిని వారితభీతిన్, ఘనరీతి గజాభియాతిఁ గని యిట్లంటిన్. 355
- క. సంగరసంరంభపుటా, సంగరముప్పొంగెనేని త్తణమాత్రము ని
ల్వంగలవేనిదె తెచ్చెద, మంగలికరిమధనచంగము స్సింగంబున్. 356
- క. అది నిశోరికఁదీర్తుం, గదలకు మివోటననుచు గాఢప్రజ్ఞా
భ్యుదయమునఁజేసిచానక, బ్రదికి యహో నీకు విన్నపమునేయుటకున్. 357
- క. ఏతెంచితిఁ దడయుటకిది, హేతుపుపంచాస్యమూర్తివీగుటఁజూచి
యోతీప్రశౌర్యయారా, జాతతవిఖ్యాతనిరతుఁడై యొప్పెసఁగెన్. 358
- క. చేరి నినుఁగొలువవలెనో, వాచక యాహరిసె కొలువవలెనో మాకె
వ్వారిండు రాజులనఁ గం, తీరవ మిట్లనియె నెవ్వడి న్నశమునకున్. 359
- కా. ఏమేమీ నిను నడ్డగించుకొనెనా యిట్లాడెనా నిక్కమా
నా మేలే సమరేచ్ఛయంతబలుపానా ప్లాదమా చూపలే
వామున్నెక్కడఁగంటి వప్పురమగర్వగ్రంథి మచ్చాతదం
ప్రామోఘాభిహతి న్వధింతుఁ దగ నాహోరింతుఁ దన్దాంసమున్. 360
- క. నావిని శశకము నామా, యావాగురఁ జిక్కెనింహమని యుబ్బుచునో
దేవా విచ్చేయుము సం, ధావిధింబెసఁగఁ జూపెదం బ్రతిపక్షీన్. 361
- చ. నిలువకవత్తుగాకని వని న్నొనిపోయి చలింప కారసా
తలజలపూర్ణకూప ముచితశీతిఁజూపి శశంబువల్కె లో

పలఁగనుపట్టుచూడు ప్రతిపక్షిననం బరికించి తజ్జల

స్థలిఁ బెఱసింగముంబలె నిజప్రతిబింబము గోచరింపఁగఁ.

362

క. కడుఁగెరలియొగసిమాతం, బడనుతేక మునింగి లేలఁ బాసియంబు

ల్లడుపారఁద్రావె ననువు, ట్విడిచెం గరివైరి తీవ్రవేదనఁగృశమై.

363

చ. బుద్ధిగలవానికి బలంబునుంగలదనుట కిది నిదర్శనంబనుటయుఁ గరటకుండు దమ

నకు నలరు మొగంబునంజూచి బుద్ధిచుంతుండనగుదు నీకు శుభంబయ్యెడు మిత్రభేదం

బున కుద్యోగింపును పోయిరమ్మనిన నతండు కరటకునీడ్చొని సంజీవకుండు లేని

వేళఁ బింగళకుసమీపంబున కరిగి ప్రణామంబాచరించి నిలిచిన మృగరా జమ్మంత్రి

తనయున కిట్లనియె.

364

క. నీవలఁ బ్రాజ్ఞరాజ్యముఁ, గావించెదఁగాదె దమనకా యేకార్యం

నీ వూఁది తెలుపవచ్చుతి, వావిధ మెఱింగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెఁ.

365

నీ. చిరకాలసంశ్రయస్థితి నమ్మిరిగిన తనవారిచేస ననాదరమునేనీ

సిరిఁగోరి నడుమవచ్చినవారి మన్నింతు రభినవప్రియులు భూవిధులుగారె

పురుషుగుణాగుణంబులు విచారింపక నీతియేపతికి మన్నింపఁ జెఱుపఁ

బరులనందఱఁ దమువలెనిరీక్షింతు రక్కఱులులు చనుతొన లెఱుఁగలేరు

తే. నమ్మఁగలవారుగాకదుర్జయముపేర్చి, నెవ్వ రెటునేయుమరొ యెట్లు లెఱుఁగవచ్చుఁ

గర్కటికగాదుకద ముంటిగంటిఁ దెలియఁ, గాఁబరస్వాంతమనినఁబింగళకుఁ డతని.

చ. కనుగొనిపల్కె నోదమనకామతిశంకితమయ్యె నిప్పు డి

ట్లనుటకు హేతువెది తెలియనవలె సర్వముఁ జెప్పవన్న నా

యనయను విన్నవింపవలెనా మృగనాయక నీతిఁజెప్పఁగా

విసువినకుండునాకుఁ దగవే కలకార్యముఁ గప్పిపుచ్చఁగఁ.

367

ఉ. తోవకు శుద్ధసాధుచరితుండని చిత్తమునందలంచి సం

జీవకుఁ దెచ్చి నీసఖునిఁజేసితి నీవును వానికూర్చితే

శ్రీవిధవంబాసంగి సవరించితి వందఱ మూలభృత్యులం

జీవితతుల్యులం జవుకఁజేసి కడంబడవయిచి తీవిటఁ.

368

నీ. సదృశభోగము సమాసనముఁ దుల్యవిభూతియును భృత్యునకు నీఁగి చనదు పతికి

నిన్నియు నతనికి నిచ్చితిసామ్రా జ్యమేమిపాపముఁజేసె నిత్తుగాక

సంజీవకునితోడి సఖ్యంబుపైవచ్చె హెచ్చించి యాపదఁ దెచ్చుకొంటి

యెంటిపాలున నాతఁ డొకనాఁడు నాతోడ నోడక నీసుద్దు లుగ్గడించి

తే. రహితక క్రిత్రయుఁడు మండరశ్చ మాధుఁ, డితనికక్కడినామాజ్యమేడబ్రదుకు

చెడియెఁ దెక లేరయనుచుఁకేరడములా డె, ననిన విని విన్ననయుయుం డెహరివరుండు.

- గీ. మృగవిభుండిట్లువిన్ననిమొగముతోడ, మలఁగుచుండంగమఱియునమ్మంత్రిసుతుఁడు
మంత్రియొక్కఁడైన నతఁడు సన్యాసఁడైనఁ, బుడమిఁజేఁడెల్ల చేటులఁజెడునిజంబు.
- చ. శ్రవణాయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గలపట్టు తోరపుం
జెవుడుకనీనికావసుధనీమకు నుత్తులికాడు దృష్టిపా
టవము చురుక్కి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుపత్త్యమ
వైపులు నవైద్య సాధ్య మెడత్రెవ్వక నెవ్వని నాశ్రయించినన్. 371
- క. కరణ మధికారియైన, ధర లెక్కలువ్రాయునా రతనివారైనన్
బారపిడిపుట్టునె ధరణీ, శ్వరునకుఁ దదితరుల నిలుపవలెఁ బనిమీఁదన్. 372
- క. పరిశుద్ధులకరణిఁ బర, స్వరబంధువులయ్యె సర్వభక్తులయ్యుం
నరవల్లభు దగ్గరమా, త్తరభంగి నిత్తఁబోరుదురు పనివారల్. 373
- చ. తనఘనరాజ్యమంతయు బ్రధానునిపై నిడియున్న మత్తుఁగాఁ
దెనిచి నరేశ్వరుండు నడిపించినవాఁ డతిరూఢమూఢుఁడై
కనుకని పల్లభు న్నరకుగాఁగొనఁ డాసచివాననీకులం
దనయమునెవ్వఁ డాధ్యత్ముఁడయి మనువానినచేరు లక్ష్మీయున్. 374
- క. ధారుణి నపకారికి నుప, కారముఁగావించునారిఁ గానము తగ్గు
శ్చారిత్రులయొడ విశ్వాసా రంభణ మనుచితము క్రియానిపుణులకున్. 375
- క. ఊఁగెడుపల్లును విసమునఁ, దోఁగినపంటకముఁ గుత్తితుండగుమంత్రిన్
లోఁగక యున్నాఁలించిన, చోఁగలుగు నఖండమయిననుఖ మెవ్వరికిన్. 376
- క. నీవెఱుఁగవు నేనెఱుఁగును, ప్రైవచ్చెం జెలిమిఁకొలఁది పడఁదెచ్చెన్సం
జీనకుఁ డతనికిరాజ్యం, బీచెచ్చెదో బలిమి నాతఁడే కయిఁకొనునో. 377
- క. సంజీవకసాచివ్యము, నం జేటగునీకు నీమనసు చెప్పఁగల
ట్లుంజెప్పితి మానుట నా, కుంజూడ శుభంబు మెలొకో చెడుతెరువుల్. 378
- చ. అని బోధించుదమనకునకుం బింగళకుం డిట్లనియె. 379
- ఉ. నీవచనంబు లుత్తమము నిష్కవము ల్విను మట్టులైన సం
జీవకుడైన విశ్వసనచిత్తముపుట్ట దళికవృత్తియౌఁ
గావుత దోషదుష్టములుగావె శరీరము లేరికిం గళా
కోవిద వాని వీడ్కొనుటకు న్నతిపుట్టునె నాకుఁ జెప్పుచు. 380
- క. నావిని దమనకుఁ డతిరో, పావలచేతస్కుఁ డగుచు నను నట్లయినన్
నేవకులతోడఁగూడం, బోవిడునీకేమిటికిఁ బ్రభుత్వశ్లాఘుల్. 381
- క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమాధతరుచందమునన్

- జెనటిపతి చోదకోర్వక, చని రాజ్యము మంత్రికై పసముఁ గావించుకొ. 382
- క. సిరిఁబరిహరించునరు లె, వ్వరు చెవుమా పిచ్చుకుంటువాడుంబలె హో
దరుఁడాదిగ నృపసంశ్రయ, గరిమ న్నంపదలఁ బొదలఁ గాంక్షింతు రిలకొ. 383
- ప. సత్పురుషులమతి నతిక్రమించి యసత్పురుషుల బుద్ధిం బ్రవర్తించురాజు విను మప
థ్యానురాగియగు కోగియుంబోలెఁ బ్రాభరణసమర్థుండుగాఁడు స్వబుద్ధి రాజులకు
విశేషించి నలయు బుద్ధిరాహిత్యంబునగు మంత్రివకుండై తిరిగెనేని యారాజు
విరోధినిరోధితుం డగునట్లుగుట హితతంత్రియగు మంత్రివాక్యంబులురాజునకు నప
శ్యక్త ర్థవ్యంబులు వినునప్పుడప్రియంబులు పరిణామంబునం బ్రియంబులునగు
వానినుపదేశించు మంత్రియు నవ్యాక్యంబు లాదరించు రాజునం గలుగఁడు కలిగె
నేని యద్విక్కునఁ బెక్కువచెడక సిరులు పెరుగుచుండు. 384
- క. ఘనుఁ డాప్తుఁడునగునచివుఁడు, వినిపించినరాజునీతి వేయేటికి రు
గ్లనకుఁ జీకత్సాక్రియవలె, మనువెగటుం బిదపహృద్యమును నైయుండుకొ. 385
- క. వరపతి మూలబలంబుల, తెగువొల్లక నడుమ నరుగుచెంచినవారిం
బరిపాలించుటకంటెను, గరివైరీ యుండుచేటు గలదే పుడమికొ. 386
- క. మూలబలంబులుగల భూ, పాలునకు నరాతిజాతిభయపడు లక్ష్మీ
భూలావల్యావతుల్ హరిఁ, బోలె న్నెడఁబాయ రవ్విధుని ననుదినముకొ. 387
- క. తానెంతకూరుఁ డయినను, భూనాథుఁడు మూలబలము పొందొల్లక ని
ర్వాసపరిపంథినరవర, సేనాపారంపరీవిశేతయగునొకొ. 388
- ఉ. జీవితమిచ్చి యాదరముఁజేసి జలౌదనసంవిభాగసం
భావనకల్పి సేధరణిపాలుఁడు భృత్యులఁ బ్రోచు నధరి
శ్రీవిభు ప్రస్తుతంబున శరీర మలక్ష్మ్యముఁగా దలంచుమకొ
జీవితమిచ్చు గాయములచేఁ బడునొండె భటుం డుదగ్రతకొ. 389
- క. పరిజనగౌరవము ధరా, పరునకు నత్యంతగౌరవము వెండియు న
పురిజనలాఘవము ధరా, పరునకు నత్యంతలాఘవము సు మ్మెందుకొ. 390
- ప. నీవు మూలబలంబులం దిరస్కరించి యభినవాగతులం బురస్కరించుకొన్నాఁడవు.
క. సేవకుఁ డని చూడకు సం, జీవకుని న్మతఁడు సరుసేయఁడు రాజ్యం
బేవేళ నతనిపాలయి, పోవునొ దుది నెంతకొఱతవుట్టునొ నీకుకొ. 392
- క. నావిని పింగళకుండ నయ, కోవిదు దమనకునిఁ బలికఁ గూరిమి నభయం
బీవిష్ణింపఁగ నిచ్చితి, నావిధ మతఁడేలమఱచు నది యెట్టులగుకొ. 393
- ప. అనివ దమనకుండు. 394

- క. కొనియాడినఁ గొలిచిన దుర్జనుఁ డాత్మప్రకృతివిడిచి చరియింపఁడు ది
ద్దిన చమురుఁబెట్టితోమినఁ, దనకుటిలతఁ గుక్కతోఁక దా విడుచునో. 395
- క. కొలిచిన నవధీరుఁగాఁ, దలఁచిన జేయును బరోపతాపము ఖలుఁడౌ
దలనిడుకొన్నం ద్రొక్కిన, బలితంపుంబాము బడలుపడఁగఱుచుఁగదా. 396
- క. సారఘనసారముఖసం, స్కారంబుల లకున మశుభగంధముఁబోలెం
స్మారుఁడు ప్రతివాసరచి, తారాధన విధుల విడువఁ డాత్మప్రకృతిక. 397
- క. హితకార్యము నన్నడుగఁడు, పతినాకేమిటికె బృచ్చపరిభాషణమం
చతిమానముద్ర నుండుట, మతమనరు సునీతివిదులు మంత్రుల కెందుక. 398
- క. సంజీవకుదుర్భాషా, పుంజము వీనులవహించి పోల్పొలములి
చ్చం జింతింపవు దుర్జయ, గంజాశరణంబుసారవుగద మృగరాజా 399
- చ. అపనివిధుం డనీతివకుఁడయి మద మెత్తినదంతివోలె ని
చ్చవలసినట్లు గ్రుమ్మఱుచు వైరణ భృత్యజనాపరాధముల్
చనవునఁగప్పిపుచ్చుచు నజస్రము దుర్విసయత్వ సత్వైదై
రవవిపదంబురాశివడి క్రాగు దురంత వివాదవేదనక. 400
- క. ఏజాడవాఁడు రాజగు, నాజాడనె ప్రజయుఁ దిరుగు ననుదినము 'యథా
రాజాత తథాప్రజా' యను, నీజనవాదంబు వింతయే యిపు డనుడుక. 401
- క. చిరబోధబాధచే వే, సరి కేసరివలిక నంతచపలాత్తుఁడో
పరమసఖా సంజీవకుఁ, డరుదేరం దెలిసిచాత మాయమేటిక. 402
- క. పిలిపింపుమనిన దమనకుఁ, డులుకున నను నేటికార్య మూహించితిపిం
గళకా నీవెవ్వనిఁగాఁ, దలఁచితి వానిర్భరప్రతాపప్రబలుక. 403
- క. ముదలింపవచ్చు నెటు ది, గివిదితప్రభు నతనివాని వీనిన్నలె ని
ట్టిదియైన మంత్రమేక్రియఁ, దుదిముట్టుం జెప్పమా యతులనీతినిధి. 404
- క. పరిపక్వమంత్రబీజము, నిరతిశయాఠంభిపాలనీయము దానిం
బరిభిన్నముఁజేసిన నం, కురదదర్శన మగు నె నీతికోవిద చెపుమా. 405
- ప. ఇందులకుఁ బ్రథమోదాహరణం బగు నొక్కయితిహాసంబుగలదు దాని నాకర్ణిం
పుము. 406
- క. కల దుత్తరమున నతిని, న్తులవస్తువిశేషమహిమధుర మధురధరా
వలయపుర మధురతేజో, బలసారసబంధుఁ డది సుబంధుం డేలుక. 407
- క. అలఘుకళావిలసితుఁ డగు, నలరాజునుబంధుఁడయ్య నసుబంధుండై
జలధిపరీతాఖిలధూ, తలవిహాజనుల సంతతము పాలిండుక. 408

- క. జనలోకపారిజాతుం, డనదనఁ యపారిజాతుఁ డగునస్తుహిభ్య
త్తనయు నిజాస్తరణంబున, ననఘా యొకయూక మహరహమువర్తింతుఁ. 409
- క. అది మది వేగిర మెఱుంగక, యదనారసిసురతభిన్నుడై రా జెంతే
నిదురింపఁ గదిసి త్రావుం, దదుదయశోణితముఁ గడుపు దనివిననంగఁ. 410
- క. మఱియుఁ బ్రమాదాదులఁ జే, పెఱుంగక వైపాటునులేక నెక్కటిశయ్యం
గఱచుకొని తనకు నేయ, క్కఱపాటునులేక కొంతకాలముఁ గడపెఁ. 411
- క. మారుతనశమున నపు డా, భూరమణవలంకుపానుపునఁ జండతరా
కారము డుండుభుకం బను, దారుణమత్కుణ ముపస్థితంబై నిలిచెఁ. 412
- క. నిలిచిన మందవిసర్పిణి, యల మత్కుణముం బ్రకల్పితాభిధ్యముచే
న్నలరించి చాలు నికనీ, నెలవునఁ గాలూఁదవలదు నీ వేగుమనఁ. 413
- క. నిరవధితృష్ణావీరచిత, నరదంశనగుణము మత్కుణము దీనంబై
శరణిని మందవిసర్పిణి, చరణంబులవ్రాలి దీనుసంబునఁబలికెఁ. 414
- క. దైవాధీనంబున నిట, కైవచ్చితి నొండుకడకునరుగ నిరుగఁ
నావసమె యిందునెలకొని, త్రావెదరాజవ్యశోణితము నీకరుగఁ. 415
- క. నావిని మందవిసర్పిణి, దావంతంగుంది తీక్షణదంష్ట్రుండవు దూ
రావసఘుండవు డుండుభు, కావారక కడుపుచి చెప్పగినపుడెల్లఁ. 416
- క. ఒడలు బడల్పడఁగఱచినఁ, గడునెవ్వడి నదరి లేచి కంకటివడి న
ల్లడలువెదకించి కానం, బడ నరపతి నిన్నునన్నుఁ బరిమార్పింతుఁ. 417
- క. తులువా నీకతనమునఁ జెడ, పఠెనటుజాగుడిగి యిచ్చవచ్చినదెసకుఁ
నెలునడుమిపు డనఁ జరణం, బులమీఁదన్వ్యాళి డుండుభుక మిట్లనియెఁ. 418
- క. నీవెందునిలిపితహ్స్, దావై కాలూఁదియుండెదం బొట్టకు నీ
వేవేళఁ దయదలంచితి, వావేళ నె రాజరక్త మాహరింతుఁ. 419
- క. విడనాడకుమని దైన్యం, బడర న్నత్కుణము ప్రార్థనాలాపములఁ
గడుఁగరఁగించిన నాదృతి, గడలుకొన న్యూక మట్లుగా కని పలికెఁ. 420
- పీ. ఒండుదిక్కు నకుఁ బోనోపలేనని కదా యర్థిఁ బ్రార్థించె దట్లయిన నుండు
పతిరతిశ్రాంతిఁ దల్పమున నిద్రితుడైనతఱిఁ జేరి నెత్తురుద్రావిబ్రదుకు
మిదిసీకుసహయమంచదియూరకుండిన నాఁ డప్రదోషంబున న్విసీచ
గుణము మత్కుణ మతితుత్పడకయ్యాపవేళుఁడౌ నస్తుర్తవిభునిఁగఱిచెఁ
- తే. గఱువ నరవరుఁ డదరి మేల్కొంచి పనుల, జనుల సజ్జనిరూపింపఁ బనుప వారు
దివియ లవ్వేళఁగొనుదునేలేరనరిగి, నికటరంధ్రాంతరము డుండుభుకము సొచ్చె.

- క. కాలవడిలేమిఁ గాడ్పడి, పోలేకున్నెడనెయుండఁ బాడగవవేళ్లక
గీలివి మందవిసత్పిణి, నాలోనం బులిమివైచి రసువులువెడలక. 422
- ప. దుందుభుకమ్మంజేర్చుకొని భిన్నమంత్రంబైయూకవచ్చె మంత్రంబు వెలిఁబుచ్చు
రాదని దమనకుం డాడినఁ బింగళకుం డవ్యాకర్ణంబులు చిత్తంబునకెక్కి నిక్కువం
బుగావగచి యప్పుత్రికుమారునకెట్లనియె. 423
- క. నాపై సంజీవకుఁ డతి, కోపంబునరాక కెద్దిగుఱుతు సునీతి
వ్యాపారశీల చెప్పుమా, గోపనగతి ననిన దమనకుం డిట్లనియెక. 424
- క. వానతఱినోరబాగై, యాననమచురంగఁ గొమ్ములనప్రంబుల్
గానిటకునచ్చు నతఁ డది, గో నిన్నునధింపవచ్చుగుఱు తెప్పటికెక. 425
- ప. అని యభిజ్ఞానంబుఁజెప్పి యప్పుంచాస్యంబున కుపాస్యంబై యాస్యం బలర నవ్వం
చకంబవ్చోటువాసి మందగమనంబున సంజీవకు డాయఁబోయి వెడవెడఁ దల
యూఁచి నిట్టూర్పు నిగిడించుటయు నతండు దమనకుం బరికించి సఖా సుఖంబునం
బొదలుడే భద్రమే యనిన నప్పుత్రితనయుండు. 426
- ఉ. చిత్తము నిర్వృతంబు దృఢనేపథుటించిన విత్తము ల్పరా
యత్తిము లాశశీవితములం దొకయప్పడులేదు వృత్తులా
పత్తివిధాయినల్ చ్యవనపాటవమెక్కుడి భద్రమేవ మే
ల్గొత్తలె రాజసంశ్రుతులకుం బలుమాటలు వేయునేటికెక. 427
- చ. కనలువహించి యాపదల గానిలఁడెవ్వఁడు బోంట్లచేతనే
ఘనునిమనంబు ఖండితము గా దిల నెవ్వఁడు నేర్చుకాలము
నైనఁగొన నేననీపకుండు గౌరవమొంద ఖలా ప్తిసౌఖ్యమే
జనుండువహించె రాజులకు సత్ప్రియుఁడెవ్వఁడు నాకుఁజెప్పుమా. 428
- చ. నలఁకువఁజూచి యీఁడడిగినం గనరుం గృశియించి యున్నవో
నలరుఁ బ్రపూర్ణుఁడైన నెరయం బరికింపఁగలేడు నాకు నీ
కొలువికజాలునన్నఁ గుసిగుంపులఁ బెట్టు నధింపఁజూచుగే
వలనరకంబుగా కొలుచువారికి దుష్ప్రిభుసంశ్రయం బిసీ. 429
- ఆ. తనువుఁబొదలనీఁడు తాపంబుబుట్టించుఁ, బస్తుఁబెట్టు మూలఁబొఱువైచుఁ
గొలుచు సజ్జనులకుఁ గుత్సితపసుమతీ, వల్లభుండు వేడివెంటివాఁడు. 430
- చ. నగవులకుం బ్రసాదవచనం బొక టాడఁడు మ్రొలనిల్చినకొ
మొగముటుపెట్టు గేల్పొగిచి మ్రొక్కి నఁజేమెదలంపఁ డాజిలోఁ
బగఱనడంచి కోల్పడినపాటుమ గెల్చినగేల్పు నెంతయుం
గగననుమంబొనర్చు నొసఁగంబడునో యని దుష్ప్రిభుం డిలక. 431

- ఉ. కాననవాసియైనను శుఖంబు విశిష్టగృహన్మభిక్షకుం
డైనవరంబు లూఖలకణాశనుడైన శుభంబు కర్షకుం
డైననుమేలు నీటజతరానలమార్పుటలెస్సమావె స
న్మానకరుండుగాని నరనాథు భజించుటకన్న సేరికికొ. 432
- చ. మడఁగిపడుండఁ బ్రే నులకమంచపుఁగుక్కికి నిల్వఁతెల్లుపు
ల్లుడిసెకు నొండు రెండెనుపగొడ్లకు నోరికిఁ బోకె వ్రక్కకుకొ
గుడువఁగఁగూటికి న్నొలకుగోకకు నీదిరమెంతలోతె యే
వడువున దుప్పిభుం గొలువవచ్చు నిసీ యను జీవికోటికికొ. 433
- చ. పలికినమాటనిల్వఁ డెడపందడపం డెడనాడు వచ్చు మె
చ్చులదిగమ్రుంగుఁ దొడ్దొలుతఁజూచినచూపులఁ జూడఁ డేర్పడం
జాలుకదవంబానర్పు నెరసుల్ఫటియించు లదల్చివైచుఁ గే
వలన్యపసం శ్రయంబు పగవారలకు న్వల దివ్యసుంధరకొ. 434
- మ. హతదాక్షిణ్యు లనర్థకారు లభిమానాధ్యాత్తు లవ్యంజన
ప్రతిపక్షు ల్లుజనప్రియంవదులు సంపత్నిన్నిపాతెస్త్రుతి
క్షుతికు ల్సత్యపరాజ్ఞులు భిన్నశివాచగ్రస్తు బాధ్యావన
మృతు లక్షౌంతు లనాంతరంగికులు రాజుల్ గారె యూహింపఁగాకొ. 435
- క. చుట్టము లెవ్వరుదేశం, బెట్టిది యాయువ్రజంబులెట్టివి కాలం
బెట్టిది యేనెట్టిడబల, మెట్టిది నాకని తలంపుమీ నీ వనినకొ. 436
- ప. దమనకు నాలోకించి సంజీవకుం డను ననుజీవులకు దుప్పిభు సంశ్రయంబుగాదని
యను దేశకాలంబులు విచారింపవలయుననియును నన్యాపదేశవర్ణ నాసందర్భం
బుగా నంటి విప్రులకు నిమిత్త మేమియొకో యని యూరకుండిన వెండియు
దమనకుం డిట్లనియె. 437
- ఉ. నావచనం బమాఘమని నమ్మి దురూహలత్రోవఁబోకసం
జీవక యేగుడెంచితివి సింహముఖంబున కెట్లు భద్రసం
భావనసేయుగం గద విపద్దశలొత్తినవోటనోర్వనా
హా విభుఁ డీరసింఁచెనుగదయ్య నిమిత్తములేమి నీపయికొ. 438
- క. సరసవిసీతరసానీ, తరసమువిరసతనగల్చి తరసభటపరిం
పరశిత్తుననియెబతియె, వ్యరదిక్కిఁక నీతులున్న నా రాజులకుకొ. 439
- క. పరివారముదూర వసుం, ధరనిడివడిఁ దెల్పె నేతలంబున నన్నుకొ
ద్విరచారిచీరి చిత్తం, బెరియంగాఁ బిడుగువంటి యీదుర్వార్తకొ. 440

- ప. ప్రాణసమానుడవగునీకుఁ గప్పిపువ్వురామెం జెప్పితి నిది నీమనస్సున నె యుండనిమ్ము
నానిని సంజీవకుండు విషాదవివ్వలుండై. 441
- క. ధరనిరవధించితాసం, భరమునవలె శిరమునుంచి పరికించుగుణా
కరు సంజీవకుఁ గనుఁగొని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 442
- క. చింతావలమునఁ జేతః,కాంతాదము గుమిలఁ బ్రాప్తకాలము నారా
ధింతువుగా కన నతఁ డ,త్యంతభృతిస్సురితచిత్తుడై తనలోనన్. 443
- చ. కరిగమన ట్టరాత్మ ములఁ గాని రమింపరు హీనజాతికా
పుగుఘటఁగాని భూభుజులు ప్రోవరు కానలఁగాని మేఘము
స్థిరియవు సత్యశౌచములకుం బెడఁబాసినవానిఁ గాని యిం
దిరవరియింప దుర్వి యననీతులగాని భరింప దెంతయెన్. 444
- క. పలుగూఁత లఱచువానిన్, గలుద్రావెడువానిఁ జెల్లుగఱచెడు వానిన్
బొలఁతులఁ దెచ్చెడువానిన్, దొలగింపక సంతరింపుదురు రాజన్యుల్. 445
- క. ఏకగ్రీవముగా నా, లోకనమెనరించి నిచ్చలుంగొలిచి తుదిం
గా కెడసితిఁ గద కలవే,మా కటకట సత్యశౌచములు రాజులకున్. 446
- చ. నలినములందు రేలు కొలనం గలహంసములంబు రిక్కినీ
డలఁ గబళించి కాంక్ష మగుడం గడకేగి మనోజ్ఞ గంధము
ల్పలికెడుతమ్ములం బగలుచేరనిచాడ్చున మోసపోయి చం
చలులగువారి కెక్కడివి సత్యపదార్థములందు నమ్మికల్. 447
- ఉ. దోషగుణంబుఁగూర్చికుపితుండగునాతఁడు ప్రార్థ నావిధిం
దూషితుండై యభీష్టఫలదుండగు దోషములేక కారణ
ద్యేషముఁబూనియొన్న కుపతిం బ్రకృతిస్థునిఁజేయఁ బ్రార్థనా
భాంబలఁ గాదు సంశ్రయణభంగులఁగాదు ఘటింప దీఁగున్. 448
- చ. ఫలితచికిత్సరోగములఁ బాపశుభక్రియల న్న హాఘము
ల్పాల్పపఱఁజేయ నీతిసనముల్బహుభంగులఁ గూడఁబెట్టెఁ
గేవల పరతంత్రులై మెఱయు వైద్యవిపశ్చిదమాత్యులుంధరా
తలపతిఁబాసిపోవుదు రతండు కృతజ్ఞుఁడు గాకయుండినన్. 449
- చ. లవణపయోనిధానసలిలంబు ఘనాఘనదేశసంగతం
బవును మనోజ్ఞతం బొరయు నమ్మధురాంబువువార్ధిఁజేరి యు
ష్మపుగతిఁ గుత్సితం బములమా విమలం బతికుత్సితంబవుం
దవిలిమహోత్తమాశ్రయమున న్న తితుచ్ఛసమాశ్రయంబునన్. 450

చ. లలితపటీరపాదపములం జిలువల్ల మహాజ్వలజ్వల

స్థలములగ్రాహము ల్లుణులచక్కిఁ బరప్రతికూలదుర్జనుల్
పాఁచుచు విధానజాతముల భూతములుం గమనీయమాక్షికా

వలి సగఘుల్గుఖంబులకు వారనివిఘ్నము లేర్పడుంగదా. 451

క. కేతవ లురుకంటకసం, ఘాతులు జంబాలజములు గంజాతంబుల్

నాఁతులు కుటిః స్వాంతలు, భాతుందిలమణులు దోషపటలావృతముల్. 452

క. అను సంజీవకుపలుకులు, విని దమనకుఁ డనియె నెట్లు విశ్వసనీయుం

డనవచ్చు మానసంబునఁ, గనులు న్వేలిఁ గనికరంబుగల నీరాజాక. 453

మ. పురతఃప్రాంజలిసా శ్రున్మగ్నజుఁ డుత్పల్లవాస్త్వః డాన్లేషణా

చరణారంభణకేళి సత్ప్రియకథాసంప్రశ్నదత్తాధికా

దరుఁ డున్వాయి బహిర్తహమధురు డగత స్థాభవాలాహుం

డరుడే దుర్జనుఁ డెంత శిక్షితుఁ డపూర్వాఖర్వనాప్యైచితిక. 454

క. ఇతరోత్కర్షణమాన, వ్రతుఁడు నిజ్ఞాఘనప్రవక్తమసాధు

ప్రతిపక్షీదుష్టరత్నారతుఁడు సుమీనుజనుఁ డైనరా జాహింపక. 455

పీ. కరుణావిలాస మేగతిఁ గప్పిపుచ్చునో కోపంబు కన్ములఁ గురియునుండు

సత్యభాషణము లెచ్చటఁ గట్టిపెట్టునో బోయబొంకులె నోరఁ బొడలుచుండు

నుపకారకరణ మెట్లుపసంహరించునో పరిషీడహృదయంబుఁ బట్టకుండు

నాచార్య మెట్లదృశ్యముగా నొనర్చునో పరమహాభయ బుద్ధిఁబాయకుండు

శే. నీతి యేనూతఁ ద్రోయునో నెరలు శుద్ధ, ముక్కురత్నంబు నేతలమోసు లెత్తు

మేలు డిగఁద్రావి కీ డుద్గమింపఁజేయు పాపకర్తుండు రాజై వ బ్రదుకుగలకే. 456

చ. అవనిపుఁ డెట్లు భాషితములాడు నరాధిపుఁ డెట్లు దృష్టిపా

. టవమునహిందు రా జెటులాడంబడు కోరి వివన్వధూరతో

త్సనవిముఖుండు శంభువరదాననియుత్తుఁడు నోరఁగన్నులం

జెవులను బంచమేఘుఁ డెడసేయక శిశ్నము లూఁదియుండుటక. 457

చ. తిమిరనివారణక్రియకు దీపము వారిధిని స్తరింపఁబో

తము చవిఁ బాపవహ్నిరవితాపధరం బడఁగింప నాతప

త్రము కలుషంబులం జెఱుప ధర్మము బాల్పడియుండుఁగాని య

క్కమలజుఁడు స్వభోద్యముఁడుగాఁడు దురాత్మునిజక్కఁజేయుగక. 458

వ. దమనకునకు సంజీవకుం డిట్లనియె.

459

ఉ. సాధుమధుస్పృహండివససాతిగమంబురుహంతరాశ సం

రోధము చంచరీకనికురుంబ మెఱుంగకపోవునట్లు తృ

- ష్టాధృతి నానుకొన్న మనుజు ప్రసంగం బనుజీవితేచ్ఛనచ్చా
ధముడైన భూవిభుని నంటుఁ దదాగతిబాధఁ గానమిన్. 460
- చ. సరసులతోడి నెయ్యములు జాతి మదాళికతోరదుర్గమ
ద్విరదశిరస్సు పురత్కటక దేశముల న్వసీయించి తచ్చల
త్పరుషతరశ్రవోనిహతిభగ్ను నిజాంగకమై పారింబారిం
ధరఁబడి తేటి నెత్తునమునం దలఁచు న్నిసినీవిహారముల్. 461
- ప. నాకథ యట్టిద. 462
- క. కడుఁగతినుం డగుభూపతి, కడఁజేరిన నిలువనీడగలదా చెడదా
పుడమి నొకశశమువేసవి, యెడ దాపనిరాతి నాశ్రయించిన కతనన్. 463
- క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీవకు నీక్షించి నీతిశిలాయేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁజెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 464
- చ. మడువుల నున్ననీ రివుర మందవిహారము మానె వాయువు
ల్పడమరసాగఁ బర్యతములందవము ల్దలలెత్తె నెండలం
బడుకలు ప్రసైఁ గూలె మృగపంక్తికిఁ బాంథులకు ధరిత్రిపై
నడుగిడఁ బ్రాణసంకటము నైన యొకానొకమండువేసవిన్. 465
- క. పనయవసవిరహితంబగు, పనసంచారంబు బారి వారనిజాలిం
దనువెరియం దీప్రచరం, డనుశశరా జొక్కనాఁ డుదాత్తత్వరతోన్. 466
- చ. నిలువక వచ్చివచ్చి ధరణిం జిలుపెంచికలు న్వసుంధరం
గలసినగోడలుం జివికి గంపలఁ గాచిన వెట్టిసాష్టతీ
వలు చిగిరెంత గంటగమివాచులు గప్పినపూడుపాఁతఱ
ల్లయొక్కయూరిపాడు పొడకట్టినఁ జేరఁగఁ బోయి యుక్కడన్. 467
- క. సేలంగలసిన యొకదే, వాలయనికటమున నారయం బొడవై హిం
తాలము గతి మెఱయుశిల, నోల్పలఁగ నలశశకులాధిపుఁడు గని వేడ్కన్. 468
- ప. చేరువంబోప దూరంబుగాఁ బరపంజాకొని యున్నతచ్చాయం గాల్కానంగోరి
తదగ్రంబున నిల్చియుండెఁ బ్రొద్దునం బెరుగుమండ నీడయుం దఱుగుచువచ్చె
నట్లు మధ్యాహ్నంబునకు ఛాయానుసారియై మూలంబునకు నచ్చి. 469
- చ. అనలముపంటి యెండ నొడలారట మందఁగ నాత్మలోన ని
ట్లని తలఁచె నృశం బతులితాకృతిసంపదఁ జూచి దీనిదాఁ
పున వసియించి యిట్లయితిఁ బ్రోద్దోకచాయ పసింపె బండ్లఁజే
రిన దురవస్థలం బొరయరే జనులం చదివోయె నెవ్వగన్. 470

- ఎ. కుత్సితరాజసంక్రతుండ నగుట నేనాశంబునకుం దోడువోయినవాడ మృత్యు
ముఖప్రవిష్టులకు బ్రతుకులేదు. 471
- క. పలుపురుక్షు ద్రులు మాయా, పులు పామరపసుమతీధపునికడనున్నం
బాలియింతు రుత్తములఁ గే, నల ముప్పిముఁ జంపి మెసవనా కాకాదుల్. 472
- క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీనకు నీక్షించి నీతిశిలా యేలా
గీవిధము తేటపడఁ జెపు, మా వినియెడ ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెల్. 473
- చ. విటపసమృద్ధిఁ బ్రత్యులవ్రేగునఁ బండిలిగొన్నకానుగుం
దుటుములు గట్టి యెండ పాడదూఱక ఘోరకఠోరజంతుప
ర్యటనగురాప మొక్కధయదాటవి రాజిలు నచ్చట న్నదో
త్కట మనుసింహ మప్రతిమగర్వధురంగర మొప్పుదానికెల్. 474
- క. పులియును నక్కయుఁ గాకియు, నలయుక పరివర్య సేయునవి యొకనాఁ డ
స్వామియనఁ దిరుగుచు నొకచో, ములుగంపలు మెసపునుప్పిము న్గని తమలోల్. 475
- క. ఎక్కడిమొగ మెక్కడిపాడ, వెక్కడిరూ వేడగమన మెక్కడికంతం
బెక్కడవినము కనుంగొన, మిక్కింకరమెకము ననుచు నేడ్వెట్ల దానికెల్. 476
- క. బలిధుక్కురువ్యాఘ్రం, బులు డాయుంబోయి పలిక మున్నెన్నఁడు నీ
పాలమున మెలఁగవు చెపుమా, తెలియఁగ నెందుండినచ్చితివి మృగముఖ్యా. 477
- క. కాననసత్వంబులలోఁ, గానము నీవంటిరూపు కడువెఱఁగయ్యెల్
మానిచి డాదృత మఱఁజెపు, మా నీవిధ మనిన నది యమర నిట్లనియెల్. 478
- చ. నను విను చోశమండలమున న్వసుమంతుఁడునాఁ బ్రసిద్ధిఁగాం
చినయొక సెట్టియందు నలసెట్టైన మారువలొఁతి కేగుచుం
డనధనరాశి పైనిడినఁ దాల్చి మాటాహుటి నేను భానుమం
తుని కిరణాంకురంబులును దూఱనియొండొక కానఁ బోవఁగెల్. 479
- మ. సుషిరాస్యస్థలజాతర్థూంకరణకక్షుణ్ణాశ మభ్రోచ్చల
ద్వంద్వదాస్సోటనపాతిభంబుకరజోతిగ్రస్త కూలంకష
విష మున్నూలితరూఢమూల వివిధోగ్యజంబుబాహ్యశిర
జ ఘికసానజలంబువీచే నోకజంఝామారుతం బుద్ధతిల్. 480
- క. పినపిన మెఱుపులు పొటిపొటి, చినుకులు మసమనక లెసఁగు నీకట్లుం దోఁ
చిన నొకరినొకరు గానక, చని రాలోఁ బనియుఁ గన్నచాయలఁ బఱచెల్. 481
- క. అనిశఁ బనియును నొండొక, మానిసియుం బడఁడు దృష్టిమార్గంబున క

- జేనును గాడ్బుటునఁ జనఁ, గా నొకచో నుపరిభరముకంపలఁ దవిలెన్. 482
- క. తూర్పు తెలతెలనై రా, గా రుప్పున విసరుసేదగాడ్బులు నయ్యా
సారమును ముట్టుకొనె నేమైరో నేనెఱుంగ నిచట నాఁగితఁ బదముల్. 483
- ఎ. నాపే రుప్పింబు. 484
- క. అని తనకథ నెఱిగించిన, విని వాయసముఖులు గారవించి సుహృత్త్వం
బనఘా పాయక మాతో, నొనరింపుము నెమ్మిఁ గలసియుండుద మనుచున్. 485
- ఎ. ప్రత్యయపూర్వకంబుగా నతని నాదరించి కథనకుండనునామం బిడి తెచ్చి మదో
త్కటంబుం గానుపించి యథయదానంబుఁ దెంపునేయించినఁ గాకవ్యాఘ్రుగో
మాయువులం గలసి కొంతకాలంబు ప్రవర్తించె. 486
- చ. అటఁ జటులప్రతాపభయదాకువిశంకట మమ్మహామదో
త్కటము విదాహమోహకటక శ్రమశోకపురోగరోగసం
కటమున డస్సి వేఁట లరుగం దిరుగ న్వరగంధసింధుర
చ్చటనము నొంప వంప పడి చాలక నేలకు వ్రాలియుండఁగన్. 487
- క. చరణములవ్రాలె బులి య, క్కఱ డగ్గరి మ్రొక్కె వంచకము ప్రణమిల్లెన్
గరటము భద్రమై భుభమే, పరిణామమె యనుచు వినయపాటవ మమరన్. 488
- క. నతిఁజేసి నిలిచి దంతి, ప్రతిపక్షీకుక్షీదావపావకుఁ డేర్చెన్
గతిచెపుమా యాహార, స్థితి కీవని అంతునేయ సింహం బనియెన్. 489
- చ. శితనఖరాంకుశాగ్రములచేఁ బ్రతివాసరము న్నదావళ
క్షీతిపులవ్రచ్చి మజ్జము భుజింతు మదంచితభుక్తశేష మా
శ్రీతులకుఁ బెట్టుదుం దగభుజింతురు మీరు శరీరపాటవం
బతిశయితంబుకాదు గమనాగమనంబుల కేమి నేయుదున్. 490
- క. వ్యవహారయోగ్యములు గా, వసయవములు గలుగుపైట్టు లాహారము మీ
రవహితమతులయి కతివయ, దివసంబులు ప్రోచికొనుడు దేహత్రయమున్. 491
- క. తనువునకు నునుటువచ్చిన, దనుకం దనకామిషం బుదాత్తప్రీతిం
గొనితెండు పొండు మీరన, ఘనతృప్త్యం గాకజంబుకవ్యాఘ్రంబుల్. 492
- ఉ. తీరక పోయిపోయి బలదెంపలఁ గంపల నేళ్ళ వీళ్ళఁ బ్రాఁ
బూరుల దారుల గడిదిపుట్టలఁ దిట్టల బోళ్ళ రాళ్ళ నీ
వారకరీతము ల్లలుగుత్రంతలఁ గ్రంతలఁ జెట్ల గట్ల నా
హారమతిం జరించి జతరానల మాఱకవచ్చి క్రమ్మఱన్. 493

- క. తమలోనఁ బొదరుకొని యున్నప్పుడు వాకిట నిల్వఁబనిచి రహి నమ్మాఁడున్
సముఖమున కరిగె నందుదగఁముఁ జూపి యిభారితోఁ గరట మిట్లనియెన్. 494
- క. తిరుగఁగలదిక్కులన్నియుఁ, దిరిగితి మిఁకనేమి యలసితిమి మాపల్కు
త్తరు వాహాయాహారము, దొరకదు నిప్పుస్తులందుదుమె నీమ్రొలన్. 495
- ఉ. లావరి యొప్పు డంగవికలత్వము వాటిలి క్రుస్సి యిమ్మహా
గ్రావగుహానివేశమునఁ గాల్కొని దేవరయుండ నెవ్విధిం
జీవితముందు భోజనమునేయకయే మును ని స్తరించుటె
ట్లావిధ మానతిమ్మ సుగుణార్ణవ యూరకయుండుటొప్పునే. 496
- ఉ. డొరకయన్న నెట్లగు నిజోదరపూరణ మేటిజోలి యా
హారము లేదు మావలన నక్కట యే నొకమాటఁ జెప్పెదం
గోరికమీఱ నక్కధనకుం బొరిపుచ్చి తదంగమాంసము
జ్ఞాదుణసేవ దేవజకరానల మార్పుము తేర్పు మాకృతిన్. 497
- ఐ. అనిచెప్పిన నప్పనికొప్పునియదియై మదోత్కటంబు కరటంబున కిట్లనియె. 498
- ఉ. ఇట్టిదిగాదె నీకుఁ దుడినేటికిఁ జెప్పెదు ధర్మతత్త్వముల్
చెట్టులఁగట్టి నమ్మమని చేతడియాఱదు చంపుటెట్లు దా
నెట్లు సహించు దైవ మిల నెవ్విధిమోయు ధరిత్రి యక్కటా
పొట్టకుగాఁగ విచ్చెనఁటిపోకలఁ బోవ మదిం దలంచినన్. 499
- క. ఉడుగుమెకను నట్లయినం, జెడితిమి నీనత్యమింతచేసె నయం బె
క్కడబోధించినదానిం, గడచెవులం గూర్పవనుమఁ గరటము మఱియన్. 500
- క. నిలపోపరానియాఁకటఁ, బులిపిల్లల భుజగమండముల భక్షించున్
గలుఁమునకు రోయునె నీ, తులు దలపోయునె బుభుక్షితుఁడు చిత్తమునన్. 501
- ఉ. ఏవిధి నీతిపద్ధతికి నేగుదయాపరతంత్రచిత్తుఁడై
కై వడినా మహాదురితకర్తఁడుగా కెటులందుధర్మసం
భావితుఁ డెట్లగు నివనయపాటవ మేక్రియసేర్పు గౌరవం
బేవలన న్భజించుసుఖ మేగతిఁ గాంచు బుభుక్షితుం డిలన్. 502
- క. కుక్షిదరికొన్నపట్టున, వీక్షించునె దేహిరుదులు వేశలు మునిహ
ర్యక్షము విశ్వామిత్రుఁడు, భక్షింపఁడె పారమేయపలముఁ దొలుతన్. 503
- గీ. కలకఱఁడు చూడ నొకరాజు కానలోన, దండియాఁకటఁ దనమేను దానె తినఁడె
నలుపుతఱిఁ బుణ్యధనులు గీర్వాణమునులు, చేరి పీనుఁగుఁ గఱిచి భక్షింపరొటు.

గీ. కఱవునకుఁగాక మున్నొక్కకాపుకొడుకు, దాఁపుత్రాదులవధించి తానె తినఁడె
యాపదలవోట నియమగార్యము హుళిక్కి, శాస్త్రమతమిదివదునుస్సంశయంబు.

క. పోషించి చంప నోహో, దోషంబని బుద్ధిదలఁచెదో సస్యములం
బోషించికాడె కోయుదు, రీపత్కల్పము గలిగినే యొప్పుటన్. 506

చ. అమితవిరోధి వీవు నిమిషార్థము నీకు శరీరపాటవం
బమరకయున్నరాజ్య మభియాతులపాలగునట్లుగాన నా
శమునకు మూలమిచ్చెడువిచారము దూరముఁజేసి చంపుము
ప్రేమ జఠరాగ్నినార్పితరసంబిడు మాకు దయామయుండవై. 507

చ. మొఱయిదుఁస్వాశ్రితావనసమానహిధత్తుఁవలంబు వేదముల్
పరిజనరక్షమేని కనపాయని దానిఁ ద్యజించి సూన్యతా
చరణముఁ బూనియుండెదవు చాఁగురె జీవితవిత్తమానభూ
సురహరణాదికార్యములఁ బో గణింప రసత్వదోషముల్. 508

క. బలసంపదవలెనో కే, వలనూన్యతభాషణంబువలెనో నీలోఁ
గలతలఁపుఁ జెప్పమని గా, నిలియేడ్చినఁ గాకిఁజూచి సింగంబనియెన్. 509

క. మతిమీఱ మీరు నాచే, నితనికి నిర్భీతి దాన మిప్పించితి రుం
చితి రానోళ్లనె నేఁ డు, ధృతులై వధియింపు మనియెదరు కథనకునిన్. 510

క. మతిఁజూచునె శరణాగతు, హతుఁగా నెటువంటిపటిలఁడైనను బుణ్య
శ్రుతులు పనిగొనుమదీయ, శ్రుతు లాకర్ణింపనేరుదునె మీకాఱుల్. 511

క. శరణాగితరక్షణమునఁ, దురగక్రతుఫలము దొరకు దొరకుయశోలం
కరణభృతి గలుగుఁ దొలఁగు, స్థిరితింబులు చేర వొందుదుఃఖాఘంబుల్. 512

ఉ. చేరదు కీర్తి గౌరవము చిక్కఁడు రాదు శుభంబు పుణ్యముల్
నీఱగుఁ బాప మంటుఁ బ్రజ నిల్వదు కొల్వదు కష్టకట్టు వీ
రారులు లెక్కఁగాఁగొన రహర్దివసంబు విపత్సరంపరా
భారము కొండలై పెరుగు బాపురె సత్యములేనిపట్టునన్. 513

క. కృపఁ గట్టిపెట్టి మీపా, పపుబుద్ధులఁ బట్టిపట్టి పగవుట్టి విని
మృషలుఁ గథనకునిఁ బొరిగొని, నెవపడి పడియుండువాఁడనె నే నకటా. 514

ప. అని ముగియంబలికిన హృదయనిర్భిన్న కాలాయసం బవ్వాయసంబు మృగపతి కిట్లు
నియె. 515

చ. చెవిఁ జొర వేసువిన్నపము జేసినమాట లొకించుకేనియన్
శివశివ యెంతవేడ్క యనుజీవులచావులఁ జాడ నిన్ను రే

- పలుకు గొల్పు టియిడుమపాటునకా యిటులౌ టెఱుంగ నె
ట్టవునిక సత్యమా నెచటికైనను బోయెద నేను వీరలుక. 516
- క. అనఁజనదు తగులుతగులని, తనువుం బ్రాణంబుకంటె దగులెద్దియొకో
చనుతనువు విడిచిప్రాణము, చనఁబోలనివారు గలరె సమయంబైనక. 517
- క. పాటించి విడువ ముడువ, స్మిటబృకయున్నఁ బోవ నీకయ్యమునక
బోటరిమగలకు శాటికి, గూటికి నీదీరమె రాచకొలువేమిటికిక. 518
- క. నుడువులన బఁకుటపందిలి, యిడి హస్తము బలుముముంటికెనయ్యె దినముల్
గడపురుఁ బొమ్మను నయ్యు, గడపునృపుంబాయుఁ జేగగలపై న్యంబుల్. 519
- క. తనకొఱకుఁ గఱుగురిపులం, గని యని ముదలించి పాలియుఁ గన నశ్రద్ధం
గనుఁగొనక మనుజుపతికిం, దనమేనిం బోలెఁ బ్రేవఁదగు భటపత్నిక. 520
- క. నీ కెవ్వరు నేటికిఁ గట్టా కడపట నుష్టమొక్కఁడసహాయముగా
భీకరపరిపంథిజయో, త్రేకివి గ మ్మని విషాదశిఖిలోమండక. 521
- ప. కాక వ్యాఘ్రగోమాయువులు స్థలాంతరంబున కరుగ నుద్యోగించిన. 522
- క. బలహానికిఁ జిత్తమునం, గలఁగంబడి మాటపట్టు గలరాజయ్యుం
దలవంచయింఁడె గేసరి, ఖలుల కసాధ్యములు లేవుగద లోకమునక. 523
- ప. అటులభావకాశంబై కాకవ్యాఘ్రగోమాయువులతో నేకాంతంబుచేసి కథనకుం
బిలుచుకొని లోపలి కరిగి నిలువంబడియె నందు వ్యాఘ్రంబు మ్రొక్కి నిలువం
బడి కేసరి కిట్లనియె. 524
- మ. సటలంకించుట యెప్పు డత్యవసతాస్యంబైతి నానాహరి
త్కటకంబు ల్పరికించుటెప్పుడు దృఢస్కంధంబునం బొందుగా
దిట మావాసముఁ జేయుటెప్పు డకటా దేహంబు సామయ్యె నాఁ
కటి కడ్డంబుగ నారగింపు మివె కాకవ్యాఘ్రగోమాయువుల్. 525
- క. ఏవెంటఁ గడమపలుపక, దేవా మము సంతరించితివి నీపాలం
జావగుట దమకుఁ దగునటు, గావున భక్షింపు వనరఁగా నేమిటికిక. 526
- క. అనిపలికి తొలఁగె బెబ్బలి, చనవున వంచకము వాయసము దొడ్దోన
ట్లనపలికె నపుడు కథనకుఁ, డనఘుం డప్పదరు లారయక తా ననియెక. 527
- క. మృగవల్లభ యాఁకటిచే, కుగమైతివి నీకుఁ గై వసముగా నన్నుం
దగ దె కనుంగొన నీపా, లగుఁ గథనకుఁ డారగింపుమా చేసేతక. 528
- క. అనువచనము లోవెలిగాఁ, బెనురొదతోఁ గఱిచి వ్రచ్చె బెబ్బలి సింహ

బున కొసఁగెఁ గధనకామిష, మునఁ దృప్తింబొంది కాకముఖులకు నొసఁగెన్.

చ. ఇట్టి మాయావు లున్నచోట సత్యంబు మూఁబడి కల్ల వెల్లివిరియుఁ బింగళకుం
డును మదోత్క్రటంబునడువునఁ గుమంత్రి మంత్రయంత్రంబునం దగులువాఁడు
గాఁడె యనవిని దమనకుండు తృప్తచరినాయం దగుట భూవమణున కొప్పుఁజే
యదొకొ చెప్పమన సంజీవకుం డతని కిట్లనియె. 530

చ. అమరుమరాళసంవలితమై నితగ్నగ్రము హంసమట్ల హం
సము పరుషశ్చ తానభిగసంవృతమై కనుపట్టు గ్నగ్రము
ట్లమలమతు బ్దురాత్తు విసులాత్తునిఁ జేయును రబ్బులు త్తముం
దమనలె నుండఁజేయునును తద్ద్యయి నెయ్యది మేలుచెప్పమా. 531

క. కీడెఱుంగ రు మేలెఱుంగరు, చాడికి జెవిజేర్చు రుక జనలోకవిభుల్
పాడియఁ బంతము గలవో, లేడ దొరకుఁ గొలువ నిలువ నెవ్వారలకున్. 532

క. న్యాయం బన్యాయంబని, కూయిడి చెవి నిల్లుగట్టుకొని చెప్పంగా
నేయోజ నివ్వకుండున్, మాయావులమాట లెట్టిమహిపతియైనన్. 533

క. ఏకరణి వికలితాత్తుఁడు, గానుండుం బతి పరోపఘాతనకరణా
స్తోకన్యాయామార్ద్రకి, ణీకృతముఖగుర్జనావిసేతులచేతన్. 534

చ. ఆనశ్యంబు రాజులుచెవి పేదలనిపలికి నెండియు సంజీవకుండు. 535

క. కులిశమును రాజాజేజముఁ, దలపోయ మహానురాగదములచలుములం
గులిశమునను నృపులేజము, పలుకులు వేయేల తునియఁబడు నెల్లెడలన్. 536

ఉ. కావున రాజు నాచెస నకారణమైరముఁ బూని ద్రోహించి
తావసుఁ డయ్యెఁ జూలు నికక దద్భజనంబు మహాపరాక్రమ
శ్రీమిసిల్లి గయ్య మొనరించెద గెల్పెద గెల్పదక్కినం
బా నమరు నిగంతపరితృప్తిధచేసులు శంకయేటికిన్. 537

చ. ససనము లాచరించి కనుశక్రిసకేతము భూరిదానధ
ర్పవిధు లొనర్చి కాంచుసురసుందిర ముగ్రతపస్పమాధులం
దవులు మరుత్పథం బతులితత్వర హూఁడు గాంచుఁ బ్రాణముల్
తవనన లేకనిల్చి జగదంబున నేడెఱ నూడ్చి పుచ్చినన్. 538

క. గెలిచినసిరి దొరుకుననిం, బొలిసినరంభాదియునతిభోగము దొరుకున్
దలగడ యదిగద మృత్యువు, కలనికిఁ జావునకు నేలకళవళమందన్. 539

చ. బలము యశంబుఁ బ్రాధనముఁ బ్రాణము రాజ్యము మూలవిత్తిమున్
గలన నరక్షణీయముఁగావె మహామహులైన వారికిన్

- గలదొకచిత్ర మాజయుడుగ నృతి నిక్కువ మాహవార్థియై
మలసినవోట మృత్యు వసుమానము మాటలు వేయునేటికిఁ. 540
- క. పింగళకునితో మాట్లాని, సంగర మొనరింతు నొత్తుఁ జంపుదుఁ జత్తుఁ
భంగమున కోర్వననునం, తం గటకట మిడికిపలికె దమనకుఁ డతనిఁ. 541
- క. విమతునిబల మరయక నై, రముఁ గొనుజనుఁ డేర్పడం బరాధవమందుఁ
సమధికబల మగుటిట్టిభ, కముతోఁ బగఁబూని చెడినకంధియపోలెఁ. 542
- క. నానిని దమనకునకునం, జీవకుఁ డిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెఁ. 543
- చ త్రిభువనకీర్తితాంబునిధితీరమున న్నునుగల్గియుండుఁ డి
ట్టిభమిధునంబు దైవగతిఁ డిట్టిభిదౌహృదలాలసాంగియై
శుభమతి ప్రాణవల్లభునిఁ జూచి ప్రనూతికి వేళయయ్యె ధీ
విధవ యెఱుంగఁజెప్పఁగదవే స్థలమెయ్యది నాకు నావుడుఁ. 544
- క. టిట్టిభ మిట్లను నీకుం, గట్లనినీడములు గావె కంధితటంబుల్
పట్టయినవోట స్రుష్టం, బెట్టుము నీవనినఁ డిట్టిభిక కనలెసఁగఁ. 545
- క. మగనిఁ గని పలిక నేలా, తగుఁ తగదన కిట్లుపలికెదవు ఐనధితీ
జగతిని గట్లనిగూఁడె, ట్లగు నీకిది యంతకొంచెమా కనుఁగొనగఁ. 546
- ఉ. పిట్టవు నీవు వారినిధిపెద్దలకల్లను బెద్దవెల్లిగాఁ
దొట్టునొకానొకప్పు డతిదూరము తుంగతరంగసంఘముల్
బెట్టడఁచుకొ హరించునతిభీమభుజంగములీల నెట్టుగాఁ
బెట్టుదు నూతికట్టఁ బసివిడ్డలుగావె మదంఢపిండముల్. 547
- క. కానకకాంచిన యీసం, తానము మనవలయు ట్కరిదరియేటకి నె
వ్చొనైన నపుడ యొండొక, తానక మెఱింగింపు పెట్టెదం స్రుష్టచటఁ. 548
- క. నానిని యెఱచెలవు కనుం, గ్రేవలఁ గేవలము తేరఁ గెరలి కఱోరా
రావమునఁ దనయనుంగుం, బానిని నీక్షించి టిట్టిభం బిట్లనియెఁ. 549
- ఉ. ఎక్కినవానికిం గుఱుచయేనుఁగు నీకసదైననై తిఁగా
కక్కువగావె నన్నెఱుగు నీసరిదీకుఁడు నాకు వార్థికిఁ
దిక్కురి మక్షికాంతరము దెల్పఁగ నేటికి స్రుష్టఁబెట్టు మే
దిక్కుననైన వానిదెసఁ దేలికనుంగొనఁ దీఱదేరికిఁ. 550
- చ. అనువచనంబు లాకర్ణి పంగూడక ప్రాణేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె. 551

- క. ఇత్తజనోత్పలు వినక వివస్వదశం బొందుదుర్వివస్వయుఁడు మరాళో
త్రైపుష్టకై జనకకాన్త, భ్రష్టంబై తెగినకచ్చపముచందమునక. 552
- క. అనుమాటలు విని టిట్టిభిఁ, గనుఁగొని టిట్టిభమువల్కెఁ గల్యాణీ యే
మినిమిత్తము హంసోత్పల, విననొల్లక కమన మీలై వివరింపఁగదే. 553
- క. నినుఁ గృతలకాచియనివే, రొక్కను నావచనంబు నిజమగు న్నగువా నా
కనురాగంబున నీకథ, వినియెదఁ జెపు మనిన నయ్యువిద యిట్లనియెక. 554
- ఉ. కుంజకుటివహారములకుం జనఁ జెంచులు నిర్ఘ్నంబులం
గుంజరము ల్పొటింప బలుగూడెపుబోయలు చాలు వేటసాఁ
గం జెలరేఁగి సాకువపుగ్రద్దలుగూండ్లకుఁ బుల్లుమోసనిం
కం జెఱువు ల్భయంకరముగా నొకవేసవి దోచె తోచినక. 555
- క. కేలెత్తి యిసుముఁజల్లిన, రాలనియొకకానలో మరాళీవికన
న్నాశీకమఘాళీను, త్రాళి నాశీఖురాలియగుకొలనొప్పక. 556
- ప. అది సమగ్రశరంబును సమదసారంగభాసురంబును స్వర్ణపత్రరుచిరంబును నై
సంగ్రామంబును ననిమిషమలూఢారంబును నమృతరసపూరసంభారంబును ననవద్య
తరువిస్ఫారంబును నై సురగ్రామంబును నిర్వియుక్తరథాంగంబును నిత్యకమలా
నుషంగంబును నిస్థమధురగణచందంబును నై వైకుంఠధామంబును బరివేషితద్వి
జాతంబును బావనశిఖిసమేతంబును బరమనిగమహూతంబును నై హోమంబునుం
బురుడించు. 557
- క. అక్కొలను నాఁడునాఁటికి, నెక్కసమై క్రాంచెట్ట వేసవుల నసహ
చిక్కజలమి విరిపోయినఁ, గొక్కెరలను జయము మీలను న్భయమయ్యెన్. 558
- క. ఆవివినసరసిఁ గంబు, గ్రీవుం డనుకచ్చపము చరించు నతని క
వోవ్ వికటసంకటము లనఁ, గావరహంసములు రండుగల వనుఁగుఁజెల్లల్. 559
- ఉ. జాలిఁ దలంకి యవ్వికటసంకటకంబు లపారదూరయా
త్రాలసదీనతానతనిజాన్యు వయస్సుగుఱించి యిట్లునక
రాలును నాఁచు జిక్కనిపురంబడియెం గొలనెట్టు నిల్వఁగాఁ
జాలుదు మెందుకేనియును జాలుదుమేనిను బాసి కచ్చసా. 560
- క. ఈయిరవున న్భూమాంస, న్యాయంబున నున్నమనల నయ్యోచెడుగొ
ట్టయి యాఱిడి విధికుటిలో, పాయంబునఁ జేసెఁ గంటె పాయంద్రోవన్. 561
- క. కావున నన్యసరోవర, సేవారతిఁ బోదుమా రసికవర్యా యిం
దీవుండు మనినఁ గంబు, గ్రీవుం డిట్లనియె వారికిం బ్రియమెసఁగక. 562

- క. లావును గలిగినవారలు, గావున మీతలఁపు లొప్పుగద నేనన్న
స్త్రీసంతివాడఁగాఁగద, యేవిధమున నిలుచువాడ నెక్కటినిచటన్. 563
- క. అతివిమలపుణ్యమానస, యుతు లమలాకృతులు సుగతియొగ్గులు మఱియా
శ్రీతపక్షపాతు లకటా, హతమామలభంగి నరుగనగునే మీకున్. 564
- వ. నాకెద్దిత్రోవ యని విన్నంబోయి యున్నగడుపునఁ జేయిడి కలంచిన ట్లగుటయు
మరాళంబులు గంబుగ్రీవు నూఱిడించి. 565
- క. జడియకు మనఘా నీకుం, గడవారమె నిన్నుఁ బాయఁగా మంచిత్తం
బొడఁబడునె యొండుమాటలు, తడయక మాపనుపుఁజేసెదవె యట్లయినన్. 566
- క. తరలక యేతత్కాస్తాం, తర మిటియంబట్టు నిశితదంష్ట్రుల నదిమే
మిరుగడలఁ గఱుచుకొని సత్వర నాకాశమునఁ బఱచెదము నేఁ డొప్పన్. 567
- చ. అనఘసరోవరాంతరమునం దిడునంతకు మానముద్రఁ గై
కొనవలయుంజామి యని సఖుం గమతాగ్రణి నవ్విధంబునం
గొని యలవానజాలిపులుఁగు ల్గనంబునఁ బోవ ద్రోఘో
చనమహమాచరించె విదిశానగరంబు సమగ్రసంపదన్. 568
- క. పరిఘులు గోటలు మేడలు, కరులు శతాంగములు హరులు కాల్పలములు భూ
గురులు భుజభవులు వైశ్యులు, చరణజాలుం గలిగి యొప్పెసఁగు నవ్వీటన్. 569
- క. కరిబృంహితంబు లూఢ, త్వరపారశికాశ్వ హేషితంబులు రథా
చరదళిలజనరవంబులు, శరనిధి ఘోషించినట్లెసఁగ విని మింటన్. 570
- వ. కంబుగ్రీవుండు వికటసంకటంబులం జూచి. 571
- క. ఇల విననయ్యెడు నేతత్కలకల మెఱిఁగింపుఁ డనినఁ గఱించినదంష్ట్రుల్
వెలువడినకాఠకాంధో, దగ్ధితంబై నేలఁ గూలి కమతము పాలిపెన్. 572
- క. నీవును గంబుగ్రీవుని, కైవడి సుహృదు క్రియందు గాఢాదరముం
గావింపక చెడుద్రోవం, బోవుదు వని పలికి ప్లభున కది మఱియున్. 573
- క. పలికె నొకమడుఁగులొనం, గలదు ఝువత్రితయమందు ఘననీతికళా
కలితములు రెండు తక్కిన, జలచర మతిమూఢతావశంకత మరయన్. 574
- క. నావిని టిట్టిభికము దన, దేవి నిరీక్షించి గుణవతీమణి చెవుమా
యావిధమంతయు వివరము, గావేడుక ననిన నది మగని కిట్లనియెన్. 575
- క. మున్నొకమడుఁగునఁ బ్రత్యు, త్పన్నప్రజ్ఞాం డనాగతివిధాతయు న
శ్వస్థితి యదృశిమ్యుఁ డ, నన్నెగడు న్నూఁడు మీలనఘఘనతరముల్. 576
- నీ. ఘనశిలాయుతమరుత్కపిలవిద్యుల్లేఖచండదావహుతాశసామిధేని
సమజమ న్నకనగస్వరుపాతమహిమరుజ్జరాగమహోదకాణచక్ర

- మధ్యస్థచరణలగ్నాందుబహుసింధుపాథోరసగ్రహిబాడబంబు
ప్రేంభదాతపశిఖిన్యాంభుబుదశదిశాపుతమృగతృష్ణాతివృష్టికునము
తే. చించికాఫలహృష్టమృష్టిప్రచండ, ఖరచతుష్కతురతోష్ణపరిణతాభ్య
పాకసురభితగిరిదృశత్వస్రవకంబు, కటికివేసవి దోచె నక్కాల్మునను. 577
- క. పలింబారలు నీటం గొండొని, నలంగినయాతీగమడుగునను నొండొకనాఁ
డలనేతరగతివలగొని, వలంగొని యొక నేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెన్. 578
- క. చొచ్చి యగాధజలంబగు, టిచ్చం దలపోసి వేట కిది సమయముగా
దచ్చపుటెండలలోఁ బడి, వచ్చినతరువాతఁ దిరిగి వచ్చెద ననుయన్. 579
- క. అన్నీచుఁ డరుగుటయు నుద్యన్నీతిధినుం డనాగతవిధాత సము
తృన్నమతి యదభివిఘ్నల, సన్నిధికింబోయి ధీమసంబున పలికెన్. 580
- క. తెలతెలవారఁగఁ దోరపు, వలంగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెం
జల మివరినఁ జాట్టలతో, నలయకమరి మరలివత్తు ననియె న్నియెన్. 581
- క. జలమివరిన జాలరు లీ, తలమునకద నరసివచ్చెదరు వారిచర
ప్రళయమగు నిలువవల దీ, నెలవున నొండెడనుఁబోయి నిలుతమె బుద్ధిన్. 582
- ప. అనునాకంబు లాకర్ణించి ప్రత్యుత్పన్నమతి యనాగతవిధాత కిట్లున సఖా దూ
రంబున నేమికార్యం బుత్పన్నం బైనప్పటికిఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందము.
క. నెట్లన నొండొక కార్యము, వుట్టిన నెన్వనికి నికతబుద్ధిగలుగు నా
దిట్టం డాకార్యముఁ గొను, గుట్టున జూద్యయమున గొల్లెతవోలెన్. 584
- క. నావిని యతిధిరతిమే, ధావననిధి యల యనాగతవిధాత యనున్
బావనమానస యిదిచెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 585
- చ. గొతీయలమంద యాబహులగుంపు కృషి క్రియరుక్మిటెడదొ
డ్డిటికిటిపెళ్ళుకంప బలియించిన లోఁగిలిముల్లుపెండెముల్ పెళిలి?
తఱుపులగాడికోడి యల దామెనగాదెలఁ గొల్చుగల్గి యే
కొఱతయు లేకయుండు నొకగొల్లత యుండొకపట్టణంబునన్. 586
- చ. పన్నెలఁ బెట్టుఁగట్టుఁజలంప ల్పులంప లెవ్దచల్లుచన్నులన్
గన్నులకల్గి పూయుసిరిగందము మందమరుత్కశోరముల్
జాన్నులు లేప మెచ్చుముడుచు న్గడుఁజొక్క-పుఁ గ్రొవ్విరు ల్పరుల్
పన్నుశిరోధిబిధిఁ గనుపట్టు నయారె యుయారమేర్పడన్. 587
- ఉ. పాయనిమందనుండి యడపాదడపా చనుదెంచుబోయనిన్
బోయినఁ జీరజిక్క-దట పుణ్యములేదని మూనసంబునం

దోయ కహోపరస్థలముఁ ద్రోక్కియుఁ జూచినయేని నాలుగే

గాయలు గాయ వచ్చెలువగర్భమునం దెటువంటిపాపము.

588

క. కని పెంచని గొడొలది, గవనొడలు న్నొడలు నడలు కటి నెన్నడుము

జనుదోయి మెఱుఁగుజగిబిగి, యనయంబుం ద్రచ్చివేసిన ట్లాపెసఁగు.

589

ఉ. వేదిన నిద్రమేలుకని వేటొక బానకు నేర్పుతోడఁ బై

మీవడఁ బుచ్చి కవ్యమిడి మిట్టచనుంగవ రాయడింప మేఁ

దీవ నటింప నెన్నడుము దీలుపడం గటిగుల్కఁ గాచముల్

జోవలఁ బాడజల్లఁదరుచు న్వడిఁ దర్సి జీరజ్జుపాణియై.

590

చ. పెడపెడ వేడివెన్నోరయు వేనలి మస్తకనీమఁ దక్రపుం

గడవ యొకింత పయ్యెదకుఁ గాకరదోచును రోజుమాజ్యపుం

బిడుతసికాంగనోక్తి వలపించు నెలం గమరంగ వీటన

ప్పడఁతుక చల్లవిల్పుఁ గనుపండువు జారుల కాచరింపుచున్.

591

క. అది దండపాలకుం డను, మొదలితలారి న్రహస్యమునఁ బిలుచున్వాఁ

డెద నెఱుఁగకుండ నొండొక, కొదవయు రాకుండ వానికొడుకు నిల్చుచున్

592

క. ఈలీలఁ దిరుగఁ నొండొక, కాల మరిగె నరుగుటయు నొకానొకనాఁ డ

య్యారి గొల్లెతప్పట్టణ, పాలతనూభవునిఁ గూడి బహురతిగతులన్.

593

క. చొక్కునెడ దండపాలకు, డక్కడి కేతెంచె నప్పు డాతనిఁ గనితా

స్రక్కక తర్ల జి తత్తుతు, నొక్కతనూలమున దాచె నుచితం బెసఁగన్.

594

గీ. దాచి యెదురువోయి దక్కినగతి నవ్వు, నివ్వట్టిల్ల వదననీరజమునఁ

గూర్చి చెట్టఁబట్టుకొనితెచ్చి లోపలి, కవదగారి నారి యత్తలారి.

595

క. తెచ్చి కునూలములోపలఁ, జొచ్చినబాజుఁగెగసి యెగసి మాడఁగ నపుడా

దిచ్చరి హెచ్చరికఁ బ్రియుం, గుచ్చిరతిక్రియలసొంపు గులుకుచు నుండె

596

ప. ఆనమయంబున.

597

సీ. అట్టలై త్తినప్రాతమెట్టలు కడుగుటంబటిచాటికలతోడి పరువకాళ్ళు

నడిప్రాతఁ ముతకగోణము మించుదులకించు ములగత్తి యలమిడి మూలికలును

కొడిదిపూసల నంటుకొలిపిన మొలత్రాడు తలదుడ్డుచీరఁబులుసొదియును

నొడిసెలపాలకావడి నుచ్చుప్రాతలగుది మూఁపుపై వ్రేలుగోర్పడంబు

తే తూఁతకొమ్ము చంకదోపినయెడమెట్టి తొర్లు గోవిధులిధూసరితము

తై నకురులు నమర నాకన్తికంబుగా; మందనుండి యింటిమగఁడు వచ్చె.

598

క. వచ్చిన జడియక కాఁగిటఁ, గుచ్చిన యలదండపాలకున కనునపు డా

- దిచ్చరికంటే కావడి, దెచ్చెను బతిచేయు మొక్కతెలుఁ గెఱిగింతున్. 599
- క. కసరత్తి ముక్కుడుస్సిన, పసరమువలె రేఁగి పరుషభాషల నన్నున్
విసువక పగఁజూటుమఁ బొమ్మసమున నన దండపాలుఁ డట్లొనరించెన్. 600
- క. ఆరెకుఁ డట్లరుగుటయుఁ జ,కోరేక్షణఁ జూచి గోపకం డనుమహిళా
కారణ మేమీ తలవరి, కీర్తనాపున వన్నె మెఱసి యిం దరుదేరన్. 601
- క. నచ్చుటయుఁ గాక నోరికి, నచ్చిన యిట్లేపురేగి పదరుమఁ జూడ్కిన్
గ్రచ్చెగఁయఁ బోవుచున్నాఁ, డచ్చెరువిది తెలియఁజెప్పమా నాకనుడున్. 602
- ప. తర్షణి మగని కిట్లనియె. 603
- క. వెడవెడ నార్పుమఁ దెఱికిన, పిడియము వలకలఁ గ్రూరి బిఱబిఱవెంటం
బడి యాపోయెడుముద్దం, గొడుగుం దెగఁజూచె నెందుతో నేనెఱుఁగన్. 604
- క. తిఱుముడువడి మేన్వడకం, బటిపటి యగుతాల్చి జాపు పఱువెత్తి యహో
వెఱుపున నిలుసొచ్చినఁ గడు, పటిముటిఁ జేపెట్టి కలఁచినట్లయ్యెఁ బతి. 605
- ప. అట్లు భయాతురుండై యిలుసొచ్చినచ్చిన నచ్చిఱుతవాని నతిస్థూలం బగు నుమా
లంబునం దాఁచితి. 606
- క. అప్పుడు కన్నులనిప్పులు, గుప్పతిలఁగఁ గెరలిపండ్లుగొఱుకుమవాఁడా
చొప్పుననవచ్చి నన్నిటఁ, దప్పక వీక్షించి ప్రల్లదంబునఁబెరికెన్. 607
- క. ఎచ్చరిక నెఱిగి వెంటన, నచ్చితి నీయిల్లుసొచ్చి వాఁడుఱుమననేఁ
డిచ్చట లేఁ డెందరిగెన్, దిచ్చటి నిక్కువముఁ జెప్పితే మేల్గదే. 608
- క. అనియదరవైచి నన్నడిగినవానిం జూచి మెత్తిగిలఁ బడకంటిన్
నిను నెవ్వఁ డెఱుఁగు నెటుపో, యనవాఁడో నీకుమారు నెవ్వం డెఱుఁగున్. 609
- క. తలవరివిగావె యూరం, గలకొంపలఁ జొచ్చి చూచి కనుగొందువు నీ
మల ముద్ధరించుకొడుకుం, దలయెవ్వరిమీఁద నొటిగెదపు నీవనినన్. 610
- ప. ఇప్పు డిప్పురుషభాషణంబులం బలుకుమం బోవుచున్నాఁ డనిగాదె వెలువరించిన.
- క. నిరవధికరాహుముఖగ, హ్వరనిగతశీతభాను, డనఁ గట్టెదురెన్
బురరక్షకసుతుఁడుండెన్, హరిజేక్షణసెంతిదానవని పతిపొగడెన్. 612
- ప. కార్యం బుత్పన్నయైనఁ దర్షణివలెఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందమని ప్రత్యు
త్పన్నమతి పలికిన యదభవిష్యుం డమ్మాట లాదరింపక యూరమండె. ననాగతవిధా
తయు నందు నిల్వ వెఱచి యల్పనలిలనరణంబున నొండొకసరసిజశరణంబునకుం
బోయె నాయెడ 613
- నీ. కాలు మొసళ్ళనాకట్టుమందులు చరణాంగుళంబులఁ దాఁకుటుంగరములు
ఁడిలేనినడగట్టి పడినపిక్కలు చుట్టి చెక్కినమొలత్రాళ్ళు చిక్కములును

జాంగులల్లాడుగోచులు తండుగోలల నెట్టుకొల్పినమీలపుట్టికలును
 బ్రతిదినాందోళికాభృతినల్పలై వెండ్రుకలు నిండి కాయలు గలభుజములు
 గీ. చెవులవెలుములుకుఱుబ్రాత చెవులనాగు, పడిగపోగులు మెలిగొన్నపచ్చడములు
 నమరగుమిగుడి జాలరు లరుగుడెంచి, రలరుమొగములతో ద్రాటివలలు గొనుచు.

ఉత్సాహ. ఎచ్చి తజ్జలస్థలం బవారణం గలంగి రాఁ
 జొచ్చి జాలముల్విదురుచ్చవోట యదభవిష్యఁడు
 ల్కిచ్చులోనఁ గందళింపఁ నెందుఁ జొత్తునంచుమేక
 టిచ్చపాటునొంద నత్తటిం జరించె నల్లడన్. 615

క. మున్నాడి యుడలు డాఁపక, యన్నీటను జచ్చి తేలినటువలెఁ బ్రత్యు
 త్పన్నమతిసీతరతియుం, డెన్నిరుపమధీరతాపటిష్ఠం డగుటన్. 616

క. జాలరులు దానిఁ జచ్చిన, వాలువగా నిశ్చయించి ఎలెననక సరి
 త్కూలమునకుఁ ద్రోచి సము, ద్వేలగతిం దిక్కులంబు ప్రీలకలీలన్. 617

క. దుముకులు వైచుచు నాయా, సమయంబుల జలములెత్తి చల్లుదు వలల
 శ్రమలీలవైవ నయగుణ, విముఖుఁడు దొలుదొలుత యదభవిష్యఁడు చిక్కన్.

క. చిక్కిన లగుడంబునఁ దల, వ్రక్కలుగా మోఁది చంపి వైచిరి మఱియుం
 బెక్కుఁగుంబులఁ బట్టిరి, యక్కెలసము మాని తనిసిరది సందగుటన్. 619

సీ. కైవర్తకశ్రేణి కనుబ్రాని యొకదొడ్డమనికి ప్రత్యుత్పన్నమతి వనించె
 మతిబలంబున ననాగవిధాతయు నొండుకడకు బోవుటఁ జేటుఁ గానఁడయ్యె
 విమతి గావున యదభవిష్యఁ డేమియు లేక పాలిసి జాలరులకు భుక్తియయ్యె
 నతిమూర్ఖునకు నపాయము రాదె యిట్లని ఎరునకుఁ జెప్పి తావలము లేమి

గీ. నంబునిధితీరమునఁ గులాయం బమర్చి, కొని కలంగుచుఁ డిట్టిభి గ్రుడ్లఁబెట్టి
 పొదిగ నేమఱుపాటు లేకదనఁబడన, కలుచపడకుండ నొందొంటిఁ గలపిగొనుచు.

క. టిట్టిభకాహంకృతికిం, గట్టల్క జనించి కడలికడ నొంజొకవోఁ
 బెట్టినగుడ్ల హరించెం, బిట్టటి వీక్షించి టిట్టిభికగాఢార్తిన్. 621

చ. కనుఁగవ బాష్పవారి దొరుగ న్వరుఁ గన్గొని దూరి యప్పు డి
 ట్లనియెఁ బయోధితోఁ గలహ మావిహగంబున కెంతలేదు పా
 మ్మనక చెనంటినై భిషదహంకృతినమ్మి ప్రసూతివైతి ని
 న్వననిధితీరధూమినిదె వాఁడె హరించె మదండపిండముల్. 622

క. జలనిధి యుత్క్రమ్యంబని, తెలిసియు నీ ఎలఁతి ఎగుటఁ దెలిసియు బ్రజ్ఞా
 బలముఁ దుదఁ జదివి యకటా, ఎలవంతంగంటి గౌరవము వీడ్కొంటిన్. 623

క. నీకతనఁ దనకు వాటిలె, నీకాటియ యనుచుఁ జిత్త మెరియంగా శో
కాకులమతిఁ బరిమాటిన, నాకంఠక్రోధవివశమై ఖగమనియెన్. 624

ఉ. ఇంతదూరంతచింతదగు నే నను నెవ్వనిఁగాఁ దఁచితిో
యింతి మదీయశక్తియస్తుదేవిసుదేవదురాసదంబు నేఁ
డింతకుఁ జొచ్చి వారినిధి యేపున మృచ్చిలిగొన్నగుడ్డ గ్ర
క్కింతు భవద్ధనార్తి దొలగింతు ధరింతు యశఃపరీష్క్రియన్. 625

చ. అని నిజదార నూఱడిలునట్లుగఁ బల్కి వయోవయోముఱు
ల్లనుఁ గనుగల్గి కొల్వఁ జని తత్పతగాగ్రణి గాంచె ముందఱక
ఘనబలఘాతి హేతిభయకంపపమాగతమేనకాసుతా
వనకరణప్రహృష్టహిమవన్నగముద్రుఁ బయస్సముద్రునిక. 626

వ. కని తత్పారావారతీరంబున. 627

నీ. తనతల్లి కెగ్గొనర్చినపాప రామాత కడుపునఁ గడిఁది చిచ్చిడినవాని
గజకచ్చపాహృతి గ్రాసచరణతృప్తి వెలుఁగొందుజాతరానలమువాని
ముఖసరిదిట్టమధ్యమున నసాధు నిషాదఘోరవాహిని సుంచుకొన్నవాని
లావు వెంపునఁ గులగ్రానపక్షచ్ఛేదినిశితాసివేడి మానిచినవాని

గీ. నెల్లజగములు దనలోన నిముడుకొనిన, నిశిచరారంభసంరోధినిజశిరోధి
దివ్యమణిబోలె దాల్చి వర్తించువానిఁ, బరమకాయణపూర్ణ సుపర్ణఁ గనియె 628

క. కని మ్రొక్కి నిలుచి వినతా, వనితాసప్తదవిధాయి వచ్చినకార్యం
బనుచరముఖ్యా నాతో, ననురాగం బొప్పఁజెప్పమా నా కనుడున్. 629

మ. పలికెం డిట్టిభ మోవిహంగకులదీపా కోప మేపార న
జ్జలధిగ్రామణి నీగ్ధటుండనని నిచ్చ లే బ్రశంసింపఁగా
నిలుగు లేసిగణింప కేడైఱ హరించె న్నత్ప్రియాండంబు ల
గ్గలమే దేవర కన్నసాగర మెఱుంగంజెప్పఁడాలావునక. 630

క. కాకున్న నింతగర్వం, బాకడలికి నెట్లుకలుగు నని టిట్టిభ ము
త్రేకత వినిపించిన రో, పాపలితస్వాంతుడై ఖగాధిపుఁ డనియెన్. 631

క. ఏమేమీ నాసుభిట, గ్రామణినని నీవు పల్కుఁగాఁ డిట్టిభశం
కామగుఁడు గా కల్గి, స్వామి మహాహమిక నిట్టివాఁ డయ్యెగదా. 632

ఉ. భీరగరుత్తుమీరణహతి న్సలిలంబులఁ జల్లి దృష్టదు
ష్టోదగకోటిజీవితము లూడ్చి తిమింగిలతెగ్గిలాదివా
శ్చారములం ఘనజ్వరజజ్వలనార్కులవేల్చి వార్ధిని
స్సారముఁజేసి గ్రమ్ము నొసంగుదుఁ ద్వద్వనితాండపిండమల్. 633

- క. నులిశాయధభీషణమై, వెలసిననాలావుఁ గనడో వినడో నన్నుం
గొలిచినవాఁడని నిన్నుం, చెలియడో సాగరుఁడు చూచితే తలక్రొవ్వెన్. 634
- క. అనియలుక మొలకలెత్తి, వ్యవరాశి న్నాసినేయువాఁడై వినతా
తనుతాపహర్త చనఁగాఁ, గనుసన్న వ్రాన్చి దైత్యఘస్తరుఁ డనియెన్. 635
- క. మామహిళాజనకుఁ డు మా, మమ దుల్లసితకేళిమందిర మాప్త
గ్రామణిమణి నీరాకరుఁ, డామేటిం జెఱుప నుచితమా నీకరుగన్. 636
- క. పలుకులనె చక్కఁజేయఁ, గలఁగఱహం బేలకడలి కడవాఁ డా గొ
డ్డగోరఁ బోవుదానికి, ఇలె నా కన లుడుమనుని వడి నమ్రుండై. 637
- క. ఊరగాంతకుఁ డనియె మహా, పురుషా నను గౌరవమునఁ బొందింపం దే
వరసుఁ దలఁపున్న మత్కం, ధరనెక్కి పయోధి కరుగుతడ వేమిటికిన్. 638
- చ. కడుపునకా మహామహులఁ గాచుట గొల్పుట గౌరవంబునం
గడుఁబొడవై సుఖింనుటకుఁగాక సముద్రునిచే లఘుత్వముం
బడసితి వ్యర్థమయ్యెఁ దలఁప న్నవజన్మము దేని యెట్టియె
క్కుడు తనమేడలావు దనకు న్నలవంచుకొనంగ నోఁచితిన్. 639
- మ. అడఁరంగాను సముద్రుఁ డిందిరకులాయంబంచు వారినిచితు
క్కడఁగం దేవర కేనుగానె తగులాయం బస్తదీయేప్పితం
బడుగం జెప్పితి సంఘటింపుము మదీయస్కంధసంవాసీవై
ఏడి విచ్చేయు మఖర్వనిరవహణగర్వగ్రంధికి న్గంధికిన్. 640
- క. అని వినన్వించి వినతా, తనయుఁడు నికటమున నిలువ దనుజారి కన
త్కనకగిరిపేళావోలెన్, ఘనతం దత్కంఠమెక్కి ఖచరులు మ్రొక్కన్. 641
- చ. ఇట్లు గరుడారాధుండై గగనంబున వుద్గమించి నిలింపులు గుంపులై కొలువ సుర
స్సద్దంబునం బద్దయొప్ప నప్పరంధామం జేతెంచి. 642
- మహాస్రగధ. కలితాతి ప్రీతిరీతిం గనియె బహుజలగ్రాహనిర్గ్రాహధాటి
చలపాతోత్పాతమీ నాచరితసితమహాశ్చమరగ్రామపూజా
ఫలరేఖాపట్టభద్రుం బలరిపునగధప్రాంతవిశ్రాంతగంగా
లలనాసంక్షేపభంగాలఘుకరనికరోల్లాసముద్రు న్నముద్రున్. 643
- క. కని కదియఁబోవుటయు న, వ్యవరాశి మహాపతంగవల్ల భకంతా
సనవర్తి నాదిమూర్తిన్, ఘనకీర్తి హృతాశ్రితార్తిఁ గని ముద మొదవన్. 644
- క. అకలంకరత్నములుగా, నుకలుగ జగదేకమోహినులు వాహినులు
త్సుకలీల వెంటరాఁగా, మకరారిం జేరి సంభ్రమంబున మ్రొక్కన్. 645
- చ. మ్రొక్కి నిలువంబడి కరంబులు మోడ్చి యిట్లని స్తుతియించె. 646

దండకము. శ్రీవారిజాతా లయాన రక్షిపూర్వరంగస్థలత్కృష్టభద్రోత్తముక్తామణీదామ
కన్తూరికాసౌరభోదార పాటీరచర్యోల్లసద్వక్ష, దేవాంబుజోన్ములనాభిల నిర్గ్లాన
దానజ్వలద్దానవా నేకపద్మంసనావార్యహర్యక్ష, ధాత్యగ్రింబరౌక స్సవ్రధ్యక్షవై
శ్యానరా ర్క.క్షపాణ్ణోనిలాత్మేశ మాళిసుఖరత్నానుకాధ్యాసి నిస్పృహసంసార
గంధప్రబోధ ప్రకాశార్యచేతస్సరోనిత్య సత్యాధినాథాపచిత్తుజ్వల స్వర్ణదీవా
ర్చరందప్రభాభాసుర స్వర్ణమండః పాంసస్వనత్నాదకంజాత, ధాత్రిధరారాధ
నాహం క్రియామర్షి దేవభద్ర స్పృహనిర్దేహి దుష్టపలాసార సంరోధిగోవర్ధన చ్చత్ర
నిర్భీక గోగోపసంజాత, గోపాంగనాపాంగకాం తిచ్ఛటాచంద్రికా ఘోతసద్విప్ర
మభ్రూలతా కల్పకల్పారసీకాశనేత్రసుఖర చ్ఛంపకోల్లాసనా సారుణోష్ఠలకాలం
కృత స్ర స్తకన్తూరికా బిందుసౌరభ్య విభ్రాజిరాజాస్య, తాపత్రయారాతి పశ్య
ర్గపంచేంద్రియాశా మృషాదోషసంసార దూరాదిమోపాస్య, వాచాలకేయూర
పారంపరీమ్యసమ్యగ్రమాపాణి సంస్థాపనంబు ల్లహయోగయుక్తాన సాంతస్థనీ
ఘేలనంబు ల్లదానిర్ధిత ప్రాణిసంమోదము భేదవిచ్ఛేదము ల్భుక్తిముక్తివికశ్రీ
నము ల్లపిత్రాసనిర్భదము శ్రీమహాపాదము ద్వాళిః గీలింతు-భార్యాసుతభ్రాతృ
మిత్రప్రియప్రేమ్య దృగ్భీషణగ్రాహ సందోహసుర్గ్రాహ సంసారనీరాకరభంగితా
లంబ సంతారక బ్దుఃఖనిస్తారక ల్లంబరీసుఖర త్కామకాకారక ల్లాభరూప
స్వస్త్రీ యాధారక ల్లక్షితప్రాణిసంఘం బ్దుఃఖజ్ఞంఘం లంఘింతు, సౌందర్యలక్షణవిహారా
లయద్యా ర్చపార్లగ్నరంభాధరాజాతముల్ దానపద్మంస నారంభకశీకశ్యావృతముల్
గాంచనాచ్ఛదనా చ్ఛాదితంబు ల్లభాపాదితంబు ల్లనోజ్ఞ ప్రభాచారువుల్
దావనీనోరువు గొల్తు, సంవర్తవేదావినిక్షిప్తవిశ్వప్రపంచస్థితి న్నాసురస్వాకృతి
చ్చిన్నమరాభిచార జ్వలత్కుండకాండానుతి న్నాభిశోభాసనాభిం ద్వదీయం
బ్రశంశింతు, నస్తత్సుతా క్రీడనాగారము న్నౌస్తుభశ్రీపరిసార్ధసందీప్తరాజన్తణీ
నీలధూభ్య త్తటి తుల్యవిస్తారము న్నాసరకన్తూరికాసౌరభోదారమున్ హేమవస్త్రో
త్తరీయ ద్యుతిస్థిరము ద్వాపక శ్రీమహావత్సము న్నాభిమి నీశాపరీరంభసంభావనాద
త్తము న్నంస్తుతింతు-నసరోజాతచక్రాసి కామోదకీధుర్యము బ్దుఃఖితోవిశిష్టావనస్థ
ర్యము ల్రాధికోరోజ మాద్యద్రథాంగద్యయినీడము ల్లత్న కేయూరసంపీడము
వీరనిర్భీతిదానక్రియా శస్త్రముల్లస్య చ్చతుర్హస్తము ల్పాస్త్రుతింతు, న్నుధాంసూద
తజ్యోతిస్సికా విశ్రమభ్రాంతిక్వన్నందహాసద్యుతి శ్రీకముం గుండబృందప్రతి
స్ఫురదంతాంకురోత్సేకముం జంపకాకారనాసామణీమండలాలంకృత శ్రోత్రకం
దర్ప సందర్పాభ్రాజిగండస్థలాస్వితము నిర్మిరుద్ధానుకంపామృతస్థిగ్ధ చక్షుస్సరో

జాతము స్థితిగోచిస్సఖంబు స్తుఖంబుం ద్వదీయంబు పరింతు, నభ్రంకపరాంజన
 గ్రాన శృంగగ్రాన న్మవోగ్రాంతు ధిక్కున్నహారత్తు కోటిరముం దుందిలేందిం
 దిరాఖర్వగర్వాతిర్యాపణవ్యగ్రమందాతగుచ్చస్ర గామోదికేశాశివిసాధరము న్రత్తు
 రక్షాసరగ్రస్తము న్దావకశ్రీమహామస్తమం బ్రస్తుతింతు, న్నగన్నాధ యాలోలక
 ల్లోలమై తామూలాయతశ్వభ్రమార్దంబునం బల్లి జిప్పించి యొక్కువ్వుడిం గల్ప
 వేళోరుమద్యారపూరంబు వారంఝుషాకార తస్వేదహృద్రాక్షును న్నోయ నీవాయ
 తాక్షేప మేపారగా దంష్ట్రికావైఖరిం జాపరీతి న్నహసీగభాతిం బ్రకాశించునాక్ర
 ఖభావిక్షమాధార రామత్రయప్రక్రియం దెల్పగా, హవ్యభుక్కువ్యభుక్కుట
 రక్షు ల్పదీయాజ్ఞనస్తనబు ల్నిగుగాఢేయవతాశరజ్జుభ్రమ న్నందరగ్రావశాణం
 బువన్నం దదాధారభూతాశ్చరూపంబునం గచ్ఛతచ్ఛద్భ్రత స్తున్ను నాలో బ్రవ
 త్తరింపవే, దేవ చక్షుర్భయోతాపి తేజోహిరణ్యాక్ష సాక్షాత్కృతిప్రధ నిర్దోష
 రోషనలోద్దామ రోమాగ్రటంకంబులం దారకావ్యక్త ముక్తాశలంబు ల్దూలు
 లోవ్వి ధావత్తుగాంతర్గతగ్రావము బ్రజ్జలోదారలీల న్నోదాలింప ఘోణాగ్రసంకల్పిత
 శ్వభ్రమేకీభవస్తజ్జం బొక్కటం గుక్కగాఢబు నాయామదంష్ట్రీసురంగంబు
 న్నర్వదిక్కుడ్యము ల్వ్రీయదిపించు నయాదిహోణిం బ్రశంసించు యుష్పద్విష
 దైత్యధారాధరస్తప్తనిద్రవిస్తానవార్వృప్తికి న్నర్వకంతీరవాతై రవారాపము
 న్నోపరాగాయితప్రోక్షణాక్షీణదీప్తు ల్భవద్ధోరసానాపుటీనిగ్ధత్వాసముల్లర్జలు వ్రిం
 చులు న్నాడుబుంగా, సుబ్బాస్థలిన్ విశ్వదాస్థానిలీలన్ బలింద్రేంద్రజాతకదా
 నాంబుధారాల్లతిం ద్వత్కగాతేజ మావామనాకారబీజం బహో దివ్యధాత్రిజలం
 బొంది యత్యర్థతస్థూలపాదత్రయ నిష్టపత్తీకముం గప్పవే, చండవేదండకుం
 డాసముద్దండ దోర్దండఖండేందవిసాధరపారశ్వధక్రూరధారావతా కేషరాజవ్యగా
 త్రిస్తవర్తక్తరోదస్యినిం ద్వత్పదాంభోజసంభూతికున్దదృవోన్యీతకు స్సంభుజా
 టాటవీసంగకుం గంగకు నిత్యసాపత్నీవాదంబు గలిపింపవే జామదగ్మ్యుండవై,
 మైథిలీశుల్లరూపాత్త బాణాసనదోహి గాధేయసంకల్పసంపాదనోత్సాహిని వ్యా
 హిని న్నొంపు దంపారంగా నొంపనూహించుశంభుననహోషసంరంభుజ్యాకృష్ట
 నిర్భిన్నతత్కార్తుకోదూభతకల్పాంతిగర్జా సముజ్జృంభితధావసంత్రాసయుక్తగజా
 క్లేషసంపత్తిచే దేర్పవే రామ రాజాన్యసుత్రామశేషాయ తేషామిగ్ధలంకలతోగిరి
 కోటిసముత్పట నత్రానీతంజేసి దుర్దాంతకాంతారసీమద్రుమధ్యక్షమాధామిష్టాంకు
 జాతన్ద ణీబంధవైదూర్యనాళస్ఫుర ద్వారిజాతిం గలంగింపవే నీరివై, కంజనూతి
 ప్రసాదప్రభావంబునం గావరం బెత్తి ముల్లోకము ల్లాల్లకల్లోలము స్నేయ పూర్దా

నవవ్రతము నిగ్గయాస్వీతము నూభరిమాయాకళాస్వీతమున్ శౌర్యసంవీతముం జంప
నానామరశ్రేణి బాలింపనై లింప విద్విట్సురస్థాంగనామానధంగంబు గావించి తట్ల
యిన సర్వజ్ఞతాభూతియు వ్రారజిత్వంబు నివర్తరాజత్వముం బొందునే, ఘోర
రుడ్చీకరభూతిమతిమాత్రదురిభవల్లోకము నర్వదుగ్లోకమున్ శార్వరాసికమున్ శా
తధారాకతోరత్సరప్రప్రతీకాశపాదాగ్రసంక్షుణ్ణయంజేసి గంధిన్వివిఖ్యాతి దీపిం
పవే, విశ్వరూపా జగద్దీప సీమస్తకం బంతరిక్షంబు సీనేత్రము లోస్థిమనూర్బాంకు
వుల్ దానకశోత్రము ల్లిక్కు లుర్వీసురత్నత్రెవిట్కూర్తజనస్తంబు ల్ద్వీదీ
యాస్యబాహూరుపాదాబ్జము ల్మీవు విష్ణుండ వంభోజగర్భుండవు న్నీవ సీవేకదా
హులి వింద్రాదిగీర్వాణులు న్నీవ సర్గసీతిచ్చేదనాదిక్రియ న్నీవ సీకుక్షిలో నుండు
విశ్వంబు సీవిత్తు విష్టారము ల్మీ నృశంసింపలే వాగమంబు ల్బ్రిలోకకైకరత్నా
శరస్మిరజాతౌ కృపాసాంద్రవీత్ హృతిస్వస్తివృత్తౌ పరబ్రహ్మమూర్తీ విధూతాశ్రి
తార్థీ మనిస్వాంతవర్తీ జగత్సూర్యక్షీర్తీ విష్కలమిత్రా నతాంభోజమిత్రా సము
ద్యచ్ఛరిత్రా సురస్తోత్రపాత్రా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

647

క. అనిపాగడి మగుడమగుడ, న్వనరాశిపలాశిశానీవరచరణముల

న్వనశిరము మోపి వినయంబున నిలిచి కరాంబుజముల మోడ్చి సభిక్తిన్. 648

క. విన్నవించె వేదవిద్వేయతానకా, గమనకార్య మెద్దిగారవమున

నానతీవె యనిన నాపగావల్లభు, దిక్కుఁజూచి వాసుదేవుఁ డపుడు. 649

క. నారాకకుఁ బనివిను మో, సీరాకిర వై నతేయునికి సీవెఱుంగం

బోరానిభిటుఁడు టిట్టిభుఁ, డీరస మిప్పక్షితోడ నెవ్వరి కమరున్. 650

క. చన దండపిండములఁ దె, మ్మనుడుఁ బ్రణామంబుఁజేసి యబ్రాసివెసం

గొనితెచ్చి యిచ్చెనాలో, ననరాశిం బాసి భక్తవత్సలుఁ డరిగెన్. 651

క. విమతుని లావళయక వై, రముఁ బూనినవాఁడు వారిరాశిక్రియఁ దై

న్యముఁ గాంచుననుచు శాత్రవ, దమనకుఁ డగుదమనకుం డతని కెఱిగించెన్. 652

ప. ఎఱిగించిన నప్పలకు లాదరింపక సంజీవకుండు దమనకున కిట్లనియె.

653

క. కలనికిఁ బింగళకుం డెటు, వలె నుండఁగఁబోదు ననిన వాఁడురుద్రంబ్రిల్

వెలువడినవదనముం దెడ, తెలవాటముండు వానతిఱిఁ బొమ్మనియెన్. 654

క. అని గుఱుతుఁడెప్పి యద్ది, క్కు న నిలువక వచ్చి కరటకునిఁ గదిసి యుపా

యనములను మిత్రభేదము, నొనరించితి ననుచు నాతఁ డుబ్బుచుఁ జెప్పెన్ 655

క. అప్పుడు గగనమున మొగు, ల్లప్పి మహిం జఱచి విసగ గాడ్పులు టొప్పెం

గప్పులు వడిగిం డ్దురిలెం, గుప్పులుగొన సోనవాన గురియం దొడఁగెన్. 656

ప. అయ్యవసకంబున.

657

ఉ. జేవులు సోబకన్దానలఁ జిప్పిల నూర్పులవెంట నుజ్జ్వల

తావుకకీలలోలిఁ గనుపట్టఁగఁ గొమ్ములు వంచి కానన

గ్రావములం బ్రతిధ్వనులుగ్రాల ఖణిల్లన అంకెవైచి సం

జీవకుఁడాగ్రహం బడర సింహము పైఁబడియె న్నహోద్ధతిన్.

658

క. సంజీవకపింగళకుల, ఖంజపరాక్రమము లడరఁగాఁ గయ్యమునే

యంజొచ్చి రపుడు మహిభృ, తుంజరఘణిఘోషిహర్షకులపతు లదరన్.

659

క. లోలఁగకఁ కలఁగక వృషపిం, గళకము లచ్చాటఁ జోరఁగాఁ జిత్తమునం

గలఁగి వెలవెలనిమొగమునఁ, దలఁ గదలిచి కరటకుండు దమనకుఁ బలికెన్.

660

క. అతిహీనమానసా నీ, కతమునఁ జేటయ్యె నేలికకు నీ వేగు

ర్గతి కేగదవో యెఱుఁగ, న్నతిమంతుం డుండు నిన్ను మతు లేవియొకో.

661

సీ. సాంత్యనం బుచితంబు సాంత్యనత్యాగికిఁ బరమమర్చరపరాధముగలుగు

వరుసఁ దక్కటివి వెన్నిరిగానిసామంబు ముఖ్యంబు దక్కినమాఁడు బుద్ధిఁ

దలఁప సంఖ్యామాత్రిఫలములు నూవె దీపమున నాతపమునఁ బ్రచరతన్

దీప్తిఁ జీఁటివోలఁ దీవ్రాతిమిరంబు సిద్ధసామజ్యోతిశేత విరియు

తే నల్లుగావున నగ్రాహ్య మైనదండ, మధిపతికి గ్రాహ్యముగఁజేసి యనియొనర్చి

తకట నీబుద్ధిగల నీయభినయంబు, గూల నీనేర్పు నీతీర్పు నేలఁగలియ.

662

చ. శ్రవణయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గలఁబట్టుఁ దోరపుం

జెవుడు కనీకానసధసీమకు నుత్తులికాడు దృష్టిపా

టనము గురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుపత్యపుం

దెవులున నైద్యసాధ్య మెడరైవ్వక యెవ్వనినాశ్రయించినన్.

663

చ. తఱుచొకయిందుకేని పరిఘానమిడం బతిలాభకార్యముల్

చెఱుచు నరాతిజాతి కెడసేయకవాకొనుమర్కకర్తముల్

గుఱుచలఁ బట్టఁజూచు విధు కూర్చినచోటన కీడు సేయు మే

ల్లఱుచునయాతె రాజుఁ జెడు మంత్రి విషజ్వలరాశి మంపఁజే.

664

చ. కలహము నిత్యకృత్వి మపకారము పెట్టనిసో మ్మసత్యపుం

బలుకు జపం బకార్యవిధి ప్రజ్ఞ యనాదరణంబు సద్వ్యతిం

బలుక కులాగతక్రియ యహంకృతి కీర్తి సుహృత్తిరస్క్రియా

బలము బలంబు నీతి కడఁబాసి నినుం బురుడించుమంత్రికిన్.

665

చ. పడిచెడి యూఁగుప ల్యేటికిపైచినఁ గూర్చిపిష్టప్లతాన్ముం

గడుపునఁ జేరనిక మహిఁ గ్రక్కినగాడిన ముల్లువుచ్చినం

గడుగుఖ మిచ్చినట్లు కొఱగానియమాత్యునియొకపెనన

ల్వడిచి సుఖించుభంగిఁ బృథివీపతి వీడ్కొని మేల్కొనందగున్. 666

వ. అత్తభూత్యర్థంబు రాజు వివిక్తంగాజేసి యొక్కరుండవయుండం బ్రారంభించి
నాడవు రాజు లాకీర్ణవిరాజులగు పెఱుంగవే సహాయసంపత్తివేసయీ తెని నభి
యాతిజాతి విభీతిరీతిం జేట్బులుఁచుఁగాడే యని కినిసి పలికి మఱియుఁ గరట
కుండు. 667

క. తనబ్రదుకుకొఱకుఁగా దుర్జనుఁడు నృపాలన కనీతిచాలు శతంబుల్
పనిఁబూని కఱపుఁ బిష్టుటఁ, దనకీ డెఱుకపడఁ బతికిఁ దాఁ బగతుఁడగున్ 668

గీ. పతికి నభివృద్ధి దనకు శోధనమునైన, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వో సుమంత్ర
పతికిఁ జెట్టయు దనకు నాపదయుఁ జేయు, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వోకుమంత్ర.

క. అతిరోషుండయి శాంత, స్థితికి మతిం గపటమాఁది చెలిమికి సుఖం
గతుఁడై విద్యకుఁ బరుష, న్రతుఁడయి యంగనకు నానపడఁ జనఁబెందున్. 670

క. కడుఁదేజ మొసఁగి దయతో, నొవయఁడు దనఁ బెంపుఁజేయ నుబ్బున భీతికొ
నడచుట శోభనకారణ, మడఁకున భూషణము గావె యనుజీవులకున్. 671

వ. నీయన్తానంబున నీతండ్రియు నిట్టివాడని యూహించుబడుచున్నాఁడు. 672

క. జనకాచార మవశ్యము, తనయుం బ్రాపించుననుట తిథ్యము ధరలో
ఘనకైతకకంటకములు, దనరం దత్ఫలకులంబు చాల్చుటలేదో. 673

క. ఇంగిత మెఱుంగనినీకు న, యాంగము బోధింపఁ ద్రాస మయ్యెడు మును దు
స్సంగతి నూచి ముఖాఖ్యప, తంగము కపిచేతిఁ బోవదాదుర్యోగన్. 674

క. నావిని దమనకుఁ డినసం, భావితుఁ గరటకునిఁ జూచి పలికెం జెపుమా
య్యావృత్తాంతం బన నయ, కోవిదుఁ డాయనకుఁ గరటకుం డిట్లనియెన్. 675

ఉ. అంతనితాంతైత్యకరమై కరమొప్పువహించి మించుహే
మంతము సేవమానలసమానబకాఘనోక్షితాఖిలా
శాంత ముపాంతకాంతమిహికార్తజగజ్జనవర్ధితస్యధా
కాంతము కృష్ణసారదుదగంధనృపాలనిశాంత మెంతయున్. 676

గీ. స్వపసువిద్రాణనస్వపితవాసదముల కాయామమదవీయమై చనుటనొ
హీరానుషక్తిఁ జెన్నారతమ్ముల కతిక్రాంతిగాఁ గలదని చింతింతునొ
తనరాక మనులోకమునకుఁ బాటిలివశీతార్థి యనుక్షణం బఱచుటకునొ
సకలసస్యాబివృద్ధికి గభస్తస్థాత్మజీవనం బవనిపైఁ జనుటకునొ

తే. పగలురుచివాని యొకమూలఁబడి సమస్త, సుక్రములఁ జేరి యాత్మితేజమువ రెం

వెలుగు శిఖయున్నకడ కేగవలసెనయ్యె, భానుడక్కలముననుండభానుడయ్యె.

చ. సదవనవై భవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియుం బరిపూర్ణకళావిలాససం
పదయును గల్గిరాజు గనుపట్టె ననంతపవ్రవిష్టుడై
యధిగత మూర్జితప్రసవయ్యె కోమరొండె ధరిత్రి యెంతయున్. 678

మ. ప్రతిదిగ్దృష్టతమస్సమగ్రుచిమార్వాచర్యణాఖర్వముల్
హితగంధామృతము క్తతష్టములు భూయిష్టస్వమర్త్యయన
వ్రతము ల్పిండె నఖండసాంధురతుమారక్షీరపూరంబు లు
ద్ధతహేమంతగవాధోద్యమముచేత వ్రాజగోళాలముల్. 679

క. ఆతిశీతలవిమలవిభూ, వృతపాదాక్రావర్జిత నరలోకారా
ధితగాక యునికి చిత్రము, ఖతలాగతయతితుమారగంగ దగంగన్. 680

చ. ఒకత్పటికాలమేనిఁ బనికొగ్గక మీఁగులు మాచుడుక్కిలం
ట్రకు మడిఁ జేనఁగల్పల కొండంబడి ఘాసము లూడ్చుకూలికాం
ద్రకు నెడనేద్యపుంబనుల డస్సిపడుండఁదలంచు పెద్దయ్య
డ్లకుఁ గలిగించె దైర్ఘ్యవికలసితి వాసరపంతు లూఱుటన్. 681

సీ ఆహారాస్యజటిలనీహరధారాసారశైత్యాపనోదనోత్సాహముననా
మలయశైలాగతానిలఖాద్యమాద్యదర్పాఖర్వగతిరేఖ నరయుటకునా
బహుధర్మయంతసుతప్రణిపాతపూజనస్తీకారసంభ్రమాత్సేకముననా
మందేహదేహసంబంధకోశత్రాణరాక్షసత్రాసదానంభముననా

తే. మారుతప్రియుఁడాసి పటీరవనము, దాసి శమసుసముల్లాసిఁ జేసి పలవి
కాసి పుణ్యవతీదాసి రోసి వాసి, దిమిరసులకాసి వర్తించె దినకరుండు. 682

ఉ. లోషణకారజైకవసతు ల్పతు లత్తిఱి భగ్నవైంధవ
ద్యేషివిషాణగర్భరుచివిస్ఫురితగురుదారుఖండసం
పేషితనూతనైణమదమిత్రఘనస్తనదత్తనిర్భరా
క్షేషణలీలఁ దేలుతురు శీతిభయార్తులఁ బ్రాణిర్లలన్. 683

ఉ. భోగులు వుచ్చిరద్దివసముల్ పృథువహ్నిహసంతికాదిద్య
క్షాగతులం గురంగమదసమ్మితప్రతినవ్యాదివ్యాకా
లాగురుచందనంబుల మహాయమశీధవదంతుకంబులన్
రాగరసైకపీటికల రాజముఖీసరిరంభణంబులన్. 684

సీ. నిర్లిద్రదోషఘూర్ణితమనస్కులభంగి దృఢరంబుగనొండ్లు దీడితీడి
ధృతిబలాద్ధతవిరోధిత్రాసితులలీల వారక వడవడ నాణఁకినాణఁకి

- యవనిశ్చన్నికటవర్త్యమజీవులో యనఁ జేతు లంశములపైఁ జేర్చిచేర్చి
యాభీరవల్లభులన దలవాకిళ్లి నొకట యాపులగుంపు లొత్తియొత్తి
తే. సాగుబడినాటికమ్మరజాతివోలెఁ, గటికినిష్పలనుష్పలఁ గదిసి కదిసి
పొలిచి రవ్వండు వోలినచలికతమున, నాకులత నొంది రిలలోనిలోకులెల్ల. 685
- క. శాకపుసరకులుఁ బోకలు, నాకులు గొంగళ్లు గుడుపుటంబరములు శుం
తీకాలాగురువు ల్గానఁ, నై కొనఁ బ్రియమయ్యో శీతకాలమునందున్. 686
- ఉ. ఆరికకూడు పుచ్చవరు గావులవెన్నయు దోసగింజ సుం
బారపుటాంబురంబు తనిమజ్జిగ మాకొనకంపుతోడఁ దం
దారగఁ బట్టి ర్దడిమడియ బ్బలుగోలలఁ బూని యెడ్లకో
పేరులు వైచి దున్నుటకు నేగిరి కోండ్రకు సాలివచ్చినన్. 687
- సీ. చవులజేడబములు చాలించి తలసారె దఱుక చప్పిళ్లు ద్రావువారు
కాయసంధుల మహోగ్రగ్రంధు లొదవినఁ బెట్టిదంబుగ నూలఁ బెట్టువారు
రసధూమ మఖిలగాత్రిచ్చిద్రములఁ బ్రాఁక నుబ్బలఁ బడి మూల్గుచుండువారు
ఛీసిగ్గు గాదొకో చేరమాకాటది యన్నఁజెల్లెలి వావి యనెడువారు
- తే. కోరి వాలుదుతైలంబుఁ గ్రోలువారు, కుములుకుంపటిశాకముల్ గోరువారు
వైరి యొకకొందఁ జచ్చలినలసవాఙ్గ, వానిధాటివిహారంబుఁ బూనుబయును. 688
- వ. ఇట్లాభీలంబైన చలికాలంబున. 599
- క. ఒకకహనంబున నొకవో, నొకశీతార్దప్లవంగయూధము ఖిద్యో
తకముల శిఖియని కావఁగఁ, బకపకసూచీమఖాఖ్యపతకము నగుదున్. 690
- క. ప్రతికీకృతిపుటసం, గతమై యటసహజసహిగా దిది శీత
చ్యుతిదీన నగునె యని విశ్రుతివాచారధటిఁ జెప్పవఁ న్వలదిరుగున్. 691
- క. కురీతి పులుఁగు పిలుని, పేరఁట మేతెంచి చెవులు బీజుపడ న్వే
సారక చెప్పఁగ నందొక, క్రూరప్లవంగంబు పండ్లుగొఱుకువఁ గినుకన్. 692
- క. పడి నొడిసిపట్టికొని కూ, యడ నుప్పర మెత్తియెమ్మ విరియఁగ శిలతో
నడిచిన నెపుడో ప్రాణము, విడిచె న్నిభాబోధకుండు వీటిఁడిగాఁడే. 693
- వ. ఇట్టికథ యయ్యెడునని నినుబోధింప వెఱచెద నై నవినుము. 694
- క. అలఘుతిరప్రజ్ఞాధన, బలముల నెవ్వఁడు గోత్రధరము విహించుం
బలుకులు వేయెలనిజం, బలయుత్తము నోచి కాంచినది తల్లిగదా. 695
- గీ. దేశకాలాంతరంబులఁ దీలపడని, బుద్ధిసౌందర్య మొక్కఁ డచ్చుతముగాక
గాత్రిసౌందర్య మేరికఁ గలుగదనిన, దానివిని విన్నవై యుండె దమనకుండు.

- ఉ వేసటతోడిపల్కుతనువేసనభావము సోష్టదీర్ఘని
శ్వాసము గద్గదస్వరము శంకితదృష్టికపోలహస్తవి
న్యాసము వాడుదేలువదనంబు స్వయంకృతఘోరకల్పష
త్రానీతతక్షణంబు లని తత్త్వవిధిజ్ఞులు నెప్పిరేర్పడక. 697
- క. ఈరీతి నుండనేల మ, హీరమణున కిట్లానర్పనేల విచారాం.
కూరముఁడుదఁ జిదిమితివని, రారాపున వాని నక్కరటకుఁడు మఱియున్. 698
- క అనయపరుం డగుమనుజుఁడు, తనవారిం జెఱచి పిదపఁ దానుం జెడుఁబో
మును దుప్తబుద్ధిమాటలు, విని తజ్జనకుండు ధూమవేదనఁ దెగఁజే. 669
- క. అనిపలికిన నీతికా, ధనుఁ గరటకుఁ జూచి పలికె దమనకుఁడో న
ద్వివయాళ్ల న యెట్లీకధ, విననిట్టం బయ్యెఁ దలుపవే నాకనుడున్. 700
- క. కరటకుఁ డిట్లను నొండొక, పురముప వ ర్తించుభర్త బుద్ధియనంగాఁ
బరఁగు నొక నెట్టివానికి, సరిమట్టము దుప్తబుద్ధి సఖుడై తిరుగున్. 701
- క. వానికి వానికి బ్రాణస, మానమహామైత్రి పెరుగు మఱి యంగు మనీ
మానిధికి ధర్మబుద్ధికి, దీనారసహస్ర మొక్కదెసఁ గననయ్యెన్. 702
- క. కానంగనైన సొంపు ని, జాననమున మొలకలొత్త నవ్వార్త సుహృ
న్దానసమున డాఁపనేరక, పూని సఖుండనుచు దుప్తబుద్ధికిఁ జెప్పెన్. 703
- ఉ. చెప్పిన నద్దురాత్మకుఁడు శింగఁడు బూరఁడునై సుహృత్తముం
దప్పక ఛూచి పూర్వసుకృతంబునగాంచినసొమ్ము నెమ్మిమై
నిప్పాలిమేర కేసరమహీరుహమూలమునందు డాఁచిపో
నొప్పునొగుల్లనుంగొనరె యూరి కయో కొనిపోవఁజూచినన్. 704
- గీ. ఇతరు లెఱుంగనేల యింటికిఁ గొనిపోవ, నేలనేల యరసి యెఱుంగకుండఁ
గుండబాఁతి యింతకుండనె చనుటొప్పఁ, దగ నొనర్చు మనల ధర్మబుద్ధి. 705
- ఉ. వంచనసొమ్ముఁ బుచ్చుకొనునాడయి వీడిటులాడుచున్నవాఁ
డందు మనంబునం దెలియ కాతని నిక్కము నెమ్ముఁగా విచా
రించి యొకొన్నిపుచ్చుకొని పృథ్విసముజ్జ్వలమూలమందు న
క్రాంచినసొమ్ముఁ బాఁతి నెలికాఁడును దానును బోయి రిండ్లకున్. 706
- ఉ. పోయి నిశీధమైనఁ జెడుపోకలకోమటి ముప్పబుద్ధి యా
రేయి గృహంబుఁబాసి నగరీజనులం గనుబ్రామి యొంటి నా
చాయకు నేగి కూడుబలిఁ పల్లి పెకల్చి ధనంబుఁగొంచుఁ బే
రాముపుసొంపునం జనియె నచ్చతరత్పర నొంటి నింటికిన్. 707

- గీ. అతఁడు గొన్నిపూటలరిగిన నింటికీ, బోయి తాను ధర్మబుద్ధి కనియె
దిరుగఁ జూడవలచె దీనారభాంధము, సురిగేనేమొ దిగులుసాచ్చె వామ, 708
- క. అని వెరవుఁజూపి పిలిచిన, ననుమానము పుట్టి తాను నాతఁడు జోడై
చని ధర్మబుద్ధి వినిహిత, ధనభాంధముఁ గానఁడయ్యెఁ దరుమూలమునకా. 709
- ఉ. కానక మానసంబు కలఁగంబడ నిట్లను ధర్మబుద్ధి య
య్యో నిను సద్యయస్కుడని యొండొకచి త్తములేక నమ్మి యి
వ్నో నిడి చన్న నాధనముఁ జోరునిచాక్షునఁ బుచ్చుకొంటి వి
స్సీ నరభోజనుండయినఁ జెట్టఁదలంచునె విశ్వసించినకా. 710
- ఉ. పూని మదీయవిత్త మిటఁ బూర్వులతీం బరికింప నక్కటా
యేనును నీవకాని యొరులెవ్వరెఱుంగదు నీవుదక్క నొ
ప్పొ నిజమాఁ బరుల్పొరయ రథముఁ గ్రమ్మఁజెమ్ము దొంగచే
రానకుఁ బాలుపడ్డ నగరా నగరాలుదురాత్మ నావుడుకా. 711
- క. విని దుప్తబుద్ధి బుద్ధిం, గనలుచు నధర్మబుద్ధి గనుఁగొని పలికెం
గనినాఁడవో వినినాఁడవో, చను నే నామీఁద నిట్టిసడి మోపంగకా. 712
- క. సీసఖ్యమునఁ జరించిన, దోసము మోసము న నేఁడె తోడనకలిగెం
బోసరము నోరికొవ్వో, చేసో యిట్లాడ నెవ్వరికి నీడేరుకా. 713
- ఉ. ముచ్చదనంబు నాపయిన మోషకఁయొడిన నెట్టిబిడ్డవే
వచ్చునె నీకుఁ గూడుఁగుడునం గులకామిని ప్రక్కఁబండ్డదే
క్రచ్చఁజగన్న సొమ్ము తిరుగంబడినం గొనకున్న నెట్టురా
రచ్చకునందు నీడ్చి పదరంబడి వాఁడు సుహృచ్చిభామణికా. 714
- వ ఇట్లు ధర్మబుద్ధి నీడుచుకొని చని నగరంబడి భర్తంబున కొప్పి పిన్న పెద్దలం గూడ
తెట్టిన ధర్మవేడు బుధయవాదుల నాలోకించి తమకింపక అంతునేయ కడ్డంబుసా
రక యిరువురు గలసి పలకక యొకరొకరిపూర్వోత్తరంబులు తెలియనట్లుగా
మిమిసగుద్దు బుగ్గడింపుఁడనుటయు నందు ధర్మబుద్ధి కృతాంజలియై సభవారి కిట్లు
నియె. 715
- క. ఈతఁడు నాతోఁ జెలికాఁడై తిరుగం బెద్దకాల మరిగె నివ్వఁడీ
భూతలమున దీనారస, మేతవినిష్ఠంధభాంధ మేఁ గనుఁగొంటికా. 716
- క. కనుఁగొని నిక్కము చెలికాఁ, డని పెద్దయు విశ్వసించి యీకథయే నీ
తనికి నతిగోపనంబుగ, వినిపించితి నావివిక్తి వీటింబోవకా. 717
- క. వినిపించిన నాతఁడు నా, కనురక్షనిపగిది ననియె ననఘా యేత
ద్ధన మూరియొద్ద నేటికి, ఏనువేఁడైన పల్లయు నిచట నిశేపింపకా. 718

- క. అని తరుమూలముఁ జూపిన, మనమున నద్దుబుద్ధిమత మెఱుంగక చెప్పినయట్లు సేసిపోయితి, తనయింటికి నీతఁ డంతఁ దానుఁబోయెన్. 719
- క. కఠివయదివసము లరుగఁగ, నితఁడు ననుం బిలిచి పతిక నిష్ప్రసాదా నా మతిసతితాపము వొడమెడు, నతులగతిం జూడఁబోత మావి త్తంబున్. 720
- క. అనపటికి నన్నుఁ వోడ్కొని, చని తరుమూలమునఁ జూడ సంగు ప్తధనం బునిచినవో లేదయ్యె, న్న నసెరియం బొచ్చె నై న్యమన్నుఁడ నైతిన్. 721
- క. సొమ్మన్నది నీయొద్దం, చెప్పని నే నదరవైచిత్రే నీతఁడు నన్నుటలాడి త్రిప్పెం, దిమ్ములకుం బొచ్చి యిచ్చితెచ్చె న్నిభకున్. 722
- ప. ఇంతియ యని ధర్మబుద్ధి యూరకుండె నప్పుడు దుష్టబుద్ధి ధర్మసవస్థులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యిట్లనియె. 723
- చ. ఎనసినచెల్లి నుండుటయు నెక్కటిపాటఁ దదర్థభాండముం గనుటయు నాకుఁ జెప్పటయుఁ గప్పటయుం గల దంతనిష్ఠకుం జనియొక నాలుగేనుదివసంబులు వోవఁగ వచ్చిచూడఁ బాఁతినకడ సొమ్మలేదు కనితీసికొన న్నహిజంబుసాక్షిగాన్. 724
- క. నావిని ధర్మాధిక్యతుల్, వానాదంచేల యేమవారము లేడ మీరేవినరము నాణవనాఁ, దావిష్కృతయిద్దిఁ బెరుపుఁ డరుగుఁడు మగుడన్. 725
- ప. అనునచనంబులు విని దుష్టబుద్ధి. 726
- క. అసకాశ మేమిటికి నెట్టివివాదం బింకనేమిటికి శుద్ధాత్మం డవు నితఁడని నన్నందఱు, దగఁ బొగడఁగ సాక్షిఁ దెలిపెదనుమిపాలన్. 727
- క. నా విని ధర్మమువారలు, నీ వెవ్వరి సాక్షిఁ పెరుపనేర్తువు చెప్పువానావాద ముడిగె నన మా, యానాదనకాలి వారి కతఁ డిట్లనియెన్. 728
- క. ఏపాదపమూలంబున, బాపురె దీనారపూర్ణభాండ మహానితేపింపఁబడియెఁ దెలియఁగ, నాపాపవిధుఁడు సాక్షి యగు మీ రడుగన్. 729
- క. అనుదుష్టబుద్ధిపలుకులు, విని యెచ్చెరుపాటు గదుర విద్యజ్ఞున లేదినమునకు నేమిప్రార్థనఁ, జనుదె మురసెదముగాక సకలం బనుమన్. 730
- క. చని రంతధర్మబుద్ధియుఁ, జనియె గృహంబునను వానిజడనె తోడ్చోజనియెఁ బ్రతివాది యాలో, దినకరుఁ డపరాధి వారిఁ దెప్పలఁదేలెన్. 731
- గీ సంజచివురించె జీకట్లు సందడించె, గలుప సొంపెక్కెఁజక్రవాకములు స్రుక్కెజుజములు వాడె దిశలఁ దేజంబు వీడె, ఘోరము శ్రీతి విహగముల్లాండ్లునేర. 732
- ప. అప్పుడు దుష్టబుద్ధి యేకాంతంబునఁ దనతండ్రియడుగులంబడి యిట్లనియె. 733

17-9-87

ఉ. వోరుఁడెదుట్టుబుద్ధి యతిశుద్ధుఁడుగా కని భూరుహంబుచేఁ

చారులు గుంపులై విన సభం బలికించెదనంటి వచ్చితీర

జేరెడుమాటమాత్రిమునఁ జేసొను మస్తదభిప్సితంపుది

నారసహస్ర మెప్పటికి నందనులాభముతండ్రిఁ బొందజే.

734

కి. తరుణోటరమున నీ వొక్కరుఁడవ వసియింపు మొరులు కనున నకురండం

బరిష్టజ్ఞనము రయంబున, నరుదెంచినఁ బలకుసభ్యుఁ డని ని న్నడుగ్గె.

735

ప. అనినం గొడుకునకుఁ దండ్రి యిట్లనియె.

736

క. చెడుబుద్ధి నీకుఁ బుట్టెం. జెడితివి నన్నుం గృతఘ్నుఁ డెఱిచెడ యూఁగో

నొడఁబాటుగాదు చిత్తము, వెడఁగులపని పంపునేయివీటిఁడి గలఁజే.

737

క. మొదల నపాయం బెప్పుట, పిదప నుపాయంబు లెక్కఁబెట్టుట తగునీ

నిద గొదలఁ గాచె ము న్నొక; మదికొక్కెర యనుఁగుగుతుల ముంగిస కెచ్చె.

గీ. అనిన దుష్టబుద్ధి జనకు నిరీక్షించి, యిట్లు లనియె నకుల మేకతమున

బకపికాకృష్ణముల భక్షించె బకమేమి, నేనె నంతఃకర్మ జెప్పవలయు.

739

ప. అని యడిగినఁ దండ్రి కొడుకున కిట్లనియె.

740

మ. కలదభ్రంకపభూజరాజికుకిపాక గ్రస్తశస్త్రస్వరు

త్వేద్య గ్వాక్యము కూలముద్రు జరుగింభం గాంగసంఘర్ష జా

విలఘోష ప్రతిఘోషితద్విరదవిద్విడ్భిమ. ముగ్రద్విపి

స్థలకృత్కీలదరీనికాయ మొకకాంతారంబు దుర్వారమై.

741

ఉ. ఆవిసినంబునం దొకమహామహిజంబున నగ్రశాఖపైఁ

దా వసియించి యొక్కబకదంపతి పిల్లలఁ జేయుఁ జేయ నా

నీవిష మాసమీపబిలనీమమున న్వసించియుండి వా

పోవఁగ నన్నిటి వైసవిపోవు సమాసమ నివ్వించునె.

742

క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ, గతిఁబిల్లలఁ బాముపాలగావించి మనో

గతి బకమిఘనము పొగులుం, బ్రతికృతిఁ గానక యలంతఁ బగలు వేర్లు.

743

ప. అట్లుండఁ గొండొక కాలంబునకుఁ దననాతికిఁ బ్రసూతిసమయం బగుటయు భుజ

గభయానకం బగుబకంబు తికమెకంబై సంతతిసంభరణంబునకు విరోధిసహరణం

బునకు నుపాయంబుఁ గానక తానకంబుఁ బాసి ప్రియసఖుండు నాపజ్జయాభి

ముఖుండును నగుక ర్తరీపాణినామకులీరకుం జేరంబోయి కాయం బడచిపడ బుడి

బుడికన్నీరు గ్రుక్కుచుఁ జిక్కుకొన్న కంఠంబునఁ దనకుఁ బాటిలివచ్చేవాలు

ప్రంగించి కోకించి పుత్రత్రావిధేయం బగున పాయంబుఁ జెప్పి యాత్మారా

- వారతీరంబుఁ దెప్పవై చేర్చుము నన్నీ చేర్చుము నీవనికనికరం బాలయఁ బ్రార్థించిన
బకంబునకుఁ గుళీరం బిట్లనియె. 744
- క. భువనవిహారి వివలా, భువమును లావును గొఱంతగా దెన్నటికిఁ
దివిరివధియింతు వనిమిష, నివహము నీయంతవాఁడు నెగు తెట్లొందె. 745
- క. శోకార్తులకు నపాయము, లేకరిణిం దోచు ధైర్య మెవ్వధిఁగలుగున్
రాకడవోకడలకు జని, మేకొమరున దొరకుఁ గడఁక లెటువలె వొదవున్. 746
- క. వివను దీనికిఁ దగుతెఱఁ, నే నీకఱిగింతుఁ జేయు మిది భవదీయ
సానతరునికటగతకా, దే నబింబునకు నకులదృఢబిలమునకున్. 747
- క. ఎడత్రెన్వకుండ మూలం, దడవైవుము వానినెల్ల భక్షింపుచు నె
వ్వడి నేఁగి ముంగిపాముం, బడలుపడం గఱచిచంపుఁ బగ నీ కఱఁగున్. 748
- క. చనుమని యాహారంబిడి, పనిచిన నప్పులుగు చనియెఁ బయనంబైత
ద్వనిత యొకకొన్నినాశ్వుకు, గొనవై యవ్వుట గూట స్రుష్టందెట్టెన్. 749
- గీ. పెట్టి ముదిగుడ్లునడకుండఁ గట్టుగాచి, పొదుగుటయు నెరకొని కొన్నిపూటలకును
బిలిడింభంబు లాలోన బకవిభుండు, యెండ్రి చెప్పినగతి మూలనిండవైచె. 750
- గీ. కవుచుగాలివారఁ గవిఁ బాసి వెలువడి, పరుసమూల దినుచు పచ్చినచ్చి
పాముజంపి పాదపముఁ బ్రాకి బకశిశు, ప్రకరభుక్తిఁ దనిసి నకుల మరిగె. 751
- ఆ. ఒకఁడు నేయఁబోవ నొకఁడగు నీబుద్ధి, గూల నన్నుఁజెఱుపకుము గురాత్త
చెడిన నీ చెడుము చెప్పుకు మీమీట, యర్థభాండ మొల్ల నన్యమొల్ల. 752
- క. అని ముగియంబలికిన నాననమున దైన్యంబువేఱ నందముఁ డాసె
ట్లనకాళ్లవూడఁబడి యింక, వినునావచనంబటందు వేడుకొనంగన్. 753
- తే. మోసపోవనివాడయ్యుఁ ముదుకడయ్యు, విధివశంబునఁ జెవిప్రోవేసి నెట్టి
యర్థరాత్రంబునం దేగి యడగియుండె, గూబచందాన నలవృక్షకోటరమున. 754
- ప. అంతఁ గొంతప్రాద్దునకుం బద్ధ బాంధవుండు పూర్వపర్యతశిఖరిసింహాసనం బెక్క
నప్పుడు పిన్నపెద్ద లభయవాదుల రావించి వృక్షసమీపంబునకు పచ్చి యర్పించి
యాయ్యరువురిలోన వంచకుం డెవ్వఁడు చెప్పుమని ప్రాంజలులై నిలిచిన. 755
- క. ఎలుగొందఁగఁ దరుకోటర, తలమున నద్దుప్తుబుద్ధితండ్రీ మహాని
ర్మఁధర్ బుద్ధి సుగుణో, జ్వల వంచకుం డనియె నెల్లవారు వినంగన్. 756
- క. ఆందలు నమ్మాటకు వెఱఁ, గందిరి యలదుప్తుబుద్ధి యానందమునం
జెందినటియించె బౌరుల, ముందరఁగరతాళగతులు మొరయ న్నెరయన్. 757
- ఆ. ధర్మబుద్ధి నగతి తలఁచుచు తనలోన, ననియె నేడు సత్యమూఁగె ధర్మ
మనె నెల్లవీరిసె నన్యతఁబు చూచితే, నిర్నిమిత్త విట్టినిందపుట్టె. 758

- క. తరువులు సాక్షులు నలుకునె, నరులడిగిన మనుజభాషణంబు నిదిపో
యరుదు పరామర్శింపం, గరము ప్రయత్నంబు తోడఁ గల దిందనుచున్. 759
- క. ఆకుజఘనకోటరమున, నాకలములు వైచి యనలమంటించిన న
స్తాకతరకీలసంయుత, మై కీలలు ప్రబ్ధికోనియె నభ్యంతరమున్. 760
- క. పొగ నుడ్డుకుడిచి మంట, న్నగమరుగం గాలి యేడ్పెసఁగ నన్నగమున్
డిగనుటికి దుప్టబుద్ధిం, డెగితిట్టుచు బిడుగుబడుగుడహము విడిచెన్. 761
- వ. అప్పుడు రాజపురుషు లద్వప్తబుద్ధి సరిక్షించి. 762
- సీ. చెల్లులెల్లముల కీక్షింప నిచ్చినసొమ్ము మగుడ నీలేనికోమటి గులామ
చేసేత విశ్వసించినవారివెచ్చసచ్చములఁ గిడ్పఱుచువై జాతితొండ
తెగిగంటితేనిపోటుగ నొడ్లయద్దల గిద్దలఁ బొడుచువేగినబిగాది ఘాత
బూసంబుదరిపి నేర్పన నమ్మికోనుటకుఁ గరవుఁగోరడుదోసకారిబుడుగ
తే. యప్పుసేవమున నూతాఱు లడిగి పుచ్చు, కొని నయంబునఁ దీర్చక కోఁకిపోఁకి
సరకుసప్పుల సరిచెప్పి యరగతాచు, చెడగరపుదొక్కయోరోరిపెట్టికుక్క. 763
- వ. అనిటిట్టి సొమ్ము ధర్మబుద్ధి కిప్పించి గుప్తబుద్ధి గొఱుతెట్టిరి దుప్టబుద్ధి యగు
నాఁడు తనవారినిం జెఱచి తానుం జెడు నిట్లు రాజునుం జెఱచి తరువాత నీవునుం
జేటునొందెద ఐనిఁటికి కరటకుండు వెండియు. 764
- చ. కడుఁ జెడుకార్యము ల్దమనకా మనకా భయమయ్యె నేడు నీ
నడవడిఁ జూచి నమ్మదగునా నినుఁ జిట్వకుఁ బాఱఁబోసి ముం
గడఐనియింపఁజేసి చిరకాలమువెంచిన మే తెఱుంగునే
కడఁగి బడల్పడం గలుచుఁగాక కృతజ్ఞులై దుప్టమానసుల్. 765
- క. చెలియనినరుఁ డెలపఁగనగుఁ, చెలిసినమానవుని వలదు తెలుపఁగ మదిలోఁ
చెలిసియుఁ చెలియనికఱటికిఁ, గలితన మెఱిఁగింపఁ గమలగర్భనిజకమే. 766
- క. కలి కీల్టొనరించిననీ, కితరు లనం దృణకణంబు లెలకలచే భ
క్షితమయ్యె నెనుపత్ర నను, కలివినవే మున్ను దమనకా నీ ఐదుడున్. 767
- క. దమనకుఁ జలకరటకుదిక్కు మొగంపై యెట్లు నీతికోవిద యిది స
ర్వముఁ జెప్పమనిన నక్కభయమలమతిం జెప్పఁదొణఁగె నతఁ డాతనికెన్. 768
- చ. ననిచి కెవరజాతిటమున న్నహిసారపురంబునం గృత
ఘ్నునిచెలి మందభాగ్యుడను కోమటి వర్తిలు విక్రయింపనుం
గొనఁ దిన లేమఁ గూటికిని గోఁకుం నీదిగమై కృశింపుమం
గనుఁగివఁ బ్రాణము ల్పిల్చి కాటయగాఁగ నతండు నిచ్చులన్. 769

- ఉత్సాహ. కోరిమ్రొక్కఁ గ్రొత్తపెండ్లికూతుఁ గృష్ణఁ జూచి యో
వారిజాయతాక్షి భాగ్యవంతుఁ గాంతుఁ గాని వి
ద్యారణప్రవీణుఁ గాంచ కట్టిమత్సుతు ల్వసి
చారులైరి చూడుమంచ సాధ్యమంతి ఎల్లదే. 770
- ప. అని తలంచి. 771
- క. అతఁ డొక నాఁడు ఛనాక్షన, మఱిఁ జనుమం గరినలోహమయతులసుహృదా
యతనమునఁ బెట్టితిరిగెం, గతిగలిగెడుననుమఁ దిరుగగలవోపెల్లెక. 772
- చ. సరసులకేగి వేసరఁ బసారముఁబెట్టిన పెట్లఁ గూడి వే
సర నడుగానఁగానక యజస్రము గూలికిమూటమోసి వే
సర మఱియుష్టఁ గూరయును సంగులగొందుల విల్చివిల్చి వే
సర నొక త్రోవయు నల్లమొసంగదు పెట్టన భాగ్య మెట్టిదో. 773
- ఉ. అల్లన మందభాగ్యుఁ డగునాతఁడు వేవిధులం గృశించియున్
ఎల్లముపచ్చగాక విసివాడినమోమునఁ దా నివృత్తుఁడై
తెల్లముగా సుహృత్తతుల దెప్పునివేడిన ఎంచనామతిఁ
గల్గలఁ బల్కె నాతఁ డెలుక ల్దినె ద్రా సనియాసపెంపునక. 774
- క. ఆమాట కఁకిరాట, గ్రామణి దలయూఁచి యట్లగాకున్నసఖా
యీమాడ్కి నాకుఁ జెప్పుదువే మిగుల నపూర్వమిదినుమీ యేమాయెక. 775
- క. అని వెగటుదోచుపండు, నుపటివలెఁ దన్ని వేళమున వర్తిలుచున్
దనలో రోయుమఁ గతిపయ, దినములు గ్రమియించి కలఁకదీతినవిడపక. 776
- క. బడుగుంగోమటి తుకతుక, నుడుకుమఁ దులదక్కె ననుచు నున్నాఁడొయినీ
గుడిఁద్రిప్పినకపటాత్తునిఁ, దడయక గుట్టయినఁ ద్రిప్పెదం కేసేతక. 777
- క. అనితలఁచి యలకృతఘ్నుని, తనయునిచే నొక్కనాఁ డతఁడు నూనియను
న్నను కగుసుసిరికపిండియు, జనవునఁ బట్టించుకొని ప్రజల్వీక్షింపక. 778
- క. స్నానవ్యాజంబునఁ జని, వాని నొకానొకసుహృన్ని వాసంబున నా
లోనిడి క్రమ్రుణుటయుఁ జిం, తొనతుఁ డై వాని కాకృతఘ్నుండునియెక. 779
- శా. అయ్యోలవచ్చెఁ గదయ్య నీపిణుఁడ రాఁడాయె న్నహాసాధ్యసం
బయ్యెం జెప్పఁగదయ్య నావు డతఁ డత్యార్థుంబలెం బల్కె నే
నయ్యెట నృలింబులాడఁగఁ దటన్యస్తాంఘ్రి నాహుద్ధతం
బయ్యో నీసుతుఁ గ్రద్దదమ్నుకొనిపోయెక భీతివాపోవఁగక. 780
- క. ఏను వితాకుఁడనై నీ,తో నీచెడువార్తఁ జెప్పుదుం గా కనుచు
స్వే నిలువక విచ్చితి నన, నాననమఱవాడ నాతఁ డాతని కనియెక. 781

- ఆ చేపజెల్లగాదు చిట్టెల్లయునుగాదు, పిట్టగాదు కోడిపిల్లగాదు
 కొట్టిజాట్టుబట్టుకొనిపోవఁ బనిబిడ్డ, లేవ నీలగ్రద్దలేవఁ జెప్పుమా. 782
- క. వినసంగతిగాదు సుతుం, గొనితెచ్చున నతఁడు గ్రద్దగొనిపోయినబా
 లునిఁ దేనగు మూఁకములు, దినిపోయినయనుపత్రాసుఁ దేబాకై నన్. 783
- క. ఇనుపతుల నెలుకదినఁగాఁ, గొనిపోవఁగరాదె గ్రద్దకు న్నఖ యుష్ట
 త్తనయుని నీమాటలకం, తెను వింతలె తెలియనెప్పటికి నామాటల్. 784
- క. అని మాటమాట సరిపు, చ్చిన్ వంచకుఁ డెఱిగి యుతనిచేతికిఁ దులని
 చెప్ప నతండును దాఁచినత, త్తనయుఁ గృతఘ్నునకు సన్నదమ్మన నిచ్చెన్. 785
- క. ఇదిసీకు నిదర్శనమగుఁ, గద నినుమది. నమ్మగానుగద యేమనిచె
 పెద వొప్పుగులక నయగుణ, మదిలే వొట్టయిన సత్యమైనన నీకున్. 786
- ఉ. ఆదరమొప్పు ను క్తప్రయఁడై మనువాఁ డుపదేశికిం దృఢా
 హ్లాదము సంఘటించుఁ బరమాదరణశ్రవణంబు పెంపునన్
 ధీదశలేమి నస్తదుపదేశ మృదూక్తితంబు లక్కటా
 నూదులువోలు నీచెవులుసోఁకిన నొచ్చుసహింపకుండుటన్. 787
- క. ఘనగుణములఁ దనుగుణముల, జనుఁ డమరు న్నాన్యసాధుసంపర్కముచే
 వనజనపదపథికుం డగు, ననిలుఁడు పోలెన్ శుభాశుభామిదములన్. 788
- స. కార్యాకార్యవిచారంబు చాలనిగురునయినఁ బరిహరింపవలయునని పలుకుదు దమ
 నకుం బరిహరించుకొని కరటకుండు రాజనికటంబున కరిగె దమనకుండును దోడన
 జనియె నంతఁ బింగళకుండు సంతీపకుంజంపి విన్నవైన మొగంబున దమనకు నాలో
 కించి. 789
- చ. ఇలఁగలతేని కేమిగడియింపఁగరాదు హితత్వసత్యని
 శ్రులగుణశాలి యైనభటసత్తము నొక్కనిఁ గూర్పరాదు గా
 కలవున నిట్టిబంటు చెగటాఁతె వృథా మతిలేక నీదురు
 క్తులు విని చంపితి నివ్వగతవోధుని నవ్వుహసీయభాషునిన్. 790
- స. అనినఁ బింగళకునకు దమనకుం డిట్లనియె. 791
- ఉ. వంచకులం బడల్పటిచివైచుట సత్పురుషప్రజంబు ర
 క్షించుట విత్త మాశ్రితులఁ జేర్చుట భూప్రజపై దయాగుణం
 బుంచుట రాజచిహ్నములువో యభిషేకముఁ బట్ట బంధము
 గుంచెయు మంత్రతంత్రబలగు ప్రియు బుంటికి లేకపోయెనే. 792
- క. ఆరిమరణంబునకోలా, పరితాపము నొంద విరసభాషముగలవోఁ
 బరులేల యగ్రజానోన్, దరువైనను జంపుదురు మొద ల్రాజన్యుల్. 793

- క. వైరముపుట్టినఁ బోరకొనూరులు నిర్జరులు రాక్షసులఁ జంపరె యె
న్వానికి నిది వింతయె బృం, దారకులును వారు నన్నదమ్ములు గారే. 794
- క. విరసించినదో రాజులు, దురమున నెవ్వారి నైనఁ దునుముదు రలుకకొ
గురు నగ్రజు ననుజు న్నో, హరమున విధియింపఁ జోటుహరిసుతుఁ డెరయకొ 795
- చ. పరుషసముల్ల సన్న్యధురభాషిణిహింసయఖండసత్కృపా
నిరతనసుప్యయవ్యసన నిత్యధనాగమకోపసుప్రసా
దరనయసత్యసత్యపరితాపదసౌఖ్యదవారకామినీ
స్ఫురణనసత్యదాప్తి బోలుచు న్నృపసీతి యనేకరూపమై. 796
- ప. అనియిట్లు దమనకుండు బోధించినఁ బశ్చాత్తాపంబు మాని మృగరాజు ప్రాజ్యరాజ్య
సుఖంబు లనుభవింపుచుండె. 797
- క. అని వినిపించినగురునిం, గనుఁగొని నృపపుత్తురి లనిరి కమనీయగుణాం
బునిధీ రెండవతంత్రం, బనురక్తిం దేటుపలుపుచుని యశుగుటయుకొ. 798
- మ. ప్రతిబాధీకృతకామకామనుజభుక్ప్రగ్వంసనారంభణ
వ్యతిషంగ ప్రతీసత్వసత్వరసరవాపారపూర్ణీభవ
న్నతసంకల్పవిశేషకేసరచితామ్నయోక్తిపద్యశ్రుతో
ద్గతకోమాంచవితానతానవరుజాధాటిభిషప్పంగనా. 799
- క. వనజభవతనయమేధా, వినుతలినీతైకదిన్యన్యభజగత్పా
వనపంచతత్త్వియయ వి, ధివనలోచన సత్వభూతమితసంచారా. 800
- మాలిని. అననలయకరాత్తా హరి యుక్తిత్తిపత్తి
వివిధనిగమవేద్యా విశ్వసంగోపపాద్యా
భవతిమిరపతంగా పర్యచంద్రోపమాంగా
హవిరశనబలిస్తా హర్యకల్పజనిస్తా. 801
- గద్యము ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాబద్ధసరసాహిత్యనిత్య కవితావిలాస సకలసుకవి
ప్రశంసాభాషణోల్లాస రాజమలసారావారపర్యవర్తరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గ పరి
శ్రమణదైర్యపర్యాయధిక్రమితహరసర్వతపర్యరాజమహార నిస్సహాయప్రబంధ
నిర్మాణభోజభూదారసుధామధురభారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బయినపంచ
తంత్రంబున మిత్రభేదం బనునది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

గౌరీవక్షస్తన
భాగాభిజ్ఞాననిశ్చలచపలాసం
భాగభ్రరవ్యపత్యస
మాగమసురసింధురూపహరిహరనాథా.

1. ఏదా సుహృల్లాభాభిధాన ద్వితీయతంత్ర మాకర్ణింపు మధితనీతిశాస్త్ర మర్చుం
డవిష్టుశర్తుండు సుదర్శనమూరుల కిట్లనియె. 2
- క. సాధించె గార్యముల ధన, సాధనములు లేక సారసాహార్యసమా
రాధనమున మున్నుర్జిత, మేధాభృతిఁ గాక కూర్చ మృగమూచకముల్. 3
- క. నా విన రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రదియెట్లు నయ
శ్రీవిభవ తెలుపు మన వి, ద్యావారిధి వారికర్థరాసురుఁ డనియె. 4
- క. శతమఖవనసఖవిటప, స్థితమహిభారోప్యనగరిచేరువఁ గలద
ప్రతిమం బొకబూరుగు లఘు, పఠనకుఁ డనుకాఁ దానిపై వర్తింయె. 5
- సీ. వసుధ నెవ్వనిసదన్వయకర్త జేజేలఁజేనికిఁ గుల ముద్ధరించుకొడుకు
పితృకార్యములు సమర్పింతు రెవ్వనికి నాదిత్యరుద్రసృష్టభుక్తిఁ
బొదలు నెవ్వనిగృహంబున మనోహరభారతీభారవచాముఖద్విజకులంబు
పథికసంతతి కేరుపఱుచు నెవ్వనికంఠమిశ్రితారావంబు మేలుగీళ్లు
తే. ప్రజ్ఞ పెంపున నెవ్వనిబలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁజెప్పంగఁచాలఁ
డతఁడు నగరోప కంఠచైత్రాగ్రవర్తి, పక్షిమాత్రుండె వాయసపరివృథుండు. 6
- క. ఆకాకి నాకపథమున, నేకాకిత మేఁతలాడ నీరము గములం
గీకామండల మగుసర, యూకాననమునకుఁ బోవను న్నెఁడ నటకుకా. 7
- చ. నెడనెడఁ జంకఁ జిక్కిమున వేరెడుచల్దియు సందిలోహపుం
గడియము కూరదృష్టిగలకన్నులు నల్లనిమేను మూఁపునం

బడిశము జాంజాణుండల తపారముజేగురుబొట్టు మేఖలం

గొడవలి గల్గివచ్చె నొకప్రారకిరాతుఁ డమంధరత్వరకఁ.

8

క. వచ్చిన వాయసపతి దనయిచ్చ నె్వఱబొమ్మవంటియితఁ డెందులకై
యిచ్చటి కేతెంచెనొకొ, యచ్చెరు వనుమండ నద్దురాత్తుం డచటకఁ.

9

క. పులుగుడిసెఁ బన్ని వల కా, డ్వలధరణిం బాఁడుపటిచి వ్రసినకన్ను
ల్లలపులఁగుదీమ మిడి యగ్గలపుడమి న్నాచియుండఁగా డైవగతికఁ.

10

కా. చిత్రగ్రీవుఁ డనంగనొక్కవిహగశ్రేష్ఠుండు సత్కృత్యకృ

త్వత్రివ్రాతమువెంట గుంపుగొనిరాఁ డైబోవుచుకా డ్వల

క్షేత్రస్థేమము దీమము న్దని నభిఃక్రీడాపరిత్యాగియై

ధాత్రి వ్యాఘ్రై ననాయ మధ్యమనఁ బత్రధ్యానము లోభరనకఁ.

11

క. పులుఁగులఁ బినుఁగు కిరాతుఁడు, వలఁదవులఁగఁ విగిచి తగ్గి వగ్గరపగ్గం

బలఘుతరక్షీలమున సం,వలనముఁ గావింపుచుండె సలసినభంగికఁ.

12

బ. అంతఁ బత్రత్రిగుత్రామం డనుజీవులఁ గేవలయత్నంబునం బిలిచి రుష్కర్తానుకూ
లంబున నిందఱ మిజ్జాలంబునం జిక్కితి మీయపాయంబున కొండోకయుపా
యం బూహించితి యాగవద్యాభిమానంబున నిందఱ మిజ్జాలంబుం బత్రత్రచాలం
బునం బెట్టుకొని దూరం బరుగుడ మప్పటికి నొకగతిలేకపోయెడునోటు నిర్విలం
బంబున లెం డనిచెప్పిన నొప్పుకొని యప్పులుఁగు లొక్కయూఁతువ దెప్పురం
బుగా నుప్పరంబున కెగసిన నన్మూలితకేలంబై జాలంబు వెంటరాఁగొని యాయుర్బ
లంబున గగనమార్గంబునం బఱచుచుండె.

13

క. ఆవిధి విధిమూఁడక వడిఁ, బోవఁగ నిది'యననుభూతపూర్వం బనుచుకా

ధావనమున వనమునఁబడుఁ,బో విహగముఁనుచు బోయి పోయె న్నిలుండకఁ. 14

ఉ. ఎప్పుడు నేలవ్రాలు శ్రమ మేర్పడఁ జెక్కలునొచ్చి పెచ్చుగా

నప్పుడ చిక్కు నిప్పులుగు లన్నియు నా కని నిశ్చయించి వాఁ

డెప్పటిభంగి నెద్దగిలి యేఁగుచునుండ విహంగమంబు లా

చొప్పున జాల మెత్తుకొని చూడఁగఁజూడ నదృశ్యమౌటయుకఁ.

15

క. అతిలాఘవమున నల లఘు, పతనమఁడు న్దత్తపోతపతివెంబడిన

భ్రతలంబునఁబఱచెం. బ,క్షుతిర్గుంకృతు లఖిలదశలఁ గ్రంతుకొనంగకఁ.

16

క. జాలగ్రాహివిహంగమ, జాలముఁ బరికింపలేక జాఱనిజాలం

దూలఁచుఁ గ్రూరకిరాతుఁడు, ప్రీలినచరణములతో నిప్పుతుండయ్యెకఁ.

17

క. అపడువున నలచిత్ర, గ్రీవుఁడు దూరంబు నరిగి భృత్యుల నలుగుం

- భావించి పలిక నోహో, ధావని మఱియిచట వ్రాలద మె యిందఱముకా. 18
- చ. సకలపథీవమానసుఁడు శాంతిసమస్త్రుఁ డజాతకత్తుఁ డం
తకనిభవత్తుఁ డిష్టజనతాఘనతాపవిఘాతి సర్వమూ
షకములసార్యభౌముఁడు రసజ్ఞుఁడు ప్రాణముప్రాణ మాహిర
ణ్యకుఁ డిటనుండు నాయనదయామతి *నివ్వలనంతఁ బాడుదుకా. 19
- చ. నిలవుఁడు నా విహంగములు నిల్చె బిలస్థలభూమి నంతి న
క్కలకల మాలకించి పొడకట్టి యనాయగుణావృతాంగుఁ గే
వలసఖు జీవితప్రతిము వారితమత్సరు వీతరాగుని
ర్మలుఁ బతగాగ్రణిం గని హిరణ్యకుఁ డశుగ్రీవిమిత్రతాక్షుఁడై. 20
- చ. పలికె సఖా యఖండవయపారగతుండవు దీర్ఘదర్శివే
వలన విపత్తిఁ జేట్వడనివాడవు నిత్యసుఖానుభూయి వి
య్యలమట నీకు నెట్టాదవెనయ్య విధాతకుఁ బాఁడిలేదుగా
వలయుఁ గదయ్య కర్తమెటువంటిది చూడగదయ్య ముక్కటా. 21
- క. అనిపగమహిరణ్యకుఁ గనుఁ, గొని చిత్రగ్రీవుఁడనియె గూర్చసఖా నా
యనుజీవు లలసి రేను, వ్యవటం బెగ్గిలితి నఱుకు వలఁ గేవలముకా. 22
- క. ఏవాసరమున నెదైస, నేవయసున నెట్టికర్త మేమఱు డెవ్వఁ
డావాసరమున నెదైస, నావయసున నెట్టికర్త మతఁడుభుజిండుకా. 23
- క. కలకాలము లేదలమట, కలకాలము లేదు సుఖము కాయము మోసం
గలిగినవఱు గొన్నాళ్ళి, యిల నిటు గొన్నాళ్లు దీనికేలా వగవకా. 24
- క. దైవికములైనపనులకు, వావిదువఁ డవార్యధైర్యవంతుఁడు నయరే
ఖావిభవయేప్పడటువఱె, గావలెవటుకాకపోదు గా యనిలెలినికా. 25
- చ. అనుచిత్రగ్రీవునకు హిరణ్యకుం డిట్లనియె. 26
- క. వేసలనొండక లఘువి, న్యాసంబున నూఱుయోజనము లరిగి సుఖ
ప్రాసమునఁ బొదలవత్తు వయో సఖ నీకెట్లుమోస మొదవెం జెప్పువా. 27
- క. అక్కట యాపల్లతలం, జిక్కక నయసరణిఁద్రొక్కుచిత్రగ్రీవుం
డెక్కడ యీనిర్బంధన, మెక్కడఁ గాలముఁ దరింప నెవ్వరువఱుతుల్. 28
- క. ఆపత్సంపద లలఁతులఁ, బ్రాపింపవు ఘమలగాని ప్రజ్ఞంబొడవై
చూపట్టుచంద్రుఁ ఠడారెం, డ్రోపతగాధ్యక్ష కలవె యుడుసంహతికా. 29

* వలనంత=వలనలని బాధ. † ఆరెండు=ఆపత్సంపదలారెండు.

చ. ఉతివిహగప్రజంబునకు* నోదముదంతికిముందుచిల్వకుం
బరుషతమోగ్రహగ్రహణబాధ సుధాంకున కంకుమాలికిం,
బరమదరిద్రతాప్తి మతిమంతులకుం, గలుగంగజేసె నె
వ్వరు సవ తిందునందు బలవంతుఁడుపో విధి నాకుఁజూడఁగాక. 80

చ. గగనమునంజరించుపతంగంబు లగాధసముద్రవారిలోఁ
దగ విహరించుమీలు పుతంశములంబడిచచ్చునవ్విధిక్
దెగించనస్థానశక్తిగలదే వల దేర్పడఁజింతదీనిక్
తెగు నెడ కెంతదవ్వయినఁ దెచ్చుగదావిధిదేహధారులక. 31

౩. అని యాఖులేఖపతి నె, మనమున నస్తాకశోకమగ్నుండై ఐ
చ్చిన బుచ్చెలికానిఁ దగు, ల్కానినయనాయాంశ మెచ్చి కొలుకుమనుండెక్.
ఐ. అపృథ్వార్యధుర్యతుహినగ్రావుండగు చిత్రగ్రీవుండు సుహృద్భాగ్యండుగు
హిరణ్యకునకిట్లనియె. 33

క. పరహితచరితా యస్త, త్వరివృతబంధములఁబోలెఁ బరిచరబంధో
త్కర మేలనఱుక వివృదు, పరివారములేనిధూమిపతి పూజ్యుండే. 34

క. సిరిగూడగు కూడినఁ బదు, గురుగలవాఁ డడఁచిపుచ్చుకొనుఁ బరవీరుల్
సరకుగొనరు సిరిదక్కదు, పరివారములేనిరాజుబ్రతుకునె పొడవై. 35

ఐ. అనునప్పలకుల కలరిహిరణ్యకుండు. 36

క. హితభృత్యులతో నేధూ, పతిక లఘుస్నేహసంవిభాగము లమరుక్
బ్రతివాసర తుతఁడుబలీ, ధతుఁడైపాలించుఁజావ్వె త్రెలోక్యంబుక్. 37

క. పరివారముపట్టిననా, దరలేశములేనిధూమిగవుఁ డభివృద్ధిం
బారియఁడు సంతతికెడసిన, పురుషునివంశంబు నష్టఁబొందినధనిక్. 38

చ. అదననుజీవితంబిడమియారజమాడుట లేని నేరము
త్రెదకుట నిచ్చు న్వరిధివించుట కింకరసంపలంబునె
మదికననవ్యామాట దయమానుట †పిప్రుటనాడికొల్ప హీ
పదవికిఁ బాసి యుంటిపడుబాటులఁబొందునృపాఃసచిహ్నుయల్. 39

ఆ. సైన్యధాన్యబంధుసమృద్ధముల నెవ్వఁ, డోర్పు గలిగి పుడమి నుల్లసిల్లు
నతఁడునూనె నీడజాధిశ వసుమతీ, హిమయూఖపదన కింటిమగఁడు. 40

క. అనిపలికి జాలగుణము, బ్రునియలుగాఁజేసి ఖగపతులవెడలించెక్

* ఓదము=విస్మయకూలుటకై మఱుఁగుపుచ్చినగొయ్యి. † ఆఖులేఖపతి=మాష
కేంద్రుఁడు. ‡ పిప్రుటనాడికొలు=నువ్వు. మొగముచాటైనతర్వాతమాషించుట.

- జనితాదృతి మూషకపతి, ఘను లాప్తులనేగి కోర్వఁగాలేరుగదా. 41
- క. చిత్రగ్రీవునిఁ గాఁగిలింతుకొని తల్పేనందురంతాదృతి
 చ్చత్రచ్ఛాయఁ బ్రహృష్టఁడేసి యభివృద్ధి ని్వందుఁగావించి యో
 పత్రామణి పోయిరమ్మనిన బాష్పచ్ఛన్నవక్త్రంబుతో
 నత్రైతం దనుఁదానపిడుకొనిపోయెం బక్షియాలోపలఁ. 42
- క. జాలమునటికి విహంగము, జాలము బ్రతికించి కొలముసాముల హేలా
 లీలం గలపుటఁ గనుఁగొని, యాలఘుపతనకుఁడు మూషకాగ్రణికనియెఁ. 43
- నీ. పదగరాధిపభేద కరము నీకరము నీవివరంబుబహుమాద్యవిశుక్రితంబు
 రాజశేఖరకుమారకమనోహరము నీచర్య నీసన్తానసం బుదాత్త
 మవిరళసుగతిహేతువు నీవినీతత్త్వ మురుసగుణముధర్మామకూల
 మతివృద్ధిమహిమఁ జెన్నారసీయాకార మిష్టకార్యముల నీయిగి వెరుగు
 తే. నీకరుణ లక్ష్మీవాటిల్లు నీరసజ్ఞ, సత్యభారతి నిలుచు నీసన్నిధాన
 మభిమతార్థంబు లాసఁగు ని న్నభినుతింప, శక్యమే నాకు మూషకత్వాకళిత్ర. 44
- క. ప్రతిలేనికరుణ నీడజ, పతిన్యతికింబాపి సుగతిఁబడసితి నీసం
 గతిగాదే యాయాప, ల్లతలంటినమమ్ముబోటులకుఁ గృతకృత్యా. 45
- క. భిషదీ మస్మేహము నా, కవిరళ తేజోవిధాయి శుగు నెయ్యుండవై
 తపతవలేక మనీషిప్రసారా వర్తింపు మన హిరణ్యకుండనియెఁ. 46
- క. కయ్యమునకు నెయ్యమునకు, వియ్యమునకు సమతలయు చేటికఁడైనఁ
 గయ్యముగెలుచుదు నిలుచుదు, నెయ్యము వియ్యంబు పొసఁగ నేరదు మొదలఁ. 47
- క. బలహీనుడ నేను మహా, బుండువు నీ వధముఁడెల్లు బలవంతునితోఁ
 జెలిమియొనరించు జెప్పుమా, తలద్రివ్వక మ్రొంగఁజూచెదవు వెలువడినఁ. 48
- క. అమరుదనీపాత్తు నృథా, భిమఁబెట్టకు భోక్త వీవు భక్ష్యమ నే నం
 మమొగంబోడకి పలికినఁ, దమకింపక మఱియు లఘుపతనకుఁ డనియెఁ. 49
- క. బలవంతము కాకము నే, బలహీనుడ ననుచు విడిచిపలుకకు ప్రజ్ఞ
 బలమున నధిపఁడ వదిలో, బలము శరీరస్థమైనబలము న్బలమే. 50
- క. తలద్రివ్వకమ్రొంగెద వని, పలికెద వేనట్టిగ స్వభావుడవే నీ
 కలిమిపరాపత్తిదన, జ్వలనఘనాఘనముగాఁగ సాధుచరిత్ర. 51
- క. నీవంటియుత్తముఁడు సుఖ, జీవితఁడై యున్న నేనుజిరణిఁ జామీ
 నీవిందుఁగలుగఁ జిత్ర, గ్రీవుఁడు విపదంబునిధిఁ దరించెనో లేనో. 52
- చ. పరుషవిశృంఖలాలపనపంక్తుల సాధుమనంబు లీక్రీయం
 బారయఁగఁజేయ నెవ్వరికిఁబోల దహో ఖచరాపగాపయో

- ధరపరిరంభసంప్రమణతత్పరతుంగతరంగహస్తసు
స్తరశరధిం దృణాగ్రశిఖితప్రముగా నొనరింప జేర్చునే. 53
- క. అనులఘుపతనకుపలుకులు, విని మూషకరాజు పలికె వెట్టి నీతో
ననుబోటి యలఁతినెయ్యంగ, బొనరించినఁ దగునె లేరొకో బలవంతుల్. 54
- క. తనగుణముఁబూరియున్నాఁ, డనిపగతునినమ్మదోల దనిశము మదిలో
ననలశిఖాతపోదక, మనలునిపైఁ జింది చల్లనార్చునో లేదో. 55
- క. పోలినదిపోలు నెవ్వో, బోలని యదిపోల దంబుపూరంబునఁ బోఁ
జాలునె శకటములీల, స్నేలం బోతములు సేర్పునే యేగంగఁక. 56
- క. మోసంబూరకతలఁచుం, జేసినమేల్లఱుచు విశ్వసించినఁ జెలుచున్
నాసత్యము దుష్టురుషం, డోసుగుణా వినుము మాడ ముత్తమునొకనిన్. 57
- ప. సుజనశబ్దంబు పురాణోక్తంబుగావిచారించెద నిష్ఠుండయ్యును బహునుకృతోపలా
లితుండయ్యును దుష్టమం డంకగతస్రూకోగంబు చందంబున భయంబుసంపాదించు
చుండునని వెండియు. 58
- క. పరపురుషచింతయంతః, కరణంబునఁ గలిగి మగనిఁగరఁగిండుతలో
దరికరణి హృదయకలుషము, మఱుఁగిడి ఖలుఁడాడునుధురమధురతలో మ్తుల్. 59
- క. నేరములొనరించిన నుప, కారముసేయుదుము నొవ్వఁగాఁ బల్కినఁగై
వారము మఱియు మే మను, వారలకున్ ఖలు లకాండనై గులుగారే. 60
- ఉ. కావున నిన్నువంటిబలగర్వసమగ్రులతోడిమైత్రిదుః
ఖానహ మేఁగుమన్నఁ గరటాగ్రణి విప్పి శిఖాసురూపకీ
పావలచిత్తుఁడై పలికె నద్దిర మాటలజోలిఁబన్న నే లా
విను లక్షయైనవదల నిన్నుమూషకలోకవల్లభా. 61
- క. చెలిమికి దూరనుండవై, తోలఁగిచన న్నదిఁదలంచెదో యదినాతోఁ
గొలుపదు త్రవ్వెద ధరణీ, తలవినరముఁ ద్రవ్వినల్లఁద్రావెదఁపిదపఁక. 62
- క. అనలమునఁగాఁచిలోహము, నెవయించినకరణి వేడినేనియుఁ బ్రజ్ఞా
ధనులఁ దనుఁగూర్చికోపును, మనునచనము వినవె యదియు మత మెవ్వరిన్. 63
- క. ఖలుఁడునుఖభేద్యుండతిమృ, త్కలశగతి నృజ్ఞమండు గాఢాగ్నిశిఖా
మృత ప్రకనకఘటముం, బర దుర్భేద్యుండు చక్కఁబడఁడు మృదూక్తిన్. 64
- తే. అట్లుగావున నినువంటియనఘచరితు, వెఱపుపనినైన సఖునిఁగావించుకొనఁగ
వలయు మేల్గోరు నావంటివాని కనిన, సమృద్ధంబంది మూషకస్వామిపలిక. 65

క. ఆరివలెనుండుట క్రియలం, బరమాప్తనూర్తిఁ దేటపఱుచుట యదివో
యరయ సుహృల్లక్షణమో, కరటా నీయందుఁ దోచెఁ గదయూసరణుల్. 66

క. మతిశంకలేక మూషక, పతివివరమువెడలి కరటపరివృథుతో న
ప్రతిమగుణరత్నఖనితో, గతకల్పమతోడఁ జెలిమికాఁడైయుండెన్. 67

న. అట్లు కృతసఖ్యుండగు నయ్యుందురుముఖ్యుండు విందుఁబెట్టి వీడ్కొలిపిన దరి
ద్రువకు నిధానంబునంబోలె సుహృల్లాభంబుఁ గనుట కలరుచు శింహవాన్యఘ్ర
గజగవయ గండభేరుండ ప్రముఖబంతు వహనంబులగు గహనంబు విక్రమించి
సారంబులగు వన్యాహారంబులఁదెచ్చియిచ్చుచు నచ్చిక బుచ్చికలడరఁ గొంతకాలం
బుఁగడపి యొక్కనాఁడా వాయసపరివృథుండు హిరణ్యకు డాహంబోయి
యిట్లనియె. 68

ఉ. పోయెదనిపృథ్వీవనభూమికఁ బ్రాణసఖా ప్రమోదసం
ధానుక నన్నుఁబంపు మనినన్నిని శైర్యము వ్రసిన వెత్వలం
బోయినమోముతోడ బలిధుకప్రవరుఁ బురుషార్థసంగ్రహో
పాయ సుహృద్విధేయుఁ గని పల్కె, హిరణ్యకుఁ డార్తచిత్తుడై. 69

చ. ఇట నను డించి యేమికతమేఁగెడు చెప్పఁగదన్న యెట్లు లె
క్కటినిజరింతువన్న తృటికాలముని న్నెడఁబాసియున్కి దు
ర్లుటమగదన్న నాకడనుగల్గినయీభృతియెందుఁబోయె ని
ష్పటికివిచిత్రమన్నవిధిధర్మవిరోధిగదన్నయెన్నఁగాన్. 70

చ. అని కనుదోయిచెప్పగిల్ నాకృతివిస్తృతినొంద మూర్ఖవో
యినబలిధుగ్విభుండు చలియించి గరుద్యృజనానిలంబునన్
దనువిడిఁదేర్చి యోపరమధార్మిక నిన్నెడఁబాసిపోవ నే
ర్తునె సకలాస్థినిధులదుండని చూతుఁగదయ్య నిన్నిటన్. 71

ఉ. నాపయనంబువిస్త కరుణావరుణాలయ పృత్రకాత్రవా
సాపురకానోర్వి నొకసారసరోవర మొప్పు నందు వి
ద్యాపరమేష్టి మంధరకుఁ డెక్కమతాగ్రణి మత్తులుండు సా
ఖ్యారవహుఁ డుండు నప్పరహితార్థిఁ గనుంగొని సాదరంబునన్. 72

ఉ. ఆతఁడు నాకుఁ బ్రితివకుడై యొనరించు ననూనమీనమాం
సాతిధుజక్రియ న్వలమగుడైనై చనుదెంతుఁ గ్రస్తుఱు
సీతిధురీణ వన్ననుపు నీ వనఁ గన్నులశోకబాష్పధా
రాతెతు బుష్పతిల్లఁగ హిరణ్యకుఁ డాతనిఁజూచి యిట్లనున్. 73

- చ. ఉడుగనివంత నింతతడ వూజుటలేక పరాకువోలె మే
నడిచిపడంగనున్కుగహనాంతరచింత జనించె నంఘ్రులి
వ్వఁడకున నూదనైఁపవు కృపానిధి మందరకాంకు డుండు న
క్కడకరుడెంతు నింపడరఁగా ననుఁదోడ్కొనిపొమ్ము నావుడున్. 74
- చ. లఘుపతనకుం డిట్లనియె. 75
- ఉ. కాదన నేలవచ్చెదవుగాక సఖా వెఱఁ గావహిలై ని
ర్వేదము నీకు నెట్టులాదవె నివ్వవరింపుము నావు డాత్మి సం
పాదిహిరణ్యకుం డనియె బల్కుల కిందెడలేదు నెవ్వడిం
బోదము పోయియవిప్పినభూమి సమస్తముఁ జెల్పిచెప్పెదన్. 76
- క. నావుడు దత్తప్రతిభాశాపర్యం డగుచు వాయసస్వామి నయ
శ్రీవిభవు మూషకాగ్రణి, వే వారన్లలుదుకొని దివిజమార్గమునన్. 77
- చ. ఇటుచి యగాధశరంబగుతత్పరోవరంబున కరిగితీరంబున హిరణ్యకు నునిచిలఘుపతన
కుం డుదారస్వరంబున బిలుచుటయు సందర్శనకుతూహలంబునమందరకుండచ్చిం
దమ్మికోలకు వెలువడి ప్రత్యుత్థానం బాచరించి వారిచరతిరసాహారంబున విముక్త
మార్గశ్రములంగావించిన్వాగతాదికార్యంబులు వేఱవేఱనడిగినలఘుపతనకుండుకమత
పరివృథునాలోకించి. 78
- చ. అనుదినదూరితాఖిలశతా కమతా యితఁ డాఖుఁలేఖనా
జనుఁగుసఖుం డుపాయసఖుఁ డార్తశరణ్యుఁడు పుణ్యుఁ డిట్టియి
మ్మనుపథవర్తి వంత నడుమంబొడమం బొడవేడి యిల్లుపీ
డ్కొనియిటకేగుడెంచె నినుఁగూర్చి సుఖసితీసుండు నాతఁడై. 79
- క. త్కణభంగురముల కపట, ప్రణయంబులు ప్రాణపతనపర్యంతంబున్
గుణవికలత శకశృంగము, ప్రణయమతీ యిట్టిసాధుపథగాములకున్. 80
- క. చావునకుఁ బాపె జిత్ర, గ్రీవుని నిటువంటిపుణ్యకృత్యము లాహా
యేవేళ నెన్నిసేసెనొ, కో వేడుక నీహిరణ్యకుండు మందరకా. 81
- చ. అని లఘుపతనకుం డుత్కర్షించిన నాశ్చర్యధుర్యంతైకమతవర్యండుహిరణ్యకున
డిట్లనియె. 82
- చ. పీనులనీచరిత్రములు వింటిఁ గృతార్థుడనైతి సత్యభా
షానిధి యోగిమానసముచాడ్చున నిర్మలమైననీమహా
మానస మెట్లు దుఃఖగరితు న్భజియించె విచిత్ర మివ్వధం
జే నిటవిందుఁ జెప్పఁగదవే యన నాయన కాతఁడిట్లనున్. 83

- ఆ. అనఘ సఖ సఖుంఢ పగునీకు మామక, వ్యధనకథన మభినయం బానర్పి
సరసతాపకాశ్వసనభాషితంబుల, గాఢసమదంబుఁ గాంతు నేను. 84
- సీ. విను మహిళారోష్యమనుపట్టణము సర్వసౌభాగ్యవిలసనాస్పదము గలదు
దానిచెంగట ఎనుంధర బొక్కయొనరించుకొనియేను గౌరవంబున సుఖింతు
నటకుఁ జూడకర్ణుఁ డనుతుచ్చసన్యాసి చనుదెంచి యేనుఁడుమనికిలోను
గాఁ గట్టియరము భిక్ష మనుదినము ధరాత్రిదశులవీటఁబెట్టుదురుగాన
తే. నెట్టుకొని పెద్దగాలంబు నిలువఁబాసి, స్నాన మొనరింపఁ జూచి కారజపముఁ దడవఁ
దాంతముగఁజూడఁ డంతవేదాంతవిద్య, కడుపువైలాస మరయ నక్కష్టయతికి. 85
- క. కుక్షింధరుఁ డగునలయా, భిక్షుండు వేసరక తిరగి భిక్షించినయా
భిక్షము భిక్షింపుదు ర, క్తాత్తుండై పలఁగోలనదలింపంగఁ. 86
- క. ఆయుతిహరిమిసఖుండు క, భాయుతకతపాఁగుండు బృహస్పేకనువాఁ
దాయెడ కితెంచె నుతా, మ్నయా యొక నాటినుట్టనుధ్యాప్నామునఁ. 87
- క. పచ్చిపురాణోక్తకథల్, నెచ్చెలి వినుమనుచు నాతినికి రసభారల్
పిచ్చిల వినిపింపఁగివిన, కచ్చెనఁటి పరామఁబోలె నటు మొగమయ్యెన్. 88
- క. అనుటయుఁ గథకుండాయతి, మొగమారినీ పలికె మాటు మొగ మైతివయో
తగు నే నీతో రసపుష్టిగ నేరుపు మెఱసికథల జెప్పయనుండఁ. 89
- శా. నాకీచందముఁదెల్పిచెప్ప మని విన్నవోయినం బల్కెఁ జూ
డాకర్ణుండు సఖాసుఖంబెఱుంగ కిండ్లం భిక్ష భిక్షించి యం
టాకుంబొత్తికఁ బెట్టి తెచ్చి మరమగ్నం జేర్పితిం జూడు నేఁ
డీకొండాటపుటెల్ల యుల్కఁబుంగ కిట్లేవార భిక్షించెడున్. 90
- క. నా కెక్కడిదిపరాక, స్తోకంబగు నలుక నెలుకఁ జూచెద నని చూ
డాకర్ణుండు పల్కె. బృహస్పే కాకర్ణించి యుల్లసిల్లుచుఁ బలికెన్. 91
- క. ఇక్కలఁగున నిమ్మాపక, మెక్క టిమెలఁగుటకు పలయుహేతువుగలగన్
బొక్కలగములైయుండుట నిమ్మ నమిట్టొంటినుండు నేయుండురువుల్. 92
- క. ఒలువనితిలలకు నొలిచిన, తిలలీ నత్రాడువసుమతీసురభార్యా
తిలకమునం దొకకార్యము, తిలఘాతిని యూహసేయదే పూర్వమునఁ. 93
- క. ఆకరిణి బాంగలంబున, నేకాకీతిఁ దిరుగు నెలుకయెడ నూహింతుం
గాక యొకకార్యమనఁ జూ, డాకర్ణుం డనియె నాదృఢప్రజ్ఞానకున్. 94
- క. ఒలువనితిలలకునొలిచిన, తిలలీనత్రాడునసుమతీభార్యా
తిలకమునందేకార్యముఁ, దిలఘాతినినిశ్చయించె దెలుపవె యనుడున్. 95

- వ. బృహస్పతికిట్లనియె. 96
- క. తొలుతి నొకానొకభూసుర, నిలయును కడువసతి యగుట నివసించితి న
న్నిలయపతిప్రాద్దుపొడుపునఁ, గులభూమం శ్రీతిఁ బిలిచిగొని యిట్లనియెన్. 97
- క. బాలాబుధసంతర్పణ, కాలంబిది యదనుగూడఁ గావింపు శుచి
త్యాంకృతివై చరునన, లీలావతి పతికిఁ గొలుచులే దనిచెప్పెన్. 98
- క. చెప్పినయజమానుఁడు సతిఁ, దప్పకవీక్షించి పతికె దన్వి గృహమం
దెప్పుడుఁ దఱుగగు కొలు చిట్టొప్పునె లేదని విలాసయుక్తులు నెరపన్. 99
- క. సంచయముచితంబగు నతి, సంచయ మనుచితము సర్వజనులకు నెంగున్
సంచయలోభంబున నొక, సంచక మారూఢచాపనశమునఁదెగదే. 100
- క. నావినివాతెరపై నొఱ, పై విన్నాణంపునగవు లత్రమిల న్న
జ్ఞాపతి పతిఁగమఁగొని తన, కావిధ మెఱిఁగింపు మనిన నఱిడిట్లనియెన్. 101
- చ. అపహితబుద్ధి విన్దు మధురాధర యామిషగంధచిక్రణం
బవునొకపక్రణంబున మృగాహృతిలిప్పుడు కూకపుల్కస
ప్రదుఁడు గ్రాలు నాతఁడు ప్రభాతమున స్తృగఘోషభీషణా
టవిచారఁబాటి చేరి యచటం గిరిమేషము నేసె నెక్కటిన్. 102
- క. వాలికతూపుల నేలం, గూలినయలకొండగొఱియఁ గొని తనియక నా
కాలంపటుఁ డొక్కఁడయా, భీలాటవిలోన నిద్దపితుఁడై తిరుగన్. 103
- చ. ముందరనొకకాశ్యంబున. 104
- ఉ. క్రమ్మి చతుష్ఠిరిం జమురు కాలువలై ప్రవహింప రోమపుం
గుమైలఁ బార్శ్వభూజములు గూకలుప్రత్తులుగా ముఖంబునం
దుమ్ములులేఁగ మైమఱచి దున్నుచు ముస్తలఁదెల్పి కుంజముల్
గొమ్ములఁజిమ్ముదాని నొకఘోరపరాహుఁ గాంచియాత్తిలోన్. 105
- క. కలముందోలినయాయే, కలము మదాహారమునకుఁగా వైవంబీ
పొలములొఱఁజూపె బొచ్చుని, యలరుచు వాఁ డప్పడమ్మహాకిటి నేసెన్. 106
- ఉ. వీనిన బద్ధరోషమున నేకల మేడైఱఁదూఱిపుల్కసా
శ్రేసరు మార నెత్తితలక్రిందుగఁద్రెళ్ళగవైచి వజ్రధా
రాసునికాతదంష్ట్రీకల వ్రచ్చి యచేతనుఁజేసి నొప్పిచే
గాసిలి ప్రాణముల్పిడిచేఁ గ న్నరమాసి ధరిత్రినత్తిటిన్. 107
- చ. ఇట్లున్న మృగనరశవంబుల గాలివాఱఁ గాలప్రేరితంబై దహ్యకనామధేయం
బొక్కజంబుకంబువచ్చి కొండగొఱియ రెండుదినంబులకు నేకలంబు పఠినార్శకు

- నరుడు నాల్గవారంబులకుం జాలుఁ గృతసుకృతవిశేషంబునంగాక యీబహు
సంచయం బెవ్వరికినని తలంచి హాలాహలాభంబగు లోభంబునఁ గొంచెపడునని
యెంచి యందమిటిని గంటిపెట్టంజాలక పండ్లయూటలు ద్రావునుఁ గొంజొకతడ
వుండి మండుదండియాఁకిటిచిచ్చునకుం గాక యబ్బుక్కనక్క యెక్కిడిన శరస
నంబుగదిసి నేఁడ్డిననుఁ ప్రతిబంధంబునఁ బ్రోద్దుఁనుచ్చెదం గాక యని నిశ్చయించి.
- క. ఆపిసినినక్క చాపము, కోపంగిట నితీకి నరముఁగొతీకినరభసం
బేవార మిడిసి మర్చని, రూపణ మొనరింప నక్కరోజామఁగూలెన్. 109
- క. ఆతిసంచయపు మిదిసో, రతిబోటీ వలగు దాపురంబన నగుచుం
బతికి సతివలికె దాఁప, న్గతిమేమీ ధాన్యమొగుఁగు గాలేదింట్. 110
- గీ. చోలఁదిలలు గ్రుచ్చితెలంబుఁదివిచిధూ, తాఘవిసరకృసరమాచరింతుఁ
బుడమివేలపులకు సిడునున్ననవ్విప్ర, సింహుఁ డెబల నల్లచేయుమనియె. 111
- క. నూనియఁదివియుటకై తిలఁలానీరజనయనచెచ్చునపు డొకకాల
జ్ఞానిహాలికాలయాగ్ర, సానంబుననుండి చేలు జడియవ్రావెన్. 112
- క. వ్రాలినఁ జెల్లాచెదర్చ, నేలందిలొలిక నంతనివ్వెఱఁగున న
న్నీలాలక మాచు నెడన్, నాలింకసతికిఁబ్రాణవల్లభుఁడనియెన్. 113
- క. కలికి యున్నట్టై యీక్రియ, నొలికినతిలలెత్తి దంపు మోర్చున నన న
క్కలకంతి యట్లచేసె, న్నలి భీతిప్రీతులగ్గలములై పెరుగన్. 114
- క. ఆమహిసురశరణమునకుఁ, గామందకి యనఁగ నొక్క గామలది సుతుల్
నేమింకుఁ బేసగంపం, గోమలగతి నువ్వులమ్మకొన నేతెంచెన్. 115
- క. ఏతెంచినఁబలుకులసరి, నాతీ ముడినువ్వులితై నా కనివిప్ర
క్రీతికము ముదలించిన నాతిలది యంటువడియె ననియూహించెన్. 116
- న. అట్లు బుద్ధికోశలంబున నేను నియ్యతియ యెలుకచోట నిక్షేపంబుగలదని నిశ్చ
యించితినిచెప్పి ఫాలుకుద్దాలంబు నామెలగు కలుఁగుఁద్రవ్వ నాచేతఁ జిరస్థా
పితంబగు ధనంబుఁ బుచ్చుకొనియె నదిమొదలు పొదలుటలే కచోటనాహారో
పపాదనంబునకుం గాక వితాకుండనై మండు నాకఁటికి మిడికినడికి యునికిపొసం
గక ముతీయుమతీయు భిక్షాపాత్రంబునలగొనుమండితి నట్టి నన్నుంగనుంగొని
చూడకర్ణం డుపాలంభ గంభీరభాషితంబుల నిట్లనియె. 117
- క. అతిరక్షితార్థమంతయు, నితరులపాలయ్యెఁ జెడుగుపెలుకా నీయు
ధర్మచూన విఁకనిదేమీ, గతివిధవులు సాధుతరులు గారా ప్రభుమన్. 118
- క. ధనముడిగిన నుడుగచునీ, తినుజనితంబైనదుర్బదము నేడనుచున్

- గనలునికఁ గనికరంబటి, తనపదిలినతోలచే నతఁడు ననువేర్చెన్. 119
- క. వ్రేసినవేర్చెలు గురంత, త్రాసంబున నోహటించి తప్పించుకొనన్
కోసంబున నన్నాస, న్యాసి నీరీక్షించి మఱియు నపు డిట్లనియెన్. 120
- క. అర్థమునఁ బండితుండగు, నర్థమునం బలసమగ్రుండగు నర్థమనన్
బాధివుండగుఁ బుణ్యుండగు, నర్థమునను భువనపూజ్యుండగు నరుఁడెందున్. 121
- గీ. ఆన్వవాయవృద్ధు లాచారవృద్ధులు. శౌర్యవృద్ధు లిద్దసత్వవృద్ధు
లాగమార్థవృద్ధు లఖిలార్థవృద్ధులు కొలుతురరవృద్ధుఁ గోరినేడి. 122
- చ. వినుఁ డని రోయ రంధ్రుడనిపిఁగరు తుందిలుడంచుగేలిఁ గాఁ
గొనరు వికర్ణుడంచుఁదగఁగూయరు వాసుఁడంచుఁబోరు య
ర్తుఁడనిపాయ రజ్జుడనిమానరు నిష్ఠురరోగపీడితుం
డనరు కునిష్ఠుడంచుఁజెడనాడరు భోగిను లర్థవంతున్. 123
- చ. కనకముఁగూర్చి యెన్నఁబడుఁగాదె సమస్తగుంబులర్థమె
వ్వనికి వసుంధరం గలగు వాఁడె కులీనుఁడు వాఁడె పండితుం
డనఘుఁడు వాఁడె వాడె సకలార్థవిధిజ్ఞుఁడు వాడె వక్త వాఁ
డ నయపఁడు వాడె ప్రకటప్రియభాషణుఁడు బ్రసిద్ధుఁడున్. 124
- క. కలవానికి జాట్లంబులు, గలరు హితులగు భటులు గల రభిలంబున్
గలరు మఱి లేని కుట్టిది, కలవానికి నీడుజోడుగలదా జగతిన్. 125
- క. చిట్టడుగులేనియిల్లును, జాట్లంబులేనిచోటు హిన్యము హిన్యం
బెట్టునుదుర్జనహృదయము, కట్టా మదిసర్వహిన్యకము లేమినుమీ. 126
- క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఁఁడు ప్రధానుఁడు ధర న
ర్థహీనుఁడు తలపెట్టిన, పని గ్రీష్మ సరిజ్వలంబు పగిది నడంగున్. 127
- చ. అని భిక్షుకుండు నన్నధిక్షేపించిన రోసి నివాసత్యాగంబు చేసివచ్చితి నిన్నుం
దానితి. 128
- క. త్రిదశవిమానారోహణ, మొదలిన నవమానధరణి నుండుట కష్టం
బదియెఱిగి నీతివిద్యా, విరుఁ డభిమానస్థలంబె నెదకుం బుద్ధిన్. 129
- క. యమయాతన యనమాన, క్షమబాధ యిఁకెద్ది చానిఁ గడచినవిద్యా
గమసాఖ్యాగమవిత్తా, గమసాన్యంబైనచోటఁ గాదు వనింపన్. 130
- క. పరదేశం బెఱుఁగక తగు, గరగరిక నిడువముడువఁ గలిగి నడుమఁ బే
దరికము వాటిలి తిరియ, నిరిగిన ననుబోటి కమరునే యింతైనన్. 131
- ఆ వెల్లివిరిసఁ బెంటివిద్యలు మగవిద్య, లడుగునట్టై గ్రందు పడిరి బుధులు

- హినజాతిపురుషు లెచ్చిరి యాచింపఁ, బోవుటెట్లు నేటిభూమిపతుల. 132
- శా. ఏల త్తందనతాన లేమయినలేవే యంచు బోధించునే
నూలంబెట్టఁగఁజాల మూఢవృపుఁ డోహో నామహానాహితీ
శూలంబు లెన్నవులాడసాన్తుసిలునొచ్చుంజచ్చుఁడత్కల్పశుం
జేలా యంజలిచేసిమ్రొక్కెఁడఁ పదార్థచ్ఛానిశాచారికొ 133
- క. ఆనుచితభాషణముఖరా, ననులమొ విట గాయకులమొ నలులమొ గాఢ
స్తనసంభరనమ్రసభా, జనులమొ మ మ్మే రాజు సంభావించుకొ. 134
- ఉ. కోరినగద్యపద్యముల గూరిచి యిచ్చెద నంటి నేని ని
సాగరము లంచువిత్త మిడఁజాలక కేరడమాడులోభి యా
నేరుపునేర్పుగాను తనునిందలఁబెట్టు రసజ్ఞుఁడైనయు
రీప్యమణుండుగల్గినఁ గవిత్వము సర్వఫలంబు లీదొకో. 135
- చ. పలుకులశబ్దస్వరతపత్రభవంబులు జాతవర్షముల్
బలకడుపుల్ నిరుక్తికలు ప్రజ్ఞ లనర్థకము ల్వీచారముల్
ఫలనివీచినవృద్ధ బ్రహ్మచారి నెఱుంగకతిట్టిహాళలే
పాలుపునఁదప్పలాఁపవలనఁ బోదురొకో సుకవిప్రబంధముల్. 136
- చ. మెఱసి బహుప్రసంగతను మెచ్చుట మెచ్చుట యొచ్చుమంటి పా
డటిమఱిసెన్ను, టెన్నుట నిరక్షరకుత్తు లధిరక్షితుల్
కఱుటలు భూరుహోత్సవకుకల్పలు మత్కృత్తిఁ బ్రస్తుతించినం
గఱగఱఁబోవనాడిననుగల్గవు నామదిమోదభేదముల్. 137
- క. పరిహాసకులకు నటులకుఁ, దరుణులకును లంజెదారితెమ్ములకుం గా
పురుషులకు గాయకులకుం, బొరయింతురు రాజు లీరుహో సరసులకుకొ. 138
- ఉ. ఏపున సంచితార్థము పరంగితిభాష మెఱింగి యిఁగి మే
లై పొగడొందనిచ్చి నెఱయన్నఱచు న్నెఱదాత యిట్టిహో
దానయ్యత్ప్రభోధివశితం బొరయించి యనంతరంబు సం
తాపమునొందునాఁ డధిమదాత వృధాలపితంబులేటికొ. 139
- ఉ. దాతలుదాత లం ద్రిదియతేధ్యను లోకమునంగులేఁడుపా
దాత యతండుగల్గినను దాతృతదానకలార్థులగునే
లాతులతూఁగకుండు నవలసితి నింతయెఱింగి యే నహో
దాతబుజాను బంగుముగ దాయనిచి త్తిమునందలంచెదకొ. 140
- క. తలలెత్తి మాడవెఱుగురు, నెలవెలనై మాఱుపలుకవెఱుగురు నెఱయం

- జలియించిపఱతు రిన్నీ, కొలప గతులు గారె యాచకులు లోభులకున్. 141
- క. చరణములువడఁకు భీతిం, బరణశమానోడలు రాజుపడు నెలుఁ గాహో
మరణమున నెట్టి చిన్తము, లరయ న్యాచకుఁడుదాల్చు నచ్చిన్తములక. 142
- ఎ అట్లగుటఁ జింతించి యాచకత్వంబునకుఁ జిత్తం బొడఁబాటుగాను దారిద్ర్యం
బునం బ్రజ్ఞాహైన్యంబు వాటిల్లుఁ బ్రజ్ఞారాహిత్యంబున సత్వక్షీంబగు సత్వభ్రం
శనంబునఁ దిరస్కృతివొడముఁ దిరస్కరణంబున నఖర్వనిరేవదనం బావహిల్లు
నిరేవదనంబు శోకంబుదెచ్చు శోకంబుబుద్ధిభాగంబగు బుద్ధినాశకారికావున నిరం
నంబభిలవిపదాస్పదంబని పలికి మఱియును. 143
- చ. సముచితభాషణంబులకుఁజాతురిసాలక యున్న మాన ము
త్తిమము పరాంగ నాగమనతత్పరుఁడయ్యెడు దానికంటె పం
డమతము మేలు చాడికినొడంబడియుండెన్వృత్తికన్నఁ బా
వుమిగులెన్న యన్యవసువు ల్లానుకంటెను భిక్ష మొప్పును. 144
- క. దీపమునఁ దమము రోగ, వ్యాపృతిఁ జెలువంబుహరిహరాఖ్యానముచేఁ
బాపమువలె యచ్చావిధి, వేషాయుగురుత్వ మతుఁబిజ్ఞానవిధి 145
- చ. అలఘుఁఘుత్వమూలమగునర్థిత కంజలిఁజేసి మ్రొక్కి వి
డ్కొలిపి నృపాలరంగొలిచి కూర్చుదహరితార్థమంచు నేఁ
దలఁచితి నేని పట్టియలఁతెంబడుటొక్కటి నిర్దయు ఘట
ల్లులవలు హీనమర్త్యఫలదుల్లరవల్ల భు లీరు విత్తిమల్. 146
- క. తానీఁగొఱమానిమహా, హీననరాధిపుఁడు భాగ్యహీనుఁడను న్న
న్దానార్థు లగుభటులవి, ద్వానిధులకహలహలాభమగులోభమునన్. 147
- ఎ. అట్లగుటరాజసంక్రయంబును గూడదు ప్రేక్ష్య భావంబు మృత్యుద్వారంబు రోగి
యుఁ జిరప్రవాసియుఁ బరాన్నభోక్తయుఁ బరగృహశాయయు జీవన్మృతులని
చెప్పి హిరణ్యకుండువెండియు. 148
- క. సంతృప్తివర్తనంగు, ప్రాంతికిరణునకువెఱచునతిశయతృప్తా
కుంతములుభీతిచింతా, సంతాపక్షేపరజలసంపాదంపక. 149
- ఉ. వీతఖలీనమై యతులవేగమున నొనగాలు ద్రొక్కు తృ
ప్తాతురగంబు నెక్కి యలసస్థితిఁజేల్పడకుండు వానికిం
జేతెడు నేల మేరుగిరి సింధువువత్సపదంబు దూరతృ
ప్తాతిమఁడైనవానికి నిజాంకగతార్థము దవ్వ పెద్దయు. 150
- క. ఆకాశ్యంఖలఁబడినా, నాకాశూయలఁజరించునదిహో యగుభ

- శ్రీశోభితుడై నిలుచును, ధీశరధీ మనుజుడొక్క దెసయరుదేంక. 151
- క పొట్టకుగా బట్టకుగా, జెట్టాడుందెలివేరిజీవి నిజంబా
నొట్టపు శపథంబవుఁ దనుఁ, బుట్టించినదేవుఁ డిచ్చుఁచో కర్త గతిక. 152
- క. కూరలు నారలు చాలవె, పూరింప న్నల్పమేల పొట్టకు మఱియే
నీరైనఁబాలదే పన్నీరేటికి నింగిఁగీల్కొనినవిచ్చార్పక. 153
- ఉ. ఊయెలమంచము ల్పసిఁడియుప్పురగ ల్గపురంపువీడెము
ల్లాయనిపుట్టము ప్రచిరమండనము ల్గడలేని క్రొవ్విరు
ల్లాయనగామన్ మధురగానసుఖంబులు గన్నగాని నీ
పాయదె యన్నమాత్రమునఁ బస్తమజీవికి జక్రవర్తిక. 154
- చ. ఒకరునికీచ్చు నిచ్చి తిరియు న్నటియొక్కతటిన్నహోగ్రుండై
యొకరునిఁజంపుఁ జంపిపాలియ న్నటియొక్కనిచే బలాధ్యుండై
యొకరునిఁద్రోయుఁ ద్రోచిమఱియొక్కనిచేబడు నేలు నొడ్ల నొం
డొకరునిఁగొల్పు మానవుఁ డొహో సుఖవృత్తి విపత్తివృత్తులక. 155
- చ. అట్లుగుటమేలుగీళ్ళుదేహధారులపప భోగ్యంబులుగదాయని తెలిసి మదింబదిలంబు
నేనిశాని యిచ్చటికివచ్చితి నని హిరణ్యగుండుచెప్పినమందరమండతని నాలోకించి.
- క. నెలవునఁ బూజ్యంబులు నఖి, ములు దంతంబులు శిరోజములు గాలగతిక
నెల వెడలియుఁబూజ్యంబులు, పులిగోళ్లును దంతిదంతములు చామరముల్. 156
- క. హరి పెంపునడయుఁ గరి పెద్దరికముఁగను సజ్జనుండు తగఁబూజ్యుండొ
నిరవెడలియునిరవెడలినఁ, గరటముదెగుఁ గుజనుఁ డ్లింగఁగడచనుమృగముల్. 157
- క. అరివిదళన పరుషుండగు, పురుషుండెన్నోటనయినఁబూజ్యుఁడుగాఁడే
ఖరనఖరవిజితకరిహరి, తిరముగమ్మగరాజ్యమేలదే పెరియడవిక. 158
- క. కదలనినీటికిమీనము, లేరునెక్కు నెయుఱిడిఁబాటు నేటికిఁబోలెం
బడవి నిరుద్యోగులఁబాం, దదుసోద్యోగులనకాని ధార్మికముఖ్యా. 159
- క. తనపుణ్యపాపపశమునఁ, దనివిసననృచ్చు సంపదలునాపదలుక
ఘనతకు నుబ్బకు హీనత, కనుతాపం బందనుండునది సుజనునకుక. 160
- క. శకటగతచక్రభంగి, న్నకరములై తిరుగుచుండుసుఖసుఖము లిం
తకు ఖేద మంద నేటికి, నకటా సంతోషముత్తడగు టొప్పఁగదా. 161
- మ. సతతోత్సాహపరుం గ్రియానిపుణు భాస్వద్గీఘనూత్రుం గృత
జ్ఞతము న్నత్యధురంధరు న్నధురభాషావేది సౌహృద్భా
సితు నారంభవిజృంభమాణుఁ గరుణాసింధు మృచి న్నాంతు ని

- ర్జితకాముం దనుఁదా పరించు నీరి నిర్జిత్రానురాగంబునఁ. 163
- క. అవివేకి నలసు విగత, న్యనిసాయుఁ హినుఁ గుటిలవత్తును నగముం
గువిచారుఁ జేర దిందిర, యువతీమణి పృథుఁ గవయనొల్ల నిభంగిఁ. 164
- క. సదసప్రజ్ఞోత్సాహ, స్ఫురితుఁడ వీ వెచటనున్నఁ బూజ్యాఁడవు గుణా
కర మూషకకులశేఖర, యురగేంద్రుఁడఁ గానునిన్నునుత్కర్షింపఁ. 165
- చ. అడఁగని లేమిఁబొట్టుసొఱలయ్యును ధీరుఁ డొకానొకప్పుడుఁ
విడిచిచరింపఁ డగ్రపదవిం గృహణం దసమానసంపదం
బొడవయి యుండియుం దడయఁబోఁ డదియెస్వరికేడిమార్గ మా
నడవడి వా రొకింతవిడనాడరుగా గడతేరునంతకుఁ. 166
- క. ధనవంతుఁడనని మదముఁ, ధనహీనుఁడ నని విషణ్ణతం బొందవు హ
స్తనిహితహేలాకంఠుక, మనఁ బాతొత్పాతములు జనా పలికగుటఁ. 167
- నీ. జలధరచ్చాళుయు ఖలమైత్రియును నవసస్యంబు యువతియు జవ్వనంబు
సంచితార్థంబు నీపత్కాలభోగ్యము ల్లావున వలవంతగా దొకింత
తెలు పంచగమికి నెఱులకుఁ జిత్రత కీరములకుఁ బచ్చదనంబు గలిగె మొదల
నేవేల్పువలన నద్దేవదేవుఁడు పోషకుఁడు సువ్వె మదిసేల కుత్తిపడఁగ
- తే. జనుఁడు బ్రతుకునూఱుసంవత్సరములంత, కాల మెవ్వఁడుండు మేలుతోడఁ
గొతుకమునఁ గొంతకాలము చను మహా, కష్టవిప్లవ గొంతకాల మరుగు. 168
- వ. దానతుల్య యగువిధియును సంతోషసమం బగుసుఖంబును శీలసదృశం బగుభూ
షణంబును సారోగ్యసదృశం బగులభంబును లేదుగదా యిచ్చుటలటండె
మదీయ స్నేహంబునఁ గాలం బపనయింతురుగాక యని మందరకుండు హిరణ్యకు
నాశ్వాసీంపుమండె నప్పుడు లఘుపతనసుండు. 169
- క. శమితకఠాకమఠాని, ర్దమనప్రమదంబు హృదయగతచింతాశ
ల్యముఁ బెఱికివై వ నీమై, త్రినునోజ్ఞ విశల్యకరణి ధృతిమాహింపఁ. 170
- క. ధరలో సత్పురుషులు స,త్పురుషాపద్ధరణ హేతుభూతులుగాతే
కరులుబ్బలిలోఁ జిక్కినఁ, గరులెత్తఁగఁ జాలియుండుఁ గాదే పుడమిఁ. 171
- క. నిధిసాధకుఁడు ఘనాంజన, విధినిక్షేపంబుఁ జూపువిధమున సుజనుం
డధికాపదార్థులకు హిత,మధురోక్తి నఖండసౌఖ్యమహిమ ఘటించుఁ. 172
- మ. కరసీరెరుహమరీపాఁప బ్రతిపక్షత్రస్తుఁడై వచ్చి కా
తరబుద్ధి న్ననుజుండు మాటుసార నాస్థిస్తులాధాభయా
చరణప్రక్రియలం గృపామతిఁ దదాశాభింగివై ముఖ్యముం

- బారయం గోరనివాడువో పురుషుఁడొప్పు న్వానిఁ గీర్తింపగాక. 173
- చ. విలపనమృద్ధిభూజముల వీచుల నివరుల న్నరందలి
 ట్టలివియత్పరిదేశమునఁ బతులు వారిమరాళమండలం
 బెటువలె నాశ్రయించి బలమెవ్విధిఁ గైకొనునేము నిట్టివో
 నటువలె నిన్నుఁజేరి ముదమండెద మోకమనాన్వయాగ్రణీ. 174
- ఐ. అని లఘుపతనమం డనేకప్రకారంబుల మందగకు నుత్కర్షింపుచుండె నాసమయం
 బున. 175
- మ. చకితస్వాంతముతో మహామహిరజశ్చన్నప్రతీకంబుతో
 వికసద్యక్రముతో బృహద్గతిజనిర్యేదైకనిశ్వాసవీ
 చికతో బమైరపోకతో నటకుఁ గల్పిల్లుబకక్షోభ మొం
 డొకకాంతారమృగంబు భిన్నఖరటంకోదగ్ర మేతెంచినకా. 176
- క. మౌనికిఁ బోతీయకు సలిల, స్థానమునకుఁ గాక వివరసజ్జుచరముల్
 లోనెరసినభీతిఁ బసిం, దానిఁ గనుంగొని యథాయథముగాఁ బఱచెకా. 177
- క. క్షీతిజాతాగ్రస్థితలఘు,పతనకుఁ డద్దిక్కులెల్లఁ బరికించి యుప
 స్థితమైనది కించిదభయ, మతిభయ మిచ్చటఁ గలుగదనితెలుపుటయుకా. 178
- ఐ. హిరణ్యకమందరకులు బహిర్నిర్గమనం బొనర్చి వెగడుపడియున్నమృగంబు నూఱ
 డించి యాతిభయం బొనరించి విత్రాంగమం డనునామం బిడి ముఖ్యసఖ్యంబున నల
 రించి భీతికి హేతువెద్ది చెప్పుమని యడిగిన నది మృగయుత్రస్తంబనిచెప్పె నమ్మ
 వ్యయ నతండ్రికొక్కరుండునుంగూడ నలువురై యనోన్యన్యస్నేహవ్యామోహంబునఁ
 గొంతకాలంబు గడపి రట నొక్కనాఁడు. 179
- సీ. ఆహారవాంఛఁ జిత్రాంగమం డడవికి బఱచి యొండొకకుంటఁబడియవోట
 నలఘుసధీవరయంత్రనాగురఁ దగుల్కొని భీతినంగము ల్వడఁక గోడు
 గుడుచుచుఁ దోసిడ్చుకొనుచు శుష్యద్గీనిమై వచ్చుచుండ వృక్షాగ్రవర్తి
 యగుచు దూరమున వాయసనాథుఁ డచ్చెట్టఁ గని సుగీక్తియెటువంటికప్తమొదవె
 తే. నేమిసేయుదు ననుచు నహివవేగ, కలన తెక్కిల పటపటాత్కార మెసఁగ
 నరిగి బాష్పనిరుద్ధాత్ముఁ డగుచు సఖునిఁ, గదిసి యిట్లనుఁ గంతగాదద్య మదర.
- మ. చెలికాఁడా పదబంధ మేవలనవచ్చెం జెప్పుమా నివ్వెఱం
 గలఁగ నైనసమన్న నాతఁడను బల్కం దాల్చిలే దంతయుం
 దలియంజెప్పెదఁ బిమ్మటం బ్రతుకుఁగంటే గ్రమ్మఱం బోయిని
 ర్చలహృద్ధామ హిరణ్యకుం బిలిచి తెచ్చ బంధవిచ్ఛిత్తికా. 181

- చ. మనుష్యబ్రయంబయేనిఁ జనుమా యన నాయన నిశ్చరత్వరం
జని నిరవద్యవృద్ధగుణసార హిరణ్యకుఁ జేరి చూచితే
చెనఁటివిధాతచేత మునుఁజిత్రిమృగాగ్రణికృత్తివాగురా
భినిహతపాదుడయ్యె నినుఁ బిల్వంగవచ్చితిఁ దత్ప్రశాంతికిఁ. 152
- క. నావిని మూషకపతి గుఱి, ఖావేళివృద్ధయుఁడై సఖా పోషలయుం
బోషలయు జాగుసేయక, వేవేగ న్నన్నుఁజేర్పవే నీవచటక. 183
- ప. అనిపలికిన నతని మృదురీతిం గఱుచుకొని చని వాయుసకులపల్ల భుండు నికటం
బున నిలిచిన రుక్మనకు నౌషధంబును దృషితున కుదకంబును తుంధార్తునకు మృష్టా
న్నంబును నగాధజలపతితునకు నోడయు దరిద్రుకున నిధానంబునుంబోలె నుప
సీతుం డైన హిరణ్యకుం జూచి చిత్రంగగుం డిట్లనియె. 184
- క. మృగయుభయంబునఁ జీకా, కగుచున్నది మది భుజంగమాకృతిఁ గాలం
దగిలినయురిగొఱికి భయా, ధ్వగచిత్రగ్రీవుఁబోలెఁ దగు ననుఁబ్రోవక. 185
- క. మందరకుండును గరటపు, రందరఁడును నేను నీపరామర్శ న్నే
లంచెదమని తలపోయుదు, మందెక్కడిశంక నీదయకుఁబాత్రంబుక. 186
- క. విచ్చలవిడి వాగురికుండు, వచ్చినఁ బ్రాణములమీఁద వచ్చును గృపసేఁ
డిచ్చెట్ట మాన్పు మనవుడు, నచ్చకితునిఁజూచి మూషకాగ్రణి పలికక. 187
- క. వెఱవకు వాగురదునియం, గొఱుకుటయన నెంత నీతితోవిడ నీకే
తెఱఁగున నీదురదృక దెప్పరమై చనుదెంచెఁ దేటపడఁ జెప్పవనా. 188
- క. అనిన నిది నేడ కాదట, మునుగలదన నతనిఁజూచి మూషకరాజో
యనఘా నీతొలుతటికధ, విన నిష్టంబయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడుక. 189
- ఉ. రంగదుపాయపారగుహిరణ్యకుఁ గన్గొని యొప్పఁ బల్కెఁ జి
త్రంగదుఁ డిత్తెఱంగుఁ దలియ న్వియ మాఱవమాన మేగుమం
డంగ నుగందనై జననిడాఁపునఁ బర్వి యఖర్థపర్వత
ప్రాంగణకాడ్యలఘులఁ బచ్చికమచ్చికమేయ నాయెడక. 190
- చ. నరసుతకీర్తియోత్కలమునాఁ గటకంబునఁ బుష్కరండు భా
స్కరకులుఁ డొక్కనాఁడు తెలిగన్నులయన్న లోయారమొప్పఁ జా
మరము లిడంగ దివ్యమణిమంటపమధ్యమృగేంద్రసీత నం
బురుహవిరోధి పూర్వగిరిఁబోలె రహిం గొలుపుండె నుండఁగక. 191
- మ. తులుమై యొక్కటఁ గూడి గూడెపుఁగిరాకు లేను నీవీంపఁగా
నటకాలోన హుటాహుటిం బఱచి పచ్చాకుల్ దృషత్సూనము

ల్లిటిదంప్తి ల్లిరిదంతము ల్లివరము ధేగ ల్లివాశ్యంగముల్

చిటుకల్వైచిన మ్రా గువారువములుం తేకానుక శ్నేయుమకా.

192

గీ. మ్రొక్కి చేమాడ్చి మాయున్న చక్కిఁ జెప్పి, యెన్ని హరులెన్నియేనుగులెన్ని పండు
లెన్ని పులు లెన్ని మనుబిడ్లు లెన్ని లెళ్లు, చెప్పఁజిత్తంబు వేట విచ్చేయుమటకు 193

సీ. కొనవెంట్టు కలబట్టి కూపెట్టసింగంబుఁ బట్టి తేకున్న నీబంటఁగాను

సెలవారసీ సామ్రాజిలవైచి శరభంబుఁ బరిమార్చుకున్న నీబంటఁగాను

గండ్రగొడ్డటన వక్త్రంబుఁ జించి గజంబుఁ బడఁద్రొక్కకున్న నీబంటఁగాను

గండభేయండపక్షముల నెత్తుట భూతబలిఁ జల్లకున్న నీబంటఁగాను

తే. గబ్బిలెబ్బలిడాకాల ద్రొబ్బి విరియఁ బ్రామి రూపార్చుకున్న నీబంటఁగాను

లాచిగవిఁ జొచ్చి యచ్చనల్లములగముల, బడలువాపకయున్న నీబంటఁగాను. 194

ప. అని మృగారాతు లక్కిరాతులు పంతంబులు పలికి మృగయావిగోదంబునకు
మోదం బాపాదించినం బుక్కరుం డలరి వేటసన్నాహంబువీటఁ జాంటించిన. 195

సీ. అడంగిందుఁబో యిష్టహాసారమేయంబు జముఁ డెక్కు కాసరస్వామి నైనఁ

గూల్చుఁబో యష్టహాసుద్ధరం బభీకుముద్దులాయముకాటు మొనలి నైనఁ

గజుచుఁబో యిష్టహాకాలేయకము విష్కగ్రీవు పేరెకిరింతగి త్తినైనఁ

బట్టుఁబో యిష్టహాభిసంకంబు తొలుసంజ గన్నమానిసి వాలైకంబు నైన

తే. ననఁగఁబులిగాఁడుచిలుకుటచ్చపచ్చి, మిరియమరి ద్రాడుకాట్రేఁడుమెఱుపుదీగ

పిడుగుకలగూరగంపను పేళ్ళనలరు, నిడుదకుక్తల పట్టుపట్టెడలఁబట్టి. 196

గీ. పరుసుకరసానఁ దీతినపందిపోట్లు, భూరిభుజవీరములయందుఁ బొందుపఱిచి
పరికరంబులఁ గొనుచు భూపాలునగరి, యేలుబడి వేంటకాండ్రు మున్నేచినడవ.

క. ఏలలఁ బాడుమఁ దగ విలు, గోలలఁ గొని నల్లప్రజలు గుములై నడవ

న్నీలాంబరుఁడై విభుఁ డు, ద్వేలాకుకావిరాజితీజీనెక్కెకా.

198

క. ఎక్కినఁ ద్రొక్కనివోటులఁ, ద్రొక్కుచు గుఱ్ఱంబునడవ దూరము లగుమా

యొక్కలకు పచ్చె నరపతి, పక్కలావాస్తవ్యసమితిపథ మెరింగింపకా.

199

తే. ఎచ్చి మాయున్న సొలమెల్ల వల్లవైచు, చందమునఁ జాట్టుకొనినఁ బోసంగులేక

చలిరచరణంబులును బరాసన్నదృష్టి, గలిగియుండితి మచటఁ గాకవులక రణి. 200

ప. అంత.

201

క. పవికల్పప్రదరంబున, నవనీపతి దుప్పిదుప్పురనఁ బడనేనెకా

నవలాభున మేర్పక రా, రవబాధకు మొదలుగారి రాజులు దలఁపకా.

202

క. శిఖిభూమక్యామలములు, ప్రకరగరుద్విసరభాసురము లుద్యజ్ఞాద్రి

- ముఖరితములు రాజశిలీ, ముఖములు బహుపుండరీకముఖముల వ్రాలెన్. 203
- క. తారలుచెడ నుడ్డినో, దారగతు ల్మెఱపి గగనతలమున జవన
 డ్భేరుండము లాస్యముల న,పారముగాఁ గొనియె రాజబాణఫలంబుల్. 204
- క. తులలేనిశైత్యములుఁ జిలు, బిలముల బురుడించునొనలఁ బెరిగినశరముల్
 పొలములు లాచుంబులగల్, ములు మోవగఁ దుండపండములఁ బూరించెన్. 205
- క. నిరవధిక దానవిద్యా, పరఘనుఁడాఘనుఁడు దాత ప్రజ్ఞాని వనే
 చరమ్యుగచరజాంగకముల, శరధిపృషత్కముల సరభసంబునఁ గప్పెన్. 206
- క. సమయించె ఖడ్గముల ఖడ్గములం గ్రూరాచ్ఛుభిల్లగణముల జగతీ
 రమణుఁడు దుర్గాహవన, తుమఁ గ్రూరతరాచ్ఛుభల్లగణములఁ గప్పెన్. 207
- ప. ఆయాభేటనంబు కానితపశుప్రకరంబు గావున యజనవాటంబును ధ్వనిప్రధా
 నంబు గావున సుప్రబంధంబును భంగదుర్మీరీత్యంబు గావున బయోనిధానంబును
 నఖండ ధర్మసంపన్నంబుగావున గృతయుగంబునునిరూఢముశ్యశ్యంబుగావున
 విభాండకాశ్రమంబును శిథిలీకృతాచ్ఛుభల్లంబుగావునఁ బ్రభగ్నసంగ్రామంబును
 గుంతిప్తవిహారయోగ్యంబు గావునఁ బాండురాజార్జునంబును వృషసింహబలంబు
 గావున భీమసేనోత్సాహంబును నపాస్తసింధురాజంబు గావున ఫలితార్జునప్రతి
 జ్ఞయు నిమంచితవంచకంబు గావున రాజనగరంబును నిశ్చేష్టితగవయంబు గావునఁ
 గుంభకర్ణసంరంభంబును సప్రకాశితపుండరీకంబుగావున శిశిరకాలంబును ననుకరించె
 నప్పడు. 208
- క. పోలములు వెదకి పక్కణ, పాలురుతలుముటయుఁ దల్లి ప్రజలుద్ధరజం
 ఘాలురు గావునఁ బరచిరి, పోలేకం దగులుపడితిఁబో వారలకున్. 209
- క. నను నంతఁ జిత్రవర్ణుఁడు, గనిఁజంపక తెచ్చి పతికిఁ గైకానుకగా
 నానరించిరి శబరగుతు, ల్విను రా జవ్వేటమీఁద విరిగె నిరిగెన్. 210
- ప. తిరిగి మహిమహిశాకటకం బగుకటకంబునకు నచ్చి రాజా యువరాజునకు నన్నిచ్చె
 నిచ్చిన నచ్చెలువుండు నన్నుఁ గన్ననందనుకంటె నగణ్యాకారుణ్యంబున రక్షించె
 నట్లు కుక్షిద్రక్షితుండునై యుండి యంతఃపురంబున వాసగృహంబున యువరా
 జొక్కరుండు పవ్యవించియుండ నేనును దత్సమిపంబున నుండితి నయ్యర్థరా
 త్రంబున. 211
- క. ప్రతిగర్జితేంద్రుఁడై, యతీకంపజ్జంతు హృదయమై నిర్భిన్న
 శ్రుతిహృత్కుటమై విద్యు, ద్ద్యుతివాంతధ్యాంత మగుచు నొకయులు ముతీమెన్. 212
- మ. తనకర్ణంబుల కెంతయాఘననినాదం బూర్జితామోదకం
 బానరింప న్నుఖమైతి వానతతీ యయ్యోపహ్వతాధితృకా

- సనుల నృపద్యనులం గులప్రభులతో వర్తింతుఁగా యందు బా
ష్ప నిరుద్ధాతుఁడనై సఖా మనుజభాషం బల్కి-తిం బల్కినన్. 213
- చ. విని యువరాజు ద్రాపరసవిహ్వలుఁడై సదనంబు నలైస
ల్లనుఁగొని యేను నీమృగముకాని యొరు ల్విహరింప రింగుఁజె
ప్పను వినఁగూడునే మనుజభాషల నిప్పుకు నెద్దుతగ్వనిం
బనివడి మ్రోసె వేగి తెలుపందగునీతెఱఁ గెల్లవారికిన్. 214
- క. అనితినువు వేఁగ వేగినఁ, దన కాపుష్కరనరేశుతమ్ముఁడు నెమ్మిం
గనుగూర్క వెఱచి యొకలా,గున నంతయు దైవచింతకుల కెఱిఁగించెన్. 215
- క. ఎఱిఁగించి మృగములెక్కడ, తరినేతన్ననుజభాషితము లెక్కడ నే
తెఱఁగో యేయుత్సాతమ్ము, వెఱఁగయ్యెడు ననిన నవ్వి విద్యత్సించుల్. 216
- క. యువరాజుఁ జూచి ధరణీ, ధవనందన యేలవెఱచెదవు మృగజాతుల్
పవలూరకుండి నిశనవ, నవధంగి మనుజభాషణంబులఁ బలుకున్. 217
- క. నరసంచారవిహీనో, ర్వర ననిచెప్పటయు భయము వదలి నృపాలా
వరజుఁడు ననువిడిపించెను, గరుణాపరుఁడై దురంతకాంతారములన్. 218
- క. ఇదివాకు నేడకాద, మైదలం గలదనుమఁ దెల్లముగ మృగము జగ
ద్విదితుఁ డగు నెయ్యునను నా, ర్తదశం దడిలేనినోరఁ దనకథఁ జెప్పెన్. 219
- క. అతివేచింత నంతట, వెతిమదిలో నెరసి సరసి వెలువడి మంద
స్థితి చాయఁ జూచుకొని య, ప్రతిమదయాశరధి మందరకుఁ డేతెంచెన్. 220
- క. ఏతెంచిన భీతి విని, స్థాతహతిం గృతినగంబు ప్రయ్యలుగాఁ జిం
తాతంకుబద్ధమానసుఁడై తత్తర మెసఁగ మూషకాగ్రణి పలికెన్. 221
- చ. అరయ నుపాయపారగుఁడ ఎయ్య నయోదధివయ్యు సంతత
స్థిరమతివయ్యుఁ గానిపనిఁ జేసితి నర్చసఖా మృగంబు ని
క్కరటము నేను నెప్పటికిఁ గాల్గవారము చిక్క మేరికి
ట్లురుగతి నీకులే దిచటికుర్చుఁడామృగయుండు వచ్చినన్. 222
- చ. అతివిమలాత్ముఁ డైనసఖునందును బెంపొనరించుధారుణీ
పతివరునందు భూరిగణబంధుర మైనకళత్రమందు ను
న్నతనయతత్వశాలి యగునందనునందు మనంబు సొన్ని యా
గతబహుదుఃఖము ల్బొఱుగుఁగాదె విచారధురీణుఁ డుర్వరన్. 223
- చ. అను నెడ వేఱకాఁ డదయుఁ డప్ప డుపస్థితుఁ డైనదైవ్యమా
ననమున మోగులెత్త మృగనాథుఁడు బెగ్గిలినన్ హిరణ్యకుం

డనునయవాక్యము లైతయ నాక్షణ మంప్రి పరితవాగురం

దునియలు సేసి మందరకు దూటి యథాయథలయ్యె నయ్యెడన్. 224

క. జలచరుఁడు గనవరత్వర, నిలబోవం కేవలక యెప్పటివో ని
ర్గతిగమనేచ్చఁ గచ్చప, కులనాగుఁడు శిరము ముడుచుకొని యుండుబయ్యన్.

క. సరిసురికి బాసి గాఢ, త్వరబఱచినమృగముఁ జూచి దారుణచింతా
పరితప్తఁ డగుచు మృతయుఁడు మరుగుచు నవో ముహూర్తమాత్మము నిలిచెన్.

ప. అట్లుండి ముందర మందరకుం గాంచి పట్టుకొని త్రాటంగట్టుకొని వింటికోపునం
బెట్టుకొని విన్ననైన మొగంబునం దిరిగి యరుగుచుండె నప్పుడు హిరణ్యక లఘుప
తనక చిత్రంగదు లంతంత ననుసరించి చనుచుండి రందుందురు పురందరుండు
తనలోన. 227

ఆ. అంబురాశిపారమైనను గనవచ్చు, నిశ్చయింపవచ్చు నింగిపాడవు

బ్రహ్మ మిట్టిదనుచుఁ బలువంగనగు సుహృ, ద్విరహ మింతయునుఁ దెలియరాదు.

తే. అదియ కువ్యక్త మది నిజ ప్రాణతుల్య, మదియ నిర్వాచ్య మట్లుగాదయ్యెనేని
జననిపై భార్యపైఁ దనూజన్మలపయిఁ గలిమిపై మైత్రిపైఁ బోలె గలదె మమత.

సీ. కర్త చేష్టితములు గాలాంతరావర్తితము లగుమేలుగి శృమరు నైనఁ
గనుఁగొంటి మదిసమాగమవియోగములేల చెనఁటివిధాత సృజించె మొదలఁ

బృథులకోకారాతిభీతిఘాతప్రమాదసంపాదిప్రీతివిప్రంభభాజ

నము మతిరండక్షరములఁ బూర్ణంబైనమిత్రశబ్దముమేర మెఱసి విడిసి

తే. యెట్లునిలవఁగూడు నెబ్బంగి రుచియిందుఁ, గూడు కంటికెట్లు గూర్కువచ్చు
నని హిరణ్యకుండు దనలోన దుఃఖించి యపుడు పలికె వాయసాధిపతికి. 230

క. ఈయధముఁ డెంతదూరము, పోయెడునో యెంతదవ్వు పోదము సర్వో
పాయములఁ గానలోపల, నీయెడ విడిపించుకొంద మిచ్చందరకున్. 231

క. నావిని లఘుపతనకుఁడును, లావుపసం బోర నలఁతులము మందరకుం
డేవడువున విడివడు నీ, చేసీనికి దిక్కు చెప్పవే వెరవనినన్. 232

సీ. అశ్రుమిక్రితనేత్రుఁ డైనహిరణ్యకుఁ డనియె నిప్పాపాత్తుఁ డరుగుత్రోసఁ
గలగు చెందామరకొలను దత్తటమున మృగముఖ్య చచ్చినగిది నుండు
నేమించి యాదల నిలిచి లోఁజెవులను ముకుగోళ్యఁ బూడుచున ట్లాకల గన్నఁ
గ్రుడ్లూడ్చి మెసవులాగున నుండు ముండిననాపూఁట కచ్చపనాగుఁ బ్రోప

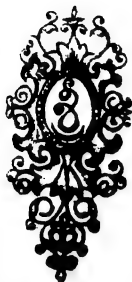
తే. వేగఁ గేడించి యన్నెచు వెనుకఁజేసి, యరుగుచుచ్చక్రికవికూర్చి యనుచుటయును
ఖగమృగాగ్ర్యతు లరిగి రాఘనులపజ్జ, నంతి నంతట దానును నరుగుచుండె. 233

సీ. చిత్రంగదుండు చచ్చినవానిగతిఁ బురస్కరణగర్వ స్తీరధరణినుండె

- చానిమస్తకమున వ్రాలి వాయసకులగ్రణి కనుస్రుద్ధులు గతించి పెటికి
 కొని తినువానిలాగునఁ గావుకావున వలచుచు ముటియించునంతలోన
 నరుగుచున్నకిరాతుఁ డగ్రభాగమునఁ జిత్రాంగదుఁ గని మేనుపొంగ నురక
 తే. కలిగెఁ దెకతేర నేతస్యగం బనుచును, మందరకు డించి కాకి బల్లలు నదల్పి
 కొనుచుఁ జనుచోట మూషకకులవిభుండు, కూర్మవల్లభుబంధము జ్ఞారికివైచె. 234
- క. కొరికిన మందరకుండు దె, పురపుచింబఱచి సరసిఁబడె మూషకరా
 జారిక మృగవాయసంబులు, తెరఁగొప్పగలేచి చెండుదిక్కుల కరిగెన్. 235
- తే. అట్లు విఫలప్ర యత్నుఁడై యడవిఁబాసి. విన్నబాటునఁ జనియెను నేటకాఁడు
 కమఠమూషకమృగమహాకరటవిభులు, గాఢతరమైత్రిఁ బొదలి రుత్కంఠనందు.
- చ. సుహృల్లాభంబున సాధింపరానికార్యంబులు గలవేయని సుదర్శనకుమారులకు విష్ణు
 శర్మం దెరింగించె నెరింగించిన. 237
- క. విని రాజకుమారకు లన, ఘనయాంశవిలాసదివిజగురు నిజగురునికొ
 గని మూఁడవతంత్రము పా, యనిధి మాతోడఁ జెప్పమని యడుగుటయున్. 238
- మ. అతికారుణ్యకటాక్షసర్వభువనై కాధ్యక్షరాధాసుత
 ప్రతిపక్షప్రియచర్యకల్పకనిశా రాధుర్యచక్రత్రిహ
 లతిరోధూతరవిప్రభూతకుభలీలాపూతరూఢాంధకా
 హితతేజోవిభవప్రచారణదయాహృష్టసుఖరవ్వారణా. 239
- క. మాయాతీతమహానీతి, కాయభటికృతమరున్ని కాయతపస్వి
 ధ్యేయ నిజభక్తరక్షో, పాయ విభూతిప్రధానపాండిత్యనిధి. 240
- మాలిని. నిరమితిమహత్త్వనిశ్చలానందతత్త్వ, నిరతసుఖితలోకానిత్యపుణ్యావలోకా
 గరుడవృషపతాకా ఖండితానన్యశోకా, మరణజననదూరా మానిచేతోవిహారా.
- గద్యము. ఇది శ్రీ వేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకలసు
 కవిప్రశంసా భాషణోలాస రాజకులపారావార పర్యవర్తరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గప
 రిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయ ధిక్కుతనీహరపర్యత పర్యతరాజకుమార నిస్సహాయ
 ప్రబంధనిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భాగతీననాథ వేంకటనాథప్రణీతం
 బైన పంచతంత్రంబునందు సుహృల్లాభం బన్నది ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

మద్యపాకపాయా

రామాసాపత్న్యరోషరసకృతస్వరతో

భూమకుటివోమధునీ

వ్యామిశ్రకటాక్షవీక్షహరిహరనాథా.

1

వ. దేవాసంధివిగ్రహాభిధాన తృతీయతంత్రం బాకర్ణింపు మధీతనీతికాస్తమర్థం డగు
విష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క. ఆకడ పీఠం డగున, స్తోకప్రతిపక్షిఁ బెనిచి తుది రాజుచెడుం
గాకంబుఁ జేర్చుకొని నుత, లోకబలోద్రేక మొకయులుకము చెడదే.

3

క. నావిని రాజసుమారకు, లావిపుని జూచి చిత్రమది చెపుమా భూ
దేనకులోత్తమ మాకుము, దావమాముగ ననినవారి కతఁ డిట్లనియె.

4

చ. మధురనభోమణిగృతీసమంచితరత్నవిరాజమానధా
మధురవిలాసినీశ్రవణమంగళరాగవదిరితేక్షుహృ
న్మధురదురంతసంప దభిమానతృణీకృతరాజరాజది
జ్జధురచెలంగుఁ బాండ్యమహిమండలిఁ దన్నికటాయతౌటవి.

5

చ. ఫలరుచివిద్యుదర్చిఁ బెలుపం బలిభుగ్రుతు లుగ్రగజ్జలై
యొలయఁగ బెల్లుగా డిగినయూడలు పుష్కరవర్షధారలై
నిలువఁగ వార్షికాద్రస్తరణిం గగనస్థలమంబియై దళ
ద్దళములకత్తిఁ గాక్కొనునదగ్రవటం బొకఁడొప్ప నున్నతి.

6

చ. నటన ననేకకాకపుతన ల్పృతివాసరము వృజింప న
వల్లమున మేఘనిర్దుఁ డనువాయసవల్లభుఁడుండు వాని కు
త్కటభయకంపనంబు లెసఁగ న్నికటప్రకటాటవీకుటి
పటమునఘూక నేన గొలువం బెనుగూబయనుండు నెప్పుడు.

7

- ఉ. ఆయరిమర్దనుండు మది నచ్చలమెచ్చుఁ గృతాంతవాలహు
లాయుధకంఠధూర తిమిరామలమా నొకనాఁటిచీకటిం
బాయనిఘూక నేనఁ బనుపఁ బెనుపొందినమట్టి కేడ్డైఱం
బోయి యజాగృకబలిభుక్పటలిం బరిమార్చి పోయినన్. 8
- క. ఆటెంకిఁ గరటవిభుఁ డొక, కోటరగగ్భమున నణఁగిఁకొనియుండుట నా
చేటొడవదయ్యె వానికి, నాఁటికి నదిపోయె మఱుసు నాఁ డుదయమునన్. 9
- ఎ. హతశేషానుజీవకోటిం గూడుకొని యతనిమంత్రులుద్దీపియు సందీపియుఁ బ్రదీ
పియు నాదీపియుఁ జిరజీపియు ననునా రేవురుం గలసి రంత నందఱం గలయం
గనుంగొని మేఘవర్ణుం డిట్లనియె. 10
- ఉ. మ్రాఁకున నిద్రవోప నరిమర్దనుపంపున వచ్చి ఘూకముల్
గాకముల న్వధించె నిది కక్క సపుంబని నిర్వహించుటె
ట్టికడ నీతికార్యపరు లిందఱుపోలినభంగిఁ జెప్పఁడా
నాకిపుడంచు రాజడిగిన నివ్వనయన్యత్సంగచిత్తుడై. 11
- ఎ. ఉద్దీపి యిట్లనియె. 12
- క. ఈదృశబలవంతులతో, వాదులకుం దించి బ్రతుకనమ్మనె యెంచే
బోద మక క్తుల కిది మ,ర్యాద నృథా పాలిసిపోన నగుఘమేమి. 13
- క. అనువచనంబులు వాయస, జనపతి విని యానతిచ్చె సందీపికి నీ
వును నొక కార్యముఁ జెపుమా, యను డాతఁడు విహితహృదయుడై పతియొగమై. 14
- క. ఇది యొకపక్షమున మం,చిది యగు నగుఁగాక యేమిచిరవిక్రమసం
పద గలరాజున కుచితమె, సదనత్యాగంబు మానుషమృతిగాజే. 15
- క. స్థానంబు సకలఫలసం,ధానం బొనరించుఁబతికిఁ దగనజకంఠ
స్థాన స్తనమిడునె యథా, స్థాన స్తనభంగి మధురతరస్థుగ్ధంబుల్. 16
- క. చేవఁగలభూమిపతు లటు, గావున గోరరు వివేకమనము దేవా
నీవెఱుంగనికార్యములుం, ద్రోవలు మఱియెవ్వరెఱుఁగుదురు లోకమునన్. 17
- ఎ. అనుమాటలు విని రాజు ప్రదీపి నాలోకించి తోచినకాఢ్యంబుఁ జెప్పమని యడి
గిన నతండు. 18
- చ. తడయక బాలవృద్ధవనితాజనతాదులవైరికోటికిం
గడుమడిఁ జంపు మంచునిడుకంటె నయంబున సంధిసేయు లే
శ్వడ నుచితింబు వైరుల నపాయబలాఘ్యులు రాత్రి చారు లె
య్యెడఁ దగిదీరనంబు బలహీనులకు న్ననబోటివారికిన్. 19

- క. ఈవారువచ్చి తేవం, బావంగా నున్నవారిఁ జంపెద రహితుల్
దేవా సుధి యనునకు, భావనా మొనరింపు మస్త దాదేశమునకా. 20
- వ. అనుభాషితంబు లాకర్ణించి యధిపతి యాదీపినడిగిన నతం వతని కభిముఖుండై 21
- క. సుధికిఁ జనుటె ట్లరులు ది,వాంధులు బలదుర్నిరీక్ష్యులయ్యును దుస్సం
బంధ మిదిగాదె మనము ని, కాంధుల మెట్లమరు దూత కరుగఁ దిరుగకా. 22
- క. అటుగనుక సుధికార్యం, బెటువలె నొడఁగూడు రాత్రు లెదిరికి నెల వి
ప్పటికి మనకదను కలు, త్కటగతిఁ జని సంఘారింపుదము పగవారికా. 23
- వ. అని యుద్దీపి ప్రదీపి సందీపి యాదీపులు తమకుఁ దోచినట్లు చెప్పినవిని మేఘు
వర్షండు చిరజీవి నాలోకించి. 24
- క. ఈతం డితఁ డితఁ డీతఁడు, చేతోగతిఁ దోచినట్లు చెప్పిరి పథ్యం
దై తోచుదు కించిత్తుం, దాతా నీవేమిచెప్పెదవు నాతోడకా. 25
- క. నీసద్బుద్ధిబలంబునఁ, జేసెద రాజ్యంబు నేఁ డజేయదివాంధ
త్రాస ముదయించె నీకిది, పోసమయును ప్రాప్తకాల ముపదేశింపకా. 26
- క. హరిపరిణామమునకు ని, ర్భరనీతిపయండు గురుఁడుబలె నాభద్రం
బరయుటకు నీవెకా కెవ్వరునాఁ జిరజీవి మేఘవర్షుని కనియొకా. 27
- క. అభ్యువయవినయనిధు లీ, నలువురు విన్నపముఁజేసినా రిష్టతీమం
తులకంఠేఁ గార్యనిశ్చయ, బలమున నధిపఁడనె యంతసాండితిగలనే. 28
- ఆ. వీరు నీకుఁ బరమవిశ్వాసఘటకులు, వీరినీతిరీతి వినుట యొప్పు
వైన నాకుఁ దోచినంతయు వినుపింతు, నేకతంబువలయు నింతదడవు. 29
- క. హితుఁడని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతిఁడును దనకూర్పుసఖుని కది చెలుపు నర
క్షీతమై న్యపమం త్రం నీగతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతతనొందుకా. 30
- క. అతిగుప్తమయ్య మంత్రము, హితనికరశ్రుతముచేత నిపురంబడు ని
క్కత యెఱిగి ప్రాంతజనసం, గతి రాజరహస్య మొసఁగి కావఁగవలయుకా. 31
- వ. అని యేకాంతంబు వడసి చిరంజీవి మేఘవర్షునకు సుధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావ
సమాశ్రయంబు లనుగుణంబుల బ్రారంభోపాయపురుష ద్రవ్యసంపదేశకాలవిభాగ
వినిపాతప్రతికారంబు లనువంగంబుల సామదానభేదమాయోపాయంబు లనుచతు
రుపాయంబులఁ బ్రథమంత్రిత్వానాశక్తుల విచారించి యం దుచితం బగుదాని
నంగీకరింపుము నాకుఁ దోచినకార్యం బొక్కటి ప్రతిపక్షు లుదగ్రసత్త్వద
క్షులు మనకు సమరసామగ్ధ్యంబు చాలదు దేశకాలంబులు విచారమణీయంబులు.
- క. మినోదవునంతకుం జనఁ, గానక బకముండుకరణి ఘననీతిధనం

- దైవయతః హూరకుండుం, దానహీతుఁడు చిక్కు పడినదను కలిశాంతిఁ. 33
- క. తనసత్వ మెదిరిసత్వముఁ, గనుఁగొన కెవ్వఁ డభిర్యగర్వమునం బో
రునకుఁ దుడఁ గాలు ద్రవ్య, నిష్ఠ మముష్కరునిఁబొందు విపదోఁసుంబుల్. 34
- చ. సురియకరంబునం గొనక హూరుఁడు నీతి కళావిలాసభా
సురుఁడు ఇధించువైరి విరసుం దవుదవ్యులఁ జెంతనుండియుఁ
సురియ ధరించియు న్నగువచొప్పన నేమియుఁ జేయలేఁడు త
నైరలఁగఁ జేయుమాననికృష్టుఁడు మాటలు వేయునేటికిఁ. 36
- క. తొలిమియు ధృతియుఁ బ్రజ్ఞ, శీలతయుఁ బరాత్ప గుణ విశేషజ్ఞతయుం
గాలోచితశౌర్యము గల వాలుమగం డేలువార్ధివలితగరిత్రుఁ. 36
- క. సిరిపొందును పాయకళా, పరిణతుఁ దనుఁ దానపాయపారగుసభయుం
బరహుఁడై జేరరా దిం, నిరకేలం గురులఁ బట్టి తివిచినయినఁ. 37
- క. గృహపేటినుండునుం త్రో, తనహనాధ్యునకు న్రమాభుజంగిసుమం త్ర
గ్రహణవిమూఢున కది గు, స్పహాభీతి ననారతింబు సంపాదించుఁ. 38
- క. మతిమంతుఁడు కాంతుఁడు వి, శ్రుతగుణసంసిద్ధుఁడు నిష్ఠుఁడు నీతి
ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయుఁ డనఘుండుఁ గార్యఫలకులుగుమ్మి. 39
- చ. విశేషించి యిట్లుచెప్పవలసి చెప్పితిఁగాని యుద్ధ మెప్పటికి నకరణీయంబు. 40
- నీ శోశమం త్రములు దక్కువలు గాకుండినఁ గలుగులెక్కలకు నగ్గలము బలము
కాంతులు నిర్మలస్వాంతులు విక్రమోదయులు నిర్భయులును ధర్మమయులు
కతిసకాత్తవుని సాగావితైవంతుని వేల్పుగాఁ జూచి నేవెంతు రెపుడుఁ
బ్రభుతసహాయనిబంధనం బనిచెప్ప విందుము నీవును వింటివట్లు
తే. కులము గుణము రూపు చెలువంబు మురిపంబు, మానసార్థవిక్రమక్రమముల
వానిఁ జూడ దబ్బవాసిని నిరపాయ, హరసం గ్రహంబుఁ జూచినట్లు. 41
- క. ఏతీతి జైత్రయాత్ర, ప్రాశంభము సెల్లుఁ బతికిఁ బ్రజలేమి శభి
శ్చారిత గూడు నె పటికి, భూతిబలాధ్యక్షపక్షములు లేకున్నఁ. 42
- క. ఘోరారివీరపారా, వారం బెప్పాట దాటవచ్చు సహాయ
ధారతతి తారుఁ గోరక, పారుషసంపన్నుఁ డగునృపాలా గ్రణికిఁ. 43
- క. ధనమం త్రసహాయంబుల, నొనరినభూవిభునకన్నియును గల వట్ల
య్యును సమరమకరణీయము, చననేరదు సంధి సహజశత్రుల మగుటఁ. 44
- చ. ఘూకంబులకుఁ గాకంబులకు సహజవై రానుబంధంబుననకాదె వాకృపయ్యం బెవ్వ
రికిఁ జేటుఁజేయదు. 45

- క. భీషణాద్వాలతనూ, వేషము దన కమర దొల్లి విశ్రుతసస్యా
స్వేదాతర్పితపతివా, స్తోపంబున నొక్క ఖరము గ్రుంగడ పుడమిన్. 46
- క. నావిని వాయుసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతికిలా యేలా
గీవిధము దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన వతనికతఁ డిట్లనియెన్. 47
- క. ఒకపురి నొకచాకలవాఁ, డొకదిక్కున నొకనిచేత నొకగాడిదని
ల్వకుఁబుచ్చుకొనియె బార, ప్రకరపటిభృతికి మేనుబట్టువై యునికిన్. 48
- క. ఎలువలు చలువలునేసెడు, నెలవునఁ బగలెల్ల నిలిపి నిశియగుటయు న
పృబుగాకి చాకి పెనుగ్రో, ల్వులిచ్చర్చము గప్పి సస్యముల కెగవిడుచున్. 49
- క. అది కడుపుకొలదియును దిని, సదనమునకు మగిడివచ్చు శరిప్రాద్దున ని
ట్లద నరసి యరుగఁ దిరుగఁ, బొది చెడియెం బైరు గొన్నిపూఁటలుచనియెన్ 50
- క. పాల మరయుకర్షకులు మదిఁ, బులిగాఁ దలపోసి భీతిఁ బులిపులి యనుచున్
దలసాలవెడల రందోక, వాలికుఁడు శరచాపహస్తఁడయి నిశ్శంకన్. 51
- క. నెలవొడిచినధూసురుచిఁ, గలగొంగడిముసుగుఁ దిగిచి కడువడిఁ దనయి
లెల్లబువడి చని కని తనముం, గలబొంచినవానిఁ జెండిగాడిదె యనుచున్ 52
- క. మిండుగ నుత్థాపించిన, దండము గమనమున కెగ్గఁదలఁపఁగ వీనుల్
బెండుపడ నొండ్రుపెట్టుచు, గుండగపుఖరంబు దన కెగుర్పఱచేరన్. 53
- క. వాలికుఁడు నీవాయునుచుం, జలివిడిచి ప్రహసఁ మెగఁగ శయములఁ గార్జం
బిలపిల నెదురుగఁ బఱచిన, నలగాడిదెయుం గువాళినఱితికివచ్చెన్. 54
- వ. వచ్చిన. 55
- క. తగిలి తనపైరు మేసిన, పగ యగ్గలమగుటఁ గినిసి పటుముప్పిని వి
ల్లిగిచి ఘనతరళరంబునఁ, దెగ నేసిన గార్దభంబు ద్రెళ్ళెం బుడమిన్. 56
- ఇది వాగ్దోషఫలంబని వెండియు. 57
- క. అనిచెప్పిన చికజీవిం, గని వాయుసరాజు పలికఁ గొకికములకున్
మనకు న్నగ వాగ్దోషం, బునఁ బాటిలె నంటి విడిచెపుము వినవలతున్. 58
- వ. అనినఁ జిరంజీవి మేఘవర్షన కిట్లనియె. 59
- చ అపరిమితాసురాగ ములయ న్వలయాద్రి పరీతధూపతి
త్రిపటలిమంత్రగూట మొనరించి మదాంధదివాంఘము న్నహా
కుపితముఁ బక్షిరాజ్యమునకుం బతిగా నొనరింపఁ బూనియు
న్నపు డొకప్పుధకాక మటకై యరుదెంచినఁ బుల్లలన్నియున్. 60
- క. వెడవెడ నొండొకకొండొక, రడవు విచారించి సమతఁ దమలోననియెన్

- జెడకిది బహుకాలంబులు, గడవినయడిగాన యుచితగతి నెఱిగించుకొన్. 61
- వ. కార్యలోచనంబున నిండఱ మనుష్యులము కార్యనిర్ణయసమర్థం బగుదీని నడిగి
చూతమే యనుచు నాతిధ్యం బాచరించి పరిశేష్టించి తమయభిప్రాయంబుఁ జెప్పిన
నప్పక్షులకు వాయుసాధ్యత్వం డిట్లనియె 62
- నీ. కర్ణహృత్పుటనూచికాయమానోత్సానవికటఘోషము విన్న నెగటుగాదె
కాలకాళోదరోగ్రస్ఫటాసుఫటముఖం బాలోకనమునేయ నభుకు గా దె
భ్రమరులుక భ్రాంతిభాగవీక్షణదృష్టిసరణిఁ ద్రిపురచండ జాలిగాదె
కర్కశన్యాయామగరుదమంగళమరుత్ప్రతినిసోఽనిఁ బీడనట్టుకొనదె
- తే. దారుణాకార మప్రియదర్శనంబు, ప్రకృతిరౌద్రంబు త్పద్రం బపక్షమంబు
ఘూక మేయూగు పికళారికాకలాప, కీరికాముఖధరణ మేయూరుచెప్పుడె. 63
- క. దారుణదృష్టివికారా, కార మతిక్రూర మహముఁ గానను కరుణా
దూరం జెల్లయ్యెడు ర త్కరంభం బెఱుఁగఁజెప్పుఁడా వినవలయుకొన్. 64
- క. వ్యపదేశక్రియ మెఱసిన, నృపు నింపెనలార నాశ్రయించినఁ గలుగుకొన్
విపులనుఖ మమృతకిరణ, వ్యపదేశతఁ గుళలమంద దాశశ మడవికొన్. 65
- క. అనుకాకమునకుఁ బులుఁగులు వినయంబునఁ బలికఁ దెలుపవే శశకం బ
వ్యనజరిపుని వ్యపదేశం, బున భద్రముఁ గనుట గరటముఖ్యా మాకుకొన్. 66
- వ. అని యడిగిన వాయుసపుంగవం బవ్వహంగంబులకు నిట్లని చెప్పందొడంగ. 67
- మ. అగళద్దుర్భరతీక్షణభాస్వదభిషున్యాఘాతపాతతుర
న్నగ మస్తతతజంబు పశ్చిమమగుద్యృద్ధత్రిధామజ్వల
న్నగ మంతర్జ్వలన్ రంబు మృగతృష్ణావాహినీ సంచితా
ధ్వగ ముష్ణాగమమయ్యెఁ దొల్లి పురజత్పాలాంబకాభీలమై. 68
- వ. అక్కాలంబున. 69
- చ. జలధరము ల్దరాస్థలికి జాతెనన న్నిన నాధరశ్చకికొన్
దోలఁగ కహో బయల్పెఱసెనో తిమిరంబులు నాఁగజంగమా
ద్రులగతి గండకంపితిగిరు ల్దరులారయ లెక్కఁకెక్కుఁడై
యలఘుస్సుగేంద్రభీతిరహితాలవిలో విహాతించు నేర్పడకొన్. 70
- క. ఏకసరోవర మగునల, భీకరగహనమున నిలువ బెగడి పిపాసా
వ్యాకులితమానసము లపు, డాకరు లిట్లనియె యూధపాధ్యక్షునకుకొన్. 71
- క. ఇహ్నోటిసరము శరముల్, నిచ్చులగొన నివిరె మేఘనీశ్వకయో ని
పుచ్చరమై యెవ్వధి మన, ఎచ్చు నవారిగఁ బ్రవారివలె మాకానకొన్. 72

- క. అపాతాళగభీరప, యోపూర్ణమహాప్రవాహమైనను గూపా
రాపరిమితసరమైనం, జూపుము విజివిజికపోవఁజొచ్చెం దనువుల్. 73
- వ. అని వదనోదరంబులఁ జూపి విన్నవయి యున్నవన్నీచదశపకాపల్లభుం డెరసి నిమి
పంబునుం దడయక యప్పటికి సత్వక్షీణంబులు గానివానిఁ గొన్నిగజంబులం
బిలిచి నునుజీవులారా యప్రతిపాతమనోంధంబుల గహనఘంటాపథంబులం బఱచి
యగాధశరం బగుసరంబుఁ గనుంగొని రండు పొండుని నియోగించిన. 74
- నీ. మదనచేచరవహుమధురగానధ్యానవివశమంజక్రోడవిషధరములు
పరిపకస్థలవిలుబ్ధ స్థభ్రోమ దంప్రైటంకభిన్నగోత్రారుహములు
ధరచరత్సవనబాంధవదన వ్యామామధూమకల్పితమేఘమర్ది నములు
చరమదిబ్బుఖపత్రజ్వరంకాసవిరక్త వ్యాఘ్రవీరతఖడ్గప్రజములు
తే. సునతరసరసస్తేయసారమేయ, దశనదంశననిష్పృగితరుణహారిణ
నాభిసారభృదశదిశాంతస్థుములు, ఘోరకాంతారములు కొన్నికొన్ని గడచి. 75
- క. సరిసెరసి మెఱసి బిలములు, దరిసి ధృతు ల్బెరసి దొరసి దంతావళముల్
వరశిఖరం బగు నొకముల, సరస న్నరసారసరసి సరసి న్ననియెల్. 76
- వ. తత్సరోవరం బావిష్కృత పుష్కరంబు గావున యాదనసానంబును మత్స్యహర్త
విలాసభాసురంబు గావున యోగిరాజును బ్రకాశతాపిమకరంబు గావునఁ బ్రాతః
కాలంబును నధిగతబ్రహ్మరథంబు గావునం బర్యాప్తవితానంబును నారాధితారి
కులంబు గావున నపారబల సంపన్నంబును బకవిహారయోగ్యంబు గావున నేకచ
క్రపురంబును నూర్చికాభిగామంబు గావున నలంకృతుం బురుడించి యొప్పుచుండు.
- క. కని యనురాగరసాబ్ధి, న్దునుము న్నోలడి భిన్నముఖకమలవనీ
ఘనపరిమళగుణచిక్కణ, వనజాకరవారిలో నవారిగ నాడెల్. 78
- ఉ. ప్రావృతచూతపోతమృదుష్ణసపారణకారణంబునక
లావువహించి సాంపు వొదల న్నొదలం బదలాఘవంబునం
బోవఁగఁ ద్రోయుచు న్నరలిపోయి సరోవరలాభనార్తయా
క్రేవఁ జరించుయూధపతికి నిద్రిపించె గజంబులన్నియెల్ 79
- ఉ. చెప్పిన నప్పు డుల్లసిలచి త్తమునం గరిరాజు గౌరవం
బాప్స మహాహితద్విరదయూధముఁ దోకొనిపోయెఁ బోవ నా
హాప్సన దాటిపోవ నొకచోటును గానక తత్పదాహతిం
జిష్ణులు నుల్లలైపోలిసె శీఘ్రమె పెక్కుశశంబు లచ్చటల్. 80
- నీ. అచ్చెట్టఁజూచియు నంతశిలీముఖుం డనుశశరాజు దైన్యానిలంచి
యగుచు మంత్రుల కిట్టులనుసీతి నిధులార యభికి వారివాహములపోలె

- సతమున కలఘుత్వస్థాభరంబున నేఁ డనారణ నీదారివారణములు
పఱతెంచుచున్నవి పరికింపు మల్లనె కుంచేళ్ళు వీనిత్రొక్కుళ్ల మడిసె
తే ద్రావకర మైనయీశశ ప్రళయమునకు, నకట యెబ్బంగి శాంతికార్యంబుదొరకు
నేమినేయుదు ననునంత నెగుర నిలిచి, వివిధసీతికళాశాలి విజయుఁ డనియె. 81
- క. దేవా నేఁ గలగఁగఁ జిం, తావారిధి నేలమునిఁగెదవు శశములకుం
గావించెద శుభ మిభముల, రావిదువం జాడు నాపరాక్రమ మనుడుకొ. 82
- క. పలిక శశరాజ గాఢో, త్కలికన్నయనిధి దేశకాలవిభాగం
బులు నీక తెలియు నిట నీ, కలిమిఁగ్రియాసిద్ధి యెట్లు గాతేకుండుకొ. 83
- క. ఆలస్య మక ర్తవ్యము, కాలం బారంభమునకుఁ గరులమదరులకొ
దోలి శశ ప్రాణంబుల, బాలింపుము నీయపాయపాటవ మమరకొ. 84
- క. అని యాజ్ఞాపించిన నయ, వినయపరాక్రమవిధానవిజయుఁడు విజయుం
డనిలకయంబున నెగురుగఁ, జని యూధపుగాంచి మానసము గలఁగుటయుకొ. 85
- క. గజమంటినట్ల యడచు, న్భుజగము మూర్ఖొనినయట్ల పారిగొను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల చంపుం, గుజనుఁడు మన్నించునట్ల కొను బ్రాణంబుల్. 86
- క. కావునఁ గరినికటమునకుఁ, బోవం గార్యంబు గానుపో యుపుడు మహా
భావనమున నుపకంత, గ్రానాగ్రం బెక్కి ముఖ్యకరిఁ బలికింతుకొ. 87
- చ అనిగిరి నె త్తమెక్కి శశ మగ్గజవల్లభుఁ జూచి యిట్లనం
గనలన నీకు రాఁబొలము గాదిది నిల్చిలు చందమామ న
న్ననుపఁగ నచ్చితిం బయనమై యలజాబిలిలో శశంబుగా
మనమున నన్నెఱింగికొనుమా యన దంతి పతంసుఁ డిట్లుకొ. 88
- క. ఏమినిమి త్తము శశక, గ్రామణి నిన్నిటనుఁ బంపెఁ గైరవమిత్రం
డామాట తేటపడఁ జెపు, మా మాకన విజయుఁ డగ్గగ్రాణి కనియెకొ. 89
- క. హేతులు పైఁబడునపుడుకొ, దూతలు సత్యంబుఁ బలుకుదురు తద్భాష
వ్రాతమునకుఁ గలఁగరు ధా, త్రితలవల్ల భులు నగరు తెగ చెప్పటికికొ. 90
- క. అలనెల తనమాటలుగా, ఎలవున నీతోడ నాడుమని నన్ననుపకొ
దలమోచి చెప్పవచ్చితిఁ, దలియ న్విను యూధపక్షితిప యప్పలుకుల్. 91
- ఉ. చారుచార యిక్కొలను చంద్రసరోవర మిందుఁ దారకా
ధారుఁడు చంద్రుఁ డిష్టవనితాజనతాయుకుఁడై యభేష్టసం
చారవిరోధము ల్పలుపుసంతతిమ నివ్విను మట్లుగాన నె
వ్యాధిఁ బోవరా వెఱుఁగవా యుట కిత్తెఱఁ గింతనింతయె. 92

- చ. నిరతము నీయరణ్యధరణీసరణిం జరియించునీశశో
 త్కరములు నాకుఁ జాట్టములుగాఁ బరికింపుము చంద్రసీరజా
 కర మతిభీకరంబు తడగాఁజను నా వివీతోపదేశ మా
 దరమున వీనుల స్వామపు దవ్వుల లవాఁడవు గాక నీతికిన్. 93
- చ. సరసికి మీ రఖండరభసంబున రాఁ బరికించి యాసుధా
 కిరణుఁడు నేఁడు మేరుగిరికేసరుల నిముఁ జంపఁ బంపఁగాఁ
 పరకువు గోరఁబోవుపనిపట్టున నేమిటికించు మాన్చియీ
 తెరువున మిమ్ము నిల్పఁ జమదించితి నీతిపరుండఁ గావునన్. 94
- క. చాపక నోవక యాదల, పూ వాడక నానియోగమున నెంచైనన్
 బోవుట శోభన మన దం, తావళ మిట్లనియె శశవతంసంబునకున్. 95
- సీ. అదిచంద్ర కాసారమా సారమానసతారలు దారలై తనుభజింప
 జలవిహారం బందుపలుపు నె నిలుపు నె యొరులెవ్వరిటకు రాకుండ విధుఁడు
 పంచాననముల మాపైఁ బంప ననుకంప మాన్చి యేతెంచితి మమ్మఁ గావ
 నీపంటికారుణ్యనిధి యెన్నిభవములం గలుగు నీకతమునఁ గలిగె బ్రతుకు
 తే. మగిడి పోయెద మనుచు ననుస్మరింపఁ
 బ్రత్యయముపుట్ట నక్కరి ప్రవరుఁ గొనుచు
 విజయఁ డారెయి గొలనిలో వెలుఁగువానిఁ
 జంగ్రు ననుబించితుని జూపి జరుగుమనియె. 96
- ప. అవ్వజయు నియోగంబున దంతిపతి వనాంతరచింతం బఱచె నంత నీలీముఖ ప్రము
 ఖశశంబు లానందించె గజంబులఁ దిరుగఁ ద్రిస్ఫుట శశంబులప్రళయంబు మాన్పు
 టచంద్రవ్యపదేశంబునం గాడే యట్లగుటఁ బ్రసిద్ధం డగు రాజా నాశ్రయింప
 పలయు దాన నుఖలాభంబులు దుఃఖక్షోభంబును నగు నీయులూకంబు ప్రసిద్ధం
 బగురాజ్యంబున కర్హంబు కాదనిచెప్పి కాకంబు వెండియుం బులుఁగుల కిట్లనియె.
- క. సముచిత మేఱుఁగక తుంగ్రుం, గ్రమరహితుగుఱించిపోవఁ గడుఁగీడొదవున్
 దమలో నొంటక మార్తా, లముడగ్గటి శశకపింజలంబులు దెగవే. 97
- క. నావిని విహగములను నయ, శోవిద యారెంటికేల గొదగొదపొడమెన్
 జావేలచ్చె నోతువు, చే వానికి నింతపట్టుఁ జెపుమా తెలియన్. 98
- చ. అని తనువేడుకొన్నఁ గరటాగ్రుణి పక్షులఁజూచి యిట్లను
 నిన్మఁ డలవింధ్యభూమి నొకవీరమహీరుహమూలకోటరం
 బునికి యొనర్చి యున్ననికినుండుఁ గపింజల మప్పతీత్రితో
 నెననీ కుటైకదేశమున నేనును నుండుదు సఖ్య మేర్పడెన్. 100

- చ. తగ గగనప్రచార మవితారివిభాకరుఁ డస్తమింపఁగా
భగము నగంబుఁ బాసి పలుకండునుల స్పృశుమందపెంబులం
జగి నిగుడం జదర్చెదలు చేఁడెలపండివహారిచారులం
బాగనినపొళ్ళమేఁపుఁగొనఁబోయి హుటాహుటి రాకతక్కినఁ. 101
- ఉ. డేగతుఁ జక్కనో యురువడిం దృఢి గాడ్చడి చప్పుపోయెనో
లాగము దక్కి మచ్చువలంబడెనో వెరవేదిపాది నెం
దేగనో పుట్టలెక్కి కర మేమితి పాములచేతఁ జచ్చెనో
యేగతియందునో తెలియ దింతయు రాఁగు వయస్కుఁ డక్కటా. 102
- క. అని బాష్పవారిధార, ల్లనుదోయిం జెప్పగింపఁగా నలుదిక్కుల్
గనుఁగొనుదు వితాకుఁడనై, చన నేరక యుంటి నన్నిశాసనుమునఁ. 103
- శా. ఆహాకృచ్చపలావీలాస మఖిలప్రాణీశ్రుతివ్యగ్రగ
ర్జహంభావనమగ్ర ముగ్రరయనద్యంబూర్థితాంభోనిధి
ప్రూహం బాహతకాననజ్వలన మోహో మింటిలో త్రేలఁ గా
లాహం గట్టినచాక్షునం గురినె ఘోరాసార మచ్చీకటిక. 104
- క. అలజడి యలజడిచేతం, గలగి మహాశకము దీర్ఘ కర్ణం డనువాఁ
డలఘుకపింజలకోటర, నిలయంబున నంఘ్రులూది నెచ్చుదినం డెక. 105
- క. జడిగొన్నవాననేనుం, దడిసితి నాలో నొకింతనడవున కానె
వ్వడి సడలె నడఁగె నులుముల్, నిడిమించులు మాసె వెలుగు నిలిచె నె్వరిచెక. 106
- ఉ. తెక్కునఁ బ్రాంతపక్కఁ గుట్టిశిఖరంబుల తెక్కులాపుయం
గుక్కుటకోటిమ్రోసె నెసగూరుమిటారులపుట్టినిల్లు గ
బెక్కినమబ్బుతైలగుహ లీగ దిశ త్వలుఁగొండె నిక్కలం
జక్కవజోళ్లుగేరె జలఁ జాత హితుం డుదయించె దూర్వుక. 107
- క. పొలమున మేఁపాడికపిం, జల మత్తటి మరలివచ్చి శశము నివాస
స్థలిఁ గనుఁగొని యదలింపుచు, నఃఘుతరక్రోహృదయమై యిట్లనియెక. 108
- శా. ఔరా కన్దాన మెంచు నీతగవు లెన్నాయెం బురేయ్యెవరి
ట్టానం బుట్టనినింత యన్యగృహమందుండ నిచ్చారింతురే
రారాపు బ్లాణగావు నేటి కొక నేరం బోర్చిలిం జాన
రోరీ యెచ్చటికైనఁ బోయెదవా పోపో యింతక్రవ్యటిక. 109
- క. ఇది నాయది నాకేరీ, సదనము నీకిందు నిల్వఁజనునె యరాత్త
మడటతన ముడిగి యెంతేఁ, గదలుము లెప్పునివ దీర్ఘకర్ణం డనియెక. 110

- చ. బిరుసులువల్కి నన్ను వెఱపింపఁదలంచెదొ కట్టిపెట్టు నీ
గడవము వెట్టి యీశశశిఖామణిమందర నేడ నెవ్వరె
వ్వరు వనియించి యుండి రది వారిద కాననభూమిజాతకో
టరముల నాఁపువెట్టెనె యొడంబడి పశుల కుర్వీ చెప్పుమా. 111
- క. చెఱువులు బావులు గృహములు, తరువులు వృక్షులు ననారతము గావినయా
నరులయవి యనుచు మనువు. త్తర మొసఁగఁడె తొల్లి జేవతా సంతతికొ. 112
- క. బలవంతుఁ డైనధరణీ, తలభర్తకుఁ బోలునిట్టితగ వకటవకటా
పులుఁగులకును గుండేళ్ళకుఁ, బలుకులు వేయేల చెల్లుబడి గాదునుమీ. 113
- క. జగతీరుహవివరమునకు, ఖగనాథా నీకులేదు కారణమేలా
తెగిపోర నాకు నీకుం, దగ వెక్కడికినీ నరుగుదము గమనడుకొ. 114
- చ. మదీయమైత్రీమంజులం బక్కపింజలం బిట్లనియె. 115
- క. ఒప్పితి నిటఁ దగ వెవ్వరు, చెప్పెద రెఱింగింపు మతనిఁ జేరఁగ నెడలే
కిప్పుడ యరుగుద మనవుడు, గప్పినతమకమున దీర్ఘకర్ణం డనియెకొ. 116
- నీ తపనజాతటమున దధికర్ణుఁ డనుమహావృద్ధమాజ్ఞాలంబు విహృతిసల్పు
నది రుద్రచాంద్రాయణాదికార్యంబులఁ దనవు సన్నముఁ జేసికొని విరోధి
షడ్వర్గ మఱిగించి శాంతిని ర్తిలుబహువ్యవహారదర్శనయాంబుగాకి
యది నేర్పుచున చిక్కునదలింపఁ బెనుతోలి ద్రవ్యక నిమిషంబు దడఁచుకటకుఁ
తే. బోదమావాద మాడి బోకపోవు, నని ప్రబోధించి శక మమృతాకపింజ
లంబుఁ దోకొని చనుచుండె లాఘుయునఁ, దల్లు వడువోటికిగుసాదములు గావె. 117
- క. ఏను గపింజలుఁ జిరమై, త్రీనిధి విడనాడలేక వృక్షలతాగ్ర
స్థాని విడనాడి యెపుడెం, తేనెవ్వడిఁ గూడిపోయితిం జెలికానికొ. 118
- మహాస్రగధర. చని కంటిం బ్రాంతకాంతమనిరవధికశ్లాఘ్యసౌభ్యసంప
ద్యనజాతవ్రాత రోధోపనవమధుమధువ్యగ్రమత్తాళిగీతకొ
జనితశ్రద్ధానిమజ్జజ్జనసహవరణో వృండుకాండప్రపూరికొ
విరుక్తబ్రహ్మనిష్ఠదిష్టహితసికతాస్వీతఖిద్యోతజాతకొ. 119
- తే కని తదంచితమణిబాలుకావితర్కి, జరణములు మోపి నిర్దత్తముండ నైతిఁ
గంతవర్యంతపరిమిశ్రాసమంద, జవనపవనాభిగమనమాచారకలన. 120
- నీ. మనికిదో టిదిగాదె యనువాసరాచాంతభవరశివిత మరుత్కాళియునకు
నాటపట్టిదిగాదె యరివధాగతగోపవేషబృందావ ర్తివిష్ణువునకు
నిష్టమజ్జనగృహం బిది గాదె రాసవృత్తాంతకాంతాంతంసములకు
హలహలంబిదిగాదె హలోద్ధతప్రలంబారిలాంగలలేవి హానమునకుఁ

- తే. బ్రతిదినము గ్రోల నిది గాడిబావిగాదె, కృతకకృత్కరినందగోబృందమునకు
మేద్ర మిదిగాదె దివసకృజ్జలజమునకు, నని నుతించితి గువిదాయమునయమున.
- సీ. అచటఁ గపింజల మావృద్ధమార్జులపతిఁ జూచి చిత్తంబు పల్లటిలిసఁ
గదియఁగూడక దీర్ఘకర్ణుఁ జూచి నిజాలతగవరి యని వీనిఁ బొగడితివు
కుటిలమానసుఁ డలిత్తుద్రుండు కేవలజరపూరకుఁడని మార్జులజాతి
బెడిదుండు వీని నమైడితెఱుం గెయ్యది యొద్దికిఁ జనఁ బిత్తి మొప్పకొనదు
- తే. తగవు దయ్యపాఱుండు నీతిగవుపట్టు, ప్రాణమేటికిఁ దెఱ తేరఁ బాపిగొనఁగ
ధర్మమునకొండుకడ కేసునము దురాత్మ మగుడు వినుటయుఁ గనలియ ముదటశశము
చ పలికఁ గపింజలంబున కపారకృపానిధితుల్యదర్శకే
వలపరిశుద్ధుఁ డార్తజనవత్సలుఁ డుత్తముఁ డబ్బిడాలభూ
తలపతి యిట్టిధర్మ పరతంత్రుఁడు నమైనవారిఁ జంపఁ గాఁ
దలఁచునె యేమిపల్కితి పత్రప్రిపసంశయ మొప్ప దియ్యెడక.
- 123
- చ. ఇన్నియుఁ జెప్పినేమిపని యింకిట నీవది నంతసాగ్యం
బున్నబిడాలముఖ్యుకడ కొక్కట నిద్దఱు మేగి సర్వ ము
చ్చిన్నమనీషవిన్నపముఁ జేయుద మూరకవత్తు మందు ము
న్వెన్నును గానలేక పిఱువీకులు నేయ ఖగంబు బీరమై.
- 124
- చ. యాగపద్యాభిమానంబున శశకిపింజలంబులు డాయంబోవుమఱిడె నప్పు డారెం
టికి నిత్యప్రత్యయం బారాధించుటకుఁగా దధికర్ణుండు ధర్మవాక్యంబు లుచ్చ
రింపం దొడంగె.
- 125
- క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుమక, ధర్మం బభివృద్ధిఁబొంది తను బ్రదికించుక
ధర్మము శర్తకరం బని, ధర్మం బేమఱు నంతతిము దత్త్విజ్ఞుల్.
- 126
- ఉ. ఉపగతులై భజించుతనయు ల్సహజన్తులు గూర్చి చుట్టము
ల్విపులతలై కడుఃఖముల వేగగుడు రింతియ రారు వెంబడిక
నిపుణులకేల తన్నమత నెట్టన దేహి శరీరమూడ్చి చ
న్నపుడును ధర్మమొక్కడ సహాయము దానిఁ ద్యజింపవచ్చునే.
- 127
- క. పురుషార్థ పరున కిహముం, బరముం గలదంద్రు సత్యపరతంత్రు సురా
సుర లర్థింతురు గావునఁ, బరహితసత్యములు విడువఁబడ వెప్పటికిక.
- 128
- తే. అత్తి వి త్స్వర్ణభూతాని యనుపురాణ, ఎచనమాని బహుప్రాణివత్సలుఁడయి
సుఖము దుఃఖము సమముగాఁ జూచికొనుచు, దేహి పరలోక చింతి వర్తింపలయు.
- చ. సాలవక మేను కంటకము సోఁకినఁ గొండొకఁగోఁజింతింబు పి
చ్చిలి తనకంతనొప్పి యగుఁ జెప్పెడి దొండొకఁ డేమిదేహులుల్

- గలిగినవారి కివ్వగముగాఁ దనువేదనలందు వేరిమై
నలుగుటలేక హింస కెడయై చనఁగాఁ జనునదివేకెకా. 130
- క. అనుదధికర్లునపలుకులు, విని నిర్భయవృత్తిఁ గొంతువీడ్కొని కదియం
జనితనతనవాగ్వాదము, లనుదానికి శశకపింజలంబులు పెప్పెకా. 131
- నీ. చెప్పిన నప్పు డాజీర్గోతువారెంటి కనియె మీరేమనియెడలొ వినము
తెగనిచాంద్రాయణానిచ్చితంబుల దేహ మతికృశం బొనరించుకతనఁ జెవులు
తానకనూత్తశబ్దస్వీకృతిం బాటిగావు గావున నీవు నీవు నిపుడ
శ్రవణము ల్గదిసి యుచ్చైస్వనంబులఁ బలుకుఁ డేర్పడ మాసుద్ధులెల్లఁ దెలియుఁ
లే గదవె మునువంటిమునులకుఁ దగవుదీర్పు, వేపురుండంగ మము మీరు విశ్వసించి
దూర మరుదెంచితిరికానఁ ద్రోవారు, జాగుపనిలేదు మాకనుష్ఠానవేళ. 132
- క. అరుచెండని నికటంబున, కరిగినదధికర్లుఁ డంప్రివారి నారెంటికా
దొరకుపడఁ బట్టుకొని కం, ధరవిరియం గొటికెచంపి తగభక్షించెకా. 133
- నీ. తుద్రాశ్రయంబు నొచ్చుటకు జచ్చుట కాదికారణం బనిచెప్పి కాక మఖిల
ఖగములఁ జూచి ఘోరకంచేడఁ బక్షిపాత్రాజ్యాభిషేకసంరంభవేండఁ
బనిగానిపని మానుడన రోపి గూడినపులుఁగులు చదలఁ బేరలుఁగుతెనఁగ
జనఁగన్న దెసల కుచ్చెనలారఁ బఱచినదర్పాంధ మద్దివాంఁబు గనలి
తే పసపుజేగురుకొఱకచ్చు మిసిమిచేరు, మిట్టకనుగ్రుడ్లు మిడిమిట్లు మిడిసిపడఁగఁ
గంకఘోరాత్కరములదిశ ల్లఱింప, గర్వదుగ్లోకమునకుఁ గాకమున కనియె. 134
- క ఏమినిమి త్రిము కటిలా, త్తా మత్స్యామితమ నెగ్గుఁదలఁచితివే నీ
కేమిదురితం బొనర్చితి, నేమంటి భవద్విరోధినే యిదితగవే. 135
- క. శైలవనవహ్నిశిఖలం, గాలిపొదల్పొదలఁ బరకుగతిఁ ద్రెవ్వి మమకా
సాలములు సత్క్రియాప్రతి, కూలవనోదగ్ధమునురుగొన దింతైనకా. 136
- ఉ. కుచ్చితమేమిగూడు సమకూడినరాజ్యము వీటిఁబుచ్చఁగా
వచ్చినలాభమేమి మఱవంబడదా తరువార నిట్టిని
యొచ్చపుఁజేత సౌఖ్యమున నుండుదుగాకని పల్కిపోయె న
వైచ్చఁజామి విరోధ మొదలెం గరటాలి కులూకజాతికెకా. 137
- క. నావిని వాయనపరిచిత, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా హితసం
భావన కెక నీతిడవే, లా వేగమ తెలుపు మనిన నతఁ డిట్లనియెకా. 138
- ని. సంధివిగ్రహంబు విచారణీయం బాసనము బలిష్ఠమయ్యు మపస్థితిపుష్కానం బగుట
నదియునుంకూడదు యానంబునకు లావు చాఁచు స్థానత్యాగంబు లాఘవమూలంబు

ప్రత్యాసన్నవిరోధికులం బభావంబగుట ద్వైధీభావంబు పొసంగదు సంక్రయం
బన్నిటికిం గర్తవ్యంబు విను శరీరపతనవర్తంతంబు నీకార్త్యంబున కేఁ బాటుపడఁ
గలవాడ. 139

క. పలువురుకృతవైరుఁ నుతి, బలధుర్యులు వినుతులున్నఁ బరకార్యంబుల్
పాలిసిపడుం జెడు మునుధూ, ర్తులు మేఁకం గుక్క జేసి తోలఁచె విప్రుఁ 140

క. నావిని వాయసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిధము తేటపడజెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెఁ. 141

నీ. చెనఁటి యాకులపాటుచే వలంగినసాధుతరుల కుబ్బాసఁగు నాదరణమూర్తి
భీమతీవ్రాంబకాభిపాతిస్సుక్తి. న మహావధురధర్మనినోషి మా న్మవెజ్జ
ఫలభంగమున మాటకట్టుజాతిన పైకమునకు సత్యోక్తు లిచ్చినసుదాత
హాలినున్నత్రచండాలర మాధవార్చనధురంగరులఁ జేసిన ఘనుండు

తే. కాలగతిఁ బేర్చు నలజశ్శఁ గలఁగఁబడిన, సరకులకు నిర్మలత్వంబు సఁఘటించు
సౌఖ్యసందాయకుండు సాక్షాత్క రించె, నన్నుతానంతుఁ డెవనివసంతుఁ డంత. 142

నీ. ముక్తపత్రవ్యాజమునఁ జీరసడిలించి కలికలఁ న్నలకల గలుగఁజేసి
పాలివోనితావులఁ బూవుదండలఁ జాటి కడలేనిమధుసాన్వికమునఁ దెల్చి
రణదళిరుంకారమణితము ల్లుటియించి దీవిచక్కె రలూలు మోవియాని
సరవినున్నతఫల స్తనములఁ గబళించి కళ జేఱుతనువల్లి గొఁగిలించి

తే. కలికిరాచిల్లఁపూర్కఁబలుకల నలర్చి, సుగభిరూర్పరజముల సొంపొనర్చి
కలితవనలక్ష్మిఁ గూడి రాగము పెఱింపె, మాధవుఁడు హృష్టి నిఖిలక్షమాధవుండు.

ప. మఱియు నన్వసంతంబు కలికాభిరామంబై యుద్దాహరణంబును శుకనూర్తి సందర్భ
గర్భితంబై భాగవతంబును గలకఠికలాప దీపితంబై రాజాఁతోధంబును బ్రకాశిత
ప్రవాహంబై నమద్రతీరంబును సందృష్టకారికాఁబంబయి వీణాయంత్రంబును
బురుడించు నక్కాలంబున. 144

చ కలఁ డిల ముగ్ధభూసురుఁ డొకానొకఁ డాయనయ్యధ్వరాధిమై
బలిసినమేఁకపోతుమెడ పగ్గమునం బిగియించి యాడ్చికొం
చలవున నింటికై యరుగ నప్పడు గొందఱు ధూర్తు లిచ్చులొ
పలఁ దలపోసి యయ్యజముఁ బాపఁదలంచెరి దుర్జయంబునఁ. 145

క తలఁచి యొకఁడొకఁడ చని లో, కులు నవ్వ నివృప్తకుక్కఁ గొనిపోయెడు నీ
సులశీలంబులు పఱదం, గలపితి వికఁశేమియని వికావికనగుచుఁ. 146

క. ఈగతి వందఱు యజన, చ్ఛాగముఁ గుర్కురముఁజేసి చనుచుండంగా

- నాగరిక మేదివిప్రుడు, వేగలమున నిలిచి భ్రాంతి వికలం డగుచుకా. 147
- క. పికరిరువురుగా కందఱు, నకటా ఛాగంబుఁ గుక్కయని పోయెదరే
టికిఁ బ్రమసి వేఱిఁ దెచ్చితిఁ, దుకతుక నను నవ్వకుండుదురె తత్త్విజ్ఞుల్. 148
- వ. అని విహరణస్థుడచ్చాగం బగుభాగంబు విడిచి విప్రుండు పూర్వకరం బగుకాసా
రంబునకు స్నానార్థియై చనియే నప్పుడు ధూర్తులు ప్రహసభాసమానానను లగును
నొండొరులకరంబు లప్పలించుకొనుచు నయ్యజంబుం జంపుకొని భక్షించి రట్లు
ప్రజ్ఞాకౌర్యధైర్యాదిగుణంబులు గలవారల పరులకార్యంబుల విఘాతంబు నేసి
స్వకార్య ముద్ధరింతురని మజ్జియఁ జిరఁజీవి మేఘునట్లు నాలోకించి. 149
- క. తనలావుఁ జూచి మృతకా, కనికాయశరీరరక్తకణములు మేనక
జనికెవలతటమునందిడి, చనుఁ డుపహతిరహితభూమిజాతంబులకుకా. 150
- క. ఆరిమర్దనండు సరిస్త్రా, ద్దరుడెంచుం గెరలి తరలి హతశేషురబ
త్కరలహృతికటభజింతుకా, హరుఁ డాపగవారిఁబోలె నాపగవారికా. 151
- వ. ఇజించి నీకార్య మార్యసమృతంబుగా నిర్విహింపం గలవాఁడనని పలికిన మేఘున
ట్లండు లంఛితగరుజ్జాలం గావించి విప్రుం బగు కాకజతరాస్త్రంబుఁ జినికి యచ్చి
రజీవిని న్యగ్రాధాగ్రకోటరంబునం బెట్టించి సపరివాగుండై నిరుపహతిస్థానం
బున కరిగె నాసమయంబున. 152
- చ. అరుణగభ స్త్రీబింబ మపరాద్రిఁ దిరోహితమయ్యెఁ బన్నగా
భరణి శిరోధిహాలహలభంగి నిఱు త్నైరసె న్విరోధిభీ
కరగతి వంతెనఁ బరిగాఢమహీధరభూజదుర్గకో
టరములు నిర్దమించి వికటప్రకటాననము ల్పడించుచుకా. 153
- క. ఆరిమర్దనుఁ డనుపబల, స్ఫురణోల్లోకిముల ఘూకములు వెటకరటా
హరణేచ్ఛఁ గడలి బహుపా, ధరణీరుహ మాశ్రయించి తద్విటపమునకా. 154
- క. కాకములు మెడలకున్నకా, ఘూకంబులు కర్ణఘోరఘూతౌగ్రహతౌ
కాకులము లగుచుఁ గ్రవ్వుటి, పోకకు నత్రాదుచున్నపుడ భూజమునకా. 155
- క. మతివిదులకు నుచితమనూ, ద్యోతనము సారంభుండయ్య నాకృతకార్య
స్థితిఁ గడఁగెనియునికి మహా, న్మతియని మను వానతిచ్చినాఁ డట్లుగుటకా. 156
- క. అనితలఁచి నిలిచి తీరిం, బనిపడి చిరజీవి యేదుపడ నొక నెట్టెం
బానరించిన గ్రవ్వుటి పరి, మునుమై యత్నోలులఁ జాట్టుముట్టె నృప్తకా. 157
- క. పట్టుకొని చంప నొంపం, గట్టయితిపడక యరుగుఁ గావున నతనిం
జాట్టుమువలెఁ గొనిచని పరి, కట్టెదుడం బెట్టి కాశికంబులు నిలిచెకా. 158

- క. దూతగరుదుత్కరువి, స్రా రుణునలోహితాకృతాకృతి నతనికా
దేరికొనఁ జూచి గర్వన, మారంభోత్తు విరోధియ౯ నుఁ డనియెకా. 159
- క. ఓరి నీవెవ్వఁడ వీ, తీరేమిటికై తి వనిన భృతిపెంపున నా
పేరు చిరజీవి యనిన య, పారగుఁ డాయన యులూకపతి కెఱిగించెకా. 160
- క. ఎఱిగించిన మించిన ని, వ్యెఱ నిట్లను ఘాకలోకవిభుఁ డిట్లుగుటే
తెఱగు చిరజీవి నిన్నుఱ, మఱలే కక్కాకరాజు మన్నించుఁగదా. 161
- ఐ. దివస్పతికి బృచాస్పతియుంబోలె మేఘవర్ణునకు ముఖ్యప్రధానుండవు నీతిపథికుండవు
ధన్యుండవు నీయట్టి కృతకృత్యునకు నిన్నీచదశ రానేర్చుకొనో సర్వంబునుం
జెన్నమనిన జిరజీవి యరిమర్దను నాలోకించి. 162
- చ. తనపెరుగాకిమూఁకల నదాటున నీభటకొటియట్టి కా
ననితఱిఁ జంపి చన్నమఱునాఁడు మృతేతరభృత్యవర్గము
ల్లనుకనిఁగొల్వ నచ్చిలిచి కార్యము వాయుసభర్త వేడినకా
మనమునఁ గొంతులేక యరిమర్దనునిం గనుచుంటి నాతనికా. 163
- చ. ఘోరబలుం డగాధతరుకొటరచుర్గవిహారిరాత్రిసం
చారనిరంకుకుండు హుతౌర్భధనుం డరిమర్దనుండు మా
రోదగధంగిఁ జంపఁదలనుండఁగ నెవ్వధి నిద్రనచ్చు నీ
వారికి నీకు నెల్లుచువచ్చు శుభంబు భజింపుమా యనకా. 164
- క. అరిమర్దను నిటఁగని మని, తిరిగినజమునోరు దన్నితివి నాబుద్ధిం
జరియింపు మనిన వాయు, పరివృధుఁ డందులకు మండిపడి నానంకకా. 165
- ఉ. చూచి హితప్రధానుఁ డనుమ న్నదిఁబెద్దయుం వచ్చియుండు ని
న్నీచు విరోధిపక్షుఁ డని నేరనయో తుది నిశ్చయింపు నిం
దీచెడుగొట్టుకాల్పి లిచెనేనిఁజెకుంబ్రతుకంచు నూఁచిపో
నై చి యులూకభుక్తి కివనెత్నియడై విడిపించె మట్టిపైకా. 166
- తే ఎఱుక పిడికెడుధనమంచు రిదినిజంబు, నెరయనీమూఁకమున్నున న్నెఱుఁగుఁగానఁ
గనలి చంపక కొంపక గొంపమున, దేని నీపాదములమ్రోఁ చెప్పి నిలిపె. 167
- తే. లోడిమంత్రుఁజాడ నాదుర్బదాంధుఁ, డాడిన ట్లాడ కుచితకార్యంబుఁ జెప్పి
సిగ్గు గోల్పోతివని చిరజీవిజాతి, బాహుఁడై చెప్పె దనచేటుపాటుఁ బలికి. 168
- క ఆవేళ ఘాకపతి నయ, కోవిదు లగుమంత్రినరులఁ గూర్చి ప్రభుత్వ
ప్రావీణ్యంబున నచ్చిర, జీవితచరిత్రంబుఁ బ్రీతిఁ జెప్పెం చెలియకా. 169
- తే. చెప్పి వాయుసాజనృతేఖరునకు, మాననీయుండు ముఖ్యప్రధానుఁ డితఁడు

- దీని కన్యదితెలుగు వేర్వేరులును, దనిన నయదత్తుఁడగు రక్తాత్తుఁడనియె.
 క. చేరినప్పుడువు రిపుఁడ, క్రూరాత్తుఁడు చిక్కినపుడ కొంకక చంపం
 గోనుట నీతిధానము, వైరికి దయఁదలఁచువెట్టివాడుం గలఁడే. 171
- నీ. ఇతఁడు వాయుసగరాపతికి మాన్యుడు ముఖ్యదంపనాథుఁడు నీతిధాముఁడనుచు
 నానతిచ్చితి నిట్టివానికి నిట్టిగుర్యంబు వచ్చుట వెఱుగుగాదె
 ప్రత్యర్థికర్త మున్ను లెఱుంగుటకు రాజ్యప్రతిష్ఠకు నిట్టిసాధుమతులు
 వినునీచమేమైనను బూని బద్ధవైయిలోఁ బ్రవేశించి చెలిమిఁజేసి
 తే. చిచ్చుదొలిసాచ్చి వృక్షంబుఁ జెఱచినట్లు, పొదివి నానాటి కభివృద్ధిఁ జొందిపిదప,
 జెఱచి పోదురు వీరిక్షింపనెల, చంపి రాజ్యంబు సేయు నిశ్యంక నధిప. 172
- క. అని రక్తాత్తుఁడు చెప్పిన, వినఁచుడక ఘోరకర్త విశ్రుతనయధీ
 ధనదత్తునిఁ గ్రూరాత్తుని, గనుగొనుటయు నతఁడు మధురగతి నిట్లనియె. 173
- క. శరణాగతురక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ బరముం దురగా
 ధ్వరభయముం గలదనియో, యరిమర్దన కావు మిమ్మహాచిరజీవికా 174
- తే. అనుచు క్రూరాత్తుఁ డాదిన వద్ది నాంధ, పల్లభుఁడు విని దీప్తాత్తునంకఁ జూచి
 నీకఁ దోచినకార్యంబు నీవు తెప్పు, మనిన నంగీకరించి యిట్లనియె నతఁడు
- క. క్రూరాత్తునినీతి సుధా, పాపంపరి యెట్టిగుస్పభావుఁడు జంపం
 గోరఁడు శరణాగతు ననఘా రాజకు నీకుఁ దగవు గానేర్చునొకొ. 175
- క. ఈరీతి నీతిగలిగిన, నూరిజనుం డేలచెఱుపఁజూచుం జనతా
 వైరి యగుదొంగబం టును, కారము వృద్ధునకుఁ దొల్లి గావింపఁజొళి. 177
- క. నావిని యరిమర్దనఁడురు, భావుని దీప్తాత్తుఁ జూచి ప్రభునీతికళా
 సేవిధి విన నింపయ్యెఁడు, నావిధి మెఱిఁగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియె. 178
- చ. కుండిరరాజధానివసుగుప్తుఁడనంఁ బ్రధానసార్థవా
 హుం డభిలార్థనంతుఁడొకఁ డుండు నతండు ప్రియావియుత్తుఁడై
 పండినమూర్తిలోడ నగుబాటున కుంకువఁ దన్వి నొందునో
 నండజయన రూపవతి యున్నులకన్యకఁ బెండ్లియాడినె. 179
- క. అలరుంబ్రాహ్మపుంగన్నుల, కలికికి ముదిమఁగడు బూచిగావున గవియ
 నిలతైలమువలె నెనయుక, తొలఁగుం జెలిసెట్టిఁ గన్నుఁ దుప్పుననుమియె. 180
- క. వెరలంబొగులను నెట్టన, రతిగతికిం చిన్నపడుచ రారమృతమం
 బతిమాలి పిలువ విన దది, పతిఁబట్టిన చెవుడు దన్నుఁ బట్టినభంగిక. 181
- మ. పలికెత్తకుఁకొఁకొగలతికొఁపఘ్ను న్దక్షిణంగురుక
 నిలియుగ్యవృత్తిత సురశ్చలిరనిస్యస్తోత్రహంసుం గర

స్థలముప్రేం బటలావృతాడు విగళద్దంతు న్వయోగర్యని
స్తులయోషిత్కుల మేర్పడం బతిహరించు న్నాలవానింబరెకా.

182

- సీ. పాటవేముటెకాని భక్త్యంబు లిచ్చిన వాతెర నంట దన్వాలుగంటి
చించినచుటెకాని చీరలిచ్చినఁ గట్టిరమునఁ గ్రేసే ను దాఱంపులాడి
తొలఁగఁబెట్టుటెకాని తొడవులిచ్చిన సొంపుపన మేనబూన దప్పలువచెలవ
మగుడనిచ్చుటెకాని మాడలిచ్చిన ముల్లఁ గట్ట దాజగతాఁగ కలువకంటి
తే. యింటిముంజారుపెండెలో నిడుటెకాని, పుపులిచ్చిన ముడువ దప్పగురుమగువ
కుడిచి కూర్చుండి యిదియేమిగొడవఁజేసె, వార్ధకంబున నాసార్థవాహుండు 183
ఆ. చెఁటిభార్యవేరుఁ జెప్పగ పెఱబోటి, వేర సిగ్గుఁ దొలఁగఁజెట్టె సెట్టి
ముదిమినేడ రోఁత యిదె నాకనిటనిటి, జాతివశ్యభేషజంబు లడుగు. 184

- సీ. మొరడునుంగినసెట్టిముగుకకు జవరాలిమోము గాననివానిముకురమయ్యె
వగ్గభర్తకు నాతి వాతెర చండాలవాటివండిన పిండిపంటలయ్యె
గొయ్యలూడిన పెండ్లికొడుగుకుఁ జెలివప్ప విపినమండలిఁ గాయవెన్నెలయ్యె
నియునుపోయిన బేరివానికి సఖిచన్ను గొండలందనిమానిపండులయ్యెఁ
తే బలితునకుఁ గోకిలాలాపజలగుటెఱఁగు, బధిరునకు నయిన సంగీతపాకమయ్యె
మెలఁతనీక్షించిక్రుక్కుక్కుమ్రుంగుఁగాని, సౌఖ్యమేమియు నెఱుఁగఁడజ్జరకతముఁడు.
చ నెల కొకనాఁడు గట్టెనుర నిల్వఁగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు పీ
నుల కొకనాఁడు మాటచిన నోఁచినవాఁడును గాఁడు నవ్వులఁ
వలపులఁ జల్ల మేల్లనినవాఁడును గాఁ డతఁడెందువాఁడు గాఁ
డలజవరాలివోడిరతి యందనిచ్చునిఘంటు సెట్టికొ. 186

- న ఇల్లు సన్నిహితవిశేషవేద నాజాత భేదంబున నారాటంబు బుట్టి యడియాగుపన నుసు
రుఁ బరిత్యజింపంజాలక క్షుణ్ణముకొని యెడతెగక నిగుడు నమంబోష్ణనిశ్వాస
మాతరిశ్వంబున వగ్గరపల్లవం బల్లలనాడ నతం డొక్కనాఁడు శయ్యారెంబున
నొడులపడవైచి దాసీజనంబులు తనకాచరించుమాడిగంబులఁ గోడిగంబులం జేసి
కూడునీళ్ళకుం బాసి గాసిపడునను మంబున రజస్వ్రాంభోజినీదివాసంగమక్రీడా
సంప్రాప్తమరిత ప్రాశుక్కితార్థంబు భృగుపాతం బొనర్చినవిధంబున దపనం దపర
గిరిఁ దిశోహితుం డయ్యె నయ్యెడ. 187

- సీ. పిఁవెట్టిఱంకుగు బృతలతప్పులు దప్పదాల్చుట కిది కన్నతల్లియిల్లు
కడుపుకక్కుఁటిలిపిల్చుదుగను ముదిలంజె నఱుల కిది పిన్నన మనుమండు
గడికన్నగాండ్ర యక్కఱలకు నిలచూఱ పొరువుసొమ్మడనిది పూటకాఁపు

కలవర్తకుల కన్నులగవల బాయనినిద్ర గదలించునిది నిమృతాయువులును

తే. ప్రభకు బానిసకుముదిసిపత్రనేత్ర, రంజనంబున కిది విశుద్ధాంజనంబు
నాఘనాఘనకాలిమాన్నతి ఐహించి, కటికిచీకటి జగమెల్ల గప్పకొనియె. 188

తే. మానసాటవి నేర్పుమన్న భద్రవాగ్ని, బాహ్యసంచారమునకు బాల్పడియె వనఁగ
దీపములు సార్థవాహుమందిరమునందు, శ్రీకరశిఖ లుల్లసిల్ల జూపట్టెనపుడు. 189

క. ఆరూపవతి ససారా, హాసంబుల దృప్తిఁబొంది యపుడొకభంగిం
బోరామి ఘోరనరక, వ్యూరములె నృద్ధపతినివాసముఁ జొచ్చెన్. 190

తే. చొచ్చి చచ్చినచండాలుఁ జూచుమాడ్కిఁ, జూడకల్లంత నోసరించుచు గృహంత
కాంతభిత్తికఁజెంతఁ గంకటికి నగును, బిటికి నీక్షించి యప్పటిపెద్దనెట్టి. 191

తే. విరహదహనగ్రహంబున విగ్రహంబు, తొలిమి నూఁదినగతి వేడి గలిగియుండ
నెజ్జ నారాటపడుచు నక్షీవిసేవు, భల్లకంపితభవు మనోభవుఁ దలఁచి. 192

ఉ. తేరె ధనుర్ధరు ల్బుడమి లెక్కకు మిక్కిలి యొందు రెండుగా
నా రడరింతు రేటి నెఱవాదితనం బదిరెండు నొందుగా
నారసి వేయ నేరవలదా మఱిసేవలె నెంతవెంత యా
నీరజగర్భుఁ డుండుఁ గడునీకరకాశల మెన్న మన్న థా. 193

ఉ. ఇంపున వన్యచాపధరు లేసినతూపులు బాహ్యమాంసముం
జింపక మర్తభేదనముఁ జేయఁగఁజాలవు బాహ్యమాంసముం
జింపక మర్తభేదనమునేయు భవద్విశిఖంబు లెఱుగి
ర్తింపుదు నీదుచాప మవధీరితశంబరకాంచనాంబరా. 194

క. తీరనికొలపగయుంబలె, నీరమణీమణికి నాకు నెనయదు విరహం
భోరాకి నెల్లుగడతు, స్వీరోత్తమ నన్నుఁ గూర్పవే కలకంఠిన్. 195

క. అవి నెన్నునికొమరు మరు, నివనతామరు విరహిభయదరిధనమరుఁ గన
త్కనకమణినిచయచామరు, ననుప క్తభ్రమరు దూటి యతఁ డున్నంతన్. 196

తే. కుశలగతి మజ్జనములాడి కుడిచి కటి, ప్రజలు నిద్రించి రయ్యర్థరాత్రుశర
ఖడ్గఖేటకపాణియై గస్తుదిరిగె, బెద్దతలవరి కింకరోపేతుఁ డగుచు. 197

వ. అంత. 198

నీ. భవనదీపాహిత భ్రమరపేటికనాలుకాభిస్థితలమఘ్నగద్దగోఘ్న
ములదోరణముబట్టి మొలత్రాటికుఱునాడికైదువు దెసకట్టు కావుబొట్టు
జిలుఁగుగన్నపుఁగత్తి బలపంబు మొగమాయమందు తొలపుటాకు మొలగోచి
మడుపుటాకులు పోకపొడికాయ మోరచ్చు చెప్పులు భుజగవృత్తికచికిత్స

- తే. సుప్తివృద్ధికామధిగోద మనిత, వసనభంగంబు పెడతలవంకనికయుఁ
గాలునునుమేను నెఱ్ఱనికన్నులమరు, దూరితత్రాసుఁడవుడొక్కదొంగబంబు 199
- సీ. వచ్చి త్రిమరుతలవయలు గన్గొనకుండ బవరిచుట్టును బలపమున వ్రాసి
ముంచి కన్నపుగఁగి మొనకత్తిపెట్టింది యొయ్యనొయ్యన శిలలుడ దివివి
వివర మేర్పడిచి యావెంబడి బదములు నడపి నల్వంకలు దడవిచూచి
యలికిడిలేకుండఁ చెలిసి యిల్సారఁబాటి వాకిటిగడియ నెవ్వడినడల్పి
- తే. గాలిరాకుండ వెలుతురు గాకయుండఁ, గజకుగజబట్ట గన్నపుగండిగప్పి
యొడలిసొమ్ములు వేర్వేర నొలిదికొనఁగ, సరస కేతెర బరికించి జలదరించి 200
- క. కచభరము విరియ హార, ప్రచయం బల్లాడఁబఱచి పరిరంభించెన్
రుచిరగతి రూపవతి నిజ, కుచలికుచార్ద్రములు నాటుకొనఁ బ్రాణేశున్. 201
- సీ. యువతిసేసిన యాపూర్వోపచారమునకు వెసమిన్నముట్టి యమ్ముసలిసెట్టి
యిచ్చనచ్చెరువంది ముచ్చటయినను మొగం బీనిరక్కస దనుదాన వచ్చి
ననునిటు గొఁగిలించినది నేడిండుకుఁ గారణం బేమేనిఁ గలుగవలయు
ననిలేచి నల్వంక లరసి యొక్కెడ భయంకరహేతికగునిఁ దస్కరుని గాంచి
- తే. యితఁడుపో మూల మీశుభినితికి ననుయఁ, బెన్నిధానంబుఁ జూచిన పేదవోలె
నీరదోదయ మరసిన నెప్పివోలె, సప్తదంబంది యాపరాస్కంది కనియె. 202
- క. పొడవులువుంబలె ననుఁ దన, కడకన్నులఁ జాడరోయకన్నులకలికిం
గడువేడ్కఁ గూర్చితికనె, కృడఁగలఁ డిటువంటిచెలిమికాఁ డారసినన్. 203
- క. మానగుమహిజక్రోడ, స్థానంబున వెలుఁగుమదనదావానలకీ
లానివహము చల్లార్చెను, దీనిపయోధరము లద్వితీయచరిత్రా. 204
- క. చోరఘటవె యతిసప్తద, కారకుండవుగాక తీర్చగలనే నీస
త్కారర్థ మీభవంబున, దూరీకృతకలుష పడ్డితోడంగూడన్. 205
- క. తనగృహమునఁ గలవాసో, ధనక సకము లెల్లగొప్పదను ధృతిమిఁన్
గొని చనుమని యంజలిసే, నినఁ జోరుఁ డతిప్రసన్నచేతస్కుండై. 206
- చ. నెఱయఁ జెలంగియున్నయతినిం గని యిట్లను సార్థవాహయి
తైఱవ భవన్నియోగమునఁ ద్రిమరదే యది క్రొత్తికాదె నా
మఱఁదివి నీవు చెల్లె లిది మమ్మవలోకముఁ జేసికాదె బ
ల్యెఱపున నిన్నుఁజేరి పాదవెం దనచక్కనిసోగచేతులన్. 207
- క. నీనిలయంబునఁ గలసో, మ్రేనొల్లం బడుచుకరణ మిచ్చితినిది నీ
తో నలగిన వేసారిస, చో నను మదిఁదలఁపు మలయుచుం బజ తెంతున్. 208

- క. చెలియలనిచూడఁ గినిసిన, దలఁ గోయుదుఁ బతికి సప్తదముగానిది య
వ్యుత్తల హితులకేటికి, లలనామణి యిది మొదలై లఁగు నీయాజ్ఞాక. 209
- వ. అని భయంబుఁ బుట్టించి కృతసత్కారందై చోరుండు సార్థవాహు వీడ్కొని చని
యె నాసమయంబున. 210
- నీ. రాజాస్యముఖతామరసవాసవల గ్రుక్క నానుముక్కు నబంటి యైనదనుక
ధరపయోధరసుధాధరరసంబునఁ జొక్కుఁ బంచబాణపిపాస పాయుదనుకఁ
జంచలేక్షణఘన స్తవగుళుచ్చముల నలముహస్తగ్లాని వొలఁగుదనుక
నాదిగాఢాలింగనమునఁ దెప్పలఁదేలు బొంది తాపము శాంతిఁ బొందుదనుకఁ
- తే. బ్రాహ్మ ముడిబోయి కిసరింకఁ బాటియుండు, పంటిచాల్చున నెఱవేరుపడినయెడలి
పరుసు నెట్టిన వీడచే పడినపగిది, గుఱకుగుబ్బెతవయ నెల్లఁ గొల్లలాడె. 211
- నీ. ఉదయవేళకుమున్నె నిదురమేల్క వివచ్చి ప్రాణిల్లభుపదాబ్జములవ్రాలు
వ్రాలి నిర్మలతరజ్వలనతే ప్రసువర్ణకలశోదకంబుఁ జలకమార్పు
జలకమార్చి సవర్ణకర్మరీశాతపోత్తాలచేలంబులఁ దాల్చునిచ్చు
నిచ్చి పాచ్చములేక హేమపాత్రంబున నిష్టాన్నముల భుజియింపఁబెట్టెఁ
- తే. బరిమళముఁ బూయుఁ గపురంబుసురటి విసరుఁ
బూవుదండలఁ జుట్టుఁ దాంబూల మిచ్చు
బడక సవరించుఁ జిటిపాటినడుగులాత్తు
నలముఁ గాఁగిట నాతిచోరాతిభీతి. 212
- ఉ. ఏరికినైనఁ జోరుండు సుహృత్తముఁడే యుత్తఁడై సేసె స
త్కారము సార్థవాహునకుఁ గన్గొన నిచ్చిరజీవితావశీ
నారికి ముఖ్యమంత్రియగు నైనను నీతిపరుండు గాన నే
తరుననైన నిట్టిసుమతిప్రవరుం డకుభం బొనర్చునే. 213
- క. అని దీప్తాత్మఁడు చెప్పిన, విని యరిమర్దనఁడు నీతివిధవలీలానుక
వినుతాసునక్రనాసుం, గనుఁగొనుటయు నతఁడు కాశిక ప్రభు మొగమై. 214
- క. కంటకుల రిపులు దమలో, నొంటకపురిఁబాసి యూర నొకఁడై వినుమి
ట్టొంటిఁ గృశియింపుచుండుట, గెంటనిశోభనముగాదె క్షీతిపా నీకుక. 215
- ఉ. ఈతఁడు మేఘవర్ణునకు నిష్ఠము గల్గినవాఁడు సత్క్రియా
స్వీతుఁడు రాజకార్యపరినిష్ఠితుఁ డీతఁడు లేమి లేమిను
మూలని కూరితై కవిజనుష్ఠితి నీ కితఁ డున్ని. తేసి వి
ఖ్యాతిపహితలు శత్రుబలహిన్యము నీకు కుభంబు గాదొకో. 216

- క. వైరులు రాయుట హితన, త్కారమునక యనువులిచ్చె దస్కరుడు లభు
క్షీంమహాగోద్వితయము, రాంపున గృహికి బ్రహ్మరాక్షసుఁ డిచ్చెన్. 217
- క. అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, నన మలరఁగ వక్రనానునకు నిట్లును ది
గ్వినుత నయ ప్రథ యక్కఱ, వినవేడుక యయ్యెఁ దెఱపవే నా కనుడున్. 218
- ప. వక్ర నానుం డిట్లునిచెప్పం దొడంగె. 219
- చ. కృతవిదధీశ చెప్పెదఁ బరిగ్రహలబ్ధము భూరిదుగ్ధగో
ద్వితయము పొల్చు నొక్క జగతీసురు లోగిట దానివంచనా
మతి నొకటన్ హరించుటకు మందచరుం డనుతస్కరుం డలి
ప్రతి నవకాలకూటరుచిబంధుర మైనయమాన చీకటిన్. 220
- క. నెప్పెఱుఁగఁ చనఁ గానల, చొప్పన నొక బ్రహ్మరాక్షసుం డెరుగుదు నా
దెప్పరిపుష్టుచ్చు నచ్చొచ్చె, దప్పక వీక్షించి యద్భుతధ్వనిఁ బలికెన్. 221
- క. ఓరీ యిటులూఁతుడునీ, దారుణానికి నెందుఁబోయెదవు చెప్పుమా ను
ర్వారత్నర ననుబయు నల, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కిట్లునియెన్. 222
- క. జయసిద్ధి యనుధరామరు, నయనంబునఁ గలదు గోద్యయము దాని నతి
ప్రియతం గొని చనునాతఁడ, నయిపోయెద నొంటి నిమ్మహాత్రమునన్. 223
- ఉ. కంచెనదాయచాయకొఱ కచ్చులమేళిము లత్తగోళము
ల్లంచెనమరునోరువసిగొ మ్మలదండుఁబండు లిట్టిమా
పెందును జెప్పఁ జూప నరు దెవ్వఁడవీవని వేడినం దరా
స్కందికి బ్రహ్మరాక్షసుఁడు సత్యపురస్కరభాషనిట్లునన్. 224
- క. ఈనిక నిట నేవిప్రుని, ధేనువులం ద్రాట నీవు దివియుటకై చో
రానేఁ డరిగెద నతి నిన, తానకమునఁ జంపఁబోయెద న్బలలాశిన్. 225
- క. నావిని చోరకుఁ డంతం, బోవక యనునిన్నిశీధమునఁ గ్రోధమునన్
భూవిబుధుఁ జంపఁబోయెదొ, కో వాఁ డెటువంటి నేర మొనరించెనొకో. 226
- క. కారణముఁ దెలుపుమన నల, చోరకునకు బ్రహ్మరాక్షసుండను రజనీ
చారపలాయనమంత్రక, శారూఢుడు గాఁడె యరయ నవ్విప్రుండున్. 227
- చ. జరతకపిశ్చిరం ద్రములు సాలబిలంబు లగాధనింబకో
టరములు మజ్జిమానితోఱట ల్పెనురావుఁతోఱులు న్నహా
నిరవధితింత్రిణీమహాజనిరవ్యధనంబులు తొంగిచూడరా
దరసిన బ్రహ్మరాక్షసుల కద్ధరణీసురుచేరిరాయడిన్. 228
- క. మెఱమెఱసి యద్ధరామరుఁ, బటిమార్పం బోవరాదు బ్రహ్మనైవక

- మొఱఁగి నిదురించుచో నిది, తటి యగుటం జంపబోయెదం బదమనుచున్. 229
- ఎ. ఇరువురు చని యవ్వొప్రగృహంబు ప్రవేశించి రండు బ్రహ్మరాక్షసుండు ప్రతి
రోధి కిట్లనియె. 230
- క. తొలుదొలుత నరిగి విప్రుని, బొలుపారం జంపి కడకుఁ బోయెద నాలోఁ
దలఁకక నీ వరిగి నిరా, కులస్థుత్తిం బసుల నాఁచికోనిపా మ్మొకటన్. 231
- క. తీరిదియని చెప్పినవని, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కను నీద
ర్పారంభ మెఱిగిరని మ, హారభసము పుట్టు నీగృహంబున నకటా. 232
- క. ఈ నెఱి నలికిడిపుట్టిన, భేనువులను మ్రుచ్చిలింపఁ దీటునె నాపూఁ
పైనతరువాత దూరము, గా నరిగినమీఁదఁ జంపు కాదన విప్రున్. 233
- ఉ. నావిని బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నన్నిటులాడఁగ నెంతవాడె వీ
లేనడి నిన్ను వేడ నవులేకలిగెం దొండొల్ల నిధరా
దేవునిఁ జంపెదం గనలు దీఱఁగనం చడరంగ దొంగయ్యం
బోవకు పోకు మం చతనిభూరితరధ్వని నడ్డగించినన్. 234
- ఎ. ఆక్కలకలంబు విని బ్రహ్మణుండు మేల్కనియె నవ్వ డతనికి విశ్వాసంబుఁ బు
ట్టింపందలంచి. 235
- క. మును బ్రహ్మరాక్షసుం డిట్లను ననఘా తావకీన మగుగోద్వయమున్
గొన నున్నత్రాసదీపితుఁ, డని చోరునిఁ జూపె నిజకరాంగులికోటిన్. 236
- క. చోరుండును బటురొద్దా, కారుండై నినువధింపఁగా నదయ్యండై
చేరినక్రూరుం డిఱిఁడని, యారాక్షసుఁ జూపె భూసురాధ్యక్షునకున్. 237
- క. నేరముఁ దప్పించుకొనం, జోరుండును బ్రహ్మరాక్షసుండును దనతో
నీరూపునఁ జెప్పినముఖ, సారసరిపుమీఁద హాసచంద్రిక మెఱయన్. 238
- క. ధరణీసురుఁ డిట్లను మీ, రిరువురు పరమాత్తు లనఘు లిందెవ్వరిపైఁ
గెరలెదము చనుఁడు గాఢ, త్వరఁ గ్రమ్మఱ మీరు మీనివాసంబులకున్. 239
- క. దీవింపవలన దవనీ, దేవత లామోదవసధిఁ దేలిన కాపం
బీవలన దలఘుసంతా, పావలచేతస్కు లవృహానుచులయినన్. 240
- ఎ. బ్రహ్మణద్వేషంబులేక బ్రతుకుం డని వీడ్కొలిపినం బోయి రావోర బ్రహ్మరాక్షస
వివాదంబు జయసిద్ధికింబోలె మేఘవర్ష చిరజీవి సంవాదంబు నీను నిస్తులకల్యా
ణంబుఁ జేయునని విన్నవించి ఐక్ర నాసుండు వెండియె. 241
- నీ. తనమేనికండలు దటిగి డేఁగకు మేఁపి ఖగముఁ గావఁడె శిబిత్సావరుండు
గరుడుని కాహారకలమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘవాహనుండు

- నిజకళ త్రక్తోహి నిర్దయాత్తుఁ గిరాతు మనుషఁడే నిర్ది ర్దమైత్రిపత్రి
శత్రుసోదరువీభీషణు సమిద్భీషణు రక్షింపఁడే తొల్లి రాఘవుండు
తే సకలదిక్కామినీకుచ స్తబకములకుఁ, దారహారకలాపమై తద్యశంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది నిత్య మగుచుఁగంటె శరణార్థి మనుచుటకంటె శుభము.
- సీ అని వక్ర నానుఁ డిట్లాడుమాటలు విని యందఱ వేత్సేం నడుగుబుద్ధి
నపుడు తివాభీతనృపతివికారకర్ణునిఁ జూచి తోచిన ట్లనఘ నీవు
పోలినతెఱఁగుఁ జెప్పుగు గాక యనునంత నెడసాచ్చి రక్తాక్షుఁ డిట్టులనియె
నేకార్య మెఱుంగును రిందఱు పలుగూఁత లఱచెద రవివేకి పగుటఁజేసి
- తే. మంత్రులకు నై జములు మృగుమధురభణితు, లవి యథార్థీకరించి వాయుసముఁబెంచి
యేలచెడిపోయెదవు నేన నేలచెటిచె, దహితు నిర్జింపు నాబుద్ధి నాదరింపు. 243
- క. నేరము ప్రత్యక్షంబై, చేరువ నుండండ్ల సంతసిల్లి సజారక
దార న్నాగ్నాత్మల రథ, కాగుఁడు శిరసావహింముకథ యిదియయ్యెన్. 244
- క. అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, యన నాలోకించి యోనయ్యుర్లవ యిది యె
ట్లనురాగంబునఁ జెప్పుమా, వినియెద నన నరఁ డులూకవిభునను ననియెన్. 245
- క. కేరళదేశంబున రథ, కారప్రమదానుతల్లి గల దవ్యికచాం
భోరునాముఖి యుపజారో, దారస్థిసంబులకు వల్లెత్తాడై మెఱయెన్. 246
- ఉ. జారులకొంగుపు త్తడి యసభ్యులచేరువపంబు మన్నధ
ప్రేరితకోటి కేడుగడ పెన్నిధి గాముకనాతికిం బర
ద్వారలపట్టుగొన్న యుపవల్లభసంపదపాంధపుండమం
దారము పల్లవాంగణనిధానము దానివిలాస మారయెన్. 247
- ఉ. క్రొవ్విసచన్నదోయికులుకు న్నునుబయ్యెనఁ దల్పఁజూచిన
స్రవ్యునఁ బర్యచాపులదరు ల్పెదరం బటుపాంధపుర్రముల్
ద్రష్ట మెఱుంగుమేనిచెఱుపం బెడఁజేయకమాడఁ గోడెకాం
ద్రువ్యికులూఱ నూర మెఱయు న్రథకారవఘాటి నీటునెన్. 248
- చ. మెఱుంగులఁ గ్రుమ్మరించుకనుమిందులు త్రొక్కనివోట్లు త్రొక్కఁ గి
క్కిటిసినగుబ్బచన్ను లెడయొక విరోధులజోక నాండొక
ల్లొఱయ నితంబబింబమున నొక్కొకయిండుక జాఱఁగట్టుఁగ
ట్టొఱపు ఘటింప నేగునలయుగ్గలి మారుపుటేటిసీటికిన్. 249
- క. అబ్రుత్తస్తని రూపలక్ష్మీ కనువిందై యుండ నిర్ద్రాహమా
హవేశక్షుభిరుండు గానినరుఁ డిష్టహాసంచారని

- ద్రైముఖ్యము లేనివాడు గృహకాంతాకాంతసంతాపి
స్తావైరాగ్యవశుండు గానిజనుఁ డెన్నఁక లేడు లేఁ డొక్కఁడుకా. 250
- నీ పలుమెఱుంగులు మోవి పై నటంపఁగఁ గేరి నవ్వు నొక్కొకసారి అప్యవస్య
జారకర్ణగ్ధాని చేర నారజముగా బలుకు నొక్కొక సారిపచ్చిపలుకు
ముఖదృష్టియుపమర్తములు గ్రుచ్చి సారంగఁజూచునొక్కొకసారి దుఱుకుఁజూపు
గిలుకుమెట్టెలఱుంతు దెరుకుసంపాదింప నడుచు నొక్కొకసారి బెడఁగువడుపు
లే. పదనుగా జాజాచేసివసిఁడిఁజేసు, పోల్కిఁ జూపట్టు దూతికపోఁతలము
తమరస మంటఁగఱుచుప్రాయంపుకలిమి,మురియు నొకసారి వడ్లంగి మోహనాంగి.
- నీ ఏతెంతుననియు పొక్కిడిపోయి సుత్తాళిచూడ నాకట తొంగిచూడవయితి
చేనేత నపుడ యచ్చికబుచ్చికపుమాటలాడ నాతో మాటలాడవయితి
కష్టావిరుదులఁ జొక్కించి తింతియముద్దుగుప్పుగుబ్బలఱొప్పు గుప్పువయితి
నను నేకతమువ రమ్మని యొప్పి రప్పించి తెఱవ యేటికిఁ దల్పుఁ దెఱవవయితి
- లే. నీకుఁ జరణానతుఁడ వైతి నేత్రజితచ, కోరనన్నిచ్చులో నేఁకోరవయితి
వందు రాత్తప్రసవము లైనజారు, లెచురుతాఁకైన నన్వాడవది నెఁగూర్చి. 252
- లే పరుపటంకకుతారసంధరణకరణ, జనితతాపరస్కాంతకాంతికాంత
హస్తములఁ దేర్చుకొక్కొక్క యవసరమున, శ్రేత్త్యభైషజ్యమునదానిచన్నుదోయి.
- క కై నేనివిడ్డపాపల,తో సందడిలేమి నొడలు దొడలుం బిఱుఁదిం
లేనికుచంబులు మెఱుఁయం,గా సుందరి పోతబొమ్మగతిఁ జూపట్టుకా. 254
- క. చెలిచెలుపు తెరువుఁజెనగుం, బలె నానాపథికభోగసాత్రంబై ప
ర్తియిచుండ.దానిచెడుపో,కలు దెలిసెం బతికిఁ గొంతకాలంబునకుకా. 255
- క. తెలిసి యొకనాఁడు వాఁడా, లలనాతిలకంబు తలతలం బట్టుకొనకా
వలయునని తలఁచి వెంగలి, కలికిం బరికించి నిర్వికారతఁ బలికకా. 256
- క. ఏలినయీకేరళనర,పాలుఁడు నా కానతిచ్చెఁ బయనము చాలకా
గాలవిళంబువ మోమహి, భాల్కిం దెచ్చు సంబరముఁ గంబరముకా. 257
- క. వేఱూరికిఁ జని యిట కై,దాఱుదినంబులకు పత్తు నద్దినము లా
ఱ్ఱూఱునుమీ నీసంగతి, జాఱుట నాకనినయోష సంభోషమునకా. 259
- నీ. చివురువాతెర అచ్చనేయుఁబో వేఱూరి యొసపరిగానిపల్లాత్తుకెంపు
తమిగుబ్బచంటిపాశెముడ్గుఁబో వింతగుమ్మచివుటవ్రేలిగోరి తాకు
మోముదామరతావి ముడకుండుఁబో క్రొత్తబొజఁగుకస్తురిచుక్కబొట్టుతేటి
చిన్నారిమేనవానిండుఁబో సొఱుగింటికలిచుట్టుము తొమ్మకమ్మపూత

- తే. తనచోకాటపుఁజెక్కుటద్దములఁ బ్రతిఫలించుఁబో మాటుసుగనిక్రొమ్మించుకూపు
ప్రాత్రపోరాట మొందూరఁ బఱచెననుచు బొంగె లానెన్మీసీమ వడ్డంగిలేను. 259
- క. తలపేనుపంటిసందిది, పులుకాలనుముల్లు వస్త్రమున యూకకటి
సలితీఁటపాదరక్షక, శిలవోలెం బ్రాత్రమగఁడు చే తెన్వోకిక. 260
- ఆ. నెరసుతోడఁబోలె నేత్రంబు దుర్భర, వ్యాధితోడఁ బాసి యంగకంబు
కొంతి నుల్లసిల్లుగతి వీనిఁబాసి యిచ్చానురూపవృత్తి నగుచు నేను. 261
- క. అనిమూఁపులు మూఁడై లా,లనరథకాయనను సంబళము గంబళ మి
చ్చి నిలిచి కుహనార్తి గడ,ల్కొన నవ్వుడనిలిచి పేరుకొని పతికనియెక. 262
- ఉ. నిక్కువ మూరికేగదవె నీను దయారహితాత్ముఁడైనరా
జెక్కడఁగల్గె నిన్ను నొకయిండుకనే పెడఁబాసి యుండలే
నిక్కడ నేను మీసిటుఁద నివృఢనచ్చెదఁ దోడుకొందుఁబో
మృక్కఱదీఱ నాహృదయ మక్కట నీనశమాటెటుంగవే. 263
- క. నిమిషము దివసంబై దివ,సము నెలయై మానకంబు సంవత్సరమై
సమయగమై చింతించెద, రమణా భవదీరుఁడొకాహిత్యమునక. 264
- ఉ. ఈచెలు పికళావిధన మీగుణ మీకమనీయవిగ్రహం
వీచతురత్య మీగరిమ మేసుగవారికి లేదు చూచితం
జూచితఁ బ్రాణనాథ నినుఁ జూచినకన్నుల కాలతాత్రనా
రామఁడుఁ బట్టఁడీవు మగంజపు రాజపు నిక్క మింతయుక. 265
- ఉ. కేవలపాదనంబు లిరుగేల నహించి నటించునచ్చహ
భావజునట్లు యుక్కుటులిబాడిసయుం గొని నీవు మామకీ
నానసధంబున నైలఁగ నచ్చగచాడునుఁ గన్నులార్ప కిం
పాపహిలంగఁ జూతు దరహాసపరిస్ఫురితాననాబ్జనై. 266
- క. విశేఁగలమాణిక్యము పు, త్రడితోడం గూర్చినట్లు తనతో నినుసాం
పవరం గూర్చినప్రహ్లాదుఁ, దవయక చేయె త్రి మ్రొక్కుడమె ప్రాణేశా. 267
- క. తడవినఁ జత్తు న్వడి నిక్కడి కేతెన్నునను ముచ్చ గన్నీరొంకక
బుడిబుడియేడ్చులతో న,వ్వెడమాటులప్రోవు మగనివీడ్కొల్పుటయుక. 268
- ఉ. వంచనఁజేసి వాఁడు తలవాకిలి పెల్వడి పోయిపోయి య
స్తాచలకుంజకోటరమునం దినుఁ డేగినఁ డక్కుబెట్టి యా
ముంచినచీకటి న్నసలి ముచ్చవలెం బొరఁబాటి యింటిలో
మంచముక్రిందఁ దూలుకొని మానముఁ గైకొనియుండె నంతటక. 269

- ఆ. జలములాడి మేనఁ గలపంబు నుండి యచ్చెలువచువ వలిపెచీరఁగట్టి
ముడిచి కుడిచి లేచి విడియంబునేయును, మొదలియాయమయిన యద నెఱింగి.
- ఉ. ఆతెలిగంటిగంటి నెరనైనవిధుం డరిగె నిర్మరంకుశ
ప్రీతి రమింపవచ్చు నిటఁ బిల్వము నీవనితోన దూతి యా
రేతిరిఁ బోయి చీరనగరీప్రతిరథ్యమునుం గొనర్చి సుం
బాతకుతూహలుం డగుచు బారుఁడు దత్సదనంబుఁ జేరఁగన్. 271
- ఆ. కోట్లమూ యదుద్దుగొంగడిఁబటిచిన, మంచమునకుఁ గ్రొత్తమగనిఁ గొనుచు
కులుకునడల వరిగి కూర్చుండె దానిక్రిం, దింటిమగఁడు డాగుపెఱుఁగలేక 272
- చ. ప్రవిఘటితానురూపదృఢబంధ మనుంధరమోదకృద్గళా
రసము కటికపోలముకుర స్తనదృష్టనఖత్తుతంబు కై
తవపరిహాసభాషితమతాంతచపేటమహస్తబజ్జమ
స్తనమకరూహ ముల్లసిలే సంగమ మిద్దఱును నిర్మరాంధ్యమై. 273
- క. సాధీయాకృతధారా, సాధారణకరశిఖరనిశాతనఖంబుల్
సాధింపఁగ రతివాధా, యోగనసాధనములయ్యె యునయింపతులకున్. 274
- క. ఆసతి యుపపతియును నిజ, ససతిం జెలరెగి యట్లవారణగాఢో
ల్లసనమునఁ బెనఁగ గునికెలి, వెన వచ్చెలికాం మగని వెన్నెఱుఱుటయున్ 275
- క. దిటచెడక యధరీత్రీ, కటిమదిలో నిశ్చయించె గనలున నీచీఁ
కటి నెక్కటి నిక్కడికం, కటిక్రిందిటునచ్చె గట్టిగా మగఁ డనుచున్. 276
- క. గతిత్పైఱి బొంది యయ్యుట, పతి నాతిం జూచి పలికె బద్దముభీనీ
పతిరతిలో నారతిలో, మతిఁ దలఁపఁగ నీకు బ్రయతమం బెయ్యదొఱో. 277
- క. నోరార్పక నిక్కము జెప్పు, నా రామా ప్రేమ ననిన వది వానిదెసన్
గూరిమిఁ గలిగియు నలరథ, కారయనోరంజకంబుగా నిల్లనియెన్. 278
- మ. *పతికందర్పరహస్యకేళికే దలంప న్నాక్షరోచ్చారణ
నీతి ముంగొండుపసిండిగాద యది నాతిం ప్రీతిఁ దేలింపఁగా
కతివారాగతుఁడై విక్రీఁ దొఱుగంగాఁ జేరుజారుండు నీ
సతమేచెప్పుకు వానితోడిరతి నిస్సారంబు రాజాస్యకున్. 279
- క. ఇదియేటిమాట యేలా, ఎదిరెచు నిను నీవెఱుంగవా నారమణుం
డుదధిపెఱుపడియ నీవ, ల్లది నే ననకున్నఁ దెలియదా నీమదికిన్. 280
- క. రోతనినునెంటిమానినీ, శ్రోతికి నామగనిఁ జేరుకొనఁ జక్కరకున్

* ప్రతిప్రాణేశరహస్యకేళికే ననిపాతాంతరము,

- జేరికిఁ గలవాని సుమీ, కాతాళముగాదు నీకు ఘనుఁ డాతనికిఁ. 281
- ఉ. ఒండవనేల నామగనియొద్ద రమించుట యింద్రభోగమై
యుండునయో యనుంగువిభుఁ డూరికిఁ బోవుటెటింగి యొంటి ని
ట్లుండఁగ వచ్చి పట్టికొని యోరిదురాత్మక సిగ్గుగొంటి వీ
వెండయుఁబోలే వేఁడి ఘటియింపదె నాకిటునంటికుగిమిక్. 282
- ఉ. రాచపను ల్యహించి నిలరాచకుమారునినంటిదేవుఁ డ
య్యో చని కాళ్ళతో నరిక నూకి నెప్పడు వచ్చువాఁడు లే
లే చవిగావు కండ్లు పెరింపుచు నున్నవి ప్రాణబిభృం
జూచినదాఁక యెట్లునిలుచుం దనునెట్లు సహించియుండుదుక్. 283
- కా. కాయం బెక్కడనుండేనేమి పనితాకందర్పుఁ బ్రాణేశ్వరుం
బాయంబాలపు ప్రాణము ల్ల నసురుబృహస్పతిగఁ జేయుటక్
దాయ న్వచ్చుఁగదా పయోధరము లంటం గొఁగిటంజేర్చి యా
చాయం బైకొని చెక్కినొప్పురతిరాజ్యశ్రీలఁ చేరింపునుక్. 284
- చ. అగునగు బైసేమాలిచితివంచు విజృంభణవృత్తి నివ్వధి
నొగయనిమాటలం జెప్పులు నూఁడకు నైచినదానఁగాను నా
మగనికి నిన్నునంటికొనిమాలినమానుసులీడె *ధర్మతోఁ
దెగి యెడద్రెవ్వకం బ్రదికితే మని యొరువనై సుఖించెదన్. 285
- చ. అనుతనుమధ్యభాషితము లారథకాయఁడు సాదరంబు గా
విని యిది నాయెడం బ్రణయవిశ్రుతయో నటుగాకయుండినన్
నను ననుకూలుఁడంచు నుపనాథునితోడ శతాననంబుల
నివ్వతి యొనర్చునే పరిధివింపక చంపక కాకు మెచ్చితిన్. 286
- ఉ. ఏను బ్రవాసినో టెటింగి యింతట నంతట నానుమా తెవ
లైన దెటింగి కన్గొని చరింపక వీఁ డిలుసొచ్చి యుద్ధతుం
డై నిలుపోవలేక కదియంబడఁ గూఁతలు రోతలంచు ల
జ్ఞానిధిగాన మెత్తఁబడి సాధ్య రతిసితి నూరకుండెడున్. 287
- ఉ. చిక్కితి వీనిచేత రొదనయట సిగ్గులచేలు పొందలం
జొక్కక జేగ నిలెడలఁ జూడఁడు మచ్చటఁ దీర్చకున్న నీఁ
డుక్కున నేమిసేయునో భయోదయ మయ్యెడువంచు నోడి యీ
చక్కెరముగ్గురుప్తు సరసప్రియభాషల నింపానక్కెడున్. 288

* ధర్మకుం దెగి యెడద్రెవ్వకం బ్రదుకదే యని పాఠాంతరము.

- క. అతివా నారతిలో నీ, పతిరతిలో నిష్ట మెద్దిపలుకం దగునం
చితఁ డడిగిన హితయాపా, నిర్వతుఁడని నన్నబల పొగడె పీనిం డెగడెకా. 289
- ఉ. పంచన యిప్పు డీతులువంకజనించె జనించుఁగాక యీ
పంచలనేత్ర నాయెడఁ బ్రసన్నమనోరథ దీనిమాటలకా
గాంచితి మోదమంచు రథకారుఁడు వేగ సహారదారతో
మంచము నెత్తికెత్తుకొని మంజుగతిం జని వాడవాడమకా. 290
- ఉ. వాకొని యెంతశాంత యెటుచుంటిపత్రినైత యెంతయుత్తమ
శ్లోకవివేకరాశి యనుచుం బ్రేమ నెన్నుచు హస్తతాళమా
నైకలఘుప్రచారగతి నాడెఁ బ్రహాసవిలాసవస్త్రలై
మూఁకలుగట్టి నాగరికముఖులుఁ తన్నరికించి నవ్వెగకా. 291
- ప. ఇచ్చరిత్రంబు సాపరాధుం డగుచిరంజీవిం జేపట్టిన నీ కుదాహరణం బగు నని
రక్తాక్షుండు చెప్పిన నప్పలుకు లాదరింపక నులూకేశ్వయం హారమండె నంత నయ్య
భిప్రాయ మారవి. 292
- క. తనను నులూకత్రాసము, మనుగడ కుపహతియునబహుమానత్వము లే
డని తెలిసి తెలివిఁ గలయా, ననమునఁ జిరజీవి ఘూక నాథుని కనియెకా. 293
- క. నీరిపుచే నూరక యివ, ధీరణఁ గాంచితి జగద్విదితమతి నయ్యుకా
గ్రూర్గాక్షి కామాతిగ దను, ధారణ మిఁకజాలు వేల్చెదం బ్రాణంబుల్. 294
- క. నానిని రక్తాక్షుండు చిర, జీవిం బరికించి చచ్చి చేసెనుపనియే
మివినిరపుట్టఁ జేపుమా, నీవనుటయు నాతఁ డాతనికి నిట్లనియెకా. 295
- క. ఈకాయ మనలముఖమునఁ, బోకార్చి యులూకయోనిఁ బుట్టి బలిమిమైఁ
గాకముల గర్వరేఖా, స్తోకములం ద్రుంతు మనసుతుందుడుకాఁకా. 296
- ప. అనిన విని రక్తాక్షుండు. 297
- క. లోకదృశుఁడునమీరమ, హామగిరంబులనిరింతు నని కాదాపూ
ర్వాకృతికి వచ్చె నొక్కతె, కాకికి నీకేల కాశికత్వము గల్గెకా. 298
- క. అనురక్తాక్షునిఁ గనుఁగొని, ఘనుఁ డచ్చిరజీవి వలిక గాఢప్రజ్ఞా
ధన విసఁగోరితి నిక్కధ, యనురక్తిం జెప్పుమనిన నతఁ డిట్లనియెకా. 299
- నీ. కైటభాహితపదాంగదమాక్షిచ్ఛాయ విధిమండలసమన్వితమరాళి
మారారిమకుటమందారమాలిక విమిత్కల్పస్థ ధీనుత్పరత్మైః ధారి
సాధుజీవించినదండ్రుక సగరజస్ఫాటిక స్వర్గసోపానపంక్తి
చింతిపావిత్రులంఁచితిఁగీఁభక్తిరై వారాశిహృదయకర్పూరవర్ష

- తే. పరుషహస్తికాపసం ప్రాప్యమాణ, మిత్రసహపుత్ర గీర్వాణశత్రువేష
సముదితక్లాంతిహృతిసమ్యక్మృతవృష్టి, గంగ పాగడంగ నెగడు భంగ త్రరంగ 300
- సీ. తజ్జలంబుల నొక్కతపసి యాస్వాదింప శయపుటం బల్లనఁ జూపువోటఁ
దటకుటానిలనటద్విటపకాండనిష్ణ ఘనగృహ చంచునిర్గళిత యగుచు
మూషికపడియొ నమ్ముని దానినిజతపోమహిమ నొక్క మనోజ్ఞ మహిళఁజేసి
కన్నకూతునకంఠెఁ గడుగారంబునఁ బోషింప నొకకొన్నిపూటలకును
- ఆ గుణులుగూడె మేను మెఱుఁగెక్కఁ బాలిండ్లు, బయలు మెఱసెఁబిఱుఁచుబలిసెనడలు
ముతప మెఱిగె సిగ్గుమోమున నిపునొత్తె, దోయజాన్య కలరుఁ బ్రాయమైన.
- క. కలితరుచిమించునించున, ధలముంబలె నూఁగునూఁగుఁబ్రాశము చెలిపై
నిలవం గని ముని మనునీ, నలనని తలపోసె నధికవాత్స్నియమనక. 302
- క. ప్రతినూతనర్తువేదా, నిర్వితి యివ్వతె యవ్వసూటి వృశలి యగు న్ద
త్పతిపాణిగ్రహణముగా, మతిఁ దలఁపరు సుమతుల నభిమతమై యునికె. 303
- ప. ఇంతకుమున్ను వివాహంబు సేయలేనైతి నిచ్చిపుచ్చుకొనువారికిఁ గులధనాది గౌర
వంబులు సద్భవంబులునయిన ననురాగంబు పెనుగురూపయోగవనాదులు కరిస్పరాను
రూపంబు లయియుండిన సతిపతులకుఁ బ్రేమాంకురంబులు వృద్ధిబొందుఁ గావున
నివ్వనజగంధి మహానుభావుండగు నూర్యదేవునకుం బరణాయంబు సేసెద నని య
మ్ముని తీవ్రధామ నాకర్షించి. 304
- సీ తనునోరఁ బేరు గ్రచ్చినవారి కారోగ్య మిచ్చువాఁ డభుములప్రచ్చువాఁడు
పరరాజసంబాధ విరియుచ క్రముల రక్షించువాఁ డిటులగీక్షించువాఁడు
వేదాంత శుద్ధాంత వీధుల నోలగంబుండువాఁ డాపద త్పండువాఁడు
దుష్టమండేవా సందోహంబు నెలగోలు తరమువాఁడు మరారితరమువాఁడు
- తే. సంప్రదోషపచస్థితిజలదరించు, ననినిజమలప దృష్టిపాలనము నిచ్చి
మించువాఁ డెల్లదితల దీపించువాఁడు, సారసాపుండు మునికీ సాక్షాత్కరించె.
- చ. ముని యలతీప్రధామని సముజ్జ్వలధామనిఁ బూజసేసి యి
ట్లను దిననాధ యిక్కి-సలయాధర పెంపుడుబిడ్డ నాకు నీ
కెన సుముహూర్తవేళ పరియింపుము నీకిది యిత్తునన్న న
వ్వనరుహబాంధవుండు శ్రుతవంతుఁ బ్రశాంతునిఁ జూచి యిట్లనుక. 305
- తే. అనఘ నాకన్నఁ బర్జన్యఁ డధికుఁడెల్ల, సందయంబున నను నిరోధించుఁగాన
నమ్మహాత్మున కీకన్య నభిలమాన్యఁ, బరణాయము సేయు మదినికుఁ బరమశుభము.
- క. అనిచెప్పి తపనుఁ డరిగిన, ననఘం బర్జన్య నంత నాకర్షింపక
జనుడెంచి నిలిచె నతఁ డ, ముని యావ్వేల్పునకు నెయ్యమన నిట్లనియెక. 306

- క. కన్య హృదయత్రయసు, వ్రాన్య ననన్య న్వరింపుమా యిచ్చితి నీ
ధన్యత్వ మమర ననఁ బ్రజ్ఞన్యం డిట్లనియె మానిజనమాన్యనకుఁ. 309
- క. మరుదభిపాతిదూర్షియం, దరలురు నాకన్నఘనుఁ డతం డాయన కి
త్తరభాషి నిచ్చి సంయమి, వర పెండ్లి యు నర్చు మనుచు వాఁడుం బోయెఁ.
- క. పవమానుఁ గ్రోధహతరై, పవమానుఁ దలంపుఁ దపసిపాలికి నతఁ డా
స్థనజపము లమరవచ్చిన, వివిధాతిథ్యముల గాఠవింపుచుఁ బలికెఁ. 311
- చ. ఉచితసభాయితాభిలపురోపననాపవనాసురాసుర
ప్రచయములందు నీసపతు రాఁ డొకఁ డిట్టి జనప్రసన్నతా
రుదుల వలెఁ బెట్టింగి గుణరూపవయోనయధన్యఁ గన్య నీ
కచలమనీష నిచ్చెద సదాదృతిఁ గమ్ము వివాహ మీవనఁ. 312
- చ నరులు సుర లభివాద్యశులు నన్ను మహాబలుఁడం డ్రు సత్కృతా
పరపరమేష్టికైలము లపారబలంబులు నేనెఱుంగుదుం
బరు లనకున్న నేమి కనుపట్టిన పట్టిధరాధిభర్త కా
దరమున నిత్తుఁగాకని సదాగతి నెప్పి యథేచ్ఛ నేగినఁ. 313
- క. ధరములఁ దలఘటితపయో, ధరముల సంగీతముఖరచైవతవిద్యా
ధరముల శ్రీగరుడసుధా, ధరములఁ దలఁచుటయుఁ బర్యతిము లేతెంచెఁ. 314
- క. ముని యధిరణీధరములఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె నాత్మకన్య ననన్యఁ
జనలోకమాన్య నిచ్చెద, గొనకొని యొండొకఁడు పుచ్చుకొనుఁ డింపెనఁగఁ.
- చ. అతిశుభలగ్న మిసమయ మన్న నమస్కృతు లాచరించి ప
ర్వతములు వల్కె నేఁ డబలవంతులమందురు పాదజర్జరీ
కృతులము మమ్మ లెక్కఁగొన వెల్కలు నానికి నిమ్ము నిర్కల
నృతభవదీయ ప్రీతి కనివారణ లేకని చెప్పినపోయినఁ. 316
- క. ఎలుకలఁ బిలిచి మహాముని, కులవల్లభుఁ డనియె నిత్తుఁ గూఁతు స్తోదం
బాలులు పరియింపుఁ డొకఁడని, పలికిన నవి కరము వెఱుగుపడి యిట్లనియెఁ.
- క. ఎలుకలకు మనుజులకులకు, గలయిక లెట్లనిన మాని కమనీయతపో
బలమునఁ గ్రమ్మఱఁ గూఁతురు, నెలుకంఁగాఁ జేసి యొకటికిచ్చెం బుచ్చెఁ. 318
- చ. అట్లగుటఁ గాకి పగునీకు ఘోరజన్త మెట్లుగల్గవని కేరడం బాడి యధిక్షేపించు
రక్తాక్షుని వారించి యరిమర్ద నుండు ప్రసాదపురస్కరదృష్టిఁ జిరజీవి నాలొకించి.
- ఉ. క్రూరతిరావలోకములు ఘోరము లాదృతి నీకు నీపితా
హారము లిచ్చు నిర్భయుఁడవై ధరణీరుహదుర్గోటరా

గారములం జరింపుదు ముఖసితి నుండు గొఱంతలేక యో

భూరివివేక యందుఁ గడిపొవనిభక్తి బహుకరించినాఁ.

320

వి కృతకృత్యుండ నయితనని పై ర్యవిజితినీహరాచలానగర ప్రచారంబున దుర్గ బాహ్య భ్యంతరంబులం బ్రవర్తించి యన్నియుం గనుంగొని శరీరవర్ధనపర్యంతంబు చింత దొరలకుండ ఘూకంబులం గలసి మెలసి పక్షంబులు వ్యవహారదక్షంబు లగుటయు నొక్కనాఁ డెడఱు వేచి యులూకమాలోత్పాటనంబుననుఁ బృథ్వీరుహదుర్గజోట రిద్వారంబుల నీరంబులుగాఁ బూరిఁగూరి నీరసేంద్రనంబులు దుఱిఁగి కరిగిపెండఱుం డంబులు గ్రుక్కి యక్కుడ నిలువక మేఘువర్షుఁ గానంబోయి యవ్వాయసపతిచేత సంభావితుండై యప్పు డుపసితంబైనకార్యంబు విన్నవించి చిరజీవి యిట్లును నీవు ను నిన్నుం గొలుచువారును నీరసతరుకాఖలను గొఱపును బట్టుకొనిరండు నైరిసం హారసమయం బిదియని తెలపుటయు.

321

క. ఎరవలిపట్టినకొండల, కురువడిఁ జని కాకిమూఁక లొక్కటఁ గొరపుల్
వరవరపల్లెనపిడకలు, తరిగైకొనిపోయి ధీరతం దరికొల్పె.

322

మ. తన నత్యుద్ధతి మించునాయువులచేత న్రాజిహోద్రోన క్రొం
బొగపై కీలు పర్వి నిక్కిఁ జలునిప్పు ల్రాచి యుక్కుఁపుడిక
గగనం బంటి ఘనస్ఫులింగములు నాల్కల్లోయనచ్చిచ్చునం
బగిలెం బ్రేలిపడెం దివాంధ్రకులము ల్భస్మంబులయ్యెం దుడిక.

323

క. ఈవడువున నిశ్శేషము, గా వైరుల సంహరించి కాతూహలసం
భావితుండై యప్పుడు నిర, జీవికి నలకాకరాజశేఖరుఁ జనియె.

324

క. పగపానిగృహము పృథ్వీపు, మొగతువొచ్చి నన్నిదివసములు గట్టా యే
పగిది జరించితీ నీని, నగచివఁ జరిజీవి మేఘువర్షుని కనియె.

325

చ. అవఁగవఁ గార్యకాంక్షే యగునాతఁడు దేజము దాచి గుప్థితు
ల్గుడుదుదు నీనుఁ గొల్చి తీరుగుం దివిజ్ఞయై ధరిత్రఁ బే
ర్పడినసహోదరులైనకుఁ బ్రొప్పుగ నుండియుఁ బుణ్యగాధలం
గడపఁడె మత్స్యగోజుననుఖంబున ధర్మ సుతుండు కాలముకొ.

326

ఉ. పౌరుషము న్నహాబలముఁ బండితభావముఁ గల్గినట్టియా
ధీరుండు కార్యదాహనిరతిం బరుఁగొల్పుమహానసాగ్నిఘా
మారుణతాత్రులు న్నలినమైనపటంబు మహావిభూషితా
కారము దర్శియు నైఱుఁగా నలభీముండు మాత్స్యఁ గొల్పఁడే.

327

ఉ. పౌరుష ముజ్జగించి నగుబాటున కోరిచి సాధుగన్గితా

- కారతః గాలకాంక్ష పాసఃగ నిజకార్య మొనర్చుగాంఢీని
బృహదేవద త్తదభసత్తుభితాప్త హరిత్కూరిశ్రుతి
ద్వారఃకు గ్రీడి మత్స్యపురి నాఁడు బృహన్నలయై నటంపఁడే. 328
- చ. ఒక దెసఁ గార్యదాహమున నుండక యేరికినైనఁ దీక్ష దం
తక నిగ్ధసత్తుఁ డాదరణధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశ్రమాదేశము మాదిరికి దొల్తపుత్రుఁ డా
వకులుఁడు మత్స్యరాజభావంబున సాహిణియై చరింపఁడే. 329
- చ భుజబలశాలి నీతిపరిపూర్ణుఁడు రూపవిలాసవారిజ
ధ్వజుఁడు హరిజ్జయభిముఖదర్శుఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజునిధికార్యదాహనిరతి నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
ప్రజములఁ గాచువాడయి విరాటుపురి న్నహదేవుడుండఁడే. 330
- ఉ. కాలము దాఁట నెవ్వరిలఁ గల్గిలవారలు వారిగాకి
లాలపరీతభూతవిపులాన్యపరాజయభీతిరస్థం
స్థాలఘురత్నభానునిక సాతినమున్ని షదంఘ్రి సద్దశాం
చాలతనూజ తొత్తుపని నల్పదై వగతి నుగ్ధేష్టుక. 331
- న ఆనిచెప్పి బాహునిష్ఠిడితాక్షుండై వాయసాధ్యక్షుండు చిరజీవి నాలోకించి. 332
- క. పరదేశ మఖిలముఖా, కరము మదియోపదేశముఁడవై కా
ర్యరథసముక్కోర్చి రిపుచం, దివమున నెబ్బంగి నుండితివి చిరజీవి. 333
- క. ఘాకములు చెడ ఘాక, త్నాకాంతుఁడు గౌరవంబు సలుపఁగ బ్రతిప
క్షైకమున నుంటి విద్దశ, నాకతమున నీకుఁ గలిగెనా చిరజీవి. 334
- సీ ఆని విన్నవయిన వాయసరాజు నీక్షించి యచ్చిరజీవి యిట్లనియె మట్టి
తరువున నీయాజ్ఞఁ దలమోచి యేనుండుతటి మదాంధదివాంధతలు వచ్చి
కెలఁచు లీక్షించి మీపాలనువ లేకున్న తెరలివచ్చినత్రోవ మరలిచనఁగ
నున్నక స్నేహితిగ నేనొకశబ్ద మొనరించి క్రమ్మటించితిఁ గార్యకరణబుద్ధి
ఆ. నపుడు వికృతమూర్తివైయెన్నన న్నులూ, కములు గాంచియెఱుంగుఁగానదొలుత
నింపుకలిమి సంహరింపక నొంపక, నాదరమున భర్త కప్పగించె. 335
- ప. అప్పుడు ఘాకవల్లభుండు నన్నుం జూచి నీ వెవ్వండవని యడిగిన మేఘనల్లు
నకు ముఖ్యుడండనాథుండ నగు చిరజీవి ననిచెప్పితి నప్పులుకులు విని మంత్రులరా
వించి మంత్ర కూటంబున నన్నుం జూపి యితని మచితం బగుకార్యం బొకరొకరు
చెప్పండవిన నందు రక్తాక్షుండనువాఁ డొక్కరుండు దక్కఁ దగ్గి నవారందఱు
నాపత్నంబు పలికిరి రాజును వారివాక్యంబు లంగీకరించి నీతిదక్షుం డగు రక్తాక్షుని

- దను నాదరణంబు నేయండయ్యెఁ గాలపక్వంబును నట్టిద. 336
- క. జనియింపం గలకార్యము, మనసున దగ నిశ్చయించి మంత్రి సునీతికొ
వినిపించిన వినొల్లని, చెనఁటికి ముకుబంటిగాదె చేటుంబాటుకొ. 337
- లే. గగనమంటిన దోషాగ్నిగాఢకాంతి, నీరమున శీతలమునేయ నేర్పుమంత్రి
నిరహితారంభపరుఁ డై ననేవకుండుఁ, గార్యనిర్వాహకులు నూనె కరటముఖ్యా.
- క. తానెంత కార్యపారగుఁ, డై నరహస్యమున మంత్రి నడుగక ధరణీ
జానకి నేకార్యంబుం, బూనందగ దుద్ధతప్రభుత్వప్రజ్ఞకొ. 339
- ఉ. ముప్పదిమూఁడుగోటుల సుమూర్తులవేల్పుల నేలువశ్రయ
పుప్పయవార్యశౌర్యకరుణాదులపట్టున నిందుకేనియుకొ
జెప్పనివాఁడె యట్టినయశాలి బృహస్పతిగోపనంబునం
జెప్పినపంపునేయక విశ్వంఖలవృత్తిఁ జరింప నేర్చునే. 340
- క. కావున రక్తాత్ముండు నయ, కోవిదుఁ డెప్పుంత్రిమాట గురుమంత్రముగా
భావింపలేక కోటఁడు, పావకక్షీలాళిఁ గాలి భస్మంబయ్యెకొ. 341
- చ. అరయఁగ దుష్టమంత్రినివహం బనువారము గల్గియుండ నే
పురుషు ననీతిదోషములు పొందవు రోగములే యపథ్యబం
ధుఁడ గలఁగింప నేజనునిఁ ద్రుంపదు మృత్యువు లుత్తీయెవ్వనికొ
జిరమదగర్వదర్పితునిఁ జేయను పైకొనవేరి నాపదల్. 342
- వ. లోభికిఁ గీర్తియు ఖలునకు మైత్రియు నప్రక్రియునకుఁ గులంబును ధనాచ్చవతత్పురు
నకు ధర్మంబును నలసునకు విద్యయు గృహణనకు సౌఖ్యంబును బ్రమత్తపదిపు
డగు జగతిపతికి రాజ్యంబును లేదు వెండియు నీరసేంధనంబుల వహ్నియు మూర్ఖ
లందు శోకంబును జపలచిత్తులయందు గోపంబును గాంతలందు విత్తంబును
దయాపంతులందు ధర్మంబును మహాత్ములయందు ధైర్యంబును వృద్ధిబొందు నది
యట్లుండె. 343
- క. వెలగునంతకు బగతుం, దలనిదుకొని తిరుగునీతిత త్వజ్ఞఁడు ముకొ
బిలువయొకం డట్టిదయై, మలుగందినదే యనేకమంహాకములకొ. 344
- క. అనినవిని మేఘవద్దం, డనురాగరసాధి నోలలాడుదు విద్యా
ఖనికా యై ట్లీకథ చెపు, మను డచ్చిరజీవి వాయుసాగ్రణి కనియెకొ. 345
- నీ. విను పూర్వమున మందదిరుఁ డనుకాలాహి యాహారకాంత నహర్మఖమున
బఱచి యుండొకవోట బహుభేకకలకల ప్రతిభిన్నసకలదిగ్భాగమైన
ప్రాదము గల్లని బోనికరుగ నెద్దిమైన దెరువుగానక తీరధరణినిల్చి
కుంభిని ఫణిమూదికొని డిల్లచెడినట్లు పరపగుగతి రుక్ష్మపగిదినుండఁ

- శే. బలిక మండుకపతి యహోభణివతంస, ప్రాణములు లోచనంబుల బడిలపటిచి
యెఱచి యెల్లక యిట్లుండ నేలనేల, చింతలేమిటికేని భక్షింపరాదె. 346
- క. తలద్రివ్వక మ్రింగుచు కేవలము మహాబలునియంతనాని నయోనీ
కలఁతంబడ నేకార్యము, గలిగెనోకో యన్నఁ బన్నగం బిట్లనియెన్. 347
- శే. ఓడయానిధి దైవోపపాదితుండ, నైననాకేల గొరమనాహార ముఱక
నొరులు వెట్టివదలుక బస్తుండవలయుఁ, దనకు నావుడు మఱియు నద్దర్శరంబు. 348
- క. అనిలాకనవల్లభచె, ప్ప నహో చిత్రంబు పస్తు పారణ లుండన్
వనరం గారణమున్నను, వినియెద జెపుమనిన మందవిరుఁ డిట్లనియెన్. 349
- క. కేవల మాహారేచ్ఛం, బోవఁగ నొకనాఁటిరేయి భోగం బద్రువం
గావడి ద్రొక్కిన నొకఁఁడూ, దేవమూరసునిఁ గఱిచితిని బడలుపడన్. 350
- క. కాలుపడి భీతిఁగాయం, బూటాడంబరచి జనకునూరుద్వితయా
స్సోటితమ స్తకుఁడై శిశు, వేటుపడినకురవివోలె నేడ్చుదుమందెన్. 351
- క. అడలునలమద్దుపట్టిం, జడియసుమని వీపుజటిచి జనకుం దురమం
దిడికొని మనుగడ పుడమిం, గడునడకున మన్ననన్ను గని కోపమునన్. 352
- క. వసుధామరుఁ డిట్లను వెలి, విసరినతమివోరి విసపులిత్తానోరే
పసనాడెఁ గటకటా యి, క్కసుగండం గుండులేక కరణన్ బంపన్. 353
- అ. కుటిలగతికెఁ బుట్టు గ్రుడ్డికి ననుదిన, శ్రుతివిహీనువనును గ్రూరమతికి
బాపజాతికేలప్రాపించుఁ బరహితా, చరణవిద్య నిన్ను నైఁపఁదగునె. 354
- చ. కడుదొడునైన యిద్దరితకర్తము నిన్దొని మంచుగాక యె
క్కడఁ జననిచ్చుఁ బుట్టపురుగా కొఱగా కెపు డస్వతంత్రతన్
మడుఁగుభజించి భేకముల మస్తమన న్భరియించి కొల్పి యె
ప్ప డవి దయామతిం గడుపు పోయఁగనుండు పాకారిసొమ్మనన్. 355
- క. ధారాశచింత నంతం, గ్రూరతచెడి మిమ్ము మోచికొని తిరుగంగా
నోరాజు వచ్చితి నా,హారము మీరిడకలేదయా నాకనుమన్. 356
- క. ఆరోహణకాతూహల, సౌరభ్యము మోసులాత్త జలపాదుఁడు దు
ష్టోరగభాషణములు మా,యారూపము లనక నిజము లని తనలోనన్. 357
- క. తలఁచి యలచిలువకెట్లను, నెలకొనినమఁ గొలువనిలువ నీహృదయమువం
గతిగిన నాహారం బిడి, తలమం గ్రొవ్వెక్క నడపెద న్నే ననుడుకన్. 358
- ఉ. మందవిదుండు కప్ప దనమాయకు లోనయి చిక్క నంచు నా
నందమునొంది భేకరమగ్రమణులు నాకులేవు నీ

- కందువచేరి భోగఫలకంబున నీపదము ల్వహించి యుం
దుం దుదిముట్టవందనుకఁ ద్రోవక డగ్గఱఁ జేర్చుకొ మ్మిట్టక. 359
- క. నను విశ్వనింపు మెప్పటి, కనుమానము మాను చచ్చునంతకు నెండుం
జననని దేవరనగరికి, దనవేరం గప్పుకట్టెదం గొనుమునుమాక. 360
- ఆ కడుపుఁజూపి చావగా నింక నెన్నఁడు, వడుపుకొనియె దనుచు చెడుగుఁబురుగు
చెప్పరాని ప్రియముఁ జెప్పినహృదయంబు, గరఁగి భేకరాజు తెరువుచూపి. 361
- క. ఆరోహింపఁగవలె గృష్ణోరగ యీశరియవెంట నొడ్దికిఁ జనుదె
మ్మ రయమున ననుటయు నిర్వారణనది సొచ్చి కదియ వచ్చెం గప్పక. 362
- క. ఆప్పు దనురాగమొప్పుం, గుప్పులుగొని శ్రోతిగొప్పుగొన్నట్లు వడం
గుప్పించి కప్పఁజేడ, పుప్పపఱి ప్రవరుభోగ మారోహించెక 363
- క. జుపాదుని బాదుకొనం, దలనిడికొని త్రాచు నేచునటనం దటభూ
ములకొంతేనీపు ద్రిమ్మరి, యలసినగతి నూరకుండె నట్లుండుటయుక. 364
- ఉ. పన్నగభర్తఁజూచి జలపాగుఁడు వల్కె నిదేమివేగసం
పన్నము గాకయున్నయది మందవిగా భవదీరువిగ్రహం
బన్నభుజంగ మిట్లను దయామయ యాఁకటదీలుపడ్డ నా
కన్నదె యానక క్తి కడు పోమినమీఁదటఁ జూడు చిత్రముల్. 365
- క. దోరలు తమవేడుకల జూతురుగాని వహించి తిరుగు తురగంబులఁ బో
వరు మేపునీళ్ళొత్తినడి, యరదివ్విధ మనిన దద్దురాగ్రణి మదిలోక. 366
- క. కలతెర గిట్టిద యనుచుం, దల్చి యయో విప్రశాపదశ దనయిచ్చక
వలసిన యాహారము గొన, గలగమి నిచ్చిలువ నొచ్చెగద యకటకటా. 367
- క. భారవహం బిదిలేదా, హారము నే నిడక కటికి యాఁకట నిపుడే
కారెడునిట్లుండిన నా, యారోహణ కేళి యేక్రియం గొనపాగుక. 368
- చ. అని తలపోసి మందవిదు నారసి యజ్జలపాదుఁ డిట్లుక
ననుఁ దలఁదాల్చి యాడజవనంబువలెం జతరానలంబురాఁ
జిన యపుడెల్లగప్పు విశ్వంఖున్పుత్తి భుజించి లావుగై
కొని విహరింపుభోగికులకుంజరనాదములక ప్రాదంబునక. 369
- వ. అని నిరప్పుగాఁ గప్పలఁజేడు నెలవిచ్చిన బలవంత మగుట నీరంబున ననర్గళ
ప్రచారంబునం బేరంబులు వాఱుచు నొడిసియుడిసి బడంపడం గఱిచి కిమిట
కిమిటనక కతిపయదినంబులకు జలపాదావశేషంబుగా నిఖిలభేకంబుం భక్షించి.
- క. తలనంటి పట్టుకొని చి,ప్పులువిరిగి వడంకుమున్నవాని నహోయ
జ్జలపాదు విడిచి రోహ,విమానగుఁ డగుచు మందవిదుఁ డిట్లనియెక. 371

- క. తగునే భోగశిరోమణి, నగునే నొకవేళ నలగి యరుదించినఁ బై
నెగురుకొనఁ గొండయొక్కడ, దగరెక్కడ వలచె తారతమ్యం బరయన్. 372
- క. నలఁకువ ధర నెవ్వరికిం, గలయనీయ మహాబలారిగా యితఁడంచుం
దలఁపక గౌరవమింతయు, సలుపక నను ననదునేయజనునే నీకున్. 373
- క. అతిమణిఘృణిసంభరణో, చిత మగునాఘము కప్పశీలా నీకు
తీతపుటదుగులకు నర్హమె, తీనికొక్కనలాట మ్రొగెద న్ని న్ననుచున్. 374
- క. పడి నొడిసిపట్టుకొని దెను, పడ నొడలుం దొడలు బడలుపడ నొక్కి ముదం
బడర దిగమ్రొగి వలసిన, కడ కరిగె న్నందవిరుఁడు కాకాధ్యక్షన్. 375
- చ. ఏ నమ్మందవిరుచందంబున నవిమానంబున కోర్చి ప్రతిపక్షిక్షయం బాపాదించితి
ననిచెప్పి చిరజీవి మతీయు మేఘవర్ణుని కిట్లనియె. 376
- క. మూలముల జెఱుప వనల, జ్వాలలు తిరువులనకాని చందనశైత్ర్య
శ్రీల మగుగాడ్పుచెఱుచు, స్థూలంబులతోన వృక్షముల శీఘ్రమునన్. 377
- క. ధనమున బుణశేషము సా, ధనముల రిపుశేష మాషధంబునఁ దనుసం
జనితగదశేష ముదకంబున శిఖిశేషం బశేషముగఁ జేయఁదగున్. 378
- చ. ముడిపడియున్నదుర్వ్యసనము న్నడలించి దురంతికోపపుం
గడలి సుశాంతిసేతువునఁ గట్టి సమాసమదేశకాలమల్
కడఁగనిచి త్రగు ప్తి పాసఁగ న్ననుటేనికి వేయునేల యి
ప్పుడమిఁ గరసలామలకముల్గద సంపదలు న్నుభంబులున్. 379
- క. శరములఁ బడరుమనీసా, శరములఁ బడినట్లు రిపులు సమరమువలయున్
శరములకు వలచు ప్రజ్ఞా, శరములకుం గ్రాహ్యమెద్ది సరియారంటన్. 380
- క. అలఁతులకు దైవయత్నము, బలవంతంబైన నెల్లపనులొదగు మహా
బలల కది లేకయుండినఁ, బలుకులు వేయెల కడమపడు నర్వంబున్. 381
- చ. గుచరితఁఫలంబులం గాక సకలకార్యంబులు చేపూడవు త్యాగంబున హరుండును
వైదుష్యంబునం బ్రియంబును గుణంబుల లబ్ధిండును నగుచు రాజు రాజ్యంబు
గావించవలయు నిందొక్కటితక్కినం బురుషాకారంబు నిరర్థకం బని విందు మది
యట్టిద. 382
- నీ. ఘనమాపనిధి యనంగునకా యనంగిత్వ ముచితమే బలి కహివ్యూహావసతి
పాండునందనునకా బహుకాలవనవాస మిధపురాధిపునకా యేటిచొరవ
యమకులాధ్యక్షునకా శాపమరణంబు జాహ్నుపీసుతునకా శ ప్రశయ్య
నలరాజుకా మహానసపాకధజనంబు సమూళునకా ఘోరనాగమూర్తి

తే. మత్తిత్రశంకునకా పచ్చిమాలతనము, దృఢదనందనకా రాచతోత్తుపాటు
మనుకాఁడెవ్వఁడు కర్మస్వతంత్రుఁ డరయ, నీశ్వరుఁడుగాక సమకూర్పనిట్టిపనులు.

ఎ. ఇదియెఱింగి ప్రజ్ఞాన్యాయంబు లేమఱక యుండవలయు డైవబలంబు గలవాఁడవ
గుట నీకు శీఘ్రకాలంబునఁ గార్య సిద్ధియయ్యె నిడమిత్రుండవయితి ప్రాప్తమి
త్రుండవయితి వింకఁ బ్రాజ్యవైభవంబున రాజ్యంబు నేయుమని చింతిచెప్పిన
మేఘువర్షుండు సకలసంపత్తిపూర్ణుండై రాజ్యభోగంబు లనుభవింపుచుండె. 384

క. అని చెప్పిన ధరణీవర, తనయులు నిజగురునిఁ జూచి తాత్వికముఖ్యా
వినఁ బ్రియమయ్యెడు జెప్పుమా, గునువారఁ జతుర్థతంత్ర మనియడుగుటయున్.

చ. అతనుభియంక రైకవిషమాంబకసమ్యగనంతభోగసం
గతవిగతాంతరాయగతి గాఢవినియకవ త్తిచిత్తజా
దృతిబహుపద్మజాండమణిదీపితకుక్షికరంకమందరీ
కృతపరతత్త్వవిజ్ఞటిమృగేంద్రవికస్వరయోగపుష్కరా. 386

క. రంగ తీరజాతమహా, గాంగేయ స్తవనఘటితీఘనపులకాయ
త్నాంగనివోళయనుప్రా, గ్రంగస్థలమగ్ధ్యసంచరణతైలాపా. 387

మాలిని. కలుషసుశకధూమా క్లాంతచింతామరామా
ప్రళయకరణరోష ప్రాణిసంగుప్తితోష
విలసదచలధర్మా విశ్రుతతైతకర్త
సులభభజనలోలా సుస్థితీ విలాపా. 388

గద్య. ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాలబ్ధ సరసపాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకల
సుకవికృత కై వారభాషణోల్లాస రాజకులపారావార పర్య శర్యరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గ
పరిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయధిక్కుతి నీహర మ్యత వ్యతిరాజమూరి నిస్సహాయప్ర
బంధనిర్మాణ భోజనూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బైన
పంచతంత్రంబున సంధివిగ్రహం బన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సత్యాలోకనజని

తాసమశరకరణసంధ్రమాధికనరక

త్రాసవిధిప్రాశరణా

భ్యాసభుజార్గళసనాథ హరిహరనాథా.

1

ఎ. దేవా లబ్ధనాశనాభిధానచతుర్థతంత్ర మాకర్ణింపు మధితనీతికాస్తమరుం డివిష్టు శర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క. పరకపటాలాపపరం, పరకేర్పడ ప్రమనీవిదుచు ప్రాప్తార్థముగా పురుషుండు విడువఁడె మును సాగరమునఁ గపిశింశుమారకము గుప్పణితిక.

3

క. నానిని రాజకుమారకు, లావిప్రవతంసుఁ బలికి రదియెట్లు నను ప్రాసీణ్యా యాకథ జెప్పుమా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియెక.

4

సీ. నీరదపథికపానీయనికేతంబు మేదినియవతికటిదుకూల

మంబరచరపరాభ్యనహారస్త్రంబు సరిదలంకృతికార్యకరణశాలి

కార్పణ్యభయదవీక్షణవధూజనికర్త రాక్షసజిద్విహారస్థలంబు

మునిరోషనప్తనాకనిసర్గకుభదాయి నిస్తులర్హి హృత్తికరంక

తే. ముగ్రశతధారధారాసమగ్రభీతి, పరవశాగత బహుమధ్యద్భరణనిపుణ

మతనుసత్వి మలక్షితార్వానలంబు, నలులదక్షిణశరధిసర్వజ్ఞశరధి.

5

సీ. ఇచ్చుహాగాంభీర్య మెవ్వనికొదవు నీవాహినీభరణ మెవ్వనికీగలుగు

నీగోత్రరక్షణ మెవ్వనికబ్బు నీయనిమిషవాప్తి యెవ్వనికీనొరకు

నీసత్యసౌభాగ్య మెవ్వనికెనఁగు నీకునహితాచరణ మెవ్వనికీ నొదగు

నీగాఢజీవన మెవ్వనికుండు నీకనకరత్నోర్ధ్వ లెవ్వనికీ నశము

తే. నీలలితరాజసన్నాన మెవ్వనికీ లభించు నెవ్వని కిట్టియొప్పిదము నిత్య

మాతనికెకాఁ యని లోకు లభినులింపఁ, గ్రాలనిభృరవిభుఁ డాపగావిభుండు.

6

- క. అపరిమితం బుడుపతర, బుద్ధుపసక్తం బభిలజలధరోపాస్యం బా
త్తపదస్థానిమిషంబు, ద్విపులక్షైమం బనంతవిధ మెఱిగిండుకా. 7
- క. ఆనీరధితటమున బహు, మానుం డనువాఁడు వృద్ధమర్కటుఁడు మహా
నానరులు ముఖరక్త్ర, స్థానరులు భజింప సుముఖుడై వర్తిల్లుకా. 8
- ఉ. వానికిఁ గంటిలో నెరసునంటివిరోధి సమీపపర్యత
స్థానమునం జయోన్ముఖుఁడు తామ్రముఖుఁడు చరించు నచ్చహా
నానరసార్వభౌముఁడు ప్లవజ్జనసంగబహుప్లవంగసే
నానతగోత్రుఁడౌదు నొకనాఁడు సమిత్యరణేచ్ఛ వచ్చినకా. 9
- క. కైకొనఁగలబహుమానుం, డాకంతక్రోధవివశుడై ప్రతిపిరా
నీకినిపై బలధిక్కుత, నాకపుల న్దపులఁ బనిచిన నిశ్శృంకకా. 10
- క. అహవ మొనరించె సము, తస్సహత నిరునాఁగు దొడరి దంతాదంతిక
బాహాబాహిముఖముఖి, నాహావాజ్జుఖరఖచర మై నభి మొప్పకా. 11
- కా. లావు లేవొక్కని నొంతు రుర్విఁ బిడికిళ్ళం ద్రెళ్ళ పార్వ్యాచల
గ్రావంబు బెక్కిరించి యువువురు మ్రగ్గ న్నొగ్గ పృథ్వీగ్రా
ఖానగ్గంబుల నెత్తి మొత్తుదురు మ్రక్కం జిక్కం గంతచ్చటల్
గాల్పొట్టుదు రొండొరు ల్దదమణంగం బ్రుంగ నవ్వానరుల్. 12
- క. చుజతురు పెడచేతులనోఁ, గజతురు తెరనోళ్ళఁ బిసితఖండంబులు రా
విజుతురు సెళపెళ్ళ నెమ్ములు, పఱిబోవనికలిమిబలిమిఁ బ్లవగాధ్యక్షుల్. 13
- క. విరసము నెఱసాహసముకా, బురిగొన నిట్లుభయపైన్యములు పోర న్ర
క్తరసతరసములు గడురంగ, శరనిధిసత్వములు వెలివిసరి రాఁదొడఁగకా. 14
- ప. ఆప్లవంగసంగరం బావిష్కృతారుణంబు నవ్యక్తతారకంబు నగుచు నహర్దుఖం
బును లంతితాగమనంబు లంఛితక్షత్రు రోమంబు నగుచు బాధకర్షంబును నదృ
ష్టకాస్త్రంబు ననక్షతపరికరంబు నగుచు యావనవివాహంబును బరిభ్రంశితచరణం
బుం బ్రణట్టవలీలిలాసంబు నగుచు గుకవికవిత్వంబును ననుకరించె. 15
- క. అంతఁ దనఘనబలంబులు, పంతము దిగనాడి యోడి పఱచిన సంప
ర్కాంతకుడవ బహుమానుఁడు, తాంలేతరతామ్రముఖపతాకినిఁ దోలెకా. 16
- తే. అష్ట దూర్భ్యశిఖం డైనయనిలసఖుఁడు, పోలె మత్తామ్రముఖుఁడుచూపులనతిస్సు
లింగసంఘాత ముదయుఁప నింగినింగి, దాఁకుచంచన బహుమానుఁ దారసింది. 17
- చ. తఱిమివధింప శత్రునకుఁ దానసమీకసమీకరంతయై
యఱిముఱిఁ బల్కె నోరిజరకా పెఱతావునకేగునాబలం

- బెటిగియుఁ జాననేలయిపు డీ వన నబ్బహుమానుఁ డోరి ద
బృజలకు రాకు తాఁకువెడపట్కుల కోర్చినవాడఁగాఁ జామి. 18
- క. పందకుఁ గాక పలాయన, కందలిసాహసునియందు గలుగునె యని మి
న్నందినకోపంబున వై, చెందామ్రముఖుండు పుల్లసిని శిలనలుకఁ. 19
- క. మఱియొకకుటవిటపంబునఁ, జలచి ఘనకోధదృష్టి సమకొనముష్టిఁ
బటియపడ నురముఁ బొడిచిన, మఱియుంబడకపుకు తామ్రముఖుఁ డుగ్రుండై. 20
- క. బలవంతు మాన్యవంతుం, జలధికడం గడఁగి నొంప సమయింపం గాఁ
దలఁచువానుమంతుఁడును, నల్పగుం గ్రుగుముష్టిహతి క్షీణిఁగూల్చెఁ. 21
- తే. కూల్చి చంపక యునురుతోఁగూడ నతని, నతనికాంతాళిఁ గైకొని యకులగతుఁ
బఱచి వారాళిశతత్వైంతకాంత, ధరఁ జిరాదృతితైత్వకృత్యము లొనర్ప 22
- క. కొండొకకాలమునకుఁ గపి, మండలపతి మూర్ఖుఁడేటి మహిరహితోఁ గూ
ర్పుండి కనువిచ్చి రిపును, ద్వండపరాక్రమునిఁ గాంచి తలవంచుకొనెఁ. 23
- ప. ఆగణ్యదాక్షిణ్యభిముఖుం డగుతామ్రముఖుం డబ్బహుమాను నన్వర్థనాముఁ
గావించి పంచిన 24
- చ. జరతకపీంద్రుఁ డట్లరిగి సాగరతీరమునందు మానితాం
బురుహాభవాండపండపరిభూషితుఁడైవెలుఁగొందుచున్నయీ
శ్వరుఁడన నుజ్జ్వలజ్వలీలసారఫలంబులఁ బూర్ణమై మహా
గరిమ వహించుదాని మధుగర్భమునాఁ జను మేడివోచినక. 25
- క. పరికించి యయ్యగుంబర, తరువెక్కి తదీయపక్వతరఫలసేవా
గరిమం బ్రాణానిలసం, భరణముఁ గావించికొనుచుఁ బ్లవఁగుం డుండెఁ. 26
- క. అలకపిచేతిపనేలిమ, ఫలము ప్రమాదమున జారి సాధోధిజః
బులఁ బడియెఁ బడిననొండొక, బుళబుళకబ్దంబు సంప్రభూతం బయ్యెఁ. 27
- క. ఆనినదము కర్ణంబుల, కానందవిధావిధాయి యగుటయు గణనా
హీనము లగుతత్ఫలముల, వానరుఁ డక్కడలి నీటవై పఁగఁ దొడఁగెఁ. 28
- క. ననచరకరము క్తములై, వనధింబడుమేడిపండ్ల వారణలోలోఁ
దినుచుఁ జలింపక క్రకచుం, డనుదారుణశింశుమార మవ్వోస్సంపడెఁ. 29
- క. ఆధిఃతమోదుంబరఫల, మధురరుచిం జొక్కి శింశుమారము మాసా
పధిగా నవ్వోటన కర, మధివనియించె న్నిజప్రియావిముఖుండై. 30
- చ క్రకచుభార్య కూర్చిచెలిఁ గన్గొని యిట్లనుఁ బ్రాణవల్లభుం
డకట యెఱేనిబోయి తడవయ్యె విలంబనహేతు వెద్దియో

- తికమకమితి నా నెగులుదీర్చుము నీవిపు డేగిమాచి నా
యకసుఖవార్తఁ జెప్పవని యంచిన దూతికపోయి ముందరకా. 31
- క. ఒకచో వికచోదుంబర, నికటంబున ముసలిక్రోతి నెయ్యంబునఁ బా
యకయున్న శింశుమారుం, గ్రకచాంఘనిదూతి ప్రీతిఁ గని చని యెరుకా. 32
- చ. చెలువఱియున్న కూర్చి చెలిఁ జేరి వినం గన గ్రొత్తలైనవో
చెలితెలియంగ నంతయును జెప్పెద రోయకవిన్న నేను నీ
యలఘునియొగమూఁది చని యక్కడ నొక్కడఁ జూచి వచ్చితిం
దొలఁగక వానరప్రమదతోఁ గవఁబాటునివాని నీపతికా. 33
- క. నేనెఱుక చేయుకొఱ కిట, వెనువెనుకకు వచ్చివచ్చి వెఱదికొలందికా
జననీపనిచెప్పితిఁ బర, పనితారతి లబ్ధుఁ డేలవచ్చు న్నగుడకా. 34
- క. నావిని కాఁపుర మెటులె, నీవిగమునఁ బ్రాణనాథుఁ డితిరక్తీమై
శ్రీ పుష్కండయి యుండఁగ నని, పాపకశిఖిపోలె మండిపడి యది మదిలోకా. 35
- చ. కనుగవ నశ్రులోడికలు గట్టఁగఁ దైలనిషి క్తయై నిజా
నన మరవాంచయండె సదనంబున నత్తతీ శింశుమారుఁ డ
వ్వనచరనాథువీడ్కిని యవారిగఁ దియ్యని మేడిపండ్లుగొం
చు నిలువ కేలఁదెంచి యిటుసొచ్చి కులాంగనఁ జూడఁ జూడ్కికా. 36
- ఉ. ఒండొకభంగిఁ దోఁచుచు నుల్లము యుల్లనిపల్కె శింశుమా
రుండు ప్రియానయాతిగవిరోధిసె హృత్పృథువాప్రమానే
యండకువచ్చినం బలుక నక్కట నీవన శింశుమారిని
వృండవిధానమైనయలకం దలయై త్తరు మాడఁ దెంతయుకా. 37
- క. అదియట్టిద యప్పనికిం, బాదరగుటం దూతిప్రీతిఁ బురికొనఁ బలికెకా
జగురానికిఁ దెవులెత్తిన, యదినితో నెల్లుమాటలాడం గూడుకా. 38
- క. మందులు దెప్పునిచెప్పిన, మందులు నినుఁ గొలుదునిటులు మాతోఁ దమలో
నించెవ్వరుఁ బలుకరు నీ, చందముగా నెల్లు సాధ్యజా రుజ మానుకా. 39
- క. నావిని క్రకమం డను మ, జ్జీవము లౌషధము లయినఁ జేడియ క్షిలో
నేవింపఁజేసి నిర్గదఁ, గావించెదఁ జెపుము దాఁచఁగా నేమిటికా. 40
- క. అని కూర్చి తేటపడఁ బ, ల్గినపల్కులు శింశుమారి గెంటనివేడ్కకా
విని నీతి తంత్రమంత్రం, గనుఁగిఁటిన నతఁడు చేరి క్రకమని కనియెకా. 41
- క. ఎలనాఁగ రోగమూఁచుం, గలమందులు చెప్పఁడనిన ఘనశాస్త్రకర్తా
బలవేద్యులు వైద్యులు కేనానీతిం గ్రోతిగుండె నలెనని రధిపా, 42

- క అది ముదిత తొనగనున్నట్, బ్రతుకదు చెడచెడగరాదు పరిణామమనక
మఱిగదిరిన వెఱిగ గ్రుకచుం, డిది యెవ్వనినొరసు భార్య నెట్టిదేర్తుక. 43
- క. బహుమానం డొకడున్నాఁ, డహితుఁడు గాఁడతఁడు హితుఁడు హాహముక్త
స్పృహగృహఘోరము దు,స్సహమహాప్రజ్ఞ నెట్లుచంపుదు నతనిక. 44
- చ. నిరతము విశ్వసిండు నతినిర్మలచిత్తున కెగునేయుకా
పుగుఱుఁడు దక్క భూరిమలభూమిధరంబులు గావు సప్తసా
గరములు గా వరణ్యములు గావు భరంబని ధాత్రిమైత్రి నా
సిరిపరుతోడ విన్నపము నేయదె వేడిన నల్లుగావునక. 45
- చ కడపట భార్యనిల్కడనుఁ గాఁ జెలికానికి నెగునేతె యె
మ్మడుదురితంబు కాఁపురము గూలగఁ జూచుటయు న్న హామి
వ్వడఁతుకపట్టున న్నఖునిపట్టున నింతి విశేష మింతకై
చెడుపనియేనియుం దగిలి చేయక మానగరాదు గొబ్బునక. 46
- చ అని నిశ్చయించి బహుమానవధోద్యోగంబునం దిరిగి వచ్చె నప్పు డుష్మాంగునమ్మ
దంబునం బ్రవంగపుంగవుండు. 47
- క. క్రకచావికచాద్యతియ్యె, ద్వపఁ గ్రమ్మర నరుగుడొచ్చెనపు కులకాంతా
నికట మకటా యనవ్యాం, బాహి సత్యముఁ జెప్పుమనిన నుదచరుఁ డనియొక. 48
- ఉ. ఏను భవన్నియోగమన నేగి ఫలంబులు కానుకీర్తివనక
మానిని పల్కె నీ పరిగి మానకమయ్యెఁ బ్రవాస మెవ్వనిధిం
బోనిది నీకు నెద్దిగతమా గతమాహాభవద్విధంబు నా
తో నెఱిగింపునున్న భయదూరనవాద్యతి నంటి దానికీక. 49
- చ తనరుననూనధామతిమిధామతెటంబున లెక్కకెక్కుడొ
ఘనఘరాజిఁ గ్రాలు మగుగర్భమునాఁ జనుమేడి దానిపై
మను ననువాసరంబు బహుమానుఁడు తత్కృపిచక్రప్రవర్తిలో
పున నితరం బెఱుంగక యపూర్వసుఖస్థితి నుంటి దానిమీక. 50
- చ. మఱునఁగ రానిసఖ్య మది మాటలు వేయును నేల పుట్టి బు
డెఱిగితిఁగాని యట్టిజగ దేకపదిత్రునిఁ జూడ నెందు నో
తెఱునొ యంచుఁ బాతమగతిం గృతి నీయుపకారకృత్యముల్
గుఱిగడనం బ్రయంబుతమిఁ గొండలు కోలులుడేసి చెప్పితిక. 51
- ఉ. చెప్పిన వంతరంగమున సింగఁడు బూరఁడునై ప్రియంబుసాం
పుష్పతిలంగఁ బల్కె నది యొయిక్కతప్పుడ వీవుగావె య

- పుష్ప సుహృత్తముం డయిన యాయన నింటికిఁ దెచ్చి వేల్పునే
చొప్పునఁ గొల్తు రట్లు పరిశుద్ధసపర్యల దేల్చుటొప్పుదే. 52
- ఉ. ఎక్కత్తి మేడిపై నిలువ నేటికి నేటికిఁగాను నిల్చుఁగా
కిక్కడఁ దెదకాల మఖిలేస్పితభక్త్యము లావహింతు నా
మ్రొక్కనిమ్రొక్కి పెక్కుప్రియము ల్నియము ల్పవరించి తోడితె
మ్మ క్కపినాథునందుఁ బ్రియయ ఁచిన నిన్గొనిపోవచ్చితికా. 53
- క. కారణవిముఖుండై యుప, కారముఁ గావింపలేరుగద లోకము కై
నారం బగు నిట్లన ని, హ్మారణవత్సలుఁడ పీపు కారణజన్మా. 54
- క. కపివర నీచేనందిన, యుపకారపుటప్పుఁ దీర్పనోప న్గంజా
నిపుణయతి నాగృహంబున, కిప్పుడీ వేతెమ్మ పూజ లిచ్చెద భక్తికా. 55
- క. ఇలవాడిమ్రుగ్గులిడి కూ,రలు గూల్జమరించి యేలరాఁడాయెనొకో
వెలలెం బ్రొద్దని యట నీ,చెలియలు నేఁ డెగురుఁజూచు నేవిందుటకుకా. 56
- క. రారానివోటుగాదు కృ,పారాజితపిచ్చుకుంటుపైఁ బర్వినభా
గీరథివిధమున నస్తద, గారమునకు రమ్మ కపిశిఖామణి యనుడుకా. 57
- వ. ప్లవంగపుంగవుండు. 58
- ఉ. రాసిరణం బొనర్చి నిజరాజ్యముఁ గైకొని నన్ను గాసి గాఁ
జేసినవైరిఁ గన్గొనుచుఁ జెంగటనుండుట కట్ట మిందునా
కోసఖ యట్లుగానఁ బదమూఁద సహింపదు పంతువంబడిం
గాసిలియుండువారిలకుఁ గాననిక్రంతిలు మేలుగా వోకో. 59
- క. అనఘా నీనిలయమునకుఁ, జనుదెంచెద మీకుఁగాక జలసంచారం
బనువగునే మముఁ బోలిన, పనచరులకుఁ జెప్ప మనిన వాఁ డిట్లనియెకా. 60
- క. నీవాకృతము లుచితంబులు, గావె పయోవిహృతియేడఁ గపులేడ యెటే
నాపీపున ని న్నిడికొని, యావాసముఁ జేర్చువాఁడ నరుచె మ్మనినకా. 61
- వ. తచ్చాపితంబులు మాయాదూషితంబు లగు టెఱుంగక. 62
- చ. మెఱసి యుడుంబరద్రుమముమీఁద పసింపినకీకరాజా చే
టెఱుంగనికూనతెప్పవలె నేడ్డెఱు దోఁచినకింశుమారుపై
సుతికఁ దదీయపుష్పమున నుండినవాఁడు విశృంఖలత్వరం
బఱచి హుటాహుటి న్ననికపట్టున కేగెడుత్రోవ నేర్పడకా. 63
- క. నీరము తెరువునఁ గొండొక, దూరము చని యలసి నిలిచి దుర్ధాంతవిషా
దారుఢహృదయమై చింతారతి నది యీరలుంగునం దనలోనకా. 64

౧౪. నన్నితఁ డంతిరంగమున నమ్మి యయో చనుచెంచుచున్నవాఁ
డెన్నిభవంబులం దొలఁగు నిష్ఠులఁ జంపినఘోరపాప మెం
దు న్నునువంటిదుష్టచరితుం బరికింపదు లోక మాక్రియల్
గన్నవిగావు విన్నయవిగా వొనరింపఁగఁ బాపె సఖ్యముల్. 65
- క. నడవడి పురుషుని భారం, బిడి భూరివృషంబు తాత హేమము నొఱయం
బడు శుద్ధిత క్తిరుచులకుఁ, బడఁతులహృదయంబు లారయఁ బడ వేగతులక. 66
- మ. పరమద్రోహపురస్సరంబులు నయోపాయక్రియాదూరము
ల్లరితెచ్చన్నము లన్యతాపకరణోద్యోగంబు లప్రత్యయా
కరము లృత్యపరాజుఖంబులు సమగ్రతాంతివల్లిశిత
త్వరము ల్లింభమయంబు లెల్లెఱుఁగనచ్చుం గామినీచిత్తముల్. 67
- క. ఈమనసులు గలిగినమహా, శామాయామయతిరోక్తులకు లోనై య
య్యో మదినమినకీత, గ్రామణిఁ దెగటార్పవలసఁగా నా కనుచుక. 68
- క. అలక్రకమఁ డల్లనల్లనఁ, బలుకఁగ విని వానరాధిపతి భూరిభయా
కులమానసుడై యపుడో, దలితాఘా యేమిపలికనవు నీ వనుచుక. 69
- క. భృతిఁ గ్రకమఁ డపుడదత్త, ప్రతివచనం డగుచు నుఱకపఱచుచునుండె
వితితప్రజ్ఞం గపి యా, ధతు వానిం గ్రమ్మఱించెదం గా కనుచుక. 70
- క. భీష్మహమా మతిధృతి, సేతువుచే నాఁగి పలిక చెలికాఁడా నీ
శాతోదరి నాసోదరి, కాతుకమున నున్నె భవదగారం బమరక. 71
- క. ఇది వినవలతుం జెపుమా, మది వొదలఁగ ననిన కింశుమారుఁడు పలికె
గదబాధిత యయియున్నది, గద నీయనుకాత యెట్లుగా ధరియింతుక. 72
- సీ. భార్యలేకయొనర్చుపండువు దండువు కులకాంతపెట్టనికూడు గిడు
పత్నితోఁ బలుకనిపలుకులు చిలుకులు గృహిణిలేనికబంధకేళి జాలి
జాయబాటింపనిసరసము ల్విరసము లాప్రణేత్యరిఁగానిపాలు చేలు
దయితకై చేయనిప్రియములు భయములు వల్లభివెలియైనయిల్లు పాల్లు
తే. ముగ్ధకులకాంతసుద్దు లేసొద్దవినని, చెవులు గవులు వృథావేయుఁజెప్పనేల
యకట సలిలేనిబ్రతు కేల యర్థ మేల, వాహనములేల కరులేల వగుధయేల. 73
- క. నానిని బహుమానుఁడు బా, ష్టాష్టతముఖుఁడగుచు వాని కనుఁ గ్రకచా నీ
దేవి రుజ మాన్సుటకు లే,రె వెజ్జలు మందుఁ జెప్పరే వా రనినన్. 74
- క. చెప్పిరి వానఁహృదయం, బప్పనికి నవశ్య మనుచు నగదంకారు
ల్లప్ప కదిహేతువుగ ని, నిప్పడు గొనిచనుట యని యహితుఁ డతఁ డాడెక.

- క. నగచరుఁ డదివిని వెఱఁబం, డ్లిగిలిచి వడవడ వడంకి యెదపడి చెడితిన్
దెగితిఁ గడవ్చుతిఁ బొలిసితిఁ, బొగరున నిట్లయితి మోసపోయితి ననియెన్. 76
- వ. అని. 77
- క. దారుణగహనంబున నా, హోరోతలఁ బెట్టుమదిమి నసురుసురై కా
మారంభం బుడుగని యల్, ఘోరాఘోషంబు గట్టి కుడిపెడునన్నున్. 78
- క. భీమాటవిలో నున్నం, గామాంధుని బొదవుబాతకంబులు రాజ
గ్రామముననున్న దూరితి, కాముని గల్పశుము లంటఁగా శంకించున్. 79
- క. చిరకాల మరిగె సురిగెం, దరుణిమ యికనేడి గామతంత్రం బహుమన్
బరలోక చింతనేయని, పురుషాధముఁ జేటుపాటు పొందఁచె యనుయెన్. 80
- చ. క్రకమని చూచి వానరకిఖామణి యిట్లును నీవిచార మే
టికిఁ జెడిపోయె నేమిటికి డిందె భవన్త తిప్రాణమైనభా
ర్యకు రుజమాన్సుఁ గీశహృదయంబునకుం జనుచెంచువాఁడ పీ
వకట యెఱుంగఁజెప్పనిలదా మునుగల్గగ నాకు నింతయున్. 81
- ఉ. చెప్పిన నాయుడుంబరపుఁజెట్టున నెప్పుడు దాచియుండు నొ
క్కప్పుడు మామకీనహృదయంబు సమర్పణఁ జేసిపుట్టు నీ
చొప్పున నింతిదాచెదర చుట్టమఁగానె విరోధి నే వృథా
త్రిప్పటజేసి తింకొరులు చెత్తురె నిన్గడవం బ్రతిక్రియల్. 82
- క. హృదయము దరువున నున్నది, గద నాకాయమున లేగుగద మునుగా నా
కిదిచెప్పక పనిచెటిచితి, గద రిపుడవుగాని చెలివిగా వంగనకున్. 83
- సీ. ధర్మారకామచింతకులకు భూదేవిధారుణీవరపథూదర్శనములఁ
జనరాదు రిక్తహస్తములను గామ్యార్థి నగునీకు మున్నుపాయనమువలయు
హృదయంబు మేడినున్నది పోకమరలు నిర్బుండితొరినికాయ గుండెకాయ
చేయార నీకు నిచ్చెదఁ బుచ్చుకొని చేరి జాయ నిరామయఁ జేయవయ్య
తే. యనుచుబహుమానుఁడాడుమాయామయోక్తులగఁజూపులుగానప్పుడాత్మఁడలఁచి
తిరిగి యాశంకుమారుడేతేరఁ దీర, వృక్ష మెగఁబ్రాకి కపి వాని వెక్కిరించె. 84
- క. కసినున నాఁకట ఫలము, లైసవుచు జలివిడిచి మేడివొడ న్నోదం
బెసఁగ నటియించువానరు, మసలక వీక్షించుకంకుమారుం డనియెన్. 85
- చ. కుజమున నున్న వానరునిగుండియ దండియశంబు నీకుఁగా
భుజబలసార యిమ్ము కొనిపోయెద నాయెదదీఱ మత్స్యియా
రుజ కనఁ బల్కెఁ గాననచరుండు దురాత్మ విచారమూఢ యే

- కుజముననుండు వానరునిగుండియ యొక్కడిజోలిపొమ్మిసీ. 86
- చ. స్తుతులఁ గరంచి నాగృహము జూతువు రమ్మని తోడుకొందుఁబో
యి తగవుమాలి నన్ను బాలియింపఁగ యత్నముఁజేసిలేను నీ
గతి భవదీప్తితం బొసఁగుకై పడి నిన్నరలించి మేనిబ్రో
చితి జిరకాలజీవి మతిశీలుఁడ మోసము నాకుగల్గునే. 87
- క. కదలుమిఁక ననినఁ గ్రకదుం, దెదపడి యేవలన మోసమెఱుంగనినను ని
మ్మదిక్రోతి మోపపుచ్చెం, గదరాయని విన్ననగు మొగముతో నున్నక. 88
- వ బహుమానుండు. 89
- క. దొరకిన నను విడుచుట క,బుర్రపడకుము నీకుఁ దోడుపోయినధరణీ
సురుఁ డొకఁడు లభమనుజే, శ్వరకన్యక విడిచి రిత్తిపాడై చనఁడే 90
- క. నానీరచారుఁ డాబహు, మానున కిట్లనియెఁ దెలుపుమా వినవలతుక
దానేలవిడిచె నయవి, చ్యానిధి బ్రాహ్మణుఁడు భూతలాధిపకన్యక. 91
- నీ. అనిన శాఖామృగాధ్యక్షు డాక్రమిని గనుఁగొని పలికె నిక్కభ వినంగ
దగుదువు నేనును దగుదు నీకేటేఁగింప మును వికాలాపురంబున సుకీర్తి
యనురాజు రాజిలు నచ్చహీజానికి భువనమోహిని యనుపుత్రి గలను
చానికి మందాభిధానుఁ డొండొకిఁగరాత్రి దళుండు సుముఖుడై చగువుఁజెప్ప 92
- అ. నట్లు కొంతకాల వరిగిన నవరంజి, పసిఁడి కలఁగతావివలె మనోజ్ఞ
ఫలము చెఱువనందుఁబలె నేమిచెప్పలే, బ్రాయమయ్యె నానృపాలసుతము. 92
- మ. నీతలోచిరుభికష్టగోష్ఠ సుమనస్నేహం బధిష్ఠించి కృ
ష్ణతనొందంగని యోర్వలేక వదనాబ్జాతింబు గాంచె నివృధా
న్నతిజన్నంగన యచ్యుతా ప్తి బొదలెక మధ్యంబు దాల్చెక పారి
స్థితోమావళినిల్లిచ క్రితభజించె నిప్పవ్వియాసక్రియక. 93
- క. బింబోష్ఠంబు మధూధృతింబు పరహృద్యేదు ల్గటాక్షంబు లా
స్యం బుద్యద్దివ్యజరాజమండలపరిస్పర్శాళు వాకర్షణీ
ర్ఘ్వంబౌ గ్రాలనుదోయియుం గులయప్రత్యర్థితారాపథా
లంబు ల్వాలగరులేలాతో పొగడుబాలం బాలముల్లోకముల్. 94
- క. లీల వ్రాగరసోదయస్ఫురణదాల్చెక మైజగద్గీతన
ర్వాలంకారపదప్రవీణయది యాహో యట్లుగాకుండినక
వాలగ్రంధివరాళిమోవి నునుదీవంగూడి తోరంబులౌ
పాలిండ్లక ఫలమంజరీగరిమ జెప్పం జాఁచనౌ తెవిద్ధిక. 95

- మ. అతిభాస్వత్తరకాంచనంబు చెలినాసాంగంబు కల్యాణ మా
శతపత్రేక్షణమేనుమేరుకుధరాంచత్కూటము ద్దానియు
న్నతపత్రోజము లేమిచెప్ప నదియంతాయంతబంగార మ
ప్రతిమం బానరనాథుపట్టి గణుతింప నృకృతమేయేరికికె. 96
- క తనకుఁ బయోధరభృతివ్రేఁ, గని మి న్నెలనాఁగముగ్ధమయ్యె వట్టనక
జనకు పయోధరభారము, జననాంతరకర్తమేల చను నెంచున్నకె. 97
- క. పరమాణువు పరమమహా, త్వరిపూర్తి న్నోచరించుపరమమహాత్మక
బరమాణువై కనంబడు, దరుణీమగ్ధ సతేక్షత త్వజ్జులకుకె. 98
- క కన్నులకు మొగముచాలదు, చన్నులకు నురస్థంబు చాలదు వెన్నుం
దెన్నెరివేణికిఁ జాలదు, కన్నియచెలువంబుఁ బొగడఁగా నాతరమే 99
- న. ఈదృగ్విలాసభన్య యగునారాజకన్య చకోరికాపరివృత యగుచంద్రికయుండోలే
సభిజనసహాయయి వ న్నె మెఱసి యొక్కనాఁడాస్థానంబునకు వచ్చె నట్లేగుచెం
చిన కుమారీదత్తుంబు సౌహృద్ధభాసమానోల్లాసంబునం దిగిచి యంగీకీతంబున నునిచి
సుకీర్తిబంధుజనానుతోడఁ దత్సౌందర్యసౌశీల్యాదిగుణంబు లుగ్గడించుచు గొలు
విచ్చియుండె నాసమయంబున. 100
- సీ. చిఱుతకంజడంబుఁ గీల్చినబాతిపతికంబు గళమున రుద్రాక్షకంచమాల
యపరంజివసిడికామాత్మలండామూఁపుపై గొండ్లిఁగావించుయోగపట్టె
చిన్నారికంఠె గ్రచ్చివశింగినాదంబు గుత్తంపుజిక్కులకుట్లుబుట్టి
కరమునఁ దెనుచొఱగరిముల్లు మాయూరబర్హ నిర్మితమైనబవరిసురటి
తే. భసితభస్మిక పులితోలుపచ్చవంబు, నాగబెత్తము దంతపుయోగనాగ
లమరఁ జెట్టునడిగినట్టు లవనినాథుఁ, జేరనేతెంచె నొకమహాసింధుఁ డపుకు. 101
- క. ఏతెంచినఁ గాంచి ధరి, ప్రీతిలనాథుఁడు హృదంపరితనిర్మిద్ర
ప్రీతి నెదురేగినతండై, యాతిభ్య మొనర్చి యమృతయోగీంద్రుకె. 102
- క. వినయమునఁ దెచ్చి కనకా, సనమున నిడి రాజాపలిక సదయా మీచూ
డనిభూమలు వానం దడి, యనివారలు గలరె మిమ్ము నడిగెద నొకటికె. 103
- క. రాజకుమారులలో రతి, రాజకుమారుల సుహృదసవిక్రముల
క్షీజయములమించిననాఁ, డోజగదాధ్య కలఁడె యొకఁ డట్లున్నకె. 104
- క ఆగర్వజ్ఞున కపర, వ్యాసా కులగోత్ర జాత యగునీసుత ను
ల్లాసగుణవసతి నిచ్చెద, నాసక్తిం దెలుపునున నతఁ డిట్లునియెకె. 105
- క. ఇలఁగలరాజకుమారుల, దెలివిపడం దిరిగిచూచితిని బాటలపూ

- ర్మిలయుఁడు జయసేనుఁడనం, గలఁదాతఁడు నీకుమారికనుఁ దగుఁ గూర్చుకొ. 106
- క. ఆత్మైలోక్యస్థోకిత, గాత్రుఁ బ్రశంసించునేల కనుఁగొను మరుదుం
జిత్రరస మాసహిల్లం, జిత్రించి మనీంద్రుఁ డధిపుచేతికి నిచ్చెకా. 107
- స. ఇచ్చినం బుచ్చుకొని యచ్చిత్రరూపంబుఁ జూచి యచ్చెరువంది యస్తునోహరా
కారంబు తరయనుంగుతనయునుఁ గానంజేసి యజ్ఞ యనీసుండు దనకు మేరల్లం
డు గావున సదృశశంకంబుంబున కలరుదు. 108
- క. జనపతి మునిపతిఁ బూజా, వినుతి నతిక్రియలఁ బల్లవిలఁజేసి ప్రియం
బున వీడుకొలిపి తానుం, జనియెఁ గొలుపుదినిసి రత్నసదనంబునకుకా. 109
- ఆ అల్లురాజపుత్రి యాచిత్రరూపంబు, గన్నుదనియఁజూచి కంఠదఘ్ను
మోహసింధుపతితయై హార మాహార, మాలిజనవిహార మరుచిపుట్టి. 110
- స. చింతించుచుండ నెచ్చెలు లారామంబునకుం గొని చని. 111
- నీ. కలకంఠి కతిశయోత్కల్పికావలసంబుఁ దార్పదే యారామధామకేలి
లీల శేతత్త్వియాళికి ననుం దానందలహరిఁ బుట్టింపజే లతలు విరులు
వికసిల్లునీపద్మ నికి సదామోదంబు జరుపదే కాసారసారవిహృతి
శిఖిబద్ధ తులితకై శిశు సంతాపంబుఁ బాపదే ఘనకదంబకకులంబు
- తే. సకలెనుగదమ్మ లావుకాంచనకలాప, పరిచయము మానెనమ్మ దెప్పరపునంత
వాడెనుగదమ్మ మాతోడ నాడదమ్మ, కొమ్మ ప్రాన్వాటు కెట్లోర్పుకొనఁగలవమ్మ.
- స. అని నెచ్చెలు లచ్చెలి నాలోకింది సుముఖిగాఁ జేయువారయి శిలీముఖప్రముఖం
బులం జూపి యిట్లనిరి 113
- చ. కరకులపాంగుణం గడపుఁ గాలము బల్లనసంగసుంబున
ద్విగుఁ గుజాతమైతి నెడత్రైవ్యక శీధువుఁగ్రోలు మాఅలం
దసనీననుండు మ్రోత తలు చాత్తభవై కమపర్యర్థముం
గుఱుచయొనర్చు నెట్లుపాసఁగుం జెలి దీనిప్రియాళిగాఁ గొనకా. 114
- చ. కలగుణము ల్బ్రజించి పలుగాకులవంటి వనంగవచ్చునే
ఫలదశపారణ ల్వివయపాటవము ల్పట్టిప్రాప్తకాలభా
పల సుమహత్తరు ల్పైలిమి స్పృగనున్కి దగుం ద్యంగంగదీ
ప్తులు వెలిగఁ దపస్వినులు వోకలకంకులు మాకుఁజూడఁగకా. 115
- మ మురిపంబుల్ గలమిండ తేటికడియంబుల్ మారుతోత్సభమిం
దిరుగం భాసురకసరేక్షుకణికాధిష్ఠానకిందిద్విక
స్వరపుంగ్రోవ్విరిటోళ్ళఁ జైత్రిహరినించం జంచరీకాలకా

- మరిపెం బుష్పరపైక్షవంబు చిగురాకుం గొప్పెరల్నిండుగఁ.
- 116
- చ. సరసులలో సువర్ణపరిషక్తములై కనుపట్టుకోశముల్
గర మనురక్తిచూచి మృదులస్వర ముట్టిపడ న్నుభాషితో
త్కరము విధాత కెక్కుడగుగౌరవమొప్పు బలిందుఁ జూచితే
హరిణవిలోచనా పరమహంసవతంసము బూర్జితస్థితీ.
- 117
- మ. గమకంపుంబసశేలకై దిగినశాఖల్ హస్తపాద్విభ్రమ
శ్రమఁ బుట్టింప లతాంతరించుకులముల్ పైచేర నుద్యద్ద్రవ
త్సుమధూళీమదభారలూర నభిషంక్తుల్ గప్ప నుద్యాచసా
నమహిం గానఁగనయ్యెఁ జూచితివె పున్నాగంబు బింబాధరా.
- 118
- ఉ. ఉన్నతి నంబరం బొరసి యొచ్చె మొకింతయులేక కొమ్మలం
గన్నులపండువై బవరిగా నరుదెంచిన ప్రాసవాసవో
తన్నరూపం బగ ద్దదెలుప న్దులసాలికయొప్పె జూడు మా
సన్న బలైకపత్రకవిశాలము సాల మఖండమాలముక.
- 119
- చ. చరువులమేలులేదో శుకసంతతిగానో వివేకరీతి చా
లనో భజియించునీచతురుల న్నతీమాటకువచ్చునిచ్చలుం
బదిపదిగా నొనర్చుఫలధంగము నెమ్మెగ మెట్టిజేయున
ల్లదె హరికింపుచిల్క-హృదయంబున గోపముజిల్కె-దోయ్యలీ.
- 120
- చ. సరళగభీరశబ్దఘనసారసమృద్ధిఁ బ్రసిద్ధిగన్నయా
సరసులఁగూడి చారుగతి సద్వితతు ల్భజియింప బాదవి
స్ఫురణఘటింపుచుం గొడుసుపుట్టక యుజ్జ్వలధారచే నుదా
హరణము జేయుచున్నకవి నారసిచూడు మరాళగామినీ.
- 121
- క. నిరుపమఘనరసప్రప్తీ, స్ఫురణం బాదములు మెఱయ భూభువనమునక
సరిజెప్పఁగలదె యిందిం, దిరకుంతల యీవసంతతిలకంబునకుక.
- 122
- క. విరికొఱవులఁ బథికపరం, పర జూడుంజూడు మిట్టిపరుసపలాశో
త్కరమునకు నెట్లుగలిగెం, ధరణీసురదండవిధిసుధామధురీష్ఠీ.
- 123
- చ. గలితఫలాశఁ బూజకలికాచ్చలనంబున విస్ఫులింగము
ల్చిలుకుచు మత్తకోకిలవిశృంఖలఘోషమిషంబుచేత గ
ర్జిలుచు ధరాపరాగముల రేచి పడి న్నుడిగొంచువచ్చెడిం
బెలుచమనోజమాంత్రిమఁడు పెంచిన గాలిపిశాచిఁ జూచితే.
- 124

ఉ. వేవెడఁగల డీలపడవేసినఁ బైబడ వక్త్రనీధుని

స్థీవన మాచరించినవడిం బరణంబున దన్నిన న్రహిణ
బోవనిపార్థి వసుధరణఁబొందియు నుత్కలికా ప్తిజొంగుహే
లావతి యిట్టినిచతురులం బరికించితె యిప్పుహోవనికా.

125

సీ. నెలఁత నీపలుకులో నిదికర్ణికారంబు వనిత నీవగ వెఱింగినది పొన్న
మెలఁత నీకనునన్న నలరుబొట్టుగముద్దుపాలఁతి నీచేసజ్జఁ బొదలుమావి
ముగుద సీసమ్ముఖంబున గ్రాలుసంపెంగ రామ నీహృదయపారగము క్రోవి
పడఁతి నీపదమానవహనశోకము వినఁ బ్రియపడునీపాటఁ బ్రేంకణంబు

తే. అతివయస్సు తప్పదగ్రహశ్చిత్రము పొగడ, యవిదనావిలియలరుసీయుసురుకలిమి
బంధుమధ్యమ మివ్వనాభ్యంతరంబు, విగ్రహాధికన్నిచ్చ విశ్రమింపు. 126

సీ. ఘనసుమనఃకుంబున నెట్లుపుట్టెనో యెరులచేరువ నున్ననుడుకుం జూపు
బహుపత్ర భరణసౌభాగ్య మెట్లందెనో యుగ్రగంధస్ఫూర్తి నుల్లసిల్లు
నిరవధికామోదగీత మెట్లయ్యెనో మహిబుద్ధ్యతరులకొప్పులఁదెనగు
సతతాభివృద్ధి రాజసమెట్లుగల్గెనో కఠినకంటకమైత్రీ గడపుఁబ్రాస్త
తే. ననుచు దెనుచూరపోతె బెల్లాట మెనఁగ, వసమకుసుమాచయకాతుకా ప్తి నడరి
సంపెఁగలమల్లికాగళుచ్చములఁ బొన్న, విరులమటిగేదఁగుల రెప్పివెలఁడుఁత.

ఉ. కోయెలనోరుసోఁకనిచిగుళ్లు నికారపుఁజెల్గు భిన్నము

లేనియనిపండ్లు కాలవడి లేవడితె మైరకూనరాకిగా
వ్రేయఁకమ్మపుప్పొడి ప్రవృద్ధిపాసమదాళిపుత్తుకం
బోయనితేనియ ల్గమిచి పూవిలుకానిధజింప నంగనలో.

128

సీ. కలకంఠముల నోరికడిదివ్వనలె నంచుఁ జికిలిగుబ్బెతలు గోసిరి చిగుళ్లు
చిలుకమూఁకలకూడు చెఱుతమా యని పువ్వుబోండ్లు మాఁగినపండ్లు పుచ్చుకొనిరి
యుడుటుడు మైదలఁ బస్తునతమా యని ముద్దుకొమరాండ్రు విరితేనె కోల్లఁగొనిరి
మదటగాలి వయాళి మాస్తమా యని కమారికలు పుప్పొడు లావరించుకొనిరి

తే. అతనువిలు మూలవేయింతమని సుధార, సాధరలు తావిపూవుల నవహరించి
రంత నాక్రీడ భూక్రీడ నఁసి యలసి, తాంబూజాక్షులు కంకటిహాళి వ్రాని. 129

సీ. మోమాటనరుతమ్ములతాపు లగలింప గనునన్న మనురుషుకముల నలపఁ
జూడనానమైత్రీఁ జొక్కినయలిరేప నడగు త్తికగుసంకు నలటఁబెట్టఁ
గైవసం బగుబిసాగ్రముల నున్నాలింప మాటకు లోనైనమధువు లొలుకఁ
జనుమానమందినజక్కవలనురేప దండఁబాయనికుముదములఁ జెండఁ

తే. జరణముల నాశ్రయించినసన్నరాళ, నీడజములపయోభూతి నేలఁగలప

- నెత్తుకొని రెంతనిర్దయు లీలతాంగు, అనంగఁ గంకేలికాంతుఁ గా లాఁగ కరిగి. 130
- ఉ. చేరువగాంచి రిక్కలికేచేడియ లవ్వనపాలిఁ గేలికా
సారము దుంగభృంగమలయుంకృతిభాంకృతిసంగమంగళా
గారము గుంజపుంజబిసఖండనచండమరాళలోలవాః
పూరము దారకోరికితపుండ్రగపూగమటరతీరముకొ. 131
- చ. కని బిసదండపత్రపుటికాపరిపూర్ణసువర్ణకర్ణికా
కనకఘటిసున్నటిభవదఖండనసాస్త్రదగ్ధాతపత్రముల్
దినపకరోష్ఠఁ దీర్ప నిరుదిక్కులఁ బత్రము లాశ్రయింప ని
ల్పినయలరాజహంసపటలిం గని సమృద్ధవార్ధిఁ దేలుచుకొ. 132
- చ. వడిఁ బుటమెత్తి వ్రాలునిడువాలవచాలుపులింతనంతపై
నిడువెలిగుంచెలం దెలుప నీదరగాడ్పులఁ గ్రిందుమీఁదుగాఁ
బడుజలజచ్చదంబులు శుభవ్యజనక్రియఁజేయ రాజుకై
వడి గనుపట్టనంబురువాహసముఁ జూచి ముదాప్తి నొందుచుకొ. 133
- ఉ. చుట్టినమాఖ్యమాలికలచొక్కపుఁదావులు సోడుముట్టఁ జూ
పట్టునిరిల్పకంకణవిభ ల్పయనోత్సవ మాచరింపఁ గా
మట్టపుటూర్చుల నైతియ మంజుసరోరుహరాగపూగముల్
పట్టపురాణిరీతిఁ గనుపట్టుసరోరమఁ జూచి యుబ్బుచుకొ. 134
- ఉ. పొంగ నఖండతుండరవము ల్లవముల్ ఘనపక్షనిర్భరా
సంగమునం బహుప్రసజాకలరేణువు లంటిరాఁ బరి
ష్కరితసాధుశీధుమదసంపద నింపొదవించుతుంగసా
రంగములం గనుంగొని మృగాతులు సమృద్ధవార్ధిఁ దేలుచుకొ. 135
- చ. సరసమృణాళనాళతనుసంభృతము న్వికచచ్చదస్ఫుటో
ద్ధరణు కేసరప్రసరదంప్రిము యుంకృతిభాగలీనభూ
త్కరణమింబునై సొగసు గాడ్పులదూలచు మాగుతుండిక
ద్విధసనభంగి నొప్పనరవిందముఁ గన్గొని సోలియాచుచుకొ. 136
- ఉ. జాతకుతూహలాప్తిఁ దమచక్కఁదనంబులఁ గాంచి యడ్పుతి
ప్రీతిరసంబు లుట్టిపడ బెద్దల నొదలయూఁచు లోకవి
ఖ్యాతసరోరమాలనకమ్మల మించినక్రంచమండలీ
భీతిఁ దళుక్కున న్నెట్టుటచేడసలం గని క్రేళ్లు దాఁటుచుకొ. 137
- చ. సిరిగలవోటులన్నియును జేకొని బంధురధారసత్రిసం
వరణబలంబు నిత్యమయి వర్తిల దారుణమైనవిక్రమం

- క. కరములఁ గైకొని చెలువ, ల్పరుజాపగుణీకృతభ్రమరుఁ బ్రతివినతా
మరు జైత్రార్పితమణిచా, మరు నారాధించి రప్రచుత్తప్రజ్ఞా. 156
- క. అరాధ్యద్యుమణిప్రభు, నారాధనవిధులఁ దనిసి యతిశయవర్ణా
ధారాధరవేణుల మధు, ధారాధరఫణితి వినయతాయుత లగుదుకా 157
- నీ తలయేఱుపట్టించె నెలదాల్చునకు భవత్కంఠనిష్క్రంశహంకారరవము
విమటిలత్రోటికోటికిదెచ్చె భారతీకాంతి దావకభయంకరశరంబు
ముష్కనిశ్శబ్దనంబున సాధుజేసె నీవైరంబు మఱిదివ్యవృషవతంసుఁ
గన్నచాయకుఁ బోయెఁగాని నీనెఱదాడిఁ జేరఁడు గ్రహరాజశేఖరుండు
తే. సీత్రతాపాగ్ని దపియించి నీరజారి, సంక్రయించె సురాచార్యకరణభూమి
సదృశులెవ్వరు నీకు ముజ్జగములందు, శంబరామకవిమతిహింసారంస 158
- నీ. వివిధాగమాంతిప్రవేశచాతురి నెన్నదగుకుకాగులు విసితతఘటింప
మహిసురా ప్తిసుహృత్తమహిమ గాంధీనయత్తమాశులు హితవృత్తి ననుసరింప
ఘనదానవేగరాగముల మీఠినజగత్పాణిండు నీమనోరథము గడప
నాకువాగ్ధిహూమేధాశక్తి మాధవాదృతి భజించినమహాద్విజులు గొలుప
తే. గువలయస్త్రీతికాముఁడై నెవఁడు రాజా, గాధయాధప్రసన్నతఁ గాంచి తిరుగ
సాధుబుద్ధివి గావైతి శంబరారి, వేమునకు బోయఁపాలయ్యె వృద్ధసేవ. 159
- ఉ. పూతమరందబృందకరము ల్వరము ల్పూరితపర్వసంధిసం
జాతమధూదృతంబు విలుసారసమీరకుమారవాణి
ద్ధూతసుజాతిచూతరసకుండిల మౌర రమాకుమార నీ
చేతిగుణంబుమాన పదచేతిగుణం బిటులయ్యె నక్కటా. 160
- నీ. ఆర్తివహించు నీయ స్త్రవీరమునకు నిలుపుగన్నులనీక నివ్వటిల్లె
నతిముక్త మగుతాపకాయుధంబున కహో దొరక జండాబురతోడిమైత్రి
ప్రంతిఁబాయని భవద్ధ్వజవాశ్చరమునకుఁ గలిగెఁ బేరలుఁగులఁ బోలిసి పోవ
బుట్టుగుడైన నీబూమెర తేజికిఁ దగిలె మహావీరప్రతీతి
తే. యకట జాతికిఁబాసిన యనుఁగుఁజెలికి, నెసఁగె మఱివేళవేళ మానినీతనంబు
నొడలుమాపిన నీకయ్యె మగ్రకృత్య, మంగభవనిందితులకు మే లాపహిలునె. 161
- మ. ఆమదప్రక్రియ మూఁడుగాళ్ళజరతుం డైయున్నతండ్రిం ద్రివి
క్రమనిం దమ్ములఁ జేరి తత్ప్రిబలపత్రచ్ఛాయ వర్తింమనా
దిమసాధ్య నమఁజేర రమ్యనక యుద్వృత్తి నివృంభింతు నీ
తిమనీషోదయలాభమెట్లు జనిక ర్తృద్రోహియా చానికా. 162

- ఉ. అల్లనఁగాచి మిత్రగృహ మారటఁబెట్టుసఖుండు నీతిపాం
వొల్లఁడు మంత్రిమానులకునొప్పమిఁజేయురథంబు నీవునం
బల్లవధర్మముఁది రతిమైఁ దమివర్తిలు దట్టిసీను ను
త్పల్లదయానయాదిగుణము జ్ఞనియించు నె శంబరాంతకా. 163
- ప. అని యనంగునంగనారత్నంబులు మాతీ తన్వాతులుఁడగునీరజారిం బేరుకొని 164
- ఉ. నీదయ పంచబాణశరవిగ్భతాపదవాగ్ని గ్రాగిపో
నీదయ నీదయోదయసమృద్ధి సహవేదచల్లుదుండుఁ దా
నీదయ సేదఁ దేద దొకయింత యిచక్క డీవింత నేఁడు నీ
సాదమూలన మావికచపంకజనేత్రకు సారసాంతకా. 165
- ఉ. కాలగతిం ద్వదీయజనిక ర్తప్రతిక్షుపము వరాళకో
త్తాల్కపీటజన్మ పరితీళిఖలం గడుగ్రాగునాతనికా
బోలి కళంకివై మొదలఁబుట్టినవానికి నీకు శైత్య మే
వేళ జనించు విప్రోకటివిత్తివఁ జెట్టొకటా నె జాదీలీ. 166
- చ. పరుషమహాకృపీటభవభావము నీయెడసత్య మతైఱం
గరయక నిన్ను శీతకరుఁడందా రఁచేని సుజాతశీతల
స్ఫురణ పయోధికిం గల్గెదె పొంగుకళంకముపేరఁ గ్రొంబొగ
ల్గరియుదె మిఁటనాలికలు గ్రోయుదె బోలకకాచ్చలంబునకా. 167
- చ. పరిధిమిసంబునం గుడుసుకడ్డశరాసముఁ బూని శైత్యవి
స్ఫురణ మెఱుంగులీను ఘృణిభూరిశరంబులవేడిగా రహిం
విరహిజనాలినొంచెదవు వేఱునునోభవుఁడేల నీపయికా
సరసతలే దనంతసదసంక్రయ మేమయిపోయె జాబిలీ. 168
- ఉ. గోత్రులు రాకపోక నినుఁ గోల్కొననీరు దురంతశీతరు
క్షైత్తిత్రిదృఢాంబరాశ్రయము మానవు ని న్నవిరోయు నీకథా
మాత్రవిభూతి నిట్టియిడుమంబడితో హరిణాంక వారిరు
ట్టత్రసుగంధలం గిరణపాతనకాతనరీతి నొంతురే. 169
- ఉ. కందళితానురాగములు గావు మనంబులు విన్నయంతలలో
నందలు పారవశ్యపదమందరు చల్లఁదనం బొకింతలే
దిందున శంకరాభరణ మెట్లయితీవు శకాంక నీపదం
బుం దుది నంతసూన్యమగుఁ బో వివరింపఁగ మాటలేటికికా. 170
- చ. సదవనవైభవంబు పరచక్రవిభోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియు స్సఖులభవలుప్రసాదసం

- పదబలవ త్తమోదళనపాండిత్యం దగురాజవై న నీ
కదయత కామినీజనులయం దుదయించుట పాడియేకశీ. 171
- మ. కృతదత్తాపకృతి స్తహామయుఁ గళంకి న్నోదరీమందిర
ప్రతిపక్ష ప్రజనీచరుం గురుకళ త్రప్రాప్తభూయఃకళా
పతన న్ని నిర్వహపాపించెఁ ద్రిపురప్రత్యర్థి సర్వజ్ఞు లా
శ్రితదోషస్త్వతివిస్తృతివ్రతులు గారే రోహిణీవల్లభా. 172
- ఉ. మేదిని నర్జునస్ఫురణ మించి చరించుట సింధుచక్రర
త్తాదృతి నీ కనంతలకాంతమువో హరిణాంకకృష్ణప
క్షోదయము స్థూపకృతియుఁ గ్కుషకేతువిరోధివిగ్రహ
హ్లాదములే దదేమిచేపుమా వెఱఁగయ్యెడు నీప నక్కటా. 173
- ప. అని హాలాహలవిరోధి శిరోధిగృహమేధి యగు నవ్యనజవిరోధింబలికి చెలికిఁ దాపో
పళాంతిఁ గానక పరారోహలు గంధవాహు నుద్దేశించి. 174
- నీ. కాండభృద్ధనబాధ గానినొందినమిత్రు నోమవే మఖస్పత్తి నుల్లస్థి
మోచిపచ్చినకార్యములవోటనొసఁగవే మసుమతాఁబునకు నెక్కుడుగదనంబు
చెలిమిఁ బక్షికరించినమహాశిఖిఁ జేగుపవె లావరిపమారోహణంబు
మొదలనిన్ను సహస్రముఖములఁ గొనియాడుచక్రి కీవె నితాంతసత్త్వగరిమ
తే. నీవిహారంబు వాక్షిణ్యనిర్ధరంబు, నిను సదాగతిగాఁ జూచునిఖిలలోక
మోజగత్ప్రాణి నీవంటియు త్తమనకు, నర్హమే పాంధ యోషానిబర్హణంబు. 175
- మ. సలిలాహారుల గణ్యపుణ్యతరులం జంద్రాస్థలంగాక నీ
బల ముత్కృష్టబలాధినాథులఁ దరల్పంజాలునే నిన్నుఁ గే
లలముం దైనము దెచ్చి మూలఁబడవై ప నించునీలాపు లం
కలపాలై చన నీధనంబు దునియల్ గా కృష్ణనర్తప్రియా. 176
- చ. గరళగళప్రసాదమునఁ గన్నుసుకుఁ హరినంటివానిఁ గే
సరిసతి కీవె తజ్జతరజజ్వలనైకకళాప్రశాంతికై
పరుషగతి స్తహామనులఁ బల్లటఁబెట్టవె యట్టిసీగు నో
కరులమేఘవేణికల గానియొనర్చుట ధాత్రిఁ జిత్తమే. 177
- ఉ. కొమ్మలవోట నీకుఁ బ్రతికూలతప్పుటయెంత చొక్కపుం
దమ్మల సాధుమత్సరమునం దలఁకింతువు నిచ్చటంబరా
గమ్మలరేతు వేమఱపు కాలపదం బిటునంటినిన్నుఁ దా
నమ్మకచెల్ల సర్వభువనానువుగాఁ దలపోయఁబోలునే. 178
- ప. అని సమీరుదూలు నవసరంబున నలరాత్రి. 179

- క. స్వరమృగయు విశిఖబాధా, పరవశయి యున్నదానిఁ బద్ధిని గాఢ
త్యరఁ బరుషరీతి రుచిమత్క్రూరణ నఖాగ్రములఁ జంద్రకేసరి నొంచెన్. 180
- క. యువతికిఁ బ్రాణంబయ్యుం, బవతుగతిం బ్రోదిసేసె మలయక్షితిన్
త్వవమానుఁడు దూరితరై, పవమానుఁడు మోహదాపపాపకశిఖల్. 181
- ప. ఇట్లు మారతారేశకుమారసమీరబాధావిధురయై యచ్చుధుకభాషిణి శోషిల్లున్లుం
బున నొల్లంబోయి నెచ్చెలులఁ గలయ నాలోకించి. 182
- సీ. కనలునుక్కులరాజుకంబుఁ బుట్టిననేమి గాడ్పుచేరమువాఱుఁగాకయేమి
కంతుఁ డాకృతిఁ బెంచుఁగాకయేమి కుజాశకలితుఁడై మధువుండుఁగాకయేమి
హంస మాపగవారికై పోవుఁగాకేమి గండుఁడుమైద మ్రోయుఁగాకయేమి
చిలుకవారులకు వచ్చినవచ్చుఁగాకేమి కలకంఠి గలహంచుఁగాకయేమి
- తే. కమ్మదిగురాకుచే మించుఁగాకయేమి, కళిక లంతలత మొనఁజూపుఁగాకయేమి
వెజుపు నాకల వెన్నెల వెల్లిద్రెల్లి, ప్రాణసఖులార వలవంతఁ బాయుదాన. 183
- క. అని మోముదమ్మి వాద, న ననీజశిఖిమండ సకలమర్థస్థలముల్
దనుపూటాడం గన్నియ, పెనుదెగువ న్నబ్బతిలిన భీతిలి రతివల్. 184
- క. కామాస్త్రములకు నాశీ, గ్రామణి నైషమ్య మొదవుఁగా కప్పటికిన్
సోమకుమారిమణి యీ, కాముడి దానెట్లసౌమ్యగా నేర్చునొకో. 185
- ప. అని జననాథకన్య నాలోకించి. 186
- సీ. దరహాసలేకధిక్రూరణ మున్నదియె నీవంకవెన్నెల కల వహ్నిగురియఁ
గినిసిమాలుల నేరవను నీక్షించితే చిలుక కటికి వకావళి యొనర్పుఁ
బ్రతిపక్షియని తిరస్కృతిఁజేసి తే సాధుపీకమునకల వానిఱుసుఁజూపఁ
జూడఁబోలనియాపుఁజూచితే చంచరీకమునకు నేల చిద్రములు వెదక
- తే. గోచరింపక యొకమూలఁ గూలి చనక, మందలవహింప కిట్లు త్రిమూరఁగ నేటి
కని యుదాసీనుఁడేసితో యుద్రవేడి, యనిలకీశు వేల వీచివాలుయ్యె నిపుడు 187
- సీ. మనసుగన్న రమాకుమారికాసుతునకుఁ బూర్వాశ్రితుం డైనపూర్ణశక్తి
జీవమునంటి దక్షిణసమీరమునకుఁ బేరైనకుసుమాస్త్రబృందమునకుఁ
బలుకుమారనిముద్దుచిలుకకు నెయ్యంపుఁదైక మై దీపించుఁ బరభృతాళి
కతులాలియైన గయ్యాళి తేటికిబెట్టు చెట్టైనలేఁబ్రోదిచిగురుమాచి
- తే. కకట భయమందవలసె హోయనఁగవలసె, బెగడుపడియుండవలసె గంపింపవలసె
నాతురతఁ గూరవలసె బిట్టయవలసె, జలదరింపఁగవలసె వే జడియవలసె. 188
- ఉ. చేరునమావికంజపురుచేతికి లోసుగదమ్మ పద్మ కాం
తారమనాలిమానసము నమైన దింతెగదమ్మ కంతుబ

- ల్యాయవమైనచిల్ల మిగులాతగులా యమెఱుంగునప్పు నీ
పైరుగదప్పు మల్లికలు పల్లటమందగనేల వానికీక. 189
- ఉ. దారుణభంగిఁ బేర్చునతాపదనజ్వలనోష్ణమంటికం
తీరవమధ్యతాంతదశ నీతను వల్లనహించినం దగుం
క్షైరవసోదరస్ఫురణఁ గాంచిన నీనిడువాలగన్నలే
లారజనిం గుభృజ్జనికశానిధిరాకనుఁ దల్లడిల్లడిక. 190
- క. ఆకటా యని చింతింపుమ, లిషచమచ ల్పిలున సంబలింపక శుకముం
చికము న్నలయానిలకా, బకము న్నదిఁ దలఁచి వినయపాటవ మమక. 191
- ఉ. మాటకు రాకు ప్రోదిశుకమా యొకమారు జయింపరానికై
లాటముజేసె చేటికి భవాపికమా యిఁక మాను బోటి నీ
సాటియె ప్రాణమయ్యు వడచల్లుగురే యిటులై నతోటి యె
చ్చోటికిఁ బోవు నీచలువ చూపవనా పవనాఘనాద్యతిక. 192
- క. అనిపలికి కలికిచెలువలు, మనసిజతాపాతపోష్ట మంద్యుత్తియై
తనరువధూతనుగల్గిక, ఘనశీతలీరితిఁ దేవ్పఁగాఁ దగు ననుచుక. 193
- చ. చెలువల కిష్టమూలములు శీరము లజ్వలదంఢమత్పలా
దళములు వెన్నలంబులు సదామృదులాకృతి మంచివారిలో
మెలఁగుమృదాళముల్ గరము మెచ్చదవిందుమహాలి మాటలలో
పలికువి యన్నిటం జెలికిఁ బంచశీలీముఖతాప మారచే. 194
- చ. అని శీతలోపచారంబు లాచరించిన. 195
- నీ నునుమావిచిగురుపానుపు మహాతను శస్త్రశయ్యగాఁ దలఁచుఁ గంజాతనయన
కడిపోనివిరులకంకటి గణింనునధూతకంటకా స్తరణంబుగా మృగాక్షి
వలపుగుండుపువ్వుతలిమ మంగనివాగ్నిశిఖగా విచారించుసింహమధ్య
శిరముకప్రపుఁబలుక్కు సెజ్జ సొక్కపుఁగాముశరము గా వగమయోమాలామ
తే. మంచిపడమటిపన్నీరు మకరకేతు, విషముగా బుద్ధి నూహించువిద్రుమ్రాప్తి
తావిపుష్పాది శంబరాంతకుపరాగ, మని వితర్కించులలన మోహైకకలన. 196
- చ. ఇట్లు మనోభవమూహదాహంబునం బొక్కి పోరలుచున్నకన్నియనెచ్చెలులు నిశీత
నంబునను మరలఁ దోడ్కొనివచ్చిరింతఁ గొంతకాల మగిన నొక్కనాఁ డేకాంతం
బున విద్యామంటపంబుననుండిచదువుఁ జెప్పుచు దదీయసౌందర్యవయోవిలాసంబు
లీక్షించి మనఃభాతురందై మందుండు భువనమోహిని కిట్లనియె. 197
- చ. నిరవధికత్యరం బఱచి నీచనుగొండలసంధిఁడెందపుం
దెరువరిమారదోరనిహతిం బడి మోహవిదాహవేదనక

- బాంలెడుఁ దేర్పుపుణ్య మిదిపో యధరామృత మిచ్చి యిందునం
దరసినగల్గునే పరహితాచరణప్రతిమానధర్ముల్. 198
- క. నవలా తావకమోహా, ర్లవ మేమిటగడతు దుస్తరము వివరింపఁ
భవదీయ స్తనకుంభ, ప్లవ మబ్బినగాక యీ వివత్సమయమునకే. 199
- క. అనిద్రానుభుతంబులు, గానేరవు లోచనములు కంఠద్వయసం
బై నీలావణ్యరసం, బో నవలా శ్రేష్ఠు వెడలకుండుటవలనకే. 200
- క. హరివిలాసము గలని, న్నారసి చీకాకుపటుప కతినుఁడు ముక్తా
హారవిశేషము గలన, స్మరసమున గానిసేయు టీ వెలుఁగవొకో. 201
- క. గొడరుచి స్త్రుచిరం బనఁ, గూడగు నీయధరము ధరకుచచించై కా
మ్రేడితము కానివో నే,లా డావునఁ జూచువాకలకు నోరూరుకే. 202
- క. ఇన్నియును జెప్పనేటికిఁ, బన్నినమరుగానివాసిఁ బానితి నో రా
కన్నియ వన్నియ మెఱయం, గ న్నెఱికపుభిత్ నాకుఁ గరుణింపఁగదే. 203
- క. అని దీనాననుఁడై మో,డ్చినకరములతోడఁ బ్రియముఁ జేకొ మ్మనుచుం
దనుఁ బ్రార్థింపుధరాసురుఁ, గనుఁగొని రాజన్యకన్యకామణి పలికెకే. 204
- క. గురుఁ డనఁగఁ దండ్రి యఘసం, హరణగుణా శిష్యురాల నైనప్పడే కూఁ
తుర మేర దప్పి కామా, తురబుద్ధిం గోర్కొ నేయుదుర నావోటకే. 205
- మ. నరకద్వారకవాటభేది యవమానప్రాప్తిమూలంబు దుః
ఖరుజాపధ్యము పుణ్యలోకగమనఘ్నం బస్థలత్కిర్తి సా
గరమంధాద్రి జనాపవాదహుతభుక్కాష్టంబు సత్కారసం
హరణోజ్జ్వలంబు గీడుగాదె పరభామాసంగ మెవ్వనికికే. 206
- అ. నీతి సాధువృత్తి నీయది ధరణీసు,రుఁడవు వేదపారగుఁడవు ధర్మ
తరులతాపరశ్యధము చెల్లఁబో యిట్టి, నీచచిత్తి మెట్లు నీకుఁ గలిగె. 207
- తే. ఏను రాజన్యకన్యక నితరజాతి, భామగా నెల్లుపాసఁగు నీపాపవృత్తి
భూసురుఁడవైన యిది నీకు బుద్ధిగాదు, బ్రాప్తహాని తపోహాని ప్రాణహాని. 208
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల బోధించుచున్నయన్నిలవేటికిఁ బ్రాప్తాణం డిట్లనియె. 209
- అ. నీవు మాటలాడనేర్తువు గురుఁ డేల, చెప్పకొను విరాళి శిష్యురాలిఁ
గవయిరాదు ప్రాణికల్పన నేర్చిన, పలువనలువ గూఁతుఁ బట్టికొనఁడె. 210
- క. మరుబారిఁ బాతీ చంద్రుఁడు, గురుభామం శ్రేమఁ బిలుచుకొని వినుతబుద్ధుల్
పరిణతిముని విబుధుబుద్ధుల, గరిగమనాగమవలీలఁ గాంచుట వినవే. 211
- క. గౌతమభార్య నహల్యకే, కారోదరిఁ బదరి ప్లక్షణం గాలా
తీత మొనర్చియుఁ గూడిన, యారని కింద్రునకు నేమియయ్యెం జెప్పుమా. 212

- ఆ. ఇట్టివట్టిసుద్దు లేటికి నీయంగ, సంగలాభ మైన జాలఁ దెలుప
వెలుప మెఱసి మీఁదఁబఱతెంచు నత్యుగ్ర, పాపమునకు నరకకూపమునకు. 213
- చ. కడపక నీవు నాపలుకుఁ గాదని వేదనిస్సర్గమార్గముం
దడిగదవేని మేనియడియాసఁ దొఱంగి లతాంగి ప్రాణమూర్
విడిచెద నీవుచూడ నలవేవడిఁ బాపములోన దీనిలో
విడిదలగాక వేకలఁచి వేచెడి దెయ్యది చూచి కొ మ్మనఁ. 214
- క. ఆఘోలోక్తులు వీనులం బడిన నాహా పుట్టిరాపట్టని
గోఘం బీయనమాట తుచ్చుదురితంబు ల్లర్థకర్త క్రియా
శ్లాఘు న్నాన్యుకొనంగవచ్చుఁ దుదిఁ ద్రైశ్వంబోనియాబ్రహ్మహ
త్యాఘం జేమిటఁబాయ నాకొకయుపాయం బెద్ది యీచేతకుఁ. 215
- క. కులగోత్రశీలములకు, స్వేలియైనం దగు మహాగ్రవిప్రప్రాణా
నిలవిద్యుతి కే నొప్పం, గలదాననె యింతకంటెఁ గలుషము గలదే. 216
- క. అనుచితకార్యము లేమే, నొనరించినయత్న మొప్పు నుత్తమజను లా
ర్తుని విప్రుని విధ్వస్తా, త్తుని నెప్పుడు సంతరింపుదురు మేలుగుటఁ. 217
- ఉ. కావున నొండుపాయములుగావు మహీసురరక్షణంబు మే
లై విలసిల్లు నేమితెఱఁగై నను మంచిదె యంచు బుద్ధిలో
భావనఁజేసి యచ్చెలువ పల్కె ధరాసుర రెండుజాలలో
నీవది కేగుదెంతు సరణిం జలియింపకయుండు మీ త్తటిఁ. 218
- ప. అని యతండు విశ్వసించినట్లుగా నందులకుఁ గొన్నిశపథంబులం బలికి యక్కలికి
నగరి కరుగుచు నవరాహగతుం డగుగగనమణి నాలోకించి కీర్తించి కరంబు లురో
జాగ్రంబులఁ గీలించి యిట్లనియె. 219
- క. ఓలోకమిత్రి యొకరు, జాలయ నీకులముదాన నవనీసుర దు
శ్శీలంబు మాన్చి యిట నా, యీలవు చెడకుండఁద్రోవవే నేఁ డనుచుఁ. 220
- క. చేరఁ జనుదెంచి యలసర, నీరుహహేతుఁ డబల యట్లచేయుదు చింతా
భావంబుఁ ద్రోఁచి కదలు మ, గరమునకు ననుచుఁ బఱచె గగనంబునకుఁ. 221
- ప. ఆసమయంబున. 222
- చ. ఇనుఁడు ఎనూర్ధతుం డరయ నెవ్వఁడు వానికి నీతిలేదు మీ
డినుఁడు ఎనూర్ధతుండు నయమెయ్యది తద్విసిసీదివారతిం
దనిసి ప్రదోషకాలమునఁ దానిదె వారుణి నానియున్నవాఁ
డని యలఁకింబలె న్నరలె నా నడచెం దగ ఛాయప్రాచీకఁ. 223

- సీ. ఇవి చెందిరికచీరలవుగదా తిగిచికుచ్చెలబోసి కలులఁ గీల్కొలుపవచ్చు
నివి కుంకుమరసంబులవుగదా గల్చిగుబ్బలజ్జోకటంబుగా నలదవచ్చు
నివి చెంగలుపెజ్జలవుగదా కాఁగిల్లఁ బ్రియులుండ మెఱసి నిద్రొంపవచ్చు
నివి చిగిర్చినమావులవుగదా కటికేవేసవులనీడలఁ గ్రీడ సలుపవచ్చు
- తే. నివి సరోజాతరాగంబులవుగదా బెడంగడరుపేటికలఁ బెట్టి డాపవచ్చు
ననుచు యరుణావరోధకామినులుపలుక, నస్తగిరీఁబ్రాక జరతారుణాతిపములు. 224
- మ. తనచిత్తంబునఁ బద్మినిం బవలుపొంద న్నావరుణీకళికిం
జనఁ బైకొన్నప్రదోషపీడకు పహించ న్నేచ్చ నింకెట్లుగా
దనువో మంగలవాడెవంచు భృగుపాతప్రీతి సేతెంచెనో
యన నేవించె సరోజాబాంధవుఁడు ప్రత్యగ్భూమిభృత్కూటముకొ. 225
- తే. ఆపరపర్వతశిఖరసింహాసనమున, గొంతిదడవుండె గ్రహరాజు గ్రంథులుడిగి
సమయరమ మజ్జనంబాడి సాగరంబు, దండనుంచిన కుంకుమపిండ మనఁగ. 226
- చ. కరటనిషక్తఖర్జు వడఁగం జరగర్వసమగ్రమంజన
ద్విరదము పాయుతన్నదస్పతిం బొడుకెక్కినయస్తసానునిం
దరదముఁ జారఁ బైనడుగు లానక యుర్వికి డిగ్గు నుదత
త్వర ననఁ గ్రుంక భానుఁ డవధాననికుంచితభానుహస్తఁడై. 227
- సీ. పరిపక్వలింబవిభ్రాంతి దవ్వలరాజకీరడింభములు గ్రుక్కి శృమింగఁ
బ్రత్యగ్రశోణితభ్రమ నుపస్థితములై శంచాననంబుల బయలునాక
సల్లకీపల్లవచ్చదనశంక సగంధకరులు రిత్తికురిత కరముసాఁపఁ
బుంజీకృతక్రవ్యబుద్ధి నిర్భరపృథ్విశార్దులములు నోళ్ళుచప్పురింప
- తే. నైరికద్రవవిచికిత్స గాన నాట, పాటలోఁపులు పాలిండ్లఁ బ్రామఁ దివురఁ
బ్రత్యగవసిధరంబునఁ బ్రాకుచెంచె, నపుడు దివసాపసానసంధ్యామరీచి. 228
- తే. చరమదళఁ గన్నవాసరస్వామిఁదలఁచి, తమ్ము లామోద మఱివెరిఁ దలఁకుమండ
నస్తమఃగోత్రమయ్యురాగాప్తిఁబడలె, మొదలఁ బాశ్చాత్యకృత్యమట్టిదయకాదె.
- తే. సద్విజత్రేణి డివసాపసానవేళ, చలువఁదేరు నెనప్రదేశములఁజేరి
కన్నులరమోడ్చి విస్మయకరులమీఱ, వారణవ్యాజమున నుంప బాచరించె. 229
- సీ. తావులొండనె త్తము డిగ్గి చెంగల్వదొనల చల్లనినీటఁ దొప్పదోఁగి
పరిగొన్నపచ్చకప్రపుడుమరమురెచి తరుణపల్లవవరంపరఁ దెరల్చి
వికసితప్రసవజాలకరణపులవంటిగంధనంపదఁ దేటిగములఁ బ్రోచి
బలిమి గాననపరంపరల నుజ్జుటలూచి తీవపందీర్శలోఁ దిరిగితిరిగి
- తే. యెండ పొడదూరకఁ గగల్గనిర్లు గవయు, తియ్యతావులక్రేసీడఁ దెదవుసాగ

- కల్ల వల్లవఁ జనుడెంచె నరమభిద్ర, వారణంబన సాయంసమీరణంబు. 231
- చ. సరసులసంగతిం గలుగుచక్కనితమ్ములఁ జేరఁబోయి క
న్నరఁమొగిడించి వ్రాల్చుచిగురాకులడగ్గటి పత్రము ల్మిశా
కరదృశదోఘముల్ గదిసి కశ్యపడం బరిము క్తవృంతకే
సరములఁజెంది కంఠసౌకజక్కువ దాఁవియోగవేదనకా. 232
- నీ. నిండారుకమ్మదేనియ మజ్జనంబాడి కడిమిపుప్పొడినిస్సె మడుగుగట్టి
లేకుగన్నుల జంచరికాంజనముఁజేర్చి తనవల్లి ఘేనచందనముఁబూసి
తులలేనతూఁడుజేతుల నూర్చి కలుదాల్చి జలకణిమాత్తికచ్చటలపూని
మొగ్గపాలిండ్ల సొంపున హిమాంబువునుంచి యామోదసంపద నతిశయిల్లి
తే. పాంసకంబుల నిజపదం బలవరించి, భుజనమోహన మైనవైభవముఁగాంచి
కలువవిభోడి రాజరాకడదలంచి, పాలించె వాసకపట్టికా స్ఫురణ నపుడు. 233
- తే. ఝంకగ్రీవాజమున హాసెన్నుతల్లి, యూజడింపఁగఁ దనకన్నవారిలోన
ననవిధిక్లాంతిమిత్రమోహార్చి భిన్న, తమ్మికోమరాలు పత్రసేత్రములు మోడ్చె.
- నీ. కనలసంధ్యార్చి చేర్చిననభిఃకరిమేన బుటములెత్తిననీరుబొబ్బలనఁగఁ
గాలమాంత్రికుఁ డంధకారదానవబలిక్రియకు రాల్చినపేరిగింజలనఁగఁ
దాండపత్రమిఖమూర్ధజుఁ డంజలిపుటంబున విధిర్చినకమ్మపూవులనఁగఁ
మైరవనింధుసంపర్కశర్కరదేవమును లానర్చినలింగమూర్తులనఁగఁ
తే. గమలగర్భాండగోస్తనీకాయమాన, జటిలపరిపక్వఫలగుళుచ్చములనంగ
నభిలజనలోచనోత్సవం బాచరించె, దామరసవైరికులదారితారకములు 235
- ఉ. స్నేహవిరక్తిఁ గాలగతిచేఁ గని మిత్రుఁడు చామగక్రియా
మోహతుఁ డౌటఁ గన్గొని ప్రమోదవిధిం దనుఁజేరె నీగురు
ద్రోహి శకాంకుఁ డెట్లనక దోయనిపూనినశక్రద్విగ
న్ద్రాహినిమోమువిన్నదనమో యనఁ బాండిమదోచె నెయ్యొడకా. 236
- నీ. బలభిద్దిశావశాప్రతిమ గామినిముద్దుగులుకుటీరికనవృత్తి తెలివిచెప్పి
యదయమ స్తక్రీడ నూడికోలులుమోవఁ గూలినచౌదంతిశామ్మఁబోలి
గగనవాహినిరొంపి గాడికొండొకదోచు కమలా పురధరథాంగంబు దొరసి
కాలకాపాలికాగ్రణికరంబున నెత్తియాయ క్రొన్నెమలికసురటి నొరసి
తే. యంచు గనుపట్టి మఱియించుకంత మెఱసి, సగముసర్వాయకమునసాక్షాత్కరించి
బింబమంతయు వెలికి దీపింప నిలిచె, జదలఁ బూర్ణకళాసీమ చందమామ. 237
- నీ. అది సుధాకరబింబమా కాదు మడికానునన్నెఱుపుటన్ననత్తిగాని
యది చంద్రమండలంబా కాదు చందలేటఁ దేలుదంతపుటరిగోలుగాని

- యది నిందుచలివెలుంగ కాగు మబ్బులేనుగుదోలుతెఱనోటిమెగముగాని
యది చకోరములవిందా కాదు దుగ్ధాభిరక్ష జనించిన వెన్నకరుడుగాని
తే. యది నిశామిత్రమా కాదు మదవియుక్త, యవపురట్టశిలావలయంబుగాని
యని జను ల్పూచి కీర్తింప నతిశయిలై, బ్రోవజాబిలికలచపూబోడికలిమి 239
- సీ. ఇనకరాంకురము కడయూనిమాని క్రీనీడజాడల దొంగి నిలిచె గొన్ని
మధురసప్రస్నిగ్ధమాక్షికచ్చత్రభాగపులలో గవులలో నడగె గొన్ని
కలసైనవిటుగెఱుంగనిపోటుపరికరామారుకత్తులమాటు జొచ్చె గొన్ని
చేనేతబడి తలంచినలేదు బంతి యన్నయగొమ్మదాడి బఱచె గొన్ని
- తే. త్రాసమున బొంది పద్ధతి భ్రంశవము, గూపకుపరాంతరంబుల గూడె గొన్ని
యిరులు తిప్పురు లన నప్పడేమిచెప్ప, రాజ బరచక్రవారణసంరంభుజూచి 239
- సీ. ప్రాయమింకినవాలుసాలిండ్ల మోయాండు పడుపుపుట్టక మూలబడి కృశింప
నేపురగినరంకులైడిగబోడులు వింతికాగిలిలేక వెతలబొందె
కడిపోనెర నాటకపుటూరుజంగాలు కేలికల్ గూడ కోగిరము లెత్త
తడక ద్రోపరిముచ్చపాగులు మఱి దొంగపనియక్కవాలైనబుస్తపార
- తే. గంటవేటల దిరుగాడుకడకులెఱుకు, మూక వెఱజిక్కికాళ్ళు మోములునువాని
లిండిచల్లినచందాన బేదవారి, దివియవెన్నెల సాంద్రదీధితి వహించె. 240
- సీ. చేపువుట్టివగభస్మికలు ముక్కుల గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యూరటలేక కోలు గొన్ని
యట్టులానగె ద్రావి యసుమరుచ్చరణకు జోటుచాలక నేల జూచు గొన్ని
కడుస్సిగ్గు చేరుతొల్పుడుపువోసుట జొక్కి యానందమున జిందులాడు గొన్ని
నిగరంపుమోవి తేని యలతోన దొరల్చి చెలువలిచ్చిన సంతసించు గొన్ని
- తే. యోలములడాగి తలమాపనోడి తల్లడించు నరికోటిపై బుక్కిలింని యుమిసి
బయలుబట్టింది పేరెము ల్వారుగొన్ని, కైరవాస్తాతపముల జకోరకముల. 241
- ప. ఆసుమయంబున. 242
- సీ. కట్టినజనుగుసర్కా విధోపతి పింజయాపార్శ్వలింబియై యతిశయిల్ల
ఘోతోత్తరీయపస్త్రములోను శుభ్రశుభ్రంబులై బ్రహ్మనూత్రములు మెఱయె
గనకవీరుద్గ్రంధికలు కపోవాలావాలసీమబచ్చనిడాల చివురువేట్ట
నామోదరసపుష్టి నచ్చిద్రమై ఘోలతలమున గోపించందము గ్రాల
- తే. నలుతటభేలనంబున నమరుబిల్ల, నీకిచో కాటంబువిరులతో, శిలిమినేయ
నడుసు జగజుంపుదోపుబచ్చము దనర, వైదికద్రాక్షణుడు నిండువన్నె మెఱసి.
- తే. క్రముకభంగపరంపరాకలితమయిన, వన్నెతికలితమేఖలావల్లి నితి?

- యాకు లగ్నించి యలబలం బడఁగుటరసి, యునికివెలువడి బ్రాహ్మణం డొక్కరుండు.
 ఉ. అప్పు డధిజ్యచాపధరుడై మరుఁడేర్పడి వెంటనంటి రాఁ
 జొప్పున జాలిమాలి యఘసూరుఁడు పాటుఁడు ఎచ్చిఎచ్చి యా
 యొప్పులకుప్పరామికి నయో విధియం చుడితా శ్రుధారలం
 గప్పఁగ మోమునిశ్యసనకంపితచారుతరాధరోష్ఠుడై. 245
- క. చెదరడిమేనును జెక్కున, గదిసినకెంగేలు గ్రాలఁగా విప్రుఁడు లే
 నిదురఱుఁగనికంటంబడి, ఎదియగుమరుమంట మంటపంబున నుండెన్. 246
- ఆ చీమ చిలుకుమన్నఁ జిమ్మెట బుజ్జిన్న, నెదురమూషకములు మెదలుకొనిన
 నిదురలేక భూమి నిర్జరుం డాలిండు, నప్పు డబలకాలిచప్పు డనుచు. 247
- క. రాదాయెఁ జూచితే యను, రాదా యడ్డంకిబట్టి రాదను నిర్జ
 ర్యాదలు సీమంతినులను, హా దైనిము ప్రొద్దుపోయె నని తలయూఁచున్. 249
- క. ఎదురుకొన నరిగి చాచుకు, గడలుతలారులకు వెలచి క్రమ్రురు నేన
 మ్మదవతికి నేలదారులు, పొదివికొన న్నిదురపోయెఁ బొమ్మని పుటున్. 249
- ప. ఇట్లు మోహనలంబున దేహంబు విదాహింప నయ్యుర్వీగీర్వాణుండు చలితవియో
 గిప్రాణుం డగుపంచబాణుం డలంచి. 250
- మ. ద్విజరాజం నలదాబుకొన్నతనిదృగ్దృష్టిప్రభూతాగ్నులన్
 రజమై పోయిననిన్ను సీతిరసదూరా మార యీకేవల
 ద్విజరా జగ్గిన నేమిసేయునో ప్రశాంతిం గాంతి మత్స్యాయక
 ప్రజముం గూర్చు నారి నారి ననుగూర్చుం దేర్పఁ బుణ్యంబగున్. 251
- చ. కేవ గణనాయకా యనిన శీఘ్రమై కార్యము లడ్డపాటులే
 కవు యగు నాథపంచవిభిషా యన హస్తపదాస్థికాంఠముల్
 చివికెడువట్టినొప్పు లొడిసె ల్రసపామ్మలు గంట్లు బిబ్బపుం
 డ్లవు నిటువంటిపు త్రుఁ దగవా కన నమ్ముకై బభారికెన్. 252
- ప. అని పనివి పనివి యనంగబాణమూర్చితుండుంబోలే నమ్మండుండు నిద్రాముద్రా
 లోచనుం డయ్యె నయ్యవనరంబున. 253
- క. అనిత ధరణీసుగునకుఁ, దా నిచ్చినమాటపట్టుదలంచి తదీయ
 స్థానీయపాలనీతా, ధీనాకృతిగాక నగ రతిత్వర వెడలెన్. 254
- క. జలధరమాలికలోపలి, తొలుకార్చెఱుఁగనఁగ యమవిధుంతుదహాలా
 హలకాచమేచకద్యుతి, గలనీలాంబరము ముసుఁగుగాఁ గైకొనుచున్. 255
- క. పరిష్కృతకంఠయై దిశ, లరయుచు నడఁ దడవడంగ నరుదెంచి ధరా
 సుగు నిద్రపోయెదే యని, కరసంజ్ఞం దెలుప మేలుకని వాఁ డంతెన్. 256

- ప. ఆదిత్యవోదితుండై క్రోధించి. 257
- క. ఆయ్యా నేడిట కేగుచెతువని నీ కాశించి యివ్వుట గ
స్తు య్యంబాలక నిద్ర గాచి యిపు డేమోహార్కితి స్తుడుజా
లయ్యె న్నాలవజాముజొచ్చె దడవా య న్యచ్చి విచ్చేయునీ
సయ్యాటం బింకజాలు హాసిత ననుష్ఠానార్కి నై పోయెదన్. 258
- చ కడువడి రెండుజాము లగుగం బరిరంభణ మీఁదలంచి నీ
కడ కరుచెంతు రానిపనిగల్గిన నాటికిఁ దండ్రుఁ గాశిలోఁ
బొడిచిన క్రూరకర్తమునఁ బోవును నంటివి నూనృతంబు నీ
కొడుకయిపోయె రాక కిదిగో గురులింపజరాత్రిపాపమల్. 259
- క. కడుసరసములకుఁ బ్రొద్దె, క్కడిది దురంతోపగూహగతులకుఁ బ్రొద్దె
క్కడిది యొక సెలవు నేసితె, కడజామున వచ్చి చాల్చొకాటుకుబుద్ధిన్. 260
- ఆ. కొదవలేక రతుల గోవావుఁగోడెనై, పొదలఁ బెద్దతవవు ప్రాద్దులేదు
నొరసి తెడ్లు నాఁకి యుపవాసకర్తంబు, చెఱుదుకొనఁగ దీనిచేత నేమి 261
- క. అని చిందరేగిన ట్లచ్చెనఁటిధరాసురుఁడు చెంతఁ జేపడిననిధి
స్తుని గాలఁ దన్ని చనుగతి, ఘనజఘనంబొసి యబ్బగాఁడుగఁబోయెన్. 262
- క. చనఁ దనకు మనసునబ్బిన, పనిమది గా మనికెదీరఁ బట్టక చనుఁగా
కని యూహకుండె నట్లుండె నరాధిపకన్య దనకుడెందములోనన్. 263
- క. సరిప్రాద్దున నరువెంచితి, నరుజోదయసము మెట్టులయ్యె రురంత
స్తరమాయాంధుఁడు గావున, నరరే విప్రుండు తుర్యయామం బనియెన్. 264
- క. కామాంధోపి నపశ్యతి, నా మును నే విన్నచాననకదా వెఱుఁగే
లా మందునిమాటలకని, యాముద్దుగుమ్మ మందహాసముఁ దాల్చెన్. 265
- క. నానీరచరాగ్రణి బహు, మానున కిట్లనియె నట్లు మహిమరుఁ డనన్య
స్థానముఁ డయినపిమ్మట, నానెలఁతుక యేమిసేసె ననఁ గపి పలికెన్. 266
- క. మహిమరుఁ డట్లరిగిన వ, మహిశారత్నంబు తొడనుమాలితి నని దు
స్సహాయమున భయమున నిజ, గృహమునకుం బోవఁ దత్తిరింపఁగ నంతన్. 267
- చ వనదసమృద్ధి నీలికడవంబలె నంబరమొప్పుఁ జంచలల్
మనమినలీన దోన నుటిమె వ్యడి గండులు వ్రాలె వ్రాలె దొ
ల్చిసుకును దూర్పుఁటిదగొలసెం బలసెం జడివానసోనజో
రనఁ బురవిద్విషదగ్రసహస్రభవాకృతిఁ బర్వఁ జీఁకటుల్. 268
- క. ఇది రాయితప్ప ప్లంఁబిది మిట్టిది మాకుమట్ల యిది పామిది గా
మిది యని వివరింపఁగఁ బె, ట్టిదమై యొప్పెసఁగు నక్కటికిచ్చిఁకటిలోన్. 269

- చ. సుడిసిడి యింటిలో వయసుచుం బెరచొప్పునఁ బోయిపోయి య
 పుష్పఁగి దృషదృశిసరిదుపాంతగురంతవనాంతరంబులం
 బడి ములుదీవలుం దవిలి భంగములై కురులుం దుకూలముం
 దొడివినకండుకం బెడలఁ దొట్టినభీతి నొడ ల్వడంకఁగాక. 270
- క. ఈరము లూజట నొండక, దూఱుచు నో రలయ నలున దూఱుచు రొంపిం
 జూఱుచు నెంతేవెలవెలఁ, బూఱుచు రాజన్యకన్య పఱచి యలంతక. 271
- శా. ఆయుర్రాటవి నొక్కచోట భయదంబై తోఁచురక్షోపట
 చ్చాయం బీనుఁగుఁ ద్రొక్కి కోమలకరాజ్ఞాతంబునంబట్టి య
 యో యామానవుఁ డెవ్వఁడొక్కొ మృతికేమోపేతు పంచ నివచా
 రాయత్తం బగునాత్మఁ బోఁ డెరువులే కదోపటఁ దా నున్నెడక. 272
- క. ఆలటమునఁ ద్రింశద్వ, ర్షాపథిగా నున్నభూసురాసురుఁడు విశా
 లావరపుత్రికి హితసంభావన సాక్షాత్కరించి పలికెం బ్రీతిక. 273
- క. మనుజులు మిట్టాడని యీ, భునగహనంబున నిశీధకాలమునం జ
 చ్చివనరుచక్కటి తెక్కటిఁ, దనుమధ్యా సంచరించెదవు నిశ్చంకక. 274
- తే. ముందు కన్నీరు మంచున మోముదమ్మి, వాడియున్నది దీర్ఘనిశ్వాసనిహతిఁ
 దల్లడిల్లెమనభరోష్ఠసల్లనంబు, ఇంతవలచంత నన్వి నీ వెవ్వ రనుచు. 275
- క. ఆశుమానింపక తనుభృ, త్తినువిసర పారసప్రదానవిధాన
 స్వనమల్లకంబు పదనంబున ద్రిష్టపలాశి కింగుముఖి యిట్లనియెక. 276
- క. వినయవిశాల విశాలా, పనిపాలునిపుత్రి దైవవశమున నన్న
 జ్ఞననీజనకుల జనకుల, వినతులపా త్రెడసి యాటవికసతి యయితిక. 277
- శా. ఏ నిర్భేరుట యెట్లు లీపడినవాఁ డెవ్వఁడు వర్షాతమః
 పానశపున్యముఁ డెల్లనల్పుచకలాస్త్రత్యగ్ధ లాలోకముల్
 మేనధ్రంలిహ ముగ్రమృత్యుముఖిగంభీరంబునో రవ్యర
 య్యా నిష్టాచిన గుండె రుద్ధురనుఁ దధ్యం బానతీచే యనక. 278
- మ. అతఁ డత్యంతతమ ప్రసన్నహృదయుండై పల్కె నే నంచిత
 శ్రుతిసంపన్నుడ బ్రహ్మరాక్షసుడ నిచ్చో గాపురం బుండుదుక
 మతి భీతిల్లకు నీకు నొజ్జ లితఁడమ్మా నీకు నేకారి యీ
 క్షీణజచ్చాయమనోజగదాహతి నొచ్చె న్నాట లింకటికిక. 279
- క. గురుడ నిది శిష్యురా, లీతరుణీమణి గవయ దుష్కృతం బని మదిలో
 నరసి యెఱుంగనియీదృశ, నరపశువుల మేలుపొందునా యెందైనక. 280

- క. నూరిశ్రేష్ఠునకు వరా, చారగరిష్ఠునకు నీకు సద్విప్రా యీ
ఘోరనిశాచరవేషం, బేరూపునఁ గలిగె ననిన నెఱిగింతుఁ జెలీ. 281
- సీ. మొదల గొళాంబి నుండుదు వేదశాస్త్రార్థచతురుంఁ నాపేరు చండశర్మ
కులకాంత కాంత యచ్చెల్లునతమ్ముఁడు మూలఘటకాంకుఁడతఁడొక్క-కన్యఁ బెండ్లి
గాఁబోవుటయు గోడిగములకు నేనును బనిబూని యటువాని ననుసరించి
యతిసభ్యునట్ల పోయితఁ బోవ నను బెండ్లిపెద్దగాఁ దలఁచి యాబిడ్డతండ్రి
తే కదిసి యల్లునిగుణహుఁపగౌరవములు, వేడుటయు నావివేకంబు వీటిఁబోవ
నవుణంబులప్రోవు మూఢాత్ముఁ డంటి, ననిన నమ్మట లఱిఁడు సత్యములఁజేసి. 282
- క. కాతాళంబున నిచ్చిన, మాఁతు నతం డీక పడలఁగొట్టిన నపుడా
చేతకు నాహృదయం బు, జ్ఞాతృఁ ప్రేంభోళనప్రయోజన మానెక. 283
- క. మఱిది యని యుబుసుపోకల, నెఱుంగక యిట్లాడి లోసు లెగింపం దెం
పరినై కూడినపెండిలి, జెఱిచితి నాకన్నఁ గప్ప శీలుఁడు గలఁడే. 284
- క. ఈయగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నయోహృత్ప్రీతిపరితాపశిఖిం
గాయము వేఁగెడునని పల, చేయి కిపోలమునఁ జేర్చి చింతిలుచుంటి. 285
- చ. అగణితధర్మకర్తృతఁ డంచట ము న్నరుడెంచుమున్నవాఁ
డగుట మరుగ్రకృత్య మపు డారసి ముద్గలనామతైర్మకుం
డగలక నన్నుఁజూచి కుటిలాత్మ కళ త్రసహోదరు న్నహా
సుగుణధురీఃఁ గానిమనుజుండని యూరక పల్కఁ బోలునే. 286
- ఆ. వేయబాంకి పెండ్లిసేయుదు రుత్తమ, జను లతిప్రయాసమునను నోర్చి
చెనఁటిసేత నిట్లు మనువులఁ జెఱిచిన, విసపువత్తుఁ జెప్ప విసముగాని. 287
- ఉ. మోఘముగాక నీవు తలమోచియొనర్చినయట్టియిద్దరం
తాఘము నేఁడు పిల్లికొలయై చరణంబులఁ బ్రాఘసజ్జన
శ్లాఘనయోగ్యధూమిసురజన్మము వీడ్కొని కానలోగ్రశా
భాఘనవృక్షవర్తివయి క్రాలునిశాచరవేష మేర్పడక. 288
- ఉ. వంకరకట్టెకింగలము వైద్యము నీకిది వోలునంను ని
శృంకనవృత్తి ముద్గలుఁడు కాపము నిచ్చిన శోకబాష్పధా
రాంకితనేత్రపంకజాఁడనై చరణంబుల వ్రాలి యోదయా
లంకృతచిత్త యోబుధకళానిధి యోగుణధుర్య కావవే. 289
- చ. అనుఁగుమఱిదిగానఁ బరిహాసపురస్సరభాషలాడి నీ
పనిజనియించె నీచరణపంకరుహంబులు సాక్షిగా మదిం

- గనలు నహించి యిట్టికొఱగాని ప్రయోజన మాచరింప నీ
యనుపమదివ్యదృష్టి కొకఁ డడ్డమి చూడుము శేర్మసేరముల్. 290
- క. అని యేను మేను నడఁక, న్యనితాజనతార్తి బొగల వారించి ప్రబో
ధనిరీక్షణములసర్వముఁ, గనుఁగొని యితఁ డనపరాధిగా యని శాంతికా. 291
- చ. ముద్దలుండు న న్నాలోకించి యిట్లనియె. 292
- చ. కలఁముఁ బూని పెండ్లిపనికిం బ్రతికూలుఁడ నైతి విట్లు మొ
క్కిల మిదిగాదె నీమనఁ సకల్తప మనటులైనఁ గేరడం
బులు కిది చోటె మోఘమయిపోవదు నావచనంబు గన్నచా
యల నికఁ బ్రహ్లాదుఁడవై యిల నీవు చరింపుచుండఁగన్. 293
- ఉ. అల్లినవంతమాలఘటకాంకుఁడు భూమినిలీంపకన్యకా
హృదయభిల్లభగ్నహృదయస్థుఁడై తను వుజ్జగించి మ
త్సిల్లన కుద్భవించుజయసేనుఁడు నా నలవిప్రకన్య యు
త్ఫుల్లసరోజనేత్రప్రియపుత్రికయై పాడము న్నగీర్తికా. 294
- ఉ. ఆయెలనాగ దైవగతి నధనిశం గతిదప్పి నీతరు
చ్చాయకు వచ్చు నానరసీజచ్చదనేత్రకు నవ్యసుంధరా
నాయకనూతికిం దగులానర్యము సంశయమేది యంతలోఁ
బాయమహీసురాసురత బ్రహ్మపదంబు భజింతు పిమ్మటన్. 295
- మ. అని శాపావధిఁ జెప్పి ముద్దులుండు పోవం బోవ నాలాన నె
ఱ్ఱని గ్రుడ్లుం గులిశంబులం దెగడుకొఱ లాబ్ధబహుస్థితా
ననముం జాంజారువెండుకల్ప యదకర్ణద్వంద్వముం గల్గి మే
దినికీ శ్వేదగుగ బ్రహ్లాదుఁడవై నైతిం జంచరికాలకా. 296
- చ. అట్లురీతిపూర్వగీర్వాణుండవై సకలప్రాణిభక్షణంబునఁ గాక్షింభర్యంబు ప్రవర్తిల్లి
నివ్వలపి నాశ్రయించి యుండితి నిప్పటికి ముప్పదిసంవత్సరంబులు గడచె నమ్మద్ద
లుండు చెప్పినట్లు నామరంది జయసేనుండై పుట్టె నవ్వీప్రకన్యకపు నీవు నిన్నన్నర
నాధమమారునకుం బరిణయంబు సేసి యాసురం బగు నివ్వేషం బపనయించెద
ననుటయు నలరు మొగంబున రాజన్యకన్య భూసురాసురున కిట్లనియె 297
- క. ఇచ్చోట నానిమిత్తము, చచ్చిన యవ్వీపు సుప్రసన్నత్వము నేఁ
డచ్చుపడ మనిచి పురికిం, బుచ్చి జగద్విసుతకీర్తిక బొగడొందఁగదే. 298
- క. భూసురహత్యాభయహా, త్రాసమునకు వెఱుకునని పదంబులఁ బడి గా
ధాసక్తిం బ్రార్థించిన, నాసురకులకాశ్రవుఁడు దయాభిముఖుండై. 299

ఉ. ఆవిరితవబోడికృప కద్యుతమంది భవన్నియోగ మే
లామృథయా ఫలింపక బలాయబలా యని విప్రు గొంచు ర
త్తోవిభుడేగి సీమంగున సుప్రదర్శిరమునం దొరల్చి సం
జీవితం జేసి మందిరముఁ జేర్చి భజించి కుమారి కిట్లనుకొ. 300

క. చనిపోయిన నీయొజ్జలు, మనుగడఁ గనియె న్వసించె మందిరమున నో
తనుమధ్యా మొగిడించిన, కనుఁగవతో నిలువు రాజుకడ నినుఁజేర్తుకొ. 301

చ. ఎలమ విలంబ మన్నఁ బ్రతివాక్యము లాడక మోడ్చుకంటితో
నిలిచిన బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నిర్భరవేగధురాధురీణుడై
పాలఁతుక నప్పు డెత్తుకొనిపోయె మనోజవుఁ డాట నిల్చెఁ బా
టలనగరోపకంఠనిబిడద్రుమకాంచనసౌధవీధికొ. 302

వి. ఆనమయంబున. 303

శా. గొందు ల్వీడ్కొని పక్కణాంతరకుటీమాటాధ్వసంధు ల్పరా
స్కండు ల్పాడ నవక్రచక్రములు ముచ్చ ట్లాడ నిచ్చాపితకొ
గ్రించు ల్లిడులుగా సతిపతులు గొగిల్పొడ దీప్త ల్లిశ
ల్పొందులో గూడఁ ద్రిభంగిభంగి మొకసెం బుంసుక్కుటవ్రాతముల్. 304

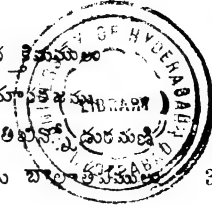
చ. ఆతికృతికన్య నందినమురారివిరాజదనంతభోగసం
స్థితి ప్రతివారముం బొదల శిష్యులు పుణ్యజను ల్లయక్రియో
న్నతులు దురంతశాస్త్రకలనం బ్రతివాదుల నోర్వ సర్వతో
గతమతికుండు నిల్చెఁ గవికాశికదిక్కుటకాగ్రపీఠికొ. 305

చ. వరవసులత్తీ సుల్లసిలవారికి నేమిగొఱంతె యీవిభా
కరునమ సంజనిచ్చి తిరుగంబడి లత్తీ హరింప నెట్టివో
నెరవులసొమ్ము సత్యమనునే యని వైవలనయ్యె ఐహ్నినాఁ
బరిగలితద్యుతి న్యైలకఁబాటె నిశాంతనిశాంతదీపముల్. 306

చ. కనుఁగొని చైత్యనిత్యపథిక ప్రవిబోధకరంబులై ఖగ
స్వసము లుదగ్రబాహ్యవనవాటికల నిన్వనయ్యె నయ్యెడకొ
ఘనమదభృతముఁకరటికంపితదీప్తిటపసున్నరన్నభో
వనరుహసంతురత్కు సుమవర్ష ముచాడ్చున జాటఁ జొక్క లుకొ. 307

నీ ధారాధరస్తయోదయవియచ్చికురబంధమునఁ దారాలతాంతములు రాలె
రోదసీతనుసమారోహంధకారై గమదవిలేపనరేఖ మసలిపోయెఁ
జక్రవాక స్తనసౌత్వసీహరఘర్నంబువు ప్రత్యక్షమై యడంగె
ముధుపకజ్జలభాసమానకై రవిలోచనముల నిద్రాముద్ర ననలుపెట్టె

- తే. మలయనిలయసుగంధసంబంధమంద, పవననిశ్వాసపీచిక ల్బారుదీర
 గుప్తప్రభూతకభావమ్యసౌమ్యగమ్య, గంగసంగత్రమాయామయామపతికి. 308
- చ త్తగఁ గుసుమాస్రకేళి దిగఁదన్నినచీరలు గాఁగిలింతలుం
 బగఁగొని యడ్డగింపఁగఁ దెమల్చినహారములు న్భరంబునఁ
 దిగిచినసాములు న్నదవతీతిలకంబులచేత వేయన
 న్నగుడ సవర్యఁ గైకొనియె మామ్యలు గారె గుణప్రదీపకుల్. 309
- చ కనిసి కవుంగిలింప నవకాశము చాలక ప్రొద్దుఁజూచి లోఁ
 జివికడువారు హస్తములజీవితనాథుల గ్రుచ్చిపట్టి వే
 గవరులమోవులాని యరగన్నిడువారును శయ్యలం బరా
 భవ మొనరింపలేక వగపాల్పడువారును నైరి జన్వసుల్. 310
- కా. నానాదీపమరీచికల్ గొనియెనో నాఁ జూడ నిద్రాపరా
 చీనస్త్రీనయనంబులం బ్రియదృఢాక్షేపప్రమత్తీభవ
 స్త్రీనాక్షీకుచము ల్దిగం కనికరామ్రేడికృతోత్కాంతికాం
 తానుష్టాధరము ల్జపాసుషుమ చెన్నార నిశాంతంబునఁ. 311
- మ. తులనప్రేమరసోల్లసన్నిధునచేతో జాతసంగ్రామకాం
 తులవారించె నుపఃప్రసూచకగతుల్ తాలాజరద్దీప్తికా
 కలికల్ తైత్త్యదృఢస్తనస్తంభకముక్తాహరము ల్వాసనల్
 గలయం జల్లెడుపూత లిప్పరుచికృత్కర్పూరతాంబూలముల్. 312
- సీ. శ్రమవార్షిమజ్జనజటిలాలకంబులు సంధూతేకుంకుమసాసకములు
 జాగరారుణితలోచనసరోజంబులు కాంతిమంబనముక్తకజ్జలములు
 కరచపేటనిరస్తకరిన కచిత్రంబు లభినవదిగలంకృతాధరములు
 సృజినమత్కరికాభరణభృద్గోంబు లనూననిద్రామృతతాననములు
- తే. గాఢపరిరంభసంభ్రమక్లామ్యదచల, గురుపయోధరభరహారవలమణులు
 కలితతాంబూలరసరక్తగల్లతలము, లమరఁ గొమరాండ్రు పాలిచి రహర్దుఖమున.
- కా. ఆకాఖిష్ణమితైమోమలినహృత్కర్థంబు నిర్వృంధ్యసం
 ధ్యాకేల్పిప్రభుకల్పవృహనకురువిందక్షోదసమ్మిశ్రలా
 త్కాళాం బనఁ బ్రాచిదోచె బిసినీకాంతుండు జాగ్రత్తురో
 దేశాంగారకరాజినాఁగ మొదలం దిండించె సంధ్యాప్రభల్. 314
- సీ. ప్రసవితద్యుతేత్రఘస్పృణసస్యంబులు హల్లకప్రియసాలపల్లవములు
 తిమిరేంధనప్రవర్ధితదావళిఖలుషఃపవనభుగ్వరభోగఫలకమణులు

- హరిపురంధ్రకుసుంభాంబరంబులు ఘనప్రాకృతాద్వారా క్రిమములు
 సంభోలిఖండితోదయపక్షగుధిరంబు లై రాజాంశింధూపకజమృతములు
- తే. యక్షిప్తప్రమోదకృద్వామినీవి, యోగదలధూన్యధాతిభిన్నమృతముల్
 నవ్యహల్లకతల్పము ల్నూఁ జెలంగె, వంబరంబున నపుడు బాలాతమములు 315
- ఉ ఇమ్ముల బల్బమాంబునిధి కేగునెడం దగ వారక న్నయూ
 ఖమ్ముల సెన్నికుంచితముగా నొనరించినత్రే శృంగ క్రిహ్
 గ్రమ్మగఁ బ్రాకృత్యధ్వధరవిత్తుల బద్ధినివేసుపాటువం
 గ్రమ్మల లెక్కఁబెట్టె ననఁగా వికసించె సహస్రపత్రముల్. 316
- ఉ గాసిలి రాజు మన్ననలు గాంచిన నే నొరుఁ జాడ నంచుక
 మ్మననభంగిఁ గైరవిణి మోడ్చెఁ బతివ్రతవోలెఁ బద్ధిని
 వాసకృద్వియోగినవహ్నిసముత్థితధూమరాజులో
 నానరసీజగర్భనదనంబుల బాసి నటించె భృంగముల్. 317
- తే. ఇట్లు సూర్యోదయంబైన నేకతమున, బ్రహ్మరాక్షసుఁ డధరాపాలుఁ గడిసి
 పూర్వవృత్తాంతమంతయుఁ బొసఁగఁజెప్పి, యబ్జముఖిఁజూపి పెండ్లిగమ్మనుచునిచ్చె.
- వ ఇచ్చినఁ. 319
- క. ఆరామామణిఁ గైకొని, యారామరుఁ డాదార్యితాతిఘ్నంజై
 యారామన్యగ్రోధగ, రారూహసౌగమున బ్రహ్మరాక్షసుఁ నునినెక. 320
- క. ఉనిచి ప్రణమిల్లి క్రమ్మటి, చని యవ్వప్రాసురువను సరసాన్ననివే
 దనవిధికిఁ బుణ్యభూసుర, జనుల నియోగించె జనితపాహాద్దమునక. 321
- ఉ కూరిమి తండ్రిసాదములకుం బ్రణమిల్లి సుకీర్తికన్య నం
 భోమహలోచన కృపనమోహినిఁ జూపి ధరామరు నిన్మితా
 చారుచరిత్ర మేరుపడ నన్యఁ జెప్పినఁ బుత్రుమెచ్చి యు
 ర్వీరమణుండు బంధుపుధిహినుం బిలిపించి యిట్లనెక. 322
- సీ ఘనలార మనకు రక్తస్పర్శసంబంధి గాఁడె సుకీర్తి విఖ్యాతమూర్తి
 దైవయోగమున నాతినిపుత్రుఁ గాంచనప్రతిమానగాత్రి చేపడియె మనకు
 మనజును సేనకుమారున కాపూర్ణశీతాంశుముఖిఁ బెండ్లిసేయవలయు
 లాలన నివృత్తాలానాగఁ డిచటికి వచ్చినఁ జాట్టంపునరుగుగాచె
- తే. యతుల నయమార్గరతుల దండాధిపతుల, ననిచి రప్పింతమా ముష్టహామహంబు
 నతఁడు వీక్షించుఁ గాకన్నా పుత్రిపుత్రు, బుచితముకాఁర్య మొనరింప నొప్పవననిరి.
- క. నానిని మత్స్యిల్లుండు హే, లావీక్షితనీతిశంశ్రుల న్నంశ్రుల సం
 భావించి పనుదుటయు న, స్నాననమతు లరిగి విన మహాబల మమరక. 324

- నీ. రోహిణీవిరహాభీరుక్షపాకరచింబ మన ఘనగ్లానదీనాస్య మమర
 నొడలునిండాది వెల్లుడినశోకరసంబుతీరున వేడికన్నీరు దొరుగ
 మెఱుంగుటద్దపుబిళ్ళమీదికెంపులతెరక్రియ గహలమునఁ గంగలు మెఱయ
 నతిమరుచ్చలమానలతథంగి నిశ్వాసధారచంద్రిక మోవి దల్లడిల్లఁ
- తే. దనయ నీలాన లేదుగదా ధరిత్రి, మాపుమా యందు ప్రార్థింపుసోయగమున
 దగ శిరసుంచి తనలోన దానపలుకు, నునుజకుతిఁగాంచి ప్రణమిల్లిమంత్రవరులు.
- క. నతులై వినయవిచారో, న్మతులై నిలుచుటయు వదననలినములఁ దరం
 గితవృష్టిచంచకీక, స్రుతతులు నటియింప ధరణిహలుం డనియెన్. 326
- క. అరుచెందితి రెన్వరు మీ, రరువారం జెప్పఁ డనిన నలికతటాంత
 సుస్థరదంజలిపుటు లైయ, న్నరనాథుం జూచి దంపనాథవతంసుల్. 327
- మ. క్షీతినాథోత్తమ నేడు నీమఱుది మత్సిల్లుండు పుత్రేర వ
 చ్చితి మాలింపు తదీయభాషితము లస్తేయవ్రతబ్రహ్మణ
 క్రతుభుగైవరివంతసయోగమున నీగారామునెచ్చులి యొం
 డితరక్షోణికిఁ బోకచేరె మము నీ వీక్షించి పోరాఁ దగున్. 328
- క. అని దేవతా విన్నప, మొనరింపం బంపె విక్రమోపేతపతా
 కినితో సంబంధిపురం, బున కరుచెం డనిన భూవిభుఁడు సుముఖుండై. 329
- చ. అస్తుంతులకుఁ బనదనంబులిచ్చి యంతఃపురంబున కరిగి యింతికి నంతయుండెలిపి
 విన్నయదిప్రాద్దుగా సభార్యుండై చతురంగబలుంబులు గొలువ వచ్చి సుకీర్తి మ
 ధ్యాన్నాకాలంబునకు బాలలీపురోపకంతంబు గదిసె నప్పడు. 330
- ఉ. ఇంకనితీవి బావ తనయింటికి వచ్చినఁ జంద్రనేమఁ డ
 భ్రంకపసప్తదాభ్యుదయభాసురుండై యెదురేగుచెంది ప
 ల్యంకిక నున్నయప్పచరణాబ్జములం బడి కాంతకాంతిమ
 త్పంకజరాగపూగకృతధామకవీధికిఁ దెచ్చె దెచ్చినన్. 331
- ఉ. ముందఱ నేగి యబ్బువనమోహిని వాహినిసోలె నుబ్బునిం
 తం దలచుట్టు కన్దాగల దట్టముగాఁ బ్రవహించునశ్రువా
 రిం దులితేతర స్తనశరీరములం దిగుసారఁజేయుచున్
 వందన మాచరించి విరివాతెరతో మొగమెత్త కేడ్చినన్. 332
- నీ. కడుపులోఁ జేపెట్టి కలఁచిన ట్లగుటయు భక్తిఁ గూరిమిషెట్టిఁ బట్టియెత్తి
 శిర మురంబునఁ జేర్చి చెఱువు ప్రసన్ననరీతి నోడి కల్లెట్టి పెల్లుఱులు నశ్రు
 ధారల నతితాంతదశఁ గన్నతమనల్లి దడుపుచు గద్గదధ్యానలీల
 భాషణంబుల నెంతపనియయ్యె నట్లుండె విధిక్యతం బనుచు నుర్వివిభుండు

తే. గూఁతు నొండొకచందానఁ గు సరించి, యూర్తి వారించి నలిసిట యాళిపాట
పాటలాధరపదనదర్పణముఁ గడిగి, యనితకాంచనపీఠిఁ గూర్చుండె నంతి. 333

ఉ. చిత్తము చెంగలింప జనుసేనుఁడు సాఁగిలిమ్రొక్కి నన్నదో
న్నత్తివిరోధిరోధిరుచిమద్దు నమూర్తి సుకీర్తిని క్తిమై
సెత్తి కవుంగిలించె నపు డింపెనలారఁగఁ జంద్రసేనుఁ డు
ద్యత్తరసత్యభాషణవిధానుఁడు బావకు మ్రొక్కి యిట్లునె. 334

క. దళితారి నీకుమారి, నిళితాంగవిలాస మైనమేనల్లున కీ
నలదే యిపుడని బద్ధాం, జలియై ప్రార్థించుటయుఁ బ్రసాదోష్టులుఁడై. 335

ప. బ్రహ్మరాక్షసోద్యోగంబును బాంధవ్యంబునుం దలంచి సుకీర్తిని ర్తమానలగ్నంబున
మిథ్యానలగ్నజయసేనులకుఁ బెండ్లిజేసెద ననియె నమ్మహోత్సనంబు వీటఁబాటిలి
ననాగతసంబంధిబాంధవంబును నాయాత్రైలూషితైలూషంబును నాగచ్ఛదఖిలా
పనిపనికరంబును నాహూతప్రహ్లాదజాతంబును నాబద్ధశుద్ధమాణిక్యతోరణంబును
నలంకృతవివశిమార్గంబును నభిరచితరంగివల్లిమతిల్లికంబును నారాధితనవగ్రహం
బును నఖండవాద్యమాననానాతూంభంబును నై యుష్మహామహంబు ప్రవర్తిల్లె నా
సమయంబున. 336

ఉ. బంగరుపీటఁ బెట్టి దడిపందిడి రాజకుమారి దానిమీఁ
దం గదియించి తూర్యనినదంబుల గోదసి ఘూర్ణిల్లంగ తీ
విం గడుపాటిపాట నరవెండుకలం గొమరెసునాసినుల్
చెంగట నక్షతంబు లిడి చేఁడియకుం దలయంటి రాదృతిక. 337

క. సుమతైల్లప్లుతి నలరా, కొమరాలికి నలరెఁ గురులు కోక నదాంత
స్సుమధూళిమగ్నమంద, ప్రమరీసమరీతినియనపర్యము లగుచున్. 338

తే. బుగులుకొనుతావిసిరము కప్పురముతోడ, పడుపుదివ్వనిఘుస్సుగద్రవెంబుతోడఁ
బొందుగా మేళవించినచందనంబు, నాఁతికొండొకకలకంతి నలుగుఁబెట్టె. 339

ఉ. ఆజ్జలజాక్షివస్తుసుమహన్న తిమజ్జనశాలిబాలిక
ల్పజ్జనశాలఁ జేర్చి మణిమంజులసీతముఁ బెట్టి రువ్వె పై
గొజ్జఁగిసిరుచల్లి మెఱుఁగుల్గొన విప్పి విదిర్చి యొక్కచం
చజ్జఘనాంగ పెట్టె ఘనసారయుతామలకంబు సేర్పునక. 340

ఉ. తోరపుజాళువాపసిఁడితోట్టు నొట్టిసపశ్చిమంబుప
న్నీరపరంజిబుంగలను నించి మనోహరకక్షకాంతిబం
గారువసంతమాడఁ గరకంకగర్భంకృతు లుల్లసిల్లి హే
లారతి నార్చి నొక్కనవలా జులకం బలకంబుకంఠికిన్. 341

- సీ. జలుగుపాపడమీదఁ జీకురధిక్కుతమిలిందాళియొక్క-తివ ముంధాళిఁ గట్టె
తడియార్చి నేరుపేర్పడ దువ్వి యొకముద్దుకలికివాల్లంటి గీల్లంటువైచె
నిలుపుటద్దముమ్రొల నిలిపి యొండొకవధూతిలకంబు తిలకంబు దిద్దె నుదుట
నెరిపుట్ట నొకదిట్ట నెఱవాదితవమూఁది కనుచెలు ల్వేఱఁగంద గంధ మలఁదె
తే నొకశుకాలాపహారవల్లికలు నైచె, నొకవిలాసిని నుణులకంఠకముఁ దొడిగ
నొకలతాతన్వి పెట్టెఁ గేయూరకంబు, లొకతటిన్నేత్ర యిడియె బాలికకుసాము.
- క. ఆక్రందిణీనిభగామిను, లక్ష్మరణి నలంకరించి రాలో ధరణి
భుక్కులమాదారత్నము, నక్కడ గైసేసి రాపు లగునా రంతకా. 343
- మ. కదియంబోయెఁ బతంగుఁ డస్తకురంగ్రహోణిసత్కృంచము
ల్పదలె నిర్జరమార్గపల్లవమునకా భూరిజ్వలజ్వాలలుకా
మెదలెఁ జాగృవియాపణాగ్రముల నెప్పిల్సేసి దీపచ్చట
ల్వదలెం జోళ్ళు రథాంగదంపతులు విల్వంచెకా మరుం డత్తటికా. 344
- సీ. నూరల వెలుగుపంజులశరీరవ్యస్తభూషణమణిన్నూర్తి ప్రోదిసేయఁ
గైవారముఖరమార్గణివిలోచనకైరవముల నాననశశి వాడుదేర్ప
విమలబంధుస్వాంతవిధుకాంతముల గటాక్షజ్యోతిస్సువిరవిర గరఁగుచుండఁ
గృతదృష్టికరణసంగతవధూటీహంసికల నీరజాకరము పిలవ
తే గలువచెలికాఁడు పొడవుగుబ్బలివనించు, గతి నలంకృతనామజస్కంధ మెక్కెఁ
బటహనిస్సాణముఖతూర్యపటల మెఱఁగ, బుధజనాశీరవము లుబ్బ భూషకుతుఁడు.
- వ. తార్జ్యురోహణుం డగు నారాయణునికిరణి నేనుంగు నెక్కి జయనేనుండు నర్తకి
నర్తకగాయనీగాయనమాగధమాగధ బ్రహ్మణీబ్రహ్మణనాట్యగా నస్తవనాశీర్వాద
విశేషంబు లానందసంధా యకంబులుగా స్థానీయమీనలోచనమరీచికాపీచికాకవ
చితరాజమాన్దింబున నేఁగుదెంచుచుండ. 346
- ఉ. నీరము లాడి యాడి మదినిండివసాంపుపసం గట్టిసలిం
జీరచెఱంగు వీడిపడఁ జెక్కుచుఁ దక్కినకొంగు నేలపై
జీరగఁ దన్నుఁ దామఱచి చెచ్చెరఁ జూడఁగవచ్చె నొక్కనీ
రెరుహపత్రసేత్ర యధగీకృతకంఠుని రాజనందనుకా. 347
- చ. కుసుమసుగంధి యోర్తు నృపకుంజరుఁ గన్గొని మోహితాత్మయై
యసురుసురన్నదాని నికటాంగన యారపి నీకు నేటికి
ట్లుసురన నన్న నింటికడనుం డిటకుం బరువెత్తివచ్చును
క్కన సుసుకంటిఁ బొమ్మనుచుఁ గ్రుక్కునఁబోలఁగ బొంక నయ్యెడకా. 348

ఉ. పొంగినకీన్కఁ దోచినటు పోరుచు మంచముడ్గినీక చ
న్నుం గబలించుపుత్రునిఁ గనుంగొని యక్కట వీడు నాకు బ
ల్లంగడమయ్యె నేడనుచు శయ్యపయిం బొరలించి త్రోచి ఐ
చ్చెం గలకంతి యొర్తు నృపసింహము నెంతయుఁ జూడవేడుకన్. 349

ఉ. కేలగలించి పట్టి రతికిం బిటువీడులు సేయువల్ల భుం
జాలుఁబోకాలు నిల్పిలుపు నైదు మొకించుకతాళు మాను మీ
వేళ నిశాననం బనుచు వీడ్వడనాడి యురోజగారవా
ర్తాలసమధ్య యొర్తు కదియం జనుదెంచె గుమారమన్నభుక్. 350

చ. ఆరవిరిబాగుతమరస మంటిన కన్నులు డిల్లపాటు క్రొం
జిటుచెమట ల్పను ల్పానపుచెక్కులు చిక్కులు గొన్నహారమున్
విరిసినకొప్పు నిశ్వసనవీచికలం దగ వేగ నోర్తురా
మటుఁ గికనేల యీవిధము మంచిది పొమ్మని నవ్వి రంగనన్. 351

ఉ. మించి జయంబుఁ గైకొనునిమిత్తము నెత్తము లాడి యాడి యో
డించి పణంబు దెమ్మనుచుఁ డెక్కునఁ బట్టిన ప్రాణనాథుఁ
ప్రాంచల మించుకేని విడనాడక నెవ్వడి నీడ్చుకొంచు శం
కించక నేగుదెంచె నొక కేసరిమధ్య గుమారుఁ జేరఁగన్. 352

*ఉ. కీలు ఘటిల్లువేణిగతికిం బ్రతికూలత నొందఁ జంప్రజం
బాలిత మైనచన్నుఁగన మధ్యముపై దయదప్ప ముత్తిరు
త్తేలిమి రాజిరాడఁగను మించులు శంపల గ్రమ్మటింప మం
దాలసప్పత్తి నొక్క జవరా లరుదెంచె గుమారుఁ జూడఁగన్. 353

చ. ఇట్లు పురస్తీరత్నంబులు నిజదృష్టిమసారసారంబుల నలంకరింప నేగినచ్చి సుకీర్తి
మందిరద్వారంబున నవ్వారణానతరణం బొనరించి నారీజనార్జిత నీరాజనంబు
లీక్షింపుచుఁ గత్త్యంతరంబులు గడచి చని ముందట † నతిముక్తాభిరామంబై
బ్రహ్మసభను పుణ్యద్రవ్యగమీచీనంబై యజనవాటంబును బల్లవకుసుమవిలసితంబై
వసంతసమయంబును బ్రసిద్ధపర్ణగౌరవంబై సంగీతంబును నాట్యకార్యంబునం

*ఉ. మూలకుఁ దార్చి సందుసుడిమూతులు నాకెడుగిండిదాని న
వ్వేళకు నొద్దఁబెట్టి యిదె వే విడె మిచ్చెదఁగాని చూచెదం
గోలతనంబు పెండ్లికొడుకుం దలవాకిట నందు వెళ్ళినఁ
జాలనిభర్తఁ దేర్చి యొకచంద్రనిభానన విచ్చె వీధికన్.

ఇది ప్రక్షిప్తమని తోచెడు.

† ఈస్థలంబున నుపమానోపమానాచకంబులు సాధారణార్హవాక్యలంబులు మందు

దనరి భరతంబును పర్యధూర్యహంబును భారతంబును సర్వతోరణవిహారంబును
జయశీలుని విబుధభవనసామ్యంబును గ్రహమండలంబును రంభాలంకృతంబును
స్వర్ణలోకంబును విశ్రుతావితానవితానంబును కురుక్షేత్రంబును బ్రతిష్ఠితదధిము
ఖపాత్రంబును మధువనంబును ననుకరించువివాహమంటపంబు డాయంబోయి.

ఉ. మోహనలీల నంత నొకముద్దియ గద్దియఁ దెచ్చిశక్ మహా
త్సాహతభూమిపాలతసుసంభవుఁడెక్క ననంతరంబ దీ
నాహితనీలీసంచితగృహార్తుఁ డొసంగె నుక్తి ర్భాసుర
వ్యాప్యతి కుందనంపుహరిబాణమునకొ మధుపర్క మయ్యెడకొ. 355

క. దానవశాత్రవుఁగా జయ, నేనుని నారాచహఁతు సిరిగా మది న
మానవపతి దలపోసి య, థానియతిని ధారఁబోసెఁ దనయకొ సనయకొ. 356

క. లగ్నంబు గదిసె గగనవ, లగ్నం దెప్పనిన బుధులు లలితగతి న్నుకొ
న్చగ్నలు గుచభరకించి, గుభగ్నలు నగుచెలులు సొంపుతోఁ జని కడకకొ. 357

క. కుద కొప్పు మెఱయ గవిసెన, గదియించినమరునివింటిగతి నతిశయిలకొ
కుద కొప్పు మెఱయ నిలికి, ముదితలు చిత్రంబరమున మునుగిడి వేడ్కొన్. 358

క. నడపింపఁగ మడుఁగులపై, మడురాజనిభాస్య యడుగు లొప్పెం గడున
య్యడుగులు కూర్చు మగునట, మడుగులపై బారయకేల మానఁగ నేర్చుకొ. 359

* ఉ. మోహవశముగానితెలిముత్రైపుసాములతోడికమ్మపూఁ
దీపలవంటిబోంట్లు కవదివ్వెతోఁ జెలిఁ దెచ్చి రద్ధరి
శ్రీవరపుత్రుఁడేర నధర్మకృతరోహిణి రోహిణిం బ్రమో
దానవాజక్క నుక్కు తునియల్పరిణాంకునిఁ జేర్చుచాడ్చునకొ. 360

కొన్నిప్రతులందుఁ గానంబడియెడిది. ఐన సీకవి యింతకుము న్నిగ్రంథమున నే
యిట్టిపుట్టంబుల వచియించినరచనం బట్టియుఁ గొన్నిప్రతులయం దుండుటం
బట్టియు నిట్లు సంస్కరింపంబడియె.

* కా. రాకాచంద్రనిభాస్య నెచ్చెలులు దేరిం ప్రతి నత్యున్నతి
శ్రీకిం బట్టగునుగౌతమతనముం జేరంగ నేతెంచువోఁ
గాకల్పారవిమతికోకిలబజోక న్నూరలం డాని ల
క్షీకల్పాణముఁ బాడి రంతఁ బురిహంసీయాన బుప్పొంగుముకొ.

ఈపద్యము గొన్నిప్రతులలోఁ గానంబడదయ్యెడు.

- ఉ. ఆహరిణాక్షికేలు పతిహస్తమునం బతికేలు తజ్జగ
న్నహినికేల నుల్లసెల నూతనసాత్వికకంకణాంకుర
ప్ర్యాహమతోడ రాజతనయోత్తమహస్తమునకై మహావరా
రోహకరంబునం దిడె గురుండు సమలత్రకకంకణాంకముల్. 361
- ఉ. అంతటఁ జిత్తభాగ్యవనికాంతరితం బరితశ్చరధరా
కాంతపటావకుంతవృతకామినిఁ గన్గొనరామి పక్త్రసం
క్రాంతవిలాసలక్ష్మీఁ గనుకై వడి గడ్డముపట్టి యెత్తి ధీ
మంతుఁడు రాజనందనుఁడు మంగళీనూత్రముఁ గట్టె నింతికిన్. 362
- చ. అపుడు ఐధూకరోన్నమితయై తెలిముత్తైపుసేనబ్రాహ్మణ
ధిషసుతునొదల న్నదవతీమణి నించె విభిండు నమ్మద
ద్విషనిధియానమాళిఁ బొదివెం దలఁబ్రాలవి జాతికంపుల
ట్లకరిమితప్రియాప్రియకరాంబుజకోణిమ నొప్పె నెంతయున్. 363
- చ. సరిమెటుఁ బ్రాలపుట్టికలసందున బట్టినపట్టుపుట్టముం
డెరఁ దెరలింపఁజూచె సుదతిం బతి యవ్వభుఁజూచె నింతి య
య్యిరువురజాపులం గలసి యేసెఁ బరస్పరమర్చలత్వము
ల్యురముల నిల్చి నెన్నడుమ సాకసబాణుఁడు సవ్యసాచియై. 364
- క. విడువనితిగు లిరువుర కివ్వడువున ననుకరణి నుభయనస్త్రాంచలము
ల్విడిదేరునక్షతలతో, ముడిఁబెట్టిరి పంచకరుఁడు ముడిఁబెట్టంగన్. 365
- ఉ. అంబరదంశితాఖిలసముగ్రమణిస్ఫుటవేదికాంతరౌ
గుంబరపీఠి నుండిరి వధూవరు లయ్యెలనాఁగి యగ్నిహో
త్రంబున వ్రేల్చె లాజలు ధరావరనూనుఁడు సంభృతానురా
గంబున నేమిచెప్పఁ దనకాఁగిటి కింతిమొగంబు వ్రేల్చఁగాన్. 366
- క. ఆగామి ప్రణయరణి, ద్యోగం బణఁచుటకు నేడె దొరకొనె నితఁడెం
చాగురుకుచనగ నయరే, భాగురుఁ డడుగుఁడి సన్నెకలు మెట్టించెన్. 367
- సీ. అవలొక మొనరించి రసురఘస్తరపదభ్యానసంపాదినోతానపాది
నేడువరుముఖులతో నీక్షించి రురుకుచ శ్రీజితాహార్యవస్థిభార్య
గళితచేలాంచలగ్రంధులై మ్రొక్కిరి యిలువేలుపులకు బెద్దలకు భక్తి
సుర్యసుధాశనాకిర్వాదపూతాక్షతములు మస్తకములఁ బాల్చుకొనిరి
తే. రాజకన్యక యంతఃపురముననుండె, బెండ్లిచవికకు నేతంచెఁ బెండ్లికొడుగు
విప్రులను ఒంధుజనులకు విద్యవారి, కుభేయనరనాథు లీప్సితం బొసఁగి రంత. 368

- చ. నిరుపమశోభనాక్షతలు నిందినపశ్యేరము భరించి ను
స్వరమునఁ బూని యొన్నఁదగునర్థములం బరియింపుమం ధరా
మరుల బహుకరింప గరిమంబున మూఁడవనాఁడు వర్తిలం
బరమనుహృన్దనోజ్జమయి ప్రాఁకెనయచ్చలు నాఁటివేకున్. 369
- మ. నరలం గూర్చినకొప్పతోఁ బసపుమిన్న లేలు నెమ్మోముతో
గరిమ వ్వాగమసానిప్రోబుదిరుగం గాఱుంతులై తూర్వముల్
మొరయంగాఁ గడునొప్పే నాకబలియాలోకాటికాపేటికల్
సరసా ప్తిం జదివించి రాత్త లగురాజన్యల్లురు శ్రీఱగన్. 370
- చ. అతికృతులై నృపోపకృతులై హితులై తవరారుధారిణీ
పతు లతులప్రభం బురముఁ బాసి గృహంబుల కేగి రంత రు
ద్యోతిపరిపంథి రాజసకువర్తి సుకీర్తితనూజ కిచ్చె నూ
ర్జితగుణరత్నిపేటికలఁ జేటికలం బదివేల ప్రేల్చిడిన్. 371
- క. ధాటిఘోటిఘటితవ, ధాటిబోటిహృదార్తరవుఁ డజ్జగతి
తాటంకవతీపతిపట, పేటికోటిశతంబు బిడ్డకు నిచ్చెన్. 372
- శ. సారభృహృతివిశ్వభూజనమనస్సంతాపము ల్వస్తృతాం
భోరుద్రాగకరంకహృద్విహఙ్గంబు ల్సారకహృదక
స్తూతీసాంకవగంధసారఘృణస్తామంబుతో నిచ్చె ను
భూరిత్నంబున శేడువారముఁ సొమ్ము ల్రాజదేజంబున్. 373
- ఉ. అహతిగంధవాహముల నద్భుతహేషణదంభదూషణ
వ్యాపృతిభర్జితగున్యమణివాహములం గతిభిన్నమానస
వ్యూహములం గులీనమహిమోజ్జ్వలవాహములం గతోరపి
రాహితచిత్తభల్లుఁ డగునల్లని కిచ్చె సుకీర్తికీర్తికిన్. 374
- మ. కటకస్థాత్మమతంగజప్రభుమదౌత్కంఠ్యంబు వారించి యొ
క్కటన ఊఁజిపుచేతఁ బ్రాభృతముగాఁ గైకొన్నవైంధ్యద్విప
చ్చులలం భిన్నదిశావళాప్రియలఁ జంచజంగమగ్రావధి
ఘటననూర్తల నిచ్చె నల్లనకు భూకాంతుం డుదాత్తిస్సృహన్. 375
- క. అరదంబులఁ గుటిలాహిత, దరదంబులఁ గేతుపవనదళితస్రావ్య
ట్యరదంబుల భరనతది, గ్నివ్రదంబుల నిచ్చె భూమివిధుఁ డల్లునికిన్. 376
- ఐ వెండియుం బేరుగలవస్తువు లిచ్చి జామాత నాదరించి తాను సుపకృతుండై సుకీర్తి
యాఁడుబిడ్డ నాలోకించి యప్పు డప్రమిశ్రితాత్ముండై యిట్లనియె. 377

- క. జనియించినయింటికిఁ జొచ్చినయింటికిఁ గ్రొత్తగ్రొత్తసిరిగా సరిగా
ననబోండ్లు మేలుమేలన, మనుమి హనుమితుల మైనమా కిం పాలుయౌ. 373
- చ. మలసి ఋణానుబంధమహిమకౌ హృదయేశ్వరుఁ డత్త నత్తమా
మలతలగాకయుండఁ బతిమాన్తురు కాంతలు నారికన్నఁడుకౌ
గలుగవు వన్నెవాసు లటుగావునఁ బుట్టినదోటు బుద్ధిలోఁ
దలఁచి తదంప్రిభక్తి పరతంత్రపు గమ్ము సుమారీకామణి. 379
- చ. కృతసుతిశీలయైనసతికిం బతివంటిగురుండు లేఁడు ని
శ్చిత మిది యుత్తరీషికి విశిష్టగురు ల్లిదిదండ్రు లవ్వుహా
మతు లుసురన్న విప్రుఁ బరిమార్చినపాపము నచ్చుఁ గాన నీ
మతముఁ దలఁచి యత్తమను మామసు నేనయైనయ్య మోర్పునకౌ. 380
- నీ. అత్తమామలచిత్త మలర నర్తిలవమ్మ ధవుని దైవంబుగఁ దలఁపవమ్మ
తోడిశిష్యుడండ్రపొత్తును బాయనీకమ్మ మఱుగులఁ గని మని తిరుగవమ్మ
యనుఁగుఁజుట్టములపట్టున నెట్టగాకమ్మ వజ్రపుశ్శిష్యైరక్తి వదలకమ్మ
కాఁగనిచెలఁ దగ్గఱి చరింపకుమమ్మ యుత్తమస్త్రీలపాం దుడుగకమ్మ
తే. తోడుతోనైన నందనుతోడనైన, నొంటిపాటున భాషించు టుడుగవమ్మ
పనులఁగొనకమ్మ భూసురాంగనలచేత, ప్రేలఁ జూపించుకొనక జీవింపవమ్మ. 381
- ఉ. శ్రీవరస్థి నీదనుజశిక్షణదీక్షులయల్లు దేవీయౌ
దేవరబోలి నీవు భవదీయవిభుండు నఖండసౌఖ్యసం
భావితులై మహాతనుకుమారు నఖర్భసుపర్యవర్తు నా
శావినతైకశక్తిగురు జంపతు లూర్జితశీలఁ గాంచుఁడీ. 382
- శా. తల్లి నిన్నెడఁబాసి యుండొకముహూర్తంబైన వైరింప నా
యల్లం బోర్పునె పుత్రునీక నిను నయ్యో దైన మిట్టిచ్చెనే
వెల్లింబోయినవంతఁ గుండలసె న్వియ్యంబుఁ బ్రార్థించి వి
ద్యుల్లేఖావిభదేహ నిన్బింబఁబుత్తుక శీఘ్రకాలంబునకౌ. 383
- ప. అని సుకీర్తియార్తిం దలవంచుకొనియె నంతఁ దదీయసతి కాంతిమతి పుత్రం గవుం
గిలింపకొనుమఁ గన్నీరుకరతలంబునం దుడిచి డగ్గర్తకఁ బెట్టి యెట్టకేలకు ధైర్యంబు
చిక్కంబట్టి యిట్లనియె. 384
- క. నాయనుజాఁడు మత్సిల్లం, డీయిలు నాయలు సునేనుఁడీజయనేనుం
దోయబలా నీపెనిమిటి, పాపమున నేయిదొరుగుబా గేర్పడియౌ. 385
- చ. ఇరువుర మేను లారయఁగ నెక్కడ నుండిననేమి యిక్కడం
దరలదు గాదె మాయసునితొనము నిన్నదె పర్తమానవ

తస్యమునఁ బిల్వబంసేద విశాలకు నెమ్మదినుండు పోయి క్ర

మృత్యియొడ నందుఁ బుత్రిఁ దగుమాటలఁ దీర్చి సగౌరవంబునక.

396

వ. వివిధాభరణంబులు చిత్రినస్త్రంబులు పరిమళప్రముఖంబు లగుసర్వవస్తువు లిచ్చి
బంధుజనుల నియోగంబు వహసి చతురంతయానాధిరూఢ యగునుఁ జతురంగ సే
నాపరివృతుం డగుసుకీర్తితోన మరలి పురంబున కరిగి సుఖం బుండె.

397

ఉ. ఆజనునేనుఁ డంతఁ బరమాదరణంబున బ్రహ్మరాక్షసుం

బూజలఁ దన్ని కేల్తాగిచి పొండిఁక మీరన నుత్సహించి గో

త్రాజరదైత్యుఁ డానరవరాత్త జా మన్నన నేసిపోయె నం

భోజభవాలయంబునకుఁ బుష్పక మెక్కి సుర ల్పజింపఁగక.

398

వ. ఆరాత్రి మజ్జనభోజనాదికార్యంబు లాచరించి.

399

సీ. చంద్రికపూవన్నెజలుఁగ గువ్వలున మేల్కట్టుదంతపుఁగోళ్ళపట్టెమంచ

మొలుగుబిల్లులుపట్టుపటుపుక ప్రపుఁబుక్కుసురటి క్రొవ్విరులు కస్తూరియ

పూపుగట్టినగండపాడికదంబముపెట్టె కలపంబుచికిలిబాగాలబరణి

పండుటాకులు నాననాల్పానకములును గంపచక్కెర తెల్లిపిండినంట

తే సంజసరిపట్టుబక దారిజాతిపారు, వములు గుజరాతికంపుదీపములు బూతు

చిత్రపటములు కుడిసిరుచెంబుగలిగి, తనరుసదనంబు రాజనందనుఁడు సొచ్చె.

390

సీ. మంచికప్రము మేళవించినపన్నీట సరసాశిజనము మజ్జనముఁజేసి

జలుగుమాంధాళి కుచ్చెలఁబోసి కట్టి దేహమునఁ గుంకుమరసం బప్పలించి

చికిలిపైతాళికందుకము గీలించి చొక్కము లైనమణులహారములువైచి

సోగసుగా నుడుటఁ గస్తూరిరేఖ యమర్చి కిక్కుకులు ముద్దుచెక్కులు ఘటించి

తే. గోరజవ్యాదిపదనిచ్చి గూడదువ్వి, కుసుమగర్భంబుగా జాటుకొప్పఁబెట్టి

చవులచేర్చుక్క నీమంతసరణిఁగూర్చి, కన్య నిష్టాన్నిసంతుప్తఁగా నొనర్చి.

391

ఉ. కూరిమి బుజ్జగించి యనుఁగుండెలువ ల్దనుఁడేర సప్తదాం

కూరమహావింబమునకుం బనిలే దనఁ బోపపోకుమం

మాటటలేక సిగ్గుతిరువుండగ ముందఱఁబోయి పిప్పటం

గ్రూరవిషాణమేషమయి కొమ్మ చనుం జనలేక క్రమ్మఱుక.

392

ఆ పనిత నిలిచి నిలిచి వచ్చుచు మండీర, మండవములు మాని మాని మొరకు

లజ్జ విడువరాదు లావణ్యవతులకుఁ, బ్రాణనాథుతగులఁ బాయరాదు.

393

ప. ఇట్లు కేళిమందిరంబు చేరందెచ్చి

394

ఆ. చెలులు బలిమిఁజేసి పిలిచినఁ దల్పంబు, చేరగాక సిగ్గు చేర్చకొనఁగఁ

గ్రమ్మడియను మాము కొండొకమాపట్టఁదలుపు దండగొనుచు నిలిచియుండె.

- క. రతిబోటులంత మంద, స్థితచంద్రికవదనపర్యవీతనృగుతులం
దతులగతి మెఱయఁ దేజో, నిష్ఠునకు నృపనూతి కిట్లనిరి నేర్పొలయెన్. 396
- క. ఈపాఁపపూఁప వయసుది, నీపాదములూన మెత్తనిది పేర్కొనరా
దేపనిపాటలనేనియుఁ, గాపాడుదుగాని గాసిఁ గావింపకుమీ. 397
- తే. ఎంతతమకంబు గలిగిన నిగురుబోండ్లు, చేర నొల్లరు మగవారు చీరుదనుక
నది యథార్థీకరించి నీయలరుబోఁడిఁగదిసి పిలుతువుగాని కొంకెదవునుమ్మి. 398
- క. అని నగుచు మగువలందఱు, పనినెపమున నొక్కరొకరె పఱచిన లజ్జా
వనతాస్య యగుచు నంగన, మనమున నునుసిగ్గుదేరి మూకైత్తె. 399
- ఉ. ఉవ్విళ్ళులూఱుచు న్నికసితోత్పలలోచన చూచు పల్లభున్
దవ్వులజూచుభర్త దను నర్చిలిఁ జూచినఁ జూచి దంతలో
బువ్విలు ఎందిఁబాణ మరి బోసి రయంబున డాసి శింజినిం
జివ్వునఁ బాపి యేసె నలచిత్తజఁ డిద్దఱ స్యసాచియై. 400
- క. అత్తటి రాజకుమారుం, డెత్తినతమకమున ననునయోక్తుల సరసా
యత్తిచేట్టలఁ గన్నియ, చిత్తము గరఁగించి సజ్జతేరఁగఁదెచ్చెన్. 401
- నీ. మగువ నీకంఠమణుల నర్ఘ్యము లని పరికించు నెపమునఁ గరముఁబెట్టె
నెత్తమితావు లేనడునీ మొగం బని మూర్ఖునువిధమున ముద్దుఁబెట్టె
లేమ నీకంఠమాలిక వొడ్డసా మ్మని తడవులాగున ఘన సునములంటె
బిటుచుట్టుబిగువున విటుగదేనడు మని పడిలింతుగతి జీరముడి వదల్చె
- తే. నాఁతినీటొమ్మనాటొమ్మనకు సమాన, నుయ్యెడినొకాదొయాఁగాములరయలయు
నని మహాకై తవింబున నధిపపుత్రుఁ, డంబుజాననపరిరంభ మాచరించె. 402
- ఉ. వేడుక లంకురింపఁ బృథివిపరుగొఁగిలి మందుసోఁకిసి
గ్గాడనిబాడిన న్నగుఁ బ్రియుండు హసించినఁ బిల్వ మాఱుమా
టాడుమొగంబునం దెలివి యచ్చుపడం దటితోడ నివ్వునన్
వీడియ మిచ్చుఁ గన్నులకు విందగుచుం గలకంటి వేమఱున్. 403
- ఉ. జీవనముక్కుతోడఁ బ్రతినేయఁగవచ్చిన గోరఁదీరుగా
నీనియ లాల్చి చుట్టి తనకిచ్చిననాగరఖండ ముర్వరా
జానిసగంబు వోఁ గొటికి చానరదంబుల కందియియ్య నా
లో నదినిొప్పె వజ్రములలోఁ దళుకొత్తెడుకుందనం బనన్. 404
- ఉ. చాతురిమీఱ మస్తకము సందిట బిగరఁ గ్రుచ్చిపట్టి యా
నాఁతిసుధాధరంబు రదనంబున నొక్కి నఁ దాళలేక ధీ

రాతిశయ్య మేది బాసులార్చును కన్నరమాసి పల్లభుం

జేతుఁ ద్రోచి రాజముఖి నీత్యరణం బానరించె బల్లఱుఁ.

405

ఉ. అంగజసాంపరాయము సమాప్తివహించిన నిర్భరత్రపా

లింగితచిత్తయై యబల లేచి కటిస్సృమలాంబరాచలం

బుం గదియించి హేమమణిపుత్రిక చాటున కేగుచో బున

స్సంగమవాంఛ పుట్టె నృపజన్మన కిష్టవిలోకనాయతిఁ.

406

న. ఇ ట్లిచ్చానుకూపవిలాసంబులం బొదలి సుఖించి రద్దంపతులు మఱియును.

407

నీ. సురభిపుష్పమోదఁ జొక్కించె నారామనీమ నారాజన్యచిత్తజాండు

కలవాంసగమనఁ దెప్పలదేల్పెఁ గాసారతటముల నాన్యపోతమసుతుండు

కంఠీరవవల్గ్నఁ గరఁగించె గృతకాద్రిగుహల నడ్ధాత్రిశకుంజరుండు

కలకంఠి కనురాగ మొలయించె జివురుజప్పరముల నవ్వైరిభంజనుండు

తే. గారుడాత్తచ్చటాచ్చన్నకనకసౌధ, పాలికల నావితీర్ణ విభ్రాజితుండు

రతులఁ బోలయించె నాశరద్రాజవదన, నతిశయప్రీతిలలిత మాతామలిడఁగ.

409

క. మహిళారత్నంబును న, మహిరమణసుతుండు భోగమహనీయకళా

వసాతీల నుండి రని యల, బహుమానుండు క్రకమఁ జూచి పలికె న్నఱియుఁ.

క. దొరికినవిశ్వధరిత్రీ, పరకన్యక విడిచె వెట్టివాఁడై యడవిఁ

మరణమయి మనినమందుఁడు, పురుడింపఁగ నీకు దోడుఁ బోవఁడై క్రకచా.

410

ఆ తనకుఁ దెవులు మూఁడి నని భార్య నెప్పిన, నీవు దానిమాట నిజమునేసి

నెయ్యుఁ డనక నన్ను నిర్జింపఁజూచితి, చెడుఁగ నిన్ను విశ్వసింప నగునె.

411

క. వెడిమాయలపుట్టిల్లగు, చెడుగుం గళ్ళాలు పాపశేషంబునఁ జే

పడినకతంబునఁ గాఁపుక, గొడు కొక్కఁడు రాజబాధ గుండఁడై తొల్తఁ.

412

క. నావిని జలచరమణుం, డావానవిభుని కనియె నదియెట్లు ధరా

దేవిస్తుత యాకథఁజెపు, మా వినియెద ననిన నతిని కతఁ డిట్లనియెఁ.

413

నీ. ఆరసాతలగభిరాపారజలభేయ మానాకరమృసాలాభిరామ

మాచంద్రమండలవ్యాఘానుమణిసౌధ మాబ్రహ్మశుద్ధవిప్రాన్యవాయ

మాప్రాణపవనశౌర్యారూఢనక్షత్ర మాఘలోద్యమసముద్యమకిరాల

మాదార్ధ్యగర్భకార్యారంభచరణజంబాచక్రవాళివై లాశుతురగ

తే. మాంబరప్రాంతుదానధారాధ్యనాగ, మాధుసేనానవధకలౌగాతిశయము

బ్రహ్మకై నను బ్రస్తుతింపఁగఁదరంబె, భూపగురునూపురంబు కాంచీపురంబు.

414

క. ఆలకాంచితమయి తనరిన, యలకాంచీవిహారధ్రుడనుపేర మహా

హలికుఁ డొకఁ డుండు నలది, మృలబారుం గలిమిచట్టుకొడు కితఁ డనఁగన్.

సీ. ఆలగుంపులు గొఱియలదొడ్లు లేఁబూరియెనుములనునుమంద లెడకడుపు
లులగఁగంబులు వాఱుపాలమువాకిటఁ బదికట్టుబండ్లింటికిఁ జాట్టుమగులు
తలుపుదూలము కొట్టములు సోగరాగాడిమచ్చ ముంగిట రెండు రచ్చమాకు
లీనుగోడిగ వేగురింటివిడ్డలు మాళ్లతార్పులు నూబపాతఱులఁ గొలుచు
తే. కలుపుకలిలేరుదండయుఁగవుతీగ, పాగడము పూసె నానెట్టై బవిరపడిగ
చుక్కబొట్టును జిటిపాటిసాము గలిగి, కాఁపురము నేయననీవీటఁ గాఁపుకొడుకు.
క. వానికి నిచ్చావతి యనఁ, గా నొకయిల్లాలు గలదు కమనీయవయె
నూనవనంబున నది జా, రానందలతాలవాలయై పర్తిల్లెన్.

417

ప. అది యొక్కనాఁడు.

418

చ. తలఁ బెనుగుండఁ దాల్చి వితిత సైవభారమున న్వలగ్ను మా
మలత పహింపఁ గాఁప వలెగుబైతె పట్టపగ జ్జలాశ ని
లైలువడి మన్నభాస్ర పటలీనిశితాక్షకటాక్షమాలికల్
గలఁతులఁబర్య వేగవతికిం జని త త్తటిసీతటంబునన్.

419

ఉ. కోమలఘాళిఘాసరితకుంతలు నాతపర క్తరక్తదృ
క్రామరసుంగటీరపరిధాననిబద్ధకరాసిఁ బాదర
క్షామిశదంఘ్రిమద్విముఖసం సరణేతరచిత్తు గాఢచిం
తామయుసాస్ర నభ్యజనితశ్రమవీడితుఁ గాంచె నొక్కనిన్.

420

క. కాంచి దృగంచలశోభా, చంచచ్చంద్రాతపమున శాంతశ్రమఁ గా
వించి యలవిందునకు మదిఁ, గొంచించక హలికలికుచకుచ యిట్లనియెన్.

421

మ నిలువం బోటులు లేవె నీకుఁ జెప్పుమా నీరాటి కీవేల హ
తెలిసెం బాంధగతాగతైతదిధపుధ్యేభృతువరస్త్రీకథా
కలితాస్యద్విజరాజబింబకృతసాక్షాత్కారసంభావనా
కలనన్ దూరపథప్రయాణజనితగ్లానిం ద్యజింపం జామి.

422

క. కలదుగదా యని మోవిన్, బలుమిందులు సందడింపఁ బలికినఁ జింతా
సలహృదయఁ డగుట వాఁ డ, నైలిమాటలు వినక సరకునేయకయుండెన్.

423

ప. ఆ ట్లదత్తిప్రతివచనుండై యుండ నమ్మిండత వెండియుఁ దెరువరి నీక్షించి.

424

శా. అంపంజాలము చింత నీమనసు చీకాకాట నామాట లా
లింపం గూడదు నేఁడు క్రొమ్మెఱుఁగుదూలె న్నేను వీక్షించినన్
సా పొక్కింతయు గానగా దెఱుఁగవచ్చుం జెల్లఁబో చుట్టమా
కొంపం బో రుదయించి రావుగద నాకుం జెప్పుమా నీకథల్.

425

- క. అని సరిదాఁకంబలికిన, విని కొండొకమనసు పల్లవించిన దానిం
గనుఁగొని యతఁ డనుచా; డ్దునఁ దెలిసితి వింటఁబోరు పుట్టుట తరుణి. 426
- ఉ. నేర మొకింతలేమియును నిర్ణయ యైనను గన్పత్తిల్లి గు
హ్మగ్రతఁ గోర్చి రాయఁ దనఁగోడలి కేలు పగళ్లు కంట న
గ్గోరము జూడలేక మదిఁ గుందుచు నిల్లిగనాడి పోయితిన్
వారణలేక రాజఁ గొలువం జరకాలము దండుఁజేసితిన్. 427
- ఉ. నా కవశకుఁ డిచ్చె నదనం గదనంబున నస్తదీయబా
హకరవాలధారభయదారులు గూలివఁ జూచి మెచ్చి కో
రాకృతకృత్యయందు సవరాలు వరాలు సరాలు రూకలుం
గోకలు మానికంపుఁదళుకుల్ మృగనాభిజవాదికప్రముల్. 428
- ఉ. ఆకమనీయవస్తుతతు లన్నియుఁ దెచ్చి నమస్కరించి యు
త్సేకరసం దెల్పఁ దనచేతిక నిచ్చిన వాని నన్నియున్
గైకొని జల్లి బాష్పకలికాతరళీకృతలోచనాంతయై
కాకుతనంబునేనె గొడుకా యిక నేమననేర్తుఁ గోడలిన్. 429
- ఉ. తిట్టినఁ దిట్టు బెట్టుఁ జిటిదండికిఁ గొల్చిన కొల్చు సాగ ది
చ్చిట్టకమన్న మూతులకుఁ జేతులు సాచు నొకప్పుడేని యి
ల్పట్టదు సంతకూటములఁ బాయదు చేయదు చెప్పినట్టు నీ
ఱట్టడిజంత యిల్పెటిచె రాతనయా యనయానుషంగతిన్. 430
- క. కావరమున వెండియు నది, గావించినపనులు పెక్కుగల వివి నాత్
లా వినుపింపఁగఁ బిమ్మట, నీవె యెఱింగెదవు డాఁగునే యపకీర్తుల్. 431
- క. నీవంట యదియంట నలసిన, ప్రోవం జనుఁ డింక మమ్ము దూరఁగఁబనిలే
దీఱఁదను కారోఁతల, దేవల్లంబడితి విసివెతిం గోడలిచేన్. 432
- చ. కొలపగ గాక యత్తకుమ గోడలికిం బరికింప నెయ్యముల్
గలవె వలనిమచ్చరముఁ గైకొని యాముదిముండు చెప్పెడున్
బలుమఱు నండు దానిగుణభంగు లెఱుంగనివారు సర్వమున్
చెలిసిడుఁ గాదె చేయగలిగే మఱిదాఁగునె పుణ్యపాపముల్. 433
- క. పూవకపూచెం గడపట, కావకయు న్నాచె నమఁద గడగన్నులఁ గెం
పావహిలఁ దల్లిసెప్పిన, యావాక్యము లనృతమయములని యవ్వేళన్ 441
- తే. తల్లి పలుకులు గాదనఁ దార్చిలేక, యుత్తమాంగనఁ గులకాంత నొందునవక
బ్రతుకుభాగ్యము విడిచి నిర్భరవిరక్తి, నరుగుచెంచిత ననిన నయ్యంబుజాక్షి. 435

- ఉ. ఆతనిఁ జూచి యిట్లునియె నట్టిద తప్పదు నాఁతి నీతితో
జాతి దలంచి సిగ్గులకుఁ జచ్చుచునుండిన నుండెగాక కా
మాతురతాతిలేకమున నాఁడిపోకలఁ బోవఁజూచినన్
వేతరవుండి పట్టుకొన నీరజగర్భవక్త నశక్త్యమే. 436
- క. నులసతి యుత్తమురాలని, దెలిసియు నీతల్లి మనసు దెలిసియు దగదీ
యలక మఱివెట్టి దెలిసెన్, దలఁచోకలి చుట్టు మనువిధం బిదిగానే. 437
- క. నావిని యతఁ డిట్లునుఁ జెడు, త్రోవలఁ బోకుండ మదనతుల నెప్పటికెన్
గావఁగరాదా పతులకు, నీవనియెదో యెల్లవా చనియిబ్బంగిన్. 438
- క. మిన్నులవైఁ బోవదుగద, యిన్నేలనెకద మృగాక్షి యిటు లెవ్వరికెన్
గన్నూఁదకున్నె చెవు మన, నన్నెలఁతుక నవ్వె వాని కపు డిట్లనియెన్. 439
- క. పరసతి నని చని యనుఁగుం, బురుషునితోఁగూడి నిలయుమున వాఁడొసఁగెన్
సురతసుఖకుల్గుమును గొని, యిరవందగ నీకు విత్తమిత్తుం బుత్తున్. 440
- క. ననుఁ జూడఁగలవె తొల్లిటి, ఘనజఘనలక్ష్మి తలంబు కతలం గిలెలున్
వినిపింప నేటి కన్నియుఁ, గనుఁగొనియెదుగాక నేఁ డఖండప్రీతిన్. 441
- ఉ. ఇచ్చట నుండనేల తొలియిల్లుపడం బనిబిడ్డతల్లితో
వచ్చితి నేఁ బ్రవాసి నిలువనవలెఁ బ్రా ద్దదయింపదాఁకనం
చచ్చుపడంగఁ బల్క తమయాతనితోఁ దలసానిల్పి యో
ముచ్చటకాపయేనయల ముందటికావ్యము లాచరించెదన్. 442
- క. అని వేగవతీజలములఁ, గొని యామణిమంతుఁ దోడుకొని మృదుగతులన్
జనియె నొరు లెఱుఁగకుండం, దనయులురెడిసాని యపు డతని కఱిఁగించెన్. 443
- ఉ. అంతట వేడివేలు పసరాద్రిఁ డిశోహితుఁ డయ్యె వాసరాం
తాంతరుచు లెసలం గెఁ గలయం దొలిచీకటిపగ్గె సీరసీ
మంతినిమాటమీఁద మణిమంతుఁడు చీరమునుం గొనర్చి యొ
క్కింతభయంబులేక వడి నేగెఁ గృష్ణీపలునిల్లుచేరఁగన్. 444
- వ. ఏగి యఖండోత్క లికుం డగుపాలికున కిట్లనియె. 445
- ఉ. నాపడుబాటు కే వగవ నా కనుకూలగతిం జరించునీ
పాపనితల్లి కీచికచపంకిజలోచనకై దురంతసం
తాపముఁ బొందెదం దగినతా విది గావున వచ్చినాఁడ నేఁ
డ్డిపసిగాడిదొడ వనియించి ప్రభాతమునందుఁ బోయెదన్. 446
- క. ఉండుచునా యన నాయన, మండుచు నిట్లనియె మంచిమాటే యిది మా

- యిందులు విడుదులై పురి గుడి, గుండంబులు లేవె పండుకొను మహోటక. 447
- క. పానఁగ దని ముక్కు దున్నిన, పవరముగతి లేగి రెడ్డి పలికిన వాలోఁ
బసిబిడ్డ నెత్తుకొని సం, తపమున రెడిసానివచ్చి తనపతి కనియెక. 448
- ఉ. చెప్ప మదేమి యేలరొదనేసెను వాఁకిలవార లెప్పు గం
చప్పలుగాకి తా నెఱుంగన ట్లడుగం బ్రియఁ జూచి వాఁ డనుకొ
గప్పినమబ్బులో నితఁ డొకం డీదె వాటిట నిల్చి చోటుకై
టొప్పెడు నెన్నఁడేనియు నెఱుంగునునో నను దా నెఱుంగునో. 449
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడట యంగడిలేదె పచారముల్ గృహం
బేల ప్రవాసి గాఁడె తన కెక్కడనైనఁ బరుండరాదె యీ
నేలయెగాని నిల్వఁ బెటనేల మనోజ్ఞ ముగాదె యంకవం
డాలముగాదె యిట్లునికి నా నది రెడ్డినిఁ జూచి యిట్లుక. 450
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడట యాయన యెంతటివాఁడో యేరికొ
జాలిది గాదె యిత్యేడలఁజాలనివారు బయళ్ళనుండురే
వేలుపులైనఁ దక్కింపుల వేడరె యక్కఱపాటునం జలం
బేల పరుండనిమ్మ మన కిప్పని పుణ్యముగాదె వల్లభా. 451
- క. పసిబిడ్డతల్లితోఁ గ, క్కస మొండొకదనకు నరుగఁగా నితనికి ని
వ్వనుగఁ దలఁ గట్టుకొనియెదె, కసరకు నేఁడెల్ల నుండుఁ గా కిచ్చోటక. 452
- క. చాలుఁ బిసె శింపకు మని, యాలిరెడిసాని మగని నదలించి నుతుం
డాలను నీవును నివోచ్చ, దాలిమి పసియింపు మని యతని లాలించెక. 453
- ప. ఇ ట్లుపలాలితుండై మణిమంతుం డయ్యింటిపసులకొట్టంబున నుండె నంత. 454
- సీ. కలదండి పసిఁబిండి కాఁచి చేమిరిఁబెట్టి యొఱగకుండఁగఁబెట్టి యుట్టికొట్టి
కోళ్ళసంకటితోడఁ గూడు నీళ్ళిడి జాగు నెరవక బంటుబానిసలఁ బనిచి
తనివెచ్చకలిసిటఁ దా నమర్చి యనుంగునిసుపు బోవలఁగాడి నిద్రఁబుచ్చి
యోతువు గొనిపోవకుండఁ గూయిడదెచ్చి కోడితండంబులఁ గూండగమ్మి
తే. దారిఁ గాఁగిన నీరాడి నీలికమ్మి, మడుఁగుఁ బైఁగప్పుకొని కాళ్ళు ముడిచిపెట్టి
మంచమునఁ గూలి నిదురించుమగనిలేసి, కూరయును వెన్నఁ బడవైచి కూడొసంగి.
తే. సన్నజాఁదపు నేతమంచంబుమీఁద, దుద్దుగంబడిఁ బఱచి నిద్దురకుఁ దూలు
మగనిఁ గూర్కకు మనుచు నమ్మాయలాఁడి, వెడదగం గాళమునఁ గూడుగుడిచిలేచి.
- క. గుడుసుంబోఁకలు బ్రద్ద, ల్పడఁ టోఁకటఁ గుమ్మితెచ్చి పతికిడి నున్నం
బిడక యొకకొన్ని నున్నం, బిడి యొండొకకొన్ని మడుపు లిచ్చుమఁ బలికెక. 457

- క. మగవాఁ డవఁగాఁ గుమ్మెద, పొగగుంబ్రాయమువఁ గన్నపూవుల నెల్లఁ
దగిలి రమియించుఁ గలచే, మగవానికి నెంగు సరిసమానము జగతికొ. 458
- ఉ. వారణలేక హస్తసిరిపల్లభునేవకు ఇచ్చిపోవుచి
న్నారిమిటారు లీపురమునం గల రచ్చిపురావబోండ్లతోఁ
దారసమైనతీరుగలదాని నొకానొకబోటి నెన్నఁడై
నారతిఁ దేవువే కడువినం బ్రయమయ్యెను నామ నింతయుకొ. 459
- చ. పలుచనిమేను నిబ్బరపుఁ బ్రాయమువాఁడవు కంచి కెప్పుడం
గలిగినరెడ్డివిం గొనఁగఁ గర్తవు కాపుర మెచ్చునిన్ను నే
వెలయెలనాగ పిల్వ దది వేడుకఁబోలిన నీకుఁ జిత్తమే
పొలఁతుకమీఁద నుండు నిది బొంకక నాకెఱుంగఁగఁజెప్పయా. 460
- క. తడవులనుండియు నిది ని, న్నడిగెద నని యుండు నుజుతు ననుటయుఁ గాఁపుం
గొడుకు విడియంపుసొంపుం, జడుపుం బెనఁగొనఁగ నప్పిసానికి ననియొకొ. 461
- ఉ. ధీరత మంచిదానిపగిదికొ వ్యుగురీతుల వేడిమాట లే
తీరుననైనఁ బిల్చుకొని తిట్టుదుఁ గొట్టుగు నంచుఁ జూచెదే
యూరకయన్న జాల్యెఱుతు నుండు మొఱుంగుదు నిన్నుఁబోల ది
ప్రేరడ మిట్టిగోల కఱిఁగింపక యెవ్వరితోడఁ జెప్పదుకొ. 462
- క. నావిని వెండియు నలయి, చ్ఛానతి పతిఁ జూచి పలికె సుసత శేనై
కావలెనని వేడుగునట, నావలనం గనలుపుట్టునా యింతైనకొ. 463
- క. వేడుకపుట్టెడు విన నా, తోడుసుమీ చెప్పకున్న దోషములేదే
చేడియఁ బోయితి ఐనఁ జలివీరే కృషీవఁడు నవ్వి వెలఁదికి ననియొకొ. 464
- ఉ. ఒట్టపు సత్య మేనెఱుంగ నొండొకబోగముదానిఁ గాంచికా
పట్టణమందుఁ గూడి గడపై మననాకట నాడి పద్యముం
గట్టినవీటిలంజగుతీగాఁ దిరుగాడ నెఱుంగవేమొ నా
చుట్టటికంబునం బ్రయమును మ్మిక మాటలు వేయునేటికికొ. 465
- ఉ. నావిని గోరగింప నయనంబులు విసుగురితాఞ్ఞోష్టయై
యావెడమాయలాడి యను నాతని కోరి మొఱుంగుబోడులే
కైవడినైన వేడుగురుగాదె మొఱుంగు లెఱుంగఁగోరువా
రై వినరానిమాట లకటా మగవానికిఁ జెప్పవచ్చునే. 466
- క. దాపురము లేక యీక్రియ, గాపురములు నేయుచున్నగరితలతో నీ
తీపురములు వాక్రుత్తురె, కాపుల నినుపంటివారిఁ గానవె తులువా. 467

- క. అని కలసి పులుకుపులుకునఁ, దనుకాడం జూడఁబట్టి తన్నెం గొట్టె
దనివిననఁ దిట్టె ననలుం, గొనలుగ రొద మగని దగనికొండాటమునక. 468
- ఉ. కావర మెత్తి యిట్లు తనుఁ గాటియఁబెట్టుచు నున్నదాని ని
చ్చావతిఁ జూచి లేచి రభసంబున రెడ్డవపల్కె నోసి నీ
చేప యెరింగికాదె మును జెప్పక గుంజిలిపెట్టియున్ని నీ
వే మిదన్న వేఁడుకొనవే మటియేనయి చెప్పినాఁడనే. 469
- క. నాతోడని నన్నడుగుట, యీతెగుదెంపునకు ముగిసె నిఁక నేమనుచుక
రాతికొడు కతఁడు హుసం, జాతకిజాతాత్మికతినశయమునఁ జటిచెక. 470
- ప. ఇట్లువేర్లుపడి దండతాడితభుజంగియుంబోలె నమ్మాహనాంగి నింగిముట్టినయలు
కం బట్టిన సీకవీడి నిలువంబడి యిలువెలువడి. 471
- క. ఆడికలం బడితినొ ఱం, కాడితినో యిల్లు ముంగిలననో తటితోఁ
గూడననొ నీళ్లవననో, కూడునె యిల్లాలి నన్నుఁ గొట్టం దిట్టెక. 472
- క. విరసమునఁ గొట్టుపడి నా, సరిగరితలలోన బ్రతుక నైఁతునె మఱినే
గురె బోదు త్రాటఁబోదుక, ధరియింతునె నైఁపు మింతదడ వివోటక. 473
- క. ననుఁ గన్నతల్లి ప్రజలకు, వినిపించినపిదప నయమ పెనఁ బుట్టిల్లం
దునికి యటకేగు కైతప, మన నుపవల్ల భునినికటమున కదిపోయెక. 474
- క. ఏతెంచి నిర్దిరుద్ద, ప్రీతి న్నడిమంతుఁ గ్రచ్చి బిగికాఁగిటప్పా
జ్ఞాతపృథుప్రథనంబున, శాతోదరి పెనఁగె రెండుజా లవ్వేళన్. 675
- క. విసువక చను నెనుకెడున, ప్పసిపాఁపఁడు తల్లి దాఁపుఁ బాయుటఁ గడువె
(క్కుసమున నాఁకలి గొని తా,) నసురుసురై చెవులు గీండు మన వాపోయెన్. 476
- ప. అయ్యేడ్డు విని యుపపతికి నయ్యువతి యిట్లనియె. 477
- చ. అడలెడుఁ జంటిపాఁపఁ డదె యాకొని వానికి నేను జన్నుబా
లిడి చనుదెంతు నింటిమగఁ డింతయెఱుంగకయుండ నీవు నా
యెడన వసించి యేమినిసువేడ్చెడు రెడ్డన నాకుఁ దెల్పుమం
చడుగు మతండు చంటికొఱకై యని నిస్కృప మొప్పుఁ జెప్పెడున్. 478
- ఉ. చెప్పినఁ దల్లి యెందరిగఁ జిన్నికుమారుని డించి సర్వముం
జెప్పఁగదయ్యి యిర్విధముచిత్రము నాకని వేఁడు మాతఁ డి
ట్లాప్పనిమోముతో నను దురుష్టలఁ బల్కుచు మంకుబుద్ధియే
తప్పునులేమి నిల్వెడలి తల్లిగృహంబున కేగ వంతగన్. 479
- క. నావిని మాయాతనితో, నీనను గుతు విడిచిపోయెనే యకటా నీ
దేవియుఁ బుట్టింటికి న, యోధా వెలదని మాన్ప కెట్టులుండితి విచటన్. 480

ఉ. ఐన నిఁకేమి నేయఁగల మాకట నేడుకుమారుఁబట్టుటై
ట్టినిశి యోసరించి నిలు మోపు మదీయవధూటి వచ్చి నీ
కానకకన్నపట్టి కిడుఁగాని ఘన స్తనగుగ్ధ మంచు స
న్నాన మెల్లర్ప నాడు మనుమానములే కతఁ డోసరించినన్. 481

ఏ. పంతులు చెల్లించుకొనుదాన నని చెప్పిన మణిమంతుం డమ్మటలు కాఁపుకొడుగున
కఱింగించె నెఱింగించిన. 482

ఉ. ఉండెదఁ జెప్పినట్లు నిలుపోపనియాఁకట నేడ్చి యేడ్చి య
క్కండైనంతిపాఁపఁ దిప్పుడేసుగునో మఱిలేరు బిడ్డ లా
క్కం డిదె వీఁడు నాకొడుకు గాఁడు భవ తైవయ్యుండు సత్కృపా
మండన వీఁడఁ బ్రోచికొనుమా యని హాళిఁ డోసరించినన్. 483

క. ఆప్పులువచెను జారుని, గుప్పటిముసు కలవరించి తోరపుమురిపం
బుప్పతిలఁ గుఁనుకునడలం, జొ ప్పేర్పడకుండ దనశిశువుకడ కరిగెన్. 484

తే. ఆరిగి పెరిగినయాఁకట నఱిచి యఱిచి, యేడ్పు విడువనితనపట్టి నెత్తి పట్టి
కులికి చన్నిచ్చి పొత్తిపొత్తుల నమర్చి, మగనికెంఁగేల జెనకి యప్పుగున నెడలె.

క. ఆలరితనమున లీలం, గేలం దను జెనకి చనినగిరికుచ తనయ
ల్లాలని తెలియక పరుని, ల్లాలని యాచెడ్డిబిడ్డఁ డడరు విరాళిన్. 486

శా. రావే నల్లనిగుమ్మ నీవనుచు నారాటంబునన్ రెడ్డి నా
నావిభ్రాంతులఁ గుబ్బతిల్లు నెడ దోన న్ని నకతుండు కీ
శ్వావైచెం గొఱకచ్చులం బొడిచెఁ గాలం గేల మర్దించె నా
పోవ నన్నెటఁ గొట్టెఁ దిట్టెఁ జిటునిప్పు ల్రాల్చి నేత్రంబులన్. 487

క. చేసెడువలరాయనికై, కాసములకుఁ గాక జడిసెఁ గాపుంగొడు కా
లో నుదతిఁ దెచ్చుటకు ని, ద్రాసత్తుని మీఁటెఁ జన్నుద్రావెడుకొడుకున్. 488

క. మీటుటయు మిట్టిపడి య, చోట న్రధిరంబు గ్రమ్మ స్రుష్కచు నొడ లా
రాటపడఁ జంటిపాఁడు, కాటుకకన్నీరుదొరుగఁ గావున నేడ్చెన్. 489

ఏ. అయ్యెడ్డు విని యిచ్చాపతి యువపతి కిట్లనియె. 490

క. కొడుకుంగుఱ్ఱకుఁ జనుబా, లిడి నీతో రతులఁ దెనఁగ నేతెంచుచు నా
కడకేలం దాఁకించితి, గడుదెలికపుట్టి పొఱలఁగా మారెడ్డిన్. 491

చ. తమకముపుట్టి నేఁ డదికతంబున రెడ్డన నిద్రఁబోవులేఁ
గొమరుని నేడిపించె నదిగో తిరుగంబడి చ న్నొసంగి ర
మ్ము మరల నంచు వన్నటకుఁ బొమ్మని నీవనుపం దృఢానూరా
గమునఁ బ్రియంబుఁ జెప్పి నను గొఁగిటఁజేర్చి సుఖించుదానిన్. 492

- క. పోరం శూచ్యైఃగదయ్య యాఁకటికి నీపుత్రుం డయో యింటికిం
కారాదా రెడిసాని యిట్లలమఱం గాబట్టఁగా వచ్చునే
దూరక్షోణి వసింపుచన్నొసఁగఁబుత్తుం గూర్చినిల్లాల నీ
తూరిక లోపలికందుఁ బల్కు మతఁడుండుం గొంది నంచాడినన్. 493
- క. కలితనమునఁ జని యలనా, పలుకుం బంతంబు చెల్లుబడిగా రెడ్డిక
గలసి యొకముడుపుఁ గైకొని, పిలిచిన నీకిత్తు నేరపెట్టుదు మగనికా. 494
- చ. అని యప్పు డప్పిసాలి మణిమంతుం దఱిమిన నతం డది పలుకుమన్నట్లు పలికె
నమ్మటలు విని కర్షకుం డుత్కర్షింపుచు నిట్లనియె. 495
- క. ఎడఁగుగ నుండెఁ దనమే, నృపకెడు మణిపసులనంటివారము చనుబా
లిడుఁగాని పుణ్యమయ్యెడు, విడనాడక యిటకుఁ బనుపవే యిల్లాలిన్. 496
- క. నానానిమాటలకు లో,లో వెడవెడ నగుదు నింటిలోపలి కలయి
చ్చావతి పోయెం బోయినఁ, గోవరపుంబ్రేమఁ గాపుకొడు కవ్వేళన్. 497
- ఉ. కీ లగలించిపట్టి రతికిం బిటుబీకులుసేయ లోనుగా
కాలరిజంత నేఁజెడితి నమ్మక సిగ్గులవాఁడవోదు నీ
యాలనె వింతదాన మగనాల నయో తెకతేఱ నన్నుఁ బ్రా
ల్లాలపఁ జూచెదో తెగర మామగవార లెఱింగిరేనియన్. 498
- ఉ. మేనికెఁ జేటుగాదె పులిమిసల నుయ్యెలలూఁగ మాననే
గానటువంటిదానఁ గొఱగానిపను ల్దలమిఁదవచ్చునే
రానికఁజాలుఁ జే విడువరా యని మాత్తరంబున న్నరో
జానన పల్కినక హరికుఁ డాజగఱాఁగకుఁ బ్రీతి నిట్లనెకా. 499
- క. ఇటువంటిదాన వేలా, చిటిపాటికేం గేల నన్నుఁ జెనకితి నినుబా
యట ప్రాణంబులఁ బాయుట, కుటిలాలక కరుణలేదకో యిట్లాడన్. 500
- క. అని బాఁతిఁబాఁతిపెట్టిన, పెనుబ్రాతెవరాలసోలఁ బెకలించి ఘన
స్తన కిచ్చి క్రచ్చి కాఁగిట, నెనయించెం బంచబాణుఁ డెనకొల్పంగకా. 501
- క. అది యత్రైఱఁగున నతినికా, గదియంబడనిచ్చి వెఱపుగలదానిగతికా
గుదులొకొను నేలబుసకొ, త్రైద వను నేనెట్లుచేపడితి నను నడచున్. 502
- క. పోవలె పడిగా పడిగా, లేవయ్యా ప్రక్కలోన లేకుంటే నేఁ
గావఁడు మగఁడని యలయి, చ్చావతి కర్షకునిఁ గ్రోచెఁ జదిలబడఁగకా. 503
- చ. కరాపారంబుకంటె మున్నుగా లేచి యప్పలువచెలవ కన్నులసాం పామతింపఁ
జని విత్తిమిచ్చి పంకంబు చెల్లెఁగదా యని జారుని నిజకరంబునం జఱిచి చక్కిలి

గింతపెట్టె నప్పుడు చతుర్థటికావశేషంబుగా రాత్రి చనియె దిక్కులు ప్రకాశ
ప్రతీతిం బొందె బిచ్చుకలు పిచపిచ మనియె గాకంబులు గూకలిడియె దధిమ
ధనఘమఘమధ్వానంబులు పెరసె గోపత్సకోలాహలంబులు విననయ్యె నయ్యెడ
గృహంబు వెడలి పెరడు చొచ్చి వచ్చుటకు విహారగ్రంథంబు పోయిన గనుజేను
కునియండి. 504

క. ఆపు డిచ్చావతి యవ్వో, నుపన్లుభు నిలువఁబనిచి యోడక యిలుసా
చ్చి పొడవుగల మచ్చుపయిం, గపటన్యాపార మమరగాఁ గూర్చుండెన్. 505

క. పాలికుం డాలోపల లో, పలికిం జనుదెంచి మచ్చుపైఁ దనయిల్లాల్
నిలిచినతెఱఁ గెఱుం గక యపు, డిలువెడలినబుద్ధి నిశ్చయించి కనువోన్. 506

ఉ. ఈలుపు వంగడంబు గల దీజవరాలని యోలి రొక్కరొ
క్కాలిడి యెట్టిఁంపు తడక న్వరియించితి దీని నక్కటా
చాలు సహింప దీచెనఁటిసంగతి యొండొకమాయుపన్నియో
యాలరిజంతఁ జంపి సుఖి నై యొకిదిక్కునఁ బెండ్లియాడెదన్. 507

చ. అని హుమ్మని యాడుగఱిచి మీసంబులు దీటుచుండ నయ్యండజయన మచ్చు
డిగ్గ నుఱికి యెగుర నిలువంబడి యిట్లనియె. 508

ఉ. ఈలుపు వంగడంబు గలచే మముబోంట్లకు నీమఁగాక రొ
క్కాలిడి యిట్టిఁంపుతడక న్వరియించుట రోతగాదెనీ
కేలసహింతు నన్ను మడియింపు మొకానొకవోటఁ బెండ్లిగ
వ్చాలసె నీకు నేఁ దగునునా చను నీ కిటులాడ నిచ్చులున్. 509

ఉ. నిక్కము రెడ్డిబిడ్డవని నిన్న నమ్మి గృహంబుఁ జేరి యీ
దిక్కున నున్న హస్త్రసుదతి స్తుకుపిచ్చి రమించినాడె వి
త్తైక్కలిఁంపు నాకుఁ గలదె యని ముందలఁ బట్టి యాడ్చి యీ
రక్కెను దన్నె ముక్కు చెదరం జరణంబున వారి నెవ్వడిన్. 510

ఉ. తన్నిన వాఁడు తచ్చరణతామరసంబుల వ్రాలి నిన్ను నే
మన్నది లేదు నావలన నన్నియు నేరము లోర్పుకొమ్మ నా
పిన్నతనం బొకళ్లచెవిఁ బెట్టకు పెట్టిన సిగ్గువోవు నా
వన్నియనన్నమా నగరివారికి దండుగఁ బెట్ట ని య్దుగున్. 511

క. చెఱుపకుము కాపురంబని, పటిపరి యగుతొల్లి నట్లు ప్రార్థింపంగాఁ
గుఱఁగట నేగుచుఁ దలవరు, లరిమరికర్షకునిమాట లాలించి తగన్. 512

క. గిలకలువై చిన గుడియలు, ఘుఘులు నూఁదికినుచుఁ గదియం జని యీ
హలికునిఁ గొని చని గుఱచీ, తలపల్ల భుమ్రాలు నిలుపఁ దప్పేర్పడఁగన్. 513

- క. నరపతి దండుగఁ గొని య, ప్పురి వెడలం గొట్టి నపుడు భువనచరాదు
శృరియాలగు నీకు నుదా, హరణం బిది యనుచు వానరాగ్రణి చెప్పెన్. 514
- వ. చెప్పి వెండియు బహుమానుండు. 515
- క. తులువా నీయిల్లా ల, య్యలి వేణికిఁ దోడుబోయినది దానిమ్మనో
త్తులకుఁ దెగఁజూచితివి నీ, తలచ్రెవ్వను బొలిసిపోయెదవు తరువాతన్. 516
- క. చేపడినసొమ్ము మారం, దై పోయె న్నోసమయ్యె నని యంతస్సం
తాపమునఁ బొక్కి సొఱలకు, మీపాటిం బొమ్ము చాలు నింటికిఁ గ్రకచా. 517
- క క్రించామూఢుని నిను ద, క్కించుట యన నెంత సింధుకీలమునన్
వంచంపఁబడదె మున్నొక, వంచక మభిజాతకమరవల్లభుచేతన్. 518
- క. నావిని కాననచరగో, త్రావరు నీక్షించి పలికెఁ గ్రకఁబుఁడు నయవి
ద్యావై భవగుణసుభగం, భావుక వివరింపు మాయుపాఖ్యానంబున్. 519
- ఆ. కుటిలుఁ డప్రయోజకుఁడు వీఁడు వీనితో, నేటిజోలి నమ్మబోఁటి కనక
వివరపుట్టఁజెప్పవే నిష్కళంకస్వ, భావ నావుఁ డలరి ప్లవగవిభుఁడు. 520
- వ క్రకమనకు నక్కఱఁ జెప్పంవొకఁగె. 521
- నీ. కలిగిట్టు మోఁదుగు కానుఁగు గలుగువావిలి మేడి నేరేడు నెలగు బలును
మట్టి మంకెన మద్ది మారేడు బూరుగు గోరంట లొద్దుగు క్రోవి రావి
జావ్విమామిడి జీడి సురుగుడు మోఁగుపాపట చంద్ర పసిరిక పాల రేల
పొన్న బొబ్బుగు పోక పొగడ దాడిమ మిప్పు గుముడందు గురువింద గోను రేను
తే. చిల్ల చింత మొగలి చీకె రాజుగ, నిప్పు తప్పు తుమకి నెమ్మి జమ్మి
వేగి వేము మొదలుగాఁ గలవ్రాకుల, కాన నగురు నొక్క కాన మొఱయు. 522
- వ. కరపుటికాంతరాళమథుక క్రమణాయితసింధుసర్వతః
పరివృతకృత్పయోదములు వాసిన దద్ధటజాన్యపాణిజ
ర్ష రితిములై నభోగతికిఁ జాలక పల్వలము ల్భజించె నాఁ
గర మారు న్నమగ్రబలకాయము లవ్వనికాలులాయనుల్. 523
- ఉ. ఆహృతజంతుభేషణబలాభ్యుదయాప్తి గుహామరక్తి గో
త్రాహిత్యాత్తి వజ్రకఠినాతిశయాకృతి శౌర్యగర్వర
భాహమికం బ్రసిద్ధరుచిరామృతపాఠణజంభదానవో
త్సాహవిఘాతించదమునఁ దద్గహనంబునఁ గ్రాలుబెబ్బులుల్. 524
- మ చరణప్రాంతచరిష్ణువు ల్నిరుపమోచ్చస్థానసంక్రీడన
స్ఫురణం జన్మఘనత్వమంద నరుదెంచుం గీడు మీ కంచు మ

- త్వరబుద్ధిం బలఁ జించుమేఘముల దంత్రోటికోటిం జలా
హరణారంభణజ్వంభణంబులు దదీయవ్యాళశుండాంబుల్. 525
- మ. తనరస్తుల్కు విసంభవాండభువనధ్వాంతచ్చిదాచంచువు
ల్వినఁజెప్ప నైఘం గీమహాతిమిరపాలి నిచ్చిపోఁ దోలలే
ఎని రథోత్థితరజోదర స్తిమితదీక్షాభోగుడై హేళిగ
నొన నగ్గోరతరాటవి న్ననునెలుంగు ల్లంపులై వేసవిన్. 526
- కా. పైపైఁ బ్రాణిపథప్రధానగుణ మొప్పుం గౌరగౌరద్యతుల్
దీపింప నివృషమాంబక భ్రమిం బ్రభీతిం జేయ నత్తుత్కటా
టోపం బుగ్గగజాహ్మతివ్యసనకంఠూలంబుగా నుండుగుం
పై పంచాస్యము లయ్యరణ్యమునఁ బంచాస్యప్రకారంబునన్. 527
- కా. క్రందై వెల్వడు ఘుఘ్మరథ్వనిపుదంగస్థాయిగాఁ దాలుని
ష్యందనూలవిశాలలాలనవరంబై యొప్పవశ్యంగోధతిం
జిందుల్ ద్రొక్కఁ గుడుంగరంగముల నిస్సీమత్విరాతి భ్రమిం
బందుల్ దిబ్బగయుచ్చిదాగుణపరిస్పందుల్ దదుగ్రాటనిన్. 528
- క. ఆలఘుతరవారిధారా, దళితి ప్రతికూల సకలధరణీభృత్యం
కులమై యొక సెలయే యి, పౌలమున జగదేకవీరుహోలిక నమరున్. 529
- ప. అది రామలక్ష్మణాలంకృతంబై సంచనటస్థానంబును సత్వసంపన్నంబై సమీర
ణంబును గజగవయి విచారయోగ్యంబై కిష్కింధానగరంబును నుపానీతపరమ
హంసంబై వేదాంతశాస్త్రంబును నఖండశబ్దక్రియానిరూపణంబై వ్యాకరణం
బును బ్రబోధితనిగమజాలంబై ధర్మంబును ఘనరసప్రధానంబై విద్యత్సృ
బంధంబు ననుకరించిన యమృతోప్రవాహంబున. 530
- క. నీతికళానిధిగలఁ దభి, జాతుం డనుకమరవిభుఁడు సంతతపంక
స్థాతృత నొందియు నచ్చుత, మాతం డేవంకఁ బంక మంటక తిరుగున్. 531
- కా. ఆతాఁజే లొక నాఁటిరేయి ధరణీవ్యాపారలిప్సాపరం
బై తానంబులఁ బాసి తీరశరత్పృణ్యావీధుల నిల్వ భూ
జాతచ్ఛాయలశీతలానిలకృతాంచద్యాలుకాలేఖికా
వ్రాతాభ్యగ్రముల నివృశ్యంఖలగతి న్వర్తించె పర్తింపఁగన్. 532
- చ. అఱిముఱి చిచ్చు నాఁ బొగులు నాఁకట బ్రుంగుడువంగుడై యొడల్
నుఱినుఱి స్రుక్క నయ్యడవిలో నొకనక్క. తటస్ఫుటంబులన్
బాఱియలఁ దోకఁ జొన్ని వెలిఘామికఁ దార్చిన యెండ్రీతండమల్
గొఱుకుచు పచ్చి పచ్చి యలకూర్చును గాంచి ప్రహృష్టచిత్తమై. 533

- క. ఘనరథిసంబునఁ గదియఁ, జనునపు డక్క మరవిభుఁడు స్వగతఃసంబున ని
ట్లని తలఁచె నివ్వఁగదాఁడ, ననియుండుదు నేటికుడును నది బొంకయ్యెన్. 534
- ఆ. సకలదుష్టజంతుసంక్రాంతజలదర్శ, నీమనుండు వెట్టచెట్టలేక
చెడుగుఁబాము గాముచేఁ బెద్దమీనచే, నీరుకుక్కచేత నెగడుచేత. 535
- ఆ. యోధ్యపురుష గ్రోవ్వి రోధోపసుంధర, కెగసి తెగినపగిది నిట్టులేల
జఃతలంబు విడిచి చనుచెంచి నాబుద్ధిపురుషమేయఁ జెట్ట బొందఁ గంటి 536
- క. కాలంబు దాఁట నెవ్వరు, చాలగు రని వగచి నిరవసాదవిసాద
జ్వాలం దూలి కబంధచ, లాంకరణంబు నపురుపాహితకందై. 537
- క. రాతింబలె నతినిశ్చల,రీతి నిలుచుటయుఁ గని గరియఃకుదా
ధాతురక్కశంబు జంబుక, మాతతదంష్ట్రీకలఁ గచ్చునాగ్రణిఁ బట్టెన్. 538
- క. పొదివి తెకలేఁక గలిగెం, గద నాకీకమ్మతేనెకరుఁడని దానికొ
దుదకోఱులు కోరలుపో, గొదలే కటునిఱుఁ బొరల్చి కొలుకుచు నుండెన్. 539
- క. విఱుగుట గానక సెరయం, దఱతఱకలువాఁడ గొంతిదడ పది గొటికెన్
గొటికిన నొగులదు పగులదు, చిఱుమొఱకలుపోయెఁ బుల్ల నీల దంతంబుల్. 540
- ఎ. ఇట్లు మృగధూర్తదశనదంశననిర్వీరకలితమర్తంబై యహూర్తంబు తినలో
నిట్లని వితిర్కించె. 541
- చ. జరుగదు రోసి పో విడువఁజాలదు వేసటలేక కోఱలం
గొటికెడు దీనికేమితుద గోరము వాటిలె నాయుపాయ మం
దఱుఁ గొనియాడ నిచ్చెనఁటినిక్క దటాలనఁ డక్కుఁ బెట్టియే
మఱక ననశ్వరం బయినమన్దఁ గాంచెద నీరుసొచ్చెదన్. 542
- క. అని నిశ్చయించి ధీర,త్వనిరూఢం డగుదుఁ గమరవరుఁ డానక్కెన్
గనుఁగొని యిట్లను నేలా,తను మయిన్ మల్లిపోయెదపు పినవెట్టిన్. 543
- క. మఱవక యేఁడుబుఘాఁడులు, గొటికిన నాయొడలు మృదువగునె నీకేలా
వెరవిడిచందము పుట్టెన్, దరిదీనికి వెరవుఁ జెప్పెద నివసు మర్థిన్. 544
- క. నానకమృదుమార్గమునకు, రానేరదు మేర నీచరణ మనఘా నా
పై నునిచి యేతదంబు, స్థానములోఁ బెట్టు కొంతదడ పట్లయినన్. 545
- క. చెన్నార నపుడు చేసిన, వెన్నవలె నైత్తినగుగు విపులవసానం
పన్నము నుమ్మి తను వాఁ, కొన్నమహాత్మువకు నీవు గుడునుఁగవచ్చున్. 546
- క. తనివిననఁ దినకపోవని, మనమునఁ దలపోసి రోసి మనుగడపై నీ
కనువైనవెరవుఁ జెప్పితి, నని కూర్మప్రవరుఁ డాడె నట్లాడుటయిన్. 547

- వ. అప్పులును సిద్ధాంతకరించి యవ్వంచకం బట్లచేసెఁజేసి ముచూర్తమాత్ర మూర
కుండ యయ్యభిజాతున కిట్లనియె. 548
- క. తడవయ్యె నీటిలో ని, న్నిడి మే నేమైన నానెనే తనివిననె
గుడువవలె నిజముఁ జెపుమా, జడియక నీ వనిన వారిసత్వము తనలోన్. 549
- క. ఈవంచకంబు నామా, యావాగురఁ జిక్క దక్క ననుపంచకమం
చావిర్భూతోత్కలికా, ప్రావృతమై యపుడు కచ్చపం బిట్లనియెన్. 550
- క. ఆసమోదక మంటఁగ నా, నె సమృద్ధము లంగకములు నీపాదముక్రిం
దిసుమంతనాన దెవ్విధి, మెనవెరు నీపంటి కెట్లుమృదువై యుండున్. 551
- క. మెత్తనగుఁగాని నీఘ్రము, గుత్తముగా వెన్నుద్రొక్కఁకొనియున్నపదం
బెత్తుము నీరంటఁగనలె, జిత్తము సుఖపారణావశీకరమైనన్. 552
- క. పోగుఁగఁబో యీ వాఁకట, జానేమిటికంచుఁ బలుక సంతుద్వాధా
జాగరణబుద్ధి జంబుక, మాగోచరుమాట నిశ్చయమా పొ మ్మనుమన్. 553
- క. పై దాదణముగ నూఁదిన, పాదము దివియుటయు గచ్చపము సంతోష
ప్రాదుర్భావప్రాప్తము, హోదంచద్యేగ మగుచు నురువడిఁ బలుకెన్. 554
- క. క్రకచా యీచాడ్వునన, క్కను మోసము గల్గియుండుఁగా మఱి నినుబోఁ
టికిఁ దగులుటెంత యని కీ, శకులాగ్రణి చెప్పి మఱియుఁ జలచరుఁ బలికెన్. 555
- క. వెడమాయనక్కమాటల, కడవికిఁ జని తిరిగి వచ్చి యప్పటియుం దా
నడవిఁ బడి బడుగువారిచే, గడతేజనగర్హభిము గాఁ జాము శతా. 556
- క. అనినవిని శింశుమారుఁడు, వనచరు నీక్షించి యింతవాఁడవు గాకుం
డిన ముదిసి ముప్పుదనుకొ, మనుచే యిది తెలియఁబలుకుమా వినవలతున్. 557
- వ. అని యడిగిన బహుమానుండు. 558
- సీ. కల దొకదుర్దాంతకాంతార మరవిందబంధుఘృణ్యంతిఁగి పాదపంబు
దీర్ఘదంష్ట్రాభిఖ్యుఁ జేజిల్లుమహోగ్రసింహ మనోన్ విససించియుండు
దానికి ఘటకాభిధానజంబుక మొకం డహరహం బౌత్తకృత్యము లొనర్చు
నట్లు కొండొకకాల మరిగినఁ గర్మానుకూలత ననదృశ్యమక్షిరోగ
తే మసృణితరవేదనాకంపమాన మగుచు, వెగ్గలంబైనధృతి జారి యగ్గజారి
పొలులు నాపొవు నఁమరుఁబొక్కుఁనొక్కు, బోదగిలఁబడు నిట్టూరుపులు నిగుడ్పు.
- క. ఈరీతిఁ గడుపునొప్పిం, గూరాకై యుడికి గోఁడు గుడుచుచు కుండా
లారి యొకనాఁడు నిజర, క్షౌరససంఘటకుఘటకుఁ గనుఁగొని పలికెన్. 559
- చ. తనదెసఁ జూచినాడెవకదా ఘటకా కటకాంతభూమికిం
జని మతిగోళనం బమరఁ జంపి శరీరము వ్రచ్చి లోపలం

- గనుఁగొననైన గర్దభముకందనగాయ గ్రహించి తెచ్చియి
చ్చి నిలుపువాసిపోఁ జలిదిఁ జేకొని యుండెడు జీవితంబులకే. 561
- చ. తడసినఁ జత్తుఁ బొమ్మనినఁ దచ్చరణంబుల సమ్మదంబునం
బడివడి లేచి యప్పనికిఁ బొట్టడి జంబుక మేగి యొక్కవో
గడుక్కళమైనదాని నొకగర్దభముం గని చేరి యిట్లునకే
బడలితి వేల రాసభ శుభంబగు నాకటిఁగింపవే యనకే. 562
- ఐ. గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 563
- క. చాకలవాని కధినమ్మనై కోకలు మోసి తెత్తు నాహవిధి
వ్యాకీర్ణప్రీతికుప, స్వీకృతి మేకే బ్రోతు నెట్లు చిక్కకయుండుకే. 564
- క. కొనఁ గనపాపకర్తుఁడు, తను నాహారాధివిధులఁ దనుపఁడు మేయన్
జననీఁడు కాలుగట్టు, న్ననుటయుఁ జమ్మటయుఁ గాదు మద్విధి మనఘా. 565
- ఉత్సాహ. మేను పొందుగాదు లేదు మేను సౌఖ్య మక్కటా
జైనవానిచేతిపేనుచందమైతి నంచు న
ప్ర్రాననంబుతోడనున్న వాత్స లేని నెయ్యముకే
గానరాఁ జెనంటిజంబుకంబు దాని కిట్లనెకే. 566
- మ. త్రకోకిల. కాఁగ నుంటివి గావు బీఁగువు గావు గర్దభముఖ్య నీ
కేలయివ్విధి నెవ్వచేఁ గృశియింపఁబోదము రమ్ము మ
తేల్చికాననశాద్వలంబులఁ గ్రీడస్పృగ మర్త్యసే
వాలఘుత్వము చాలు నీకు నవారివారితృణావళుల్. 567
- క. అని చెలువు గులుకుపలుమల, మనమూటించుటయుఁ దేటి మనజానన్దనం
బున నున్ని కష్ట మని ఖర, మనయందై నక్క బడి మహాటవి కరిగెకే. 568
- క. ఆరిగినఁ బరిచితపటసం, భరముకే ఖరము నివ్రము క్తబలగర్దభశే
ఖరముం గురవము ఖరముకే, హరిహలం బెత్తై నక్క యుక్కటికమునకే. 569
- క. నెఱిసరిగ దానిపైఁ బడి, కఱవకే లాఘవములేమి గాల్పిచ్చుచు న
ద్వీటుపం గదిసిన నత్తెఱి, గెఱిగి ఖరం బదరి తిరిగి యేగుచు నుండెన్. 570
- క. గునుకత్తుచున్న గాడిదె, గనుఁగొని సింహంబు వలిక ఘటమనితో నీ
చనుఖరము దరిమికొన నా, తనువున నడిలేగు తెమ్ము దగ్గఱజేరన్. 571
- చ. చనుమన వట్లకాక యని జంబుక మప్పుడు గర్దభంబుఁ జే
ర నరిగి యేలపోయెద కటా వసనంబులమోప బస్తున్
వనరఁగ వేడ్క యయ్యెడినొ నల్లిటువంటిబుద్ధు లివ్వనం
బునఁ గొన మేఁపు నీళ్లు గఱవో పతిమన్న న నీకుఁ జాలదో. 572
- ఐ. రమ్మనిన గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 573

క. కేసరివధ కుద్యోగముఁ, జేసిన నగ్గమక మెఱిగి చెలికాఁడా సఁ
త్రాసమునఁ దలఁగి వచ్చితి, గాసిలి ప్రాణములు తీవుగా యెవ్వరికిన్. 574

క. నావిని ఘటకుం డనుఁ దగ, నా వెరవఁగ నధిపుఁ డట్టివాఁడా నిను సఁ
భావించుట కి ట్లొరయుం, గా వచ్చుట యింగుకేల గళేవళమందన్. 575

చ. తవతప గ్రోత్రగ్రోత్ర యగుటం జనియించెను నీను నేఁడు రే
పపుటయు ముప్పు మీరఁ జనువంతయు నీయది కొంక నేల ర
మృషసరి మిప్పు డంచుఁ జను నాఖరము న్నరలించి తెచ్చి గొ
రవగుణ మెక్క నక్క మృగరాక్షి కటంబున బెట్టెఁదెట్టినన్. 576

తే కఱుసుకఱుసునఁ గుత్తుకఁ గఱిచి విఱిచి, నక్క నక్కఱఁజీరి శుండాల్వైరి
గర్దభము కుక్షిభేదించి కర్ణహృదయ, ముదయ దాహ్లాదమున దివ్య మోపననక.

ఐ. ఏను సెలయేటిజలంబు లానివచ్చెద ననిచెప్పి యడు గామడగా నరిగిన. 578

సీ. ఖరశరీరము విష్ణుగా గొప్పలగుదంతమంతసంఘంబులఁ గ్రుచ్చి త్రుచ్చి
మృగధూర్త మాకర్ణ హృదయంబు భేదించి యది యనర్హ్యం బగు తెఱిగి కాద
యతుఁరంహము సింహ మాశించె భక్షింప నత్యాజ్య మివ్వస్తు వనుమఁ దాన
భక్షించి పరిశుద్ధుపగిది నూరకయుండె నపుడు కంఠీరవి మరుగుదెంచి

తే. కొనవలయు నొప్పుగంబు దెచ్చునఁ గొంతు, కొనరులే కది పలిక నోకుంభివైరి
గర్దభాకారమున లేదు కర్ణహృదయ, మదియ కలిగిన నిన్నెల కదియవచ్చు. 579

సీ. అని నక్క తక్క కిట్లాడునూటలు యథార్థీకరించి యదల్పఁ దెరువులేమి
నుడిగఁ కేసరి యూరమండె నట్లావంచకము మహాకపటవ్యాములు నమ్మి
గహనమండలి సొచ్చి క్రమ్మఱ మఱియు నేతెంచి దుర్వాధితిద్విరదవైరిఁ
జేరి తద్దంష్ట్రులదోరినఖరముగాఁ దలఁపకు నన్నని బలిముఖుండు

తే. పుటక సేమియు ననక యజ్జలచరుండు, లబ్ధనాశవృధాజాతలఘగుణేత
రావిలపిపాస దీటు నీ రానిచనియె, నద్భుతత్వరతోడ నిల్లాలిఁ జూడ. 580

క. అని విష్ణుకర్ణుఁ డాదర, మునఁ జెప్పినరాజసుతులు ముదమున గురునిన్
గనుఁగొని పంచమతంత్రం, బనఘా మాతోడఁ జెప్పుమని యడుగుటయున్. 581

మ. అతి హృద్యోద్ధృప్తమాహా భక్తినతదివ్యవ్రాహ్మ విధ్యుర్జిత
క్రతుపుంజార్చితపాద పరితపటుప్రహ్లాద పుణ్యవైతా
యతనాధ్వన్య జగత్ప్రయోధరణవిద్యాభవ్య త్రయ్యంతకీ
ర్తితపీతాంబర కృత్తిధారణకు గాధివ్యాధినిర్వారణా. 582

క. ఆద్యతశుకముక్తిమహా, పాదపక్షిసలాయమానపదయుగనానా
వేదశిరఃప్రసవప్రా, సాదవ్యాపారదీవజనమందారా.

563

మాలిని. చారిముఖసురమూర్తివ్యస్తపాదాంబుజాతా

పరహితరతీధామప్రాంతయుక్వారిజాతా

పరుషతిరవిలోకప్రాంశుధూతారిజాతా

చరణశరణదత్తాజాగరూక్షకచేతా.

564

గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధసరససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలసుకవిస్తు
తిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపద్మశర్వరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపరాయణధిక్కుతనీహారపద్మతరాజకుమార నిస్సహాయప్రబంధనిర్మాణ భోజ
భూదార సుధామగుర భారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బైన పంచతంత్రంబున
లబ్ధినాశం బన్నది చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము

పంచమాశ్వాసము.

హిమగుప్తీయతనయా

మోహస్నేహోపలోకముగ్ధభ్రమర

పూహసముపాస్యసిద్ధ

వ్యాహృతిమధుముఖసరోజ హరిహరనాథా.

1

ఎ. దేవా యసమీక్ష్యకారిత్యాభిధానం బగుపంచమతంత్ర మాకర్ణింపు మధీతనీతిశా
ప్రమర్తం డగువిష్ణుశర్తుండు సుదర్శనమూర్తు కిట్టనియె.

2

క. ఆపరీక్షితం బకార్యము, సుపరీక్షిత మభిమతంబు సురి మైన్వరి క
య్యపరీక్షితవిధిఁ గాదా, యుపతాపము పుట్టె విప్రయువతికిఁ బతికి.

3

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రనిఁ జూచి పలికి రది వీనులవిం
దై వెలయుఁగ నీకథఁ జెప్పుమా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియె.

4

సీ. గౌడదేశంబునఁ గలఁ డాగమభ్యాసజడుఁడు విప్రుఁడు దేవశర్మ యనఁగ
నతఁడు సోమసుధాత్మ సుత యాజ్ఞ సేని నాఁ బెంపొందుకులకన్యఁ బెండ్లియయ్యె
సంతులే కలశరజ్జలజలోచన తాయి గన్నతాతికిఁగుండు గన్నగుంటి
కఱఁగుదు మఱుగుదు నెవ్వరే ప్రతిములఁ జెప్పి రాప్రతిములఁ జేకొనుచును

తే. సుతులఁ గనిపెంచుగరితలఁ జూచి యేచి, యిచ్చ ముచ్చట నొందుచు నిట్టులుండఁ
గొంతగాలంబు వోయిన గొడ్డువీగి, కాంతిజిత హేమసుమగర్భగర్భమయ్యె.

5

సీ. ఓఁకర బలిసె జిట్టుమలసందడి మించెఁ గలకవాతఁగ పోలఫలకయ్యగలి
బుద్ధిమద్భక్షణంబునకు నువ్వీకులూఁకె రక్తిచామనమేన అచ్చజేసెఁ
గాలిను గురకుచాగ్రములఁ బాలెము డిగ్గె గార్యంబునకు బొత్తుకట్టె నడుము
నిద్రారతి ప్రీతి నేత్రంబులకుఁ గల్గె మురింబు ముంగర మోసులెత్తె

తే. నరుచి యాహారముఖముల నడ్డగించె, మధురరుచులకు నెదురెక్కు మానసంబు

నిర్భరశ్రాంతి నడకల నెఁవఱొగియె, నక్కరంగత్రణకఁ జీర చిక్కుటయును.

6

- క. ఈలక్షణములలీలక, చూలాలై యున్నజాయ సుగుణనికాయక
వేలాతీత ప్రీతిం, బాలితనిజగోత్ర సమిపతి యిట్లనియెక.
- క. దైవముకృప గలదానవు, గా వంధ్యాత్వంబు వీడెగా నీతికళా
కోవిదుడగుసుతుఁ గనియెదు, గా వంశము పృథ్విబొందఁగా నా కనుచుక.
- చ. మనోరథంబునం బొట్టుపాజలగుమగనిం గని నగుమొగంబున ఘటప్రతిభటస్తన
యిట్లనియె.
- క. బహుళమనోరథభీషణ, గహనంబునఁ జిక్కి వెడలఁ గాననినీచో
తృహనుఁడు చనునక్తురజః, పిహితుం డగుసోమశర్మ పితచందమునక.
- క. నావిని దేవికి విపులా, దేవుం డిట్లనియె గుణవతి యెట్లెట్టా
నీపికథ నాతోఁ జెపు, మా వినియెద ననినఁ బతికి మానిని పలికెక.
- నీ కలఁడు దాశార్థభూతలమున నత్యర్థసారశర్మఁడు సోమశర్మ యనఁగ
నతనికి నెనమండ్రుసుతు లంగులో నగ్రపుత్రుండు పిత్రన్నభోక్త వాఁడు
కడుపారఁ గృష్ణపక్షత్రాధమున నొక్క భూమినిర్జరుగృహంబున భుజించి
యొకసక్తుఘటము పై తృకకర్తచే గొని చని విజనప్రదేశమున నిలిచి
- తే. ఘటము గలయంపిగా నీరుగా విపంచెఁ, బటిచి శయనించియెఱుగుగాఁ బాణి నిలిపి
యట్లు లరమోడ్చి ధనన్యధనై చరింతు, నని దురంతోద్వయంబుననతఁడు దలచె
- నీ. అదన నీసక్తు వమ్మెద నమ్మి యొకమేఁక గొనియెదఁ గొనఁగొని కొనిన మంద
నేలేట నొకరెంటి నీనెడునవియును నవియు వానికిఁ బుట్టినవియు నీన
బహువత్సరములకు బహుసహస్రంబులై నెగఁడెడువాని నన్నింటి విలిచి
సంతరించెద భేనుకత మది పెట్టినకోడెలచే ధారఁ గొనిన చేప
- తే. విరివిగాఢైరు విత్తింతు వేళ్ళుగొలుచు, గాఁగ మామకసస్యము ల్లడుగులిందు
పంటకొలుచవ్వి కూర్తు నపారధనము, ధనికుఁ డనినాకు నొకఁడిచ్చుఁ దనకుమారి
- క. దొడ్డతన మరసి యీక్రియ, గడ్డాయం బనిన విప్రకన్యకపలనక
గొడ్డ కొకకుతునిఁ గని యా, బిడ్డని మాసోమశర్మ పేరే యిడుచుక.
- క. ఆయర్భకుఁ షొర్జితగతి, హయనపరిమితవయస్కుఁ డగుఁ బోషింపక
సాయంతనమున గృహకా, రాయత్తమనీషభామ యజ్ఞాలకునిక.
- క. కరుణఁ దనచంక నిడఁకొని, యరుగక యటువైచి పోవు ననునాలో భూ
సురుఁ డీపన్నిద్రాసం, భరముద్రితనయనుఁ డగుచు మఱియాలొనక.
- క. భేనువు లేతెంచిన నలు, లైన న్వడిఁ ద్రొక్కు నాత్మజానిఁ దేవోనీ
వీని నిటువైచి పోఁదగు, నే నీచంకికు భరంబె నిసువానుకొనక.
- క. అని కలవిరించి లగుడమఁ, గొని త్రిప్పవచి నిట్కవంబు కులకతి యనుచుక
జనఁటిధరాసురుఁ డాగ్రహ, మన సక్తఘటంబు భిన్నములుగా వైచెక.

- వ. సత్తమాల్లపాంధూకృతుండును విసదవిన్వాలుండును నయ్యె నిది మనోరథరాజ్య
పాలనఫలం బనిచెప్పి యప్పల్లవాధర సుముహూర్తంబునఁ గుమారుం గాంచి
పంచమదిసంబున. 19
- క. ఆత్మలరేనికుమారునిఁ, బొత్తులలో నునిచి గూర్చి బురుషుని రక్షా
వృత్తికి నియమించి ధరాభృత్తులలోఁ జ జనసిగృహమున కరిగెన్. 20
- క. ఆలోఁ బెంపుడునకులము, బాలునకుం గాపువెట్టి బ్రాహ్మణుఁడు నికే
తాళిందమునకుఁ జనియెం, గాలోరగ మపుడు బిలముఖము వెలువడుచున్. 21
- క. ఆలభామిసురతనూభవు, తలమంబునఁ బజన నూర్చి తిక్కోనమా
కులమై నకులము చిలువన్, బంబాతన్ గణవి ద్రుంచి పాటగవై చెన్. 22
- ఉ. ఆనమయంబున న్నహిసురాగ్రణి పుత్రుఁ దలంచి గాఢసం
త్రాసముచేర్చి లోఁగిటికి గ్రమ్మర వచ్చుచు నంపఁ జూచి యు
ల్లాసంసం బెల్ల నకులంబు ఖణి ప్రసదప్రపంకిసం
భాసితవక్త్రమై యెగురఁ బర్వ పదాబ్జములం బ్రవంగినన్. 23
- చ. ప్రకటభుజంగకుశుతజవంకవిలి న్నముఖంబు నమ్మచో
నకులముఁ జూచి భూమిసురుఁ డాహతభీతపరీతిచి త్తుండై
యొకగడ నేపు రిమ్మగొని యుండి పదంపడి తేతీ నిప్పురీ
క్షుకుఁ డసమాక్ష్యకరియును గావున రోషపశుండు గావునన్. 24
- క. తిప్పగు చంపె న్వదనము, చెప్పక చెప్పెడును రక్తిసిక్తింబులు నా
కుప్పకలువోడిఁ గలిగిన, యిప్పాపని దీనికేన యిచ్చితి మెనవన్. 25
- క. సతిమాట మీర కస్త, తుస్తితుదగ్గఱఁ గాచియుండఁజూచిన నీదు
స్థితి నెప్పునె నాకుత్సిత, మతిగూల న్నకుల ముచితమా కావలెకెన్. 26
- క. ఆని కన్నుల జేవుఱుగీ, ల్కూన లగుడం బైత్త విసరికొట్టిన వెలెకెన్
గనుగ్రుడ్లు వెడల నొప్పిం, బనివి యహో నకుల మపుడు ప్రాణము విడిచెన్. 27
- చ. నకులముఁ జంపి పోయి నదనంబున భూమిసురుండు గన్గొనం
జికిలిమడుంగుపానుపునఁ బెక్కుచెమర్పక యున్నపుత్రకున్
బ్రకటభుజంగభంగములఁ బ్రాంతమునం గని తీవ్వఁబోయి యే
టికి నిటువేసితిం గలువరించి యయో నను రోయ నుత్తమల్. 28
- వ. అని యదంతాడనంబుఁ జేసికొనుచు బ్రాహ్మణుం డుచ్చైశ్చనంబున రోదనంబు
నేయందొడంగె నక్కలకలంబు చేరువఁ బుట్టినింటనునికింజేసి యాకర్షించి యాజ్ఞ నే
ని గృహంబునకు వచ్చి బ్రాణేశ్వరు నాలోకించి. 29
- క. కడిఖండ లై నపామె, క్కడిది కడుంజ్రేమఁ బెంపఁగా రాజలుపెం
పుడునకుల మేలపాలిసెం, దడయక నీ కటికడైదవు చెపు వనమా. 30

- ఉ. నావిని బ్రాహ్మణుం డనియె నన్నుఁ బ్రయత్న మెలర్పఁ బట్టికొ
గావలిఁబెట్టి పుట్టినలు గాల్పఁగ నీవటుబోవ నేను నా
లో వివరంబు మాలి మృగలోచన ముంగిసనే కిశోరర
క్షావిధి కొప్ప నేర్పఱిచి జాతీతి మందిర బాహ్యభూమికిన్. 31
- క. మంగియును మన్నియొగము, నం గదలక కాచియుండ నందును నాలో
నం గాలసర్ప మరుడే, రం గని భవదీయపుత్రరక్షాబుద్ధిన్. 32
- క. తలఁ గొటికి నటికి భుజగ, జ్వలదస్త్రరసాతిర క్షవదనముతో ద
పులై కెగురువచ్చి నమలము, కలకంఠీ పెనఁగదొంగఁగె గాళ్ళకొ ప్రేళ్ళకొ. 33
- తే. అపుడు పన్నగరక్తసిక్తాననంబు, బభ్రునేత్రంబుఁ గని గుండె పగిలి నొగిలి
తనయు నిర్జించెనొక కీటితాలి మనుచు, నువిదలగు డాభిహతి దీనియునురుఁగొంటి. 34
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నిశాచరుడఁగాక బ్రాహ్మణుడనె యం
చాయన యేడ్చుమఁ జెప్పిన, నాయభినిభయాన భిన్నయై మూర్ఖిలైన్. 35
- చ. మూర్ఖిల్లి యెట్లకలపం నేటి కిన్నీరు కిరతిలంబునం దుడిచికొనుచు సతి పతికి
గద్గదస్వరయై యిల్లనియె. 36
- క. కుపరీక్షితము కుదృష్టము, కుపరామృష్టంబు మఱియుఁ గుశ్రుతయం గో
నిపురుషుఁడు నాపితునిక్రియ, నవరమితాపత్నీతుఁడై చెడినోవున్. 37
- క. అనినవిని భూగురుఁడు సతిఁ, గనుగొని యావంశపాలికా! మంగలి యే
పనిఁజేసి చచ్చె నీకథ, విననిట్టం బయ్యెఁ జెప్పవే నాకనుడున్. 38
- చ. యాజ్ఞ సేని యిట్లని చెప్పంవొంగె. 39
- చ. జడమతిభార్య యొక్క సెటిసాని విడర్పునివీటనుండి సొం
పడరఁగఁ గర్తలబ్ధిఁ గడుపై కడుఁబై కొనుదండినొప్పులం
బడి యది పుత్రుఁగాంచి పిదపం బరలోకముఁ జేరె నంతలో
నడల దొడంగె నాకటికి నారసి చన్నిడలేమి బాలుఁడున్. 40
- క. చుట్టంబులు పక్కంబులు, కట్టడియై వీడు తల్లి గండము తలగా
బుట్టె నలలక్షణం డికఁ, గట్టా యెవ్వారిజెఱుపఁగా నున్నాడో. 41
- ఆ ఇంట నుండగూడ దిప్పడ గొని చని, గుంటనైనఁ బెద్దమంటనైనఁ
బెంటనైన వైచి యింటికి నరుచెం డ, నంగ నద్దురుత్తు లాలకించి. 42
- క. ఆయిండ్లఁ గూలి కుప్పట, లాయముగా నిరవధినయై మనునొకవ
ర్షి యని వేగినవదిలో, బాయనితమి మ్రొక్కి నిలువబడి యిట్లనియెన్. 43
- ఉత్సాహ. కన్నవారివంకవారిఁ గానఁ బ్రాణనాథుఁడున్
మున్నెచచ్చె యేను గుంకముండ నెట్లు లేగుదున్
మున్ను వెన్న లేదు నేడు మూఁడుగాళ్ళొప్పుద్దనా
యన్నలార వీని నీరె యంచు వేడి మ్రొక్కినన్. 44

- మ. అరసాన్నగ్రహణాస్థితేషనతదేహాన్ సౌఖ్యకృత్వైలసం
స్కరణాభావజటిక్యతాలకనసపద్దైన్యతామ్యస్తుఖం
బరుషప్రాకృతిధానసంవృతనితంబ నిర్విరతాలంబనా
జరతం గన్తోని యొండునాక నగరస్వామిల్ ప్రసాదించినన్. 45
- క. పనిత పనిబూని వానిన్, దనయనిగాఁ బెనుచుకొనిన దత్తుకృతం చే
మనిచెప్పవచ్చు విద్యా, గమఁడు గుణాకరుఁడు ధీరతరుఁ డతఁడయ్యెన్. 46
- క. ఆతఁడొకనాఁడు దారి, ద్యాతురుఁడై ధాత నొని యలసి మహిశ
య్యతలమున నిగురించి యహోతేజోలాభమూల మొకలఁ గనియెన్. 47
- ఉ. చేరి తృతీయయామమున పెట్టి గలంగి సదుల్లసనరు
ద్యుహహధంగిఁ గంజడలు భూతిపశ్చిత్తమైన మేననిం
డాగఁ గావికాపు మనసంటినమోము సత్తుకుర్చురో
చీరుచి నేవగింప నొకనిధుఁడు వచ్చి సదాదరాయతిన్. 48
- చ. అనియె నహో కిరాటతనయా వినయాదిగుణంబులందు నే
మనుజుఁడు నీకు సాటి యలమాట లటుండెఁ బ్రభాతమైననీ
కనుఁగవకు న్ననక్షపణకత్తయము న్ననుపట్టు ముంగిటం
బరివడి దానిఁ జంపు మడి భర్తనిధిత్రయమూర్తి నుండెడున్. 49
- క. ఆనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని, డై నీతిభ్యాతిరీతు లమరఁగ మనుమం
చానిత్యనత్యుఁ డరిగన, మానస మలరం గిరాటమణి మేల్కొనియెన్. 50
- తే. మేలుకని భక్తిఁ బ్రణమిల్లి మేరనిలిచి, తల్లి యూరుజనుహిళామతల్లికనియె
నన్దు యిత్తుందికంబున నలికి మ్రుగ్గుఁ, బెట్టు మిపుకు కుభింబు లభించు మనకు.
క. పలరు విలంబన మన న, ప్పలితిగృహం బలికి పూసి పసపాసఁగం గు
గ్గులుమృగ్గులు నిడి యక్కిభ, నలఘుమతిం దెలిపె సనయుఁ డగుతనయునకున్. 52
- క. త్తేరమునను సమయంబగు, టారిసి నాపితుఁడు వచ్చె నాలో దైవ
ప్రారంభమున నపూర్వవి, భూతాత్మపణక త్రయంబును వచ్చెన్. 53
- ప. వచ్చిశ. 54
- క. మే నుపొంగఁగఁ బెంజెర, కూన న్నుగు లగుడమెత్తికొని ప్రాణంబుల్
పోనడఁచె పెట్టి యాలో, దీనత్రితయం బహోనిధిత్రయ మయ్యెన్. 55
- ప. అయిన. 56
- క. ఆనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని, డై నాపితుఁజూచి పణిజఁ డాదృతి మెఱయెన్
దీనారశతక మిడి మడి, బూనినకాతూహలమునఁ బొమ్మని పల్కెన్. 57
- చ వెఱగు జనింప నత్తెఱుగు వెంగలిమంగలి నూచి కమ్ముమి
స్మెఱుఁగక యింటి కేగి యబులేనుమ భూరివిధు ల్లిడింతు నం
చటిముటి గొంతులేక లగుడాగ్రముఁ గైకొని యత్న మేమియ్యెన్
గరిపడకుండ నాత్మపణక త్రితయాగమనంబుఁ గోరఁగన్. 58

- క. ఒకముగురు నిగురుగప్పిన, ప్రకటాంగారము అనంగ భస్మవిలిస్తాం
గమలు చనుదేర వారసి, తుకతుకపో నడచె నాపితుండు చేసేతికా. 59
- క. లగుడంబున మస్తకముల్, పగిలి పడ నేర్పరు జచ్చిపడి రెన్నంగ న
ముగురును మగురు నిధిత్రయ, మగుబయలు లేదవని మెఱసెనస్రము మిదడుకా.
- వ. అట్టి యుక్యత్వంబునకుఁ బొరులూహకారంబు లానర్పి రాక్షణంబ నగరరక్షకులు 61
- చ. మురభసంబున నొదివిపట్టి దురాత్మక యిట్టివారి నేఁ
డియెనలె జేసి చంపుటకు నెవ్వని నీమన సోర్చె పీరు ని
మ్మటించరిత్రు లన్యులకుఁ గోర కొడితెయు గేడు వీరిపైఁ
గలుకట మచ్చరం బెఱుఁ గల్గె వృథా యిది పోల చెయ్యెడకా. 62
- క. నిటలలిఖితాక్షరంబులు, మటిలాత్మా మసుచెసల గొనబగుజుంబులం
జటులగతిఁ జంపితీనని, కటములు బొంగారఁ గ్రూరగతి వారంకకా. 63
- క. ఆత్మరకుఁ డోడిపడ న, బ్బిడ్డులపాదముల సరసఁబెట్టి భుజాహే
తితుతి దునిమిరి భర నస, రీక్షితకాయులు భజంపరే యాపదలకా. 64
- చ. ప్రశమనరేఖఁ బాదమునఁ బ్రామి యుహో యవిశేషరోషసం
వకుఁ డగుదుకా ధరాస్థలి నవారా నెవ్వఁడు వేగించి సం
భృశతరకార్యము ల్లుంపుఁ బెద్దయు వేయును నేల స్వదు
ర్దశలు గలంచు వానిఁ దము దా గుణబుద్ధులఁ బొందుసంపదల్. 65
- న. కావున నీవును నాపితునకు గోడుబోయినవాఁడని ప్రాణేశ్వరం దూతె నారు
సుఖనితీ నుండి రు విష్ణుకర్తృండు నెప్పిన విని నీతికాన్ధార్వ నంబున సుదర్శనకుమా
రులు లబ్ధవర్ణలై పూర్ణులై తండ్రి నలరింపునుండిరి. 66
- మ. సతత శ్రీస్థితరాగ దేహకృతయోషాభాగరత్నాస్థిదా
మతేటితారకయుక్తవారిగరసమృక్కాయ చిద్రేయ ష
ణ్ణతమోహన్యతికర్తృకాను హితగానప్రేమ గోపాంగనా
శతచామికదచామరానిలచరాంచత్ఫలలాలకా 67
- క. హాటక మణిసూపుకన్యక, రోటీకమలాప్తచరణ రుచిరాగ్నిశిఖా
పాటీరభీతిపల్లవ, పాటలమందారపాదపప్రతిమానా 68
- మాలిని త్రిపురరేపునరస్త్రీతీప్రమానచ్చిదాధీ, నిపుణతఃవిహారా నిత్యసంతోషపూరా
జపకరణచణార్యాసక్తముక్తాభిగమ్యా, త్రిపటుతనవిలాసా ద్యభామైకవాసా. 69
- గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలముకవి
స్తుతిభాషణోల్లాస రాజులపారావారపర్యవర్తరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గపరిశ్రమణ
ద్వైర్యపర్యాయ ధిక్కుతనహారపర్యత పర్యతరాజమూర నిస్సహాయప్రబంధనిర్మాణ
భోజభూదారసుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బయిన పంచతం
త్రంబున నసమాత్మ్యకారిత్వ మన్నది సర్వంబును పంచమాశ్వాసము.

HYDERABAD (A. P.)

Acc. No. 29420

VSS P DATE DUE

DURATION OF LOAN—Not later than the last date stamped below, failing which fine as per Library Rules will be charged.

[illegible]

UNIVERSITY OF HYDERABAD, LIBRARY

Acc. No. 29420
Call No. 81 VSS P
Author వేదేన వాధనాథులు
Title మంచలంకరణ

UNIVERSITY OF HYDERABAD
LIBRARY
HYDERABAD (A. P.)

1. Books / Journals should be returned on the due date.
2. Borrowers are responsible for every book / journal taken by them and will be expected to pay for any book / journal damaged, defaced or lost.

Help to keep the book fresh and clean